

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΜΠΟΥΡΜΠΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2022

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

ΜΠΟΥΡΜΠΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ , Α.Μ. : 19021

**Επιβλέπων: Βαβούρας Ιωάννης, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής
Αττικής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής**

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2022

Στην οικογένειά μου και στους αγαπημένους μου γονείς

Αφιερώνω την παρούσα εργασία στην αγαπημένη μου σύζυγο και στους δύο μου γιους , οι οποίοι αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις της ζωής μου καθώς και στους γονείς μου που στάθηκαν αρωγοί σε κάθε μου προσπάθεια.

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social Sciences
Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

TAX EVASION AND MONEY LAUNDERING
BEST PRACTICES FOR DEALING WITH PHENOMENA
THE GREEK REALITY

BOURMPOS PANAGIOTIS, RN : 19021

Supervisor: Ioannis S. Vavouras, Professor Emeritus, University of West Attica, Dept. of
Accounting & Finance

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University of West Attica
in partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public Economics and Policy

Piraeus, Greece, 2022

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ
ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 05-05-2022

A/a	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Ιωάννης Βαβούρας	Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου	
2	Βασίλειος Πανάγου	Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3	Μιλτιάδης Χαλικιάς	Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Μπούρμπος Παναγιώτης του Γρηγορίου με αριθμό μητρώου 19021 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική» του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Ο Δηλών

* Όνομα Επώνυμο/Ιδιοτητα

Ψηφιακή Υπογραφή

* Ψηφιακή υπογραφή του επιβλέποντος αν έχει ζητηθεί απαγόρευση πρόσβασης στην εργασία για κάποιο χρονικό διάστημα.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Βαβούρα Ιωάννη για την ουσιώδη βοήθεια και καθοδήγηση που μου παρείχε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Η ανταπόκρισή του ήταν άμεση, κάθε φορά που ζητήθηκε η συμβουλή και η πολύτιμη εμπειρία του. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υπεύθυνο καθηγητή του μεταπτυχιακού προγράμματος κ. Παπαηλία Θεόδωρο για τη στήριξη και ανεκτίμητη συμβολή του στο όλο πρόγραμμα. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους συναδέλφους που συμμετείχαν στην έρευνα και μοιράστηκαν την εμπειρία και τις γνώσεις τους.

Συνομογραφίες

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

Α.Α.Δ.Ε.	: Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
Α.Ε.Π.	: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Γ.Γ.Π.Σ.	: Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων
Δ.Ε.Ο.Ε.	: Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος
Δ.Ο.Υ.	: Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Ε.Ε.	: Ευρωπαϊκή Ένωση
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.	: Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π	: Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου
Ξ.Μ.Χ.	: Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος
Ο.Ο.Σ.Α.	: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.	: Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων
Φ.Π.Α.	: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

F.A.T.F.	: Financial Action Task Force
F.I.U.	: Financial Intelligence Units
MONEYVAL	: Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures
O.E.C.D.	: Organisation for Economic Co-operation and Development
S.P.S.S.	: Statistical Package for Social Sciences

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», ως φαινόμενα με παγκόσμιες προεκτάσεις, απαιτούν διεθνείς πρακτικές για την αντιμετώπισή τους, με έμφαση στη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών. Στην παρούσα εργασία, μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, θα μελετηθούν τα φαινόμενα αυτά χωριστά, αποτυπώνοντας τους ορισμούς των φαινομένων, τις αιτίες που τα προκαλούν, την έκτασή τους, τις σύγχρονες τεχνικές και μεθόδους που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες για την απόκρυψη εισοδημάτων καθώς και τις επιπτώσεις που επιφέρουν τα φαινόμενα στις παγκόσμιες κυβερνήσεις και στους λαούς των κρατών. Αν και όχι ξεκάθαρη, η σχέση φοροδιαφυγής και «ξέπλυματος μαύρου χρήματος» υπάρχει και θα γίνει προσπάθεια να αποκωδικοποιηθεί. Γίνεται ιδιαίτερη μνεία στη χώρα μας και ειδικότερα στους τρόπους με τους οποίους εκδηλώνονται η φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα, στις επιπτώσεις που επιφέρουν στους Έλληνες πολίτες ενώ, στο τέλος του κεφαλαίου, γίνεται αναφορά στα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν για τον περιορισμό και την πάταξη των φαινομένων μέσα από τις βέλτιστες πρακτικές των κρατών και των διεθνών οργανισμών. Στη συνέχεια, ακολουθεί εμπειρική έρευνα, μέσα από τη συμπλήρωση ανώνυμων ερωτηματολογίων από τους ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) και της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.), προκειμένου να εξακριβωθούν και να επαληθευτούν, με τη σύγχρονη βιβλιογραφία, οι τρόποι εντοπισμού, αποκάλυψης, σύνδεσης και πάταξης των φαινομένων στην Ελλάδα.

Λέξεις – κλειδιά: Φοροδιαφυγή, «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», βέλτιστες πρακτικές, ελληνική πραγματικότητα.

TAX EVASION AND MONEY LAUNDERING
BEST PRACTICES FOR DEALING WITH THE PHENOMENA
THE GREEK REALITY

ABSTRACT

Tax evasion and "money laundering", as phenomena with global implications, require international practices to combat them, with an emphasis on cooperation between the countries involved. In the present paper, through the literature review, these phenomena will be studied separately, illustrating the definitions of phenomena, the reasons that cause them, their extent, the modern techniques and methods used by criminals to hide incomes as well as the effects that these phenomena bring to world governments and the people of states. Although not clear, the link between tax evasion and "money laundering" exists and we will attempt to decode it. Special reference is made to our country and in particular to the ways in which tax evasion and "money laundering" occur in Greece, to the impact they bring to Greek citizens, while, at the end of the chapter, reference is made to the measures that must be adopted to limit and combat these phenomena through the best practices of states and international organizations. This is followed by empirical research, through the completion of anonymous questionnaires by the auditors of the Independent Authority for Public Revenue (A.A.D.E.) and the Directorate of Economic Crime Investigations (D.E.O.E.), in order to verify and demonstrate, with modern literature, the ways of detecting, revealing, linking and combating the two phenomena in Greece.

Keywords: tax evasion, "money laundering", best practices, Greek reality

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	1
ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ	1
1.1. Εισαγωγή	1
1.2. Ορισμός και προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής.....	1
1.2.1.Ορισμός φοροδιαφυγής.....	2
1.2.2. Προσδιοριστικοί παράγοντες φοροδιαφυγής.....	2
1.3. Μέθοδοι φοροδιαφυγής.....	6
1.3.1 Φυσικά πρόσωπα (μισθωτοί - συνταξιούχοι).....	6
1.3.2. Φυσικά πρόσωπα (επιτηδευματίες - αυτοαπασχολούμενοι).....	7
1.3.3 Νομικά πρόσωπα και εταιρείες.....	9
1.4. Οι επιπτώσεις της φοροδιαφυγής.....	10
1.5 . Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής	11
1.5.1 Βραχυπρόθεσμα μέτρα	12
1.5.2 Μεσοπρόθεσμα μέτρα	13
1.5.3 Μακροπρόθεσμα μέτρα	13
1.6 Ανακεφαλαίωση	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	15
ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	15
2.1 Εισαγωγή	15
2.2 Περιγραφή και Ορισμός του Φαινομένου	15
2.3 Μοντέλα και Τεχνικές.....	17
2.3.1 Μοντέλα νομιμοποίησης εσόδων	17
2.3.2 Τεχνικές νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.....	21
2.4. Επιπτώσεις του φαινομένου	26
2.4.1 Επιπτώσεις στην Πραγματική Οικονομία και στα Δημόσια Έσοδα	27
2.4.2 Επιπτώσεις στον Χρηματοοικονομικό Τομέα.....	28
2.4.3 Κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις.....	30
2.5 Αρχές καταπολέμησης και θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης του «Ξ.Μ.Χ.».....	31
2.5.1 Διεθνές νομοθετικό επίπεδο και θεσμοί	31
2.5.2 Ευρωπαϊκό νομοθετικό επίπεδο και θεσμοί.....	33
2.6. Ανακεφαλαίωση	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	35

ΣΧΕΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	35
3.1. Εισαγωγή	35
3.2 Ανάλυση και σύνδεση ορισμών, χρηματοοικονομικών ροών και συνεπειών των φαινομένων	35
3.3 Ανακεφαλαίωση	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	39
Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΤΟ «ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ» ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	39
4.1 Εισαγωγή	39
4.2 Νομοθετικό πλαίσιο	39
4.2.1 Νομοθετικό πλαίσιο για τη Φοροδιαφυγή	39
4.2.2 Νομοθετικό πλαίσιο για το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»	41
4.3 Έκταση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα	43
4.4. Έκταση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα.....	46
4.5 Ανακεφαλαίωση	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	49
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	49
5.1. Εισαγωγή	49
5.2. Στόχοι Έρευνας	49
5.3 Μεθοδολογία Έρευνας.....	50
5.4 Ερευνητικές υποθέσεις	52
5.5 Ερευνητικά πεδία	52
5.6 Ανακεφαλαίωση	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	55
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	55
6.1. Εισαγωγή	55
6.2 Δημογραφικά - Υπηρεσιακά στοιχεία	56
6.2.1 Φύλο και Ηλικιακή κατανομή.....	56
6.2.2 Επίπεδο εκπαίδευσης.....	59
6.2.3. Ελεγκτική υπηρεσία – Τμήμα Ελέγχου ή Ελέγχου - Ερευνών	60
6.2.3.1 Ελεγκτική υπηρεσία.....	60
6.2.3.2 Τμήμα Ελέγχου ή Τμήμα Ελέγχου - Ερευνών	61
6.2.4 Έτη υπηρεσίας στο ελεγκτικό αντικείμενο – Θέση ιεραρχίας.....	62
6.2.4.1 Έτη υπηρεσίας στο ελεγκτικό αντικείμενο.....	62
6.2.4.2 Θέση ευθύνης στην ιεραρχική βαθμίδα	64

6.3 Σύγχρονοι τρόποι φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα - Έκταση και βαθμός διαφοροποίησης των φαινομένων	64
6.3.1 Συνήθεις μέθοδοι φοροδιαφυγής	65
6.3.2 Κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας που φοροδιαφεύγουν περισσότερο	66
6.3.3 Υποθέσεις «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»	68
6.3.4 Τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας που εντοπίζεται «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»	71
6.3.5 Συνήθεις μέθοδοι «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»	73
6.4. Σχέση φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»	75
6.4.1 Σε τι ποσοστό υποθέσεις φοροδιαφυγής συνιστούν και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»	75
6.4.2 Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»	77
6.4.3 Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών.	81
6.4.4 Πόσο εύκολο είναι να συσχετιστεί η φοροδιαφυγή και το «Ξ.Μ.Χ» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων	87
6.4.5 Ποιο εύκολο είναι να αποδειχτεί η φοροδιαφυγή παρά το «Ξ.Μ.Χ».	90
6.5 Αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου και των διαθεσίμων μέσων	91
6.5.1 Αξιολόγηση των διαθεσίμων μέσων και τεχνικών ελέγχου	92
6.5.2 Αποτελεσματικότητα «έμμεσων» τεχνικών και λοιπών μεθόδων ελέγχου	95
6.5.3 Αξιολόγηση της επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης των ελεγκτών σε θέματα φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ»	98
6.5.4 Αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και των υφιστάμενων ποινών....	102
6.6 Προτεινόμενα μέτρα και πολιτικές πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων... ..	106
6.6.1 Μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής	106
6.6.2 Μέτρα πάταξης του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»	108
6.6.3. Ποια είναι η κατάλληλη ποινή για την τιμωρία της φοροδιαφυγής και του «Ξ.Μ.Χ.»	110
6.6.4. Η φοροδιαφυγή πρέπει να αντιμετωπίζεται «ευνοϊκότερα» σε σχέση με το «Ξ.Μ.Χ.»	112
6.6.5. Σημαντικοί παράγοντες για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων.....	113
6.6.6. Παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή των υποθέσεων από τη φορολογική διοίκηση.	115
6.6.7. Η δημιουργία ενός «φορολογικού Τειρεσία» βοηθά το ελεγκτικό έργο.....	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	119
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	119
7.1. Εισαγωγή	119

7.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων- Συμπεράσματα	119
7.3 Περιορισμοί έρευνας.....	134
7.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.....	134
7.5 Ανακεφαλαίωση	135
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.....	137
ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ	137
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	140
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	140
Άρθρα - Μελέτες- Εκθέσεις	140
Εργασίες	140
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	141
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	146
Ερωτηματολόγιο.....	146

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 6.1 Ποιο είναι το φύλο σας; * Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε; Crosstabulation.....	58
Πίνακας 6.2 Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα; * Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών; Crosstabulation.....	69
Πίνακας 6.3 Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»; * Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; Crosstabulation.....	79
Πίνακας 6.4 Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών: Crosstabulation.....	83
Πίνακας 6.5 Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * Πόσο εύκολο είναι να συσχετίσετε τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων; Crosstabulation.....	88
Πίνακας 6.6 Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * Θεωρείτε ότι η υπηρεσία σας, παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου και υποστηρικτικά μέσα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό περιπτώσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»; Crosstabulation.....	93
Πίνακας 6.7 Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * Οι "έμμεσες" τεχνικές ελέγχου καθώς και οι λοιπές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, είναι αρκετές για την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος»; Crosstabulation.....	97
Πίνακας 6.8 Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη της Φοροδιαφυγής και του "Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος" έχετε παρακολουθήσει; Crosstabulation.....	100
Πίνακας 6.9 Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * Με βάση την εμπειρία σας, οι υφιστάμενες ποιινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής; Crosstabulation.....	104

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 6.2.1.1. - Ποιο είναι το φύλο σας;.....	56
Διάγραμμα 6.2.1.2. - Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;.....	57
Διάγραμμα 6.2.1.3 - Φύλο – Ηλικιακή ομάδα.....	57
Διάγραμμα 6.2.2 - Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής σας;.....	59
Διάγραμμα 6.2.3.1.1 - Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;.....	60
Διάγραμμα 6.2.3.1.2 - Επίπεδο εκπαίδευσης – Υπηρεσία που εργάζεστε.....	61
Διάγραμμα 6.2.3.2- Υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου ερευνών;.....	62
Διάγραμμα 6.2.4.1- Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών;.....	63
Διάγραμμα 6.2.4.2- Ποια είναι η θέση σας στην ιεραρχία;.....	64
Διάγραμμα 6.3.1- Ποιες είναι οι συνήθειες μέθοδοι φοροδιαφυγής που έχετε διαπιστώσει;.....	65
Διάγραμμα 6.3.2 - Ποιοι κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας έχετε διαπιστώσει ότι φοροδιαφεύγουν περισσότερο;.....	67
Διάγραμμα 6.3.3 - Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;.....	68
Διάγραμμα 6.3.4- Σε ποιους τομείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας έχετε διαπιστώσει ότι συντελείται «ξέπλυμα χρήματος»;.....	72
Διάγραμμα 6.3.5 - Ποιες είναι οι συνήθειες μέθοδοι "ξεπλύματος χρήματος" που έχετε διαπιστώσει;.....	74
Διάγραμμα 6.4.1.1- Σε τι ποσοστό οι περιπτώσεις φοροδιαφυγής που έχετε αντιμετωπίσει, συνιστούν και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»;.....	76
Διάγραμμα 6.4.1.2- Θέση ιεραρχίας – Ποσοστό συνύπαρξης φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ.».....	77
Διάγραμμα 6.4.2 - Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;.....	78

Διάγραμμα 6.4.3- Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών.....	82
Διάγραμμα 6.4.4- Πόσο εύκολο είναι να συσχετίσετε τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων;.....	87
Διάγραμμα 6.4.5- Ποιο εύκολο είναι να αποδειχτεί η φοροδιαφυγή παρά το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος».....	91
Διάγραμμα 6.5.1- Θεωρείτε ότι η υπηρεσία σας, παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου και υποστηρικτικά μέσα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό περιπτώσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;.....	92
Διάγραμμα 6.5.2- Οι "έμμεσες" τεχνικές ελέγχου καθώς και οι λοιπές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, είναι αρκετές για την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Μαύρου χρήματος»;.....	95
Διάγραμμα 6.5.3.1- Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη της Φοροδιαφυγής και του "Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος" έχετε παρακολουθήσει;	99
Διάγραμμα 6.5.3.2- Θεωρείτε ότι έχετε επαρκή κατάρτιση ως προς τις σύγχρονες μεθόδους "ξεπλύματος μαύρου χρήματος" ;.....	101
Διάγραμμα 6.5.4.1- Πιστεύετε ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο διευκολύνει το ελεγκτικό σας έργο;.....	102
Διάγραμμα 6.5.4.2 - Οι υφιστάμενες ποινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής;.....	103
Διάγραμμα 6.6.1- Ποια είναι τα σημαντικότερα μέτρα που θεωρείτε ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την πάταξη της φοροδιαφυγής;.....	107
Διάγραμμα 6.6.2 - Ποια μέτρα θεωρείτε ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;.....	109
Διάγραμμα 6.6.3 - Ποια, κατά τη γνώμη σας, είναι η κατάλληλη ποινή για κάποιον που διαπράττει εκτεταμένη φοροδιαφυγή ή "ξέπλυμα μαύρου χρήματος";.....	111
Διάγραμμα 6.6.4 - Η φοροδιαφυγή πρέπει να αντιμετωπίζεται ευνοϊκότερα σε σχέση με το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»	112
Διάγραμμα 6.6.5 - Ποιο θεωρείτε ότι είναι ποιο σημαντικό για την πρόληψη και την καταστολή της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Χρήματος»;.....	114
Διάγραμμα 6.6.6 - Ποιοι παράγοντες πιστεύετε ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, από τη φορολογική διοίκηση, κατά την επιλογή των υποθέσεων για την αποκάλυψη της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;.....	116
Διάγραμμα 6.6.7- Πιστεύετε ότι θα βοηθούσε η δημιουργία ενός είδους «φορολογικού Τειρεσία» όπου θα καταχωρούνται όσοι εμπλέκονται με φορολογικές απάτες;.....	118

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ευκολία της κινητικότητας των κεφαλαίων σε μία παγκοσμιοποιημένη οικονομία, σε συνδυασμό με την δυνατότητα δημιουργίας εξωχώριων εταιρειών και την ύπαρξη φορολογικών παραδείσων, δημιουργούν ένα εκρηκτικό μίγμα έντασης των φαινομένων της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» καθότι, οι υφιστάμενοι φορολογικοί κανόνες και οι τρόποι εντοπισμού και πάταξης των φαινομένων, είναι συχνά ανίκανοι να συμβαδίσουν με την αυξανόμενη ταχύτητα των μεταβολών της οικονομίας. Οι τρέχοντες διεθνείς και εθνικοί φορολογικοί κανόνες, σχεδιασμένοι ως επί το πλείστον στις αρχές του 20ού αιώνα, δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις αντιμετώπισης των φαινομένων. Συνεπώς, υπάρχει επείγουσα και συνεχής ανάγκη για αναμόρφωση των κανόνων, έτσι ώστε τα διεθνή, ενωσιακά και εθνικά φορολογικά συστήματα να μπορούν να προσαρμόζονται στις νέες οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές προκλήσεις του 21ου αιώνα και να διασφαλίζουν ότι όλοι οι συμμετέχοντες στην αγορά καταβάλλουν το μερίδιο των φόρων που τους αναλογεί. Η δίκαιη φορολόγηση και η αποφασιστική καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής, του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας δίκαιης κοινωνίας και μιας ισχυρής οικονομίας, προασπίζοντας παράλληλα το κοινωνικό συμβόλαιο και το κράτος δικαίου. Τα κράτη, αναγνωρίζοντας τους κινδύνους και τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρει η εξάπλωση των φαινομένων, τόσο στην παγκόσμια οικονομία, όσο και στην εθνική οικονομία κάθε κράτους, θεσπίζουν συνεχώς αυστηρότερα νομοθετικά πλαίσια και επιδιώκουν την ενίσχυση των διακρατικών συμφωνιών ανταλλαγής πληροφοριών. Αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια είναι και οι διεθνείς οργανισμοί, με τα συνεχώς επικαιροποιημένα εγχειρίδια που εκδίδουν.

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη : Το Κυρίως – Ερευνητικό και το Συμπληρωματικό. Το Κυρίως – Ερευνητικό μέρος αποτελείται από οκτώ κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται προσπάθεια αφενός, εννοιολογικού προσδιορισμού και αφετέρου παρουσίασης των αιτιών και των προσδιοριστικών παραγόντων των πράξεων φοροδιαφυγής. Επίσης, επιχειρείται η ανάλυση των τεχνικών και των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι φοροφυγάδες προκειμένου να αποφύγουν τη νόμιμη φορολογική τους επιβάρυνση, οι οποίες διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος του εσόδου και τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας. Στη συνέχεια αποτυπώνονται οι επιπτώσεις που προξενεί η φοροδιαφυγή και συγκεκριμένα στην

υπονόμευση που επιφέρει στους επιδιωκόμενους στόχους της οικονομικής πολιτικής ενός κράτους, όπως στην οικονομική μεγέθυνση, στη βελτίωση της διανομής του εισοδήματος, στην άριστη κατανομή των παραγωγικών πόρων και στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσης εργασίας, γίνεται παρουσίαση του πολυδιάστατου φαινομένου του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Αρχικά, γίνεται προσπάθεια διατύπωσης του ορισμού του φαινομένου μέσα από τη διεθνή βιβλιογραφία. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα μοντέλα και οι τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές και παράνομες δραστηριότητες, όπως αντλήθηκαν από εκθέσεις της F.A.T.F. και της Moneyval, έγγραφα εργασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και από βιβλιογραφικές αναφορές. Το δεύτερο κεφάλαιο περατώνεται με την καταγραφή των επιβλαβών επιπτώσεων που επιφέρει το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται μία προσπάθεια αποκωδικοποίησης της σχέσης μεταξύ φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Η διερεύνηση αυτής της σχέσης πραγματοποιείται μέσα από την ανάλυση των ορισμών, των τεχνικών και των διαύλων που τα δύο φαινόμενα χρησιμοποιούν καθώς και μέσα από τη μελέτη των επιπτώσεών τους. Η αποκάλυψη της παραπάνω σχέσης είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις φορολογικές αρχές και τους διώκτες του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» καθώς, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί μια υπόθεση «ξεπλύματος» και να ενισχυθεί η υπερασπιστική γραμμή των διοικητικών αρχών, είναι σημαντικό, η ελεγκτική αρχή, να αποδείξει και να προσάψει στον κατηγορούμενο την τέλεση φοροδιαφυγής.

Στο επόμενο κεφάλαιο, επιχειρείται η καταγραφή της έκτασης των δύο φαινομένων στη χώρα μας. Σύμφωνα με μελέτη της εταιρίας ERNST & YOUNG (EY), για λογαριασμό της ΔιαΝΕΟσις, τον Ιούνιο του 2016, αναφορικά με το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, η συνολική έκταση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας κυμαίνεται μεταξύ 6% και 9% του ΑΕΠ και επικεντρώνεται, ως επί το πλείστον, στο φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και στο Φ.Π.Α. Στην Ελληνική επικράτεια, η νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες και εγκληματικές ενέργειες πραγματοποιείται κυρίως μέσω νομότυπων επιχειρηματικών δομών εντάσεως μετρητών (π.χ. επιχειρήσεις εστίασης, ψυχαγωγίας), της αγοράς ακινήτων ή αγαθών μεγάλης αξίας, της χρήσης κερδισμένων δελτίων επίγειου στοιχηματισμού και της μεταφοράς χρηματικών ποσών σε υπεράκτιες εταιρίες.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά στη διεξαγωγή εμπειρικής έρευνας, μέσα από τη συμπλήρωση ανώνυμων ερωτηματολογίων, η οποία έχει σαν στόχο να αποτυπωθούν οι απόψεις και η εμπειρία των καθ' ύλη αρμόδιων ελεγκτών της Α.Α.Δ.Ε και της Δ.Ε.Ο.Ε., προκειμένου να εξακριβωθούν και να επαληθευτούν με τη σύγχρονη βιβλιογραφία, οι τρόποι εντοπισμού, αποκάλυψης, σύνδεσης και πάταξης των φαινομένων στην Ελλάδα. Ειδικότερα, αναλύεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα με παράθεση των ερευνητικών υποθέσεων και των ερευνητικών ερωτημάτων, μέσω των οποίων επιχειρήθηκε η διαπίστωση της επαλήθευσης ή μη των πρώτων.

Στο έκτο κεφάλαιο, γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, όπως αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων, με τη χρήση υπολογιστικών φύλλων και διαγραμμάτων του excel καθώς και τις συσχετίσεις των απαντήσεων μέσω του στατιστικού προγράμματος S.P.S.S. (Statistical Package for Social Sciences).

Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται εξαγωγή συμπερασμάτων με βάσει τα αποτελέσματα της έρευνας, διερεύνηση των αιτιών που οδήγησαν στα συγκεκριμένα αποτελέσματα, σύνδεσή τους με την βιβλιογραφία και τεκμηρίωση ως προς την επαλήθευση ή μη των ερευνητικών υποθέσεων που διατυπώθηκαν στο πέμπτο κεφάλαιο. Ακολουθεί μία σύνοψη των προτάσεων για την ανάπτυξη νέων μεθόδων και τεχνικών καθώς και νομοθετικών πρωτοβουλιών, στη μάχη εντοπισμού και πάταξης της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο στα χέρια της φορολογικής διοίκησης καθώς και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

Το τελευταίο κεφάλαιο αποτελεί μία τελική σύνθεση συμπερασμάτων της εργασίας.

Το **Συμπληρωματικό μέρος** αποτελείται από το **Παράρτημα** και τη **Βιβλιογραφία**. Στο Παράρτημα παρατίθεται το ερωτηματολόγιο της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

1.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά διατυπώνεται ο εννοιολογικός ορισμός της φοροδιαφυγής όπως προκύπτει από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας ενώ υπογραμμίζεται η διάκρισή του φαινομένου από την φοροαποφυγή και τη φοροκλοπή. Στη συνέχεια, καταγράφονται οι κυριότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής. Έπειτα, αποτυπώνονται οι συνήθειες μέθοδοι φοροδιαφυγής που ακολουθούν ιδιώτες, επιχειρήσεις και λοιπές οντότητες. Το κεφάλαιο συνεχίζει με την απαρίθμηση των πολλαπλών επιπτώσεων που επιφέρει η φοροδιαφυγή στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό μιας χώρας και ολοκληρώνεται με την παρουσίαση μέτρων και πολιτικών που πρέπει να υιοθετηθούν από τους αρμόδιους φορείς.

Ειδικότερα, οριοθετείται ποιες ενέργειες των φορολογουμένων θεωρούνται φοροδιαφυγή και ποιοι είναι προσδιοριστικοί παράγοντες που ωθούν τις οντότητες στη φοροδιαφυγή. Οι μέθοδοι της φοροδιαφυγής ποικίλουν και εξαρτώνται από τη νομική υπόσταση της οντότητας, το είδος του εισοδήματος και τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας. Από την ανάλυση που θα γίνει, θα αποτυπωθούν οι περισσότεροι τρόποι που χρησιμοποιούν οι φοροφυγάδες για να αποκρύψουν τα εισοδήματά τους.

Οι συνέπειες που προκαλεί η φοροδιαφυγή στην οικονομική μεγέθυνση ενός κράτους, στη διανομή του εισοδήματος, στην άριστη κατανομή των παραγωγικών πόρων και στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων είναι αδιαμφισβήτητες και θα αναφερθούν. Ολοκληρώνοντας, θα κατατεθούν προτάσεις και μέτρα για την πρόληψη και καταστολή του φαινομένου που διακρίνονται με βάση τον χρονικό ορίζοντα που εκτείνονται.

1.2. Ορισμός και προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής

Στην πρώτη υποενότητα, παρατίθενται οι κυριότεροι ορισμοί που έχουν διατυπωθεί για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Ακολουθεί ο ορισμός της σύμφωνα με την ελληνική φορολογική και τελωνειακή νομοθεσία ενώ στο τέλος της υποενότητας ξεκαθαρίζεται η διάκρισή της από τη φοροαποφυγή και τη φοροκλοπή. Στην επόμενη υποενότητα περιγράφονται αναλυτικά οι κυριότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής όπως αντλήθηκαν από τη βιβλιογραφία

1.2.1. Ορισμός φοροδιαφυγής

Στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία απαντώνται διάφοροι ορισμοί του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Στο βιβλίο του «Οικονομική Πολιτική» (2019), ο Βαβούρας Ι. αναφέρει ότι «Φοροδιαφυγή θεωρείται κάθε παράνομη ενέργεια (πράξη ή παράλειψη) του φορολογούμενου με την οποία επιδιώκεται η μερική ή ολική αποφυγή της νόμιμης φορολογικής του επιβάρυνσης». Διαφορετικά διατυπωμένο θα μπορούσε να ειπωθεί ότι φοροδιαφυγή είναι «κάθε παράνομη ενέργεια ηθελημένης απόκρυψης φορολογητέου εισοδήματος και άλλων φορολογικών αντικειμένων κατά τη δήλωση και τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου καθώς και η μη απόδοση του οφειλόμενου φόρου στις αρμόδιες κρατικές αρχές» (Βασαρδάνη Μ., 2011).

Η φοροδιαφυγή μπορεί να συμβεί ως απομονωμένο περιστατικό εντός δραστηριοτήτων που είναι, κατά τα άλλα, νόμιμες ή στα πλαίσια της ανεπίσημης οικονομίας όταν το σύνολο των δραστηριοτήτων είναι σκιώδες. (GIZ, 2010). Συνεπώς πρόκειται για μία παράνομη ενέργεια η οποία διώκεται ποινικά, εν αντιθέσει με την έννοια της «φοροαποφυγής» η οποία δεν παραβαίνει ευθέως το γράμμα αλλά το «πνεύμα» του νόμου, εκμεταλλευόμενη κενά ή «παραθυράκια» του νόμου και μέσα από τεχνητές διευθετήσεις, οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα με τη φοροδιαφυγή δηλαδή την απώλεια εσόδων για το Δημόσιο.

Τέλος, η φοροδιαφυγή δεν θα πρέπει να συγχέεται με την έννοια της «φοροκλοπής» η οποία ορίζεται ως «το σύνολο των ενεργειών ενός προσώπου που, ενώ εισπράττει ως ενδιάμεσος τούς αντίστοιχους φόρους, δεν τους αποδίδει στον τελικό αποδέκτη, συνήθως μια κρατική οντότητα» (Dell'Anno R., Gomez-Antonio M., Alanon-Pardo A. - 2007), .

1.2.2. Προσδιοριστικοί παράγοντες φοροδιαφυγής

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Βαβούρας Ι. στο βιβλίο του «Οικονομική Πολιτική» (2019), η έκταση της φοροδιαφυγής εξαρτάται κυρίως από τη ροπή των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή και την ικανότητα της φορολογούσας αρχής να περιορίζει τη ροπή αυτή. Η ροπή των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή προσδιορίζεται από διάφορους παράγοντες όπως το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης, το επίπεδο της φορολογικής ηθικής, τον κίνδυνο εντοπισμού και καταδίκης και την αυστηρότητα της ενδεχόμενης ποινής.

Η ικανότητα της φορολογούσας αρχής να περιορίζει τη ροπή για φοροδιαφυγή εξαρτάται κυρίως από το βαθμό οργάνωσης των φοροτεχνικών υπηρεσιών του κράτους, από το βαθμό λογιστικής οργάνωσης των επιχειρήσεων, καθώς και από τη διάρθρωση του ισχύοντος φορολογικού συστήματος.

Άλλοι παράγοντες που έχουν διαπιστωθεί ότι επηρεάζουν σημαντικά τη φοροδιαφυγή είναι η οργάνωση της οικονομίας και της αγοράς, η εμπιστοσύνη που απολαμβάνει η κυβέρνηση στην οικονομική της διαχείριση, το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής και η ποιότητα της διακυβέρνησης γενικότερα.

1.2.2.1 Μέγεθος φορολογικής επιβάρυνσης

Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης είναι από τους σημαντικότερους, αν όχι ο σημαντικότερος παράγοντας, που επηρεάζει την τάση για φοροδιαφυγή. Αυξημένοι φορολογικοί συντελεστές οδηγούν σε μείωση του εισοδήματος και του πλούτου των υπόχρεων. Μία αύξηση των άμεσων φόρων μειώνει το χρηματικό εισόδημα ενώ μία αύξηση των έμμεσων φόρων μειώνει το πραγματικό εισόδημα καθώς αυξάνεται η τελική τιμή των αγαθών. Εφόσον η συνολική φορολογική επιβάρυνση ιδιωτών και επιχειρήσεων είναι υψηλή, αυξάνεται και η ενόχληση και η προσπάθεια τους να φοροδιαφύγουν προκειμένου να εξασφαλίσουν μεγαλύτερο διαθέσιμο εισόδημα για κατανάλωση και επενδύσεις. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών επηρεάζει άμεσα την πορεία των εσόδων, συνθήκη που απεικονίζεται ανάγλυφα, στην οικονομική επιστήμη, στην καμπύλη Laffer. Από τη μελέτη της καμπύλης, προκύπτει ότι αυξανόμενων των φορολογικών συντελεστών, τα φορολογικά έσοδα αυξάνονται αρχικά, αλλά μετά από κάποιο ύψος των φορολογικών συντελεστών, μειώνονται. Συνεπώς, είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η σχέση φορολογικών συντελεστών και εσόδων, και πιο συγκεκριμένα να καταγραφεί το άριστο (ή βέλτιστο) σημείο πάνω στην καμπύλη από το οποίο, τυχόν επιπλέον αύξηση των φορολογικών συντελεστών, θα επιφέρει μείωση των εσόδων και φοροδιαφυγή.

1.2.2.2 Πολυνομία – Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος

Η πολυνομία και η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μιας χώρας επίσης αυξάνει τη ροπή των φορολογουμένων προς φοροδιαφυγή. Όταν για την ερμηνεία ενός νόμου εκδίδονται μια σειρά εγκυκλίων και οδηγιών, όταν ένας νόμος υφίσταται πάμπολλες τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις ή κωδικοποιήσεις μέσα σε σύντομο χρονικό

διάστημα, αφενός ο φορολογούμενος αδυνατεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, μη δυνάμενος να εφαρμόσει ένα νόμο του οποίου τις αλληπάλλληλες τροποποιήσεις δεν μπορεί να παρακολουθήσει με συνέπεια την ηθελημένη ή αθέλητη παρερμηνεία του νόμου προς ίδιον όφελος, αφετέρου παρατηρείται και αδυναμία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού να παρακολουθήσει τις εξελίξεις της φορολογικής νομοθεσίας με συνέπεια τη μη ορθή εφαρμογή των φορολογικών διατάξεων είτε σε βάρος του Δημοσίου είτε σε βάρος του φορολογούμενου. Με τον τρόπο αυτό διογκώνεται η γραφειοκρατία στο Δημόσιο την οποία, για να αντιπαρέλθει ο φορολογούμενος, είτε φοροδιαφεύγει είτε προσπαθεί να διαφθείρει τους ελεγκτές της φορολογικής διοίκησης προκειμένου να αποκτήσει ευνοϊκή μεταχείριση.

1.2.2.3 Δομή και αποτελεσματικότητα φορολογικού συστήματος

Το είδος των επιβαλλόμενων φόρων, ο τρόπος οργάνωσης και η αποτελεσματικότητα των φορολογικών υπηρεσιών, καθώς και η δικαιοσύνη κατανομής των φορολογικών βαρών είναι παράγοντες που ωθούν τις οικονομικές μονάδες στη φοροδιαφυγή ή τις αποθαρρύνουν (Βαβούρας Ι., 2019). Ειδικότερα, η αναλογία άμεσων και έμμεσων φόρων που διέπει το φορολογικό σύστημα επηρεάζει το βαθμό φοροδιαφυγής. Εάν επικρατούν οι άμεσοι φόροι, τότε υπάρχει μεγαλύτερη φοροδιαφυγή καθώς είναι ευκολότερη η απόκρυψη του προσωπικού εισοδήματος και δυσκολότερος ο φορολογικός έλεγχος, λόγω του μεγάλου πλήθους των φυσικών προσώπων. Αντίθετα, εάν είναι περισσότεροι οι έμμεσοι φόροι, τότε είναι μικρότερη η φοροδιαφυγή, καθώς είναι ευκολότερος ο φορολογικός έλεγχος των επιτηδευματιών και των νομικών προσώπων με απλή επισκόπηση των λογιστικών τους αρχείων. Αντίστοιχα, όσο πιο οργανωμένη και ανεξάρτητη είναι η φορολογική αρχή, όσο η μηχανοργάνωση και η διάσυνδεση μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων τμημάτων και υπηρεσιών είναι εκτεταμένη, ξεκάθαρη (χωρίς επικαλύψεις) και λειτουργική (μη ύπαρξη χρονοβόρων γραφειοκρατικών διαδικασιών για τη διενέργεια και την ολοκλήρωση των φορολογικών ελέγχων) και τέλος, όσο πιο αυξημένα είναι τα τυπικά προσόντα των νεοεισερχόμενων ελεγκτών σε συνδυασμό με αυξημένα κίνητρα επίτευξης των στόχων του φορολογικού μηχανισμού, τόσο περιορίζεται η φοροδιαφυγή. Εάν η διάρθρωση των φόρων είναι δίκαιη και αναλογική για κάθε οικονομική τάξη και λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες οικονομικές και κοινωνικές συγκυρίες ώστε να εγκαθιδρύεται ένα κλίμα εμπιστοσύνης και κατανόησης μεταξύ κράτους και πολιτών, τότε η φορολογική συμμόρφωση είναι μεγαλύτερη.

1.2.2.4. Ο κίνδυνος εντοπισμού και καταδίκης και η αυστηρότητα της ενδεχόμενης ποινής .

Εάν η πιθανότητα εντοπισμού του φοροφυγά αξιολογείται από τους φορολογούμενους ως ιδιαίτερος χαμηλή, τότε η τάση για φοροδιαφυγή αυξάνεται. Στην περίπτωση εντοπισμού της φοροδιαφυγής , εάν οι επιβαλλόμενες ποινές δεν είναι τόσο αυστηρές ή επιδέχονται δυνατότητες μείωσης, συμβιβασμού ή αμοιβαίας διευθέτησης μεταξύ ελεγχόμενου και ελεγκτή, είναι προφανές ότι ο φορολογούμενος θα φοροδιαφεύγει. Εάν οι φορολογικές υποθέσεις «λιμνάζουν» επί χρόνια στις αίθουσες των δικαστηρίων και στο τέλος παραγράφονται ή περαιώνονται με διάφορες νομοθετικές πρωτοβουλίες, τότε είναι πρόδηλο ότι ακμάζει η φοροδιαφυγή.

1.2.2.5 Ο βαθμός οργάνωσης της οικονομίας και της αγοράς

Όσο πιο οργανωμένη είναι μια οικονομία και ιδιαίτερα όσο υψηλότερος είναι ο βαθμός λογιστικής οργάνωσης των επιχειρήσεων, τόσο μικρότερη είναι η ροπή για φοροδιαφυγή, ενώ όσο μικρότερο είναι το μέγεθος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε μια χώρα, τόσο δυσκολότερος είναι και ο έλεγχος για την αποτροπή της φοροδιαφυγής (Βαβούρας Ι., 2019). Αν στην αγορά κυριαρχούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενοι οι δυνατότητες φοροδιαφυγής θα είναι μεγαλύτερες (Ράπανος - Καπλάνογλου, 2014).

1.2.2.6 Η εμπιστοσύνη στην κυβερνητική οικονομική διαχείριση

Οι πολίτες οι οποίοι υφίστανται το φορολογικό βάρος και περισσότερο οι επιχειρηματίες, εξετάζουν κατά πόσο οι κυβερνώντες δρουν με ήθος, διαφάνεια και τιμιότητα και αν δαπανούν με σύνεση και ορθολογισμό τα κρατικά έσοδα (Διακομιχάλης Μ., 2019). Εάν θεωρήσουν ότι η κυβέρνηση είναι «τίμια» και συνετή στις δημόσιες δαπάνες και γενικότερα ότι διαχειρίζεται προς όφελος της κοινωνίας τα εισπραττόμενα, κατά βάση μέσω της φορολογίας, δημόσια έσοδα , τότε αυξάνεται και ο βαθμός της «φορολογικής συνείδησης» ή «φορολογικής ηθικής» και περιορίζεται η ροπή των οικονομικών μονάδων για φοροδιαφυγή (Βαβούρας Ι., 2019).

1.2.2.7 Το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής

Στους παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή ανήκουν το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο. Μάλιστα όσο υψηλότερο είναι αυτό, τόσο αυξάνεται και το επίπεδο της φορολογικής συνείδησης και περιορίζεται η τάση για φοροδιαφυγή των

οικονομικών μονάδων (Βαβούρας Ι., 2019. Αν τα μέλη μιας κοινωνίας θεωρούν ότι το κράτος είναι απαραίτητος οργανισμός διαφύλαξης και προαγωγής της κοινωνικής ευημερίας, είναι περισσότερο δεκτικά στο να συμβάλουν στην χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών. Αντίθετα, εάν υπάρχουν, μεταξύ των μελών, σημαντικές αποκλίσεις στο επίπεδο της «φορολογικής ηθικής» καθώς, άλλα άτομα έχουν τη «διάθεση» να συμβάλουν στο κόστος των παρεχόμενων δημόσιων αγαθών και άλλα αποφεύγουν αυτή τους τη συμμετοχή, συμπεριφερόμενα ως «τζαμπατζήδες» και μεγιστοποιώντας τα οφέλη τους από τη λειτουργία του κράτους, τότε η ροπή για φοροδιαφυγή διογκώνεται.

1.2.2.8 Η ποιότητα της διακυβέρνησης γενικότερα

Διακυβέρνηση είναι γενικά οι διαδικασίες και τα συστήματα λήψης και εφαρμογής (ή μη εφαρμογής) των αποφάσεων μιας κοινωνίας ή ενός οργανισμού (UNESCAP, 2006). Με τον όρο «καλή» ή «χρηστή» διακυβέρνηση περιγράφονται γενικά «ένας αποτελεσματικός δημόσιος τομέας, ένα ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα και λογοδοσία των δημόσιων αρχών» (World Bank, 1989). Συνεπώς, μία χρηστή διακυβέρνηση που είναι διαχρονικά προσανατολισμένη στην άριστη διαχείριση του δημόσιου πλούτου, στη διαφάνεια και στην πάταξη της διαφθοράς σε όλους τους τομείς της δημόσιας διοίκησης και εξασφαλίζει την ανεμπόδιστη άσκηση της δικαστικής εξουσίας, περιορίζει την τάση για φοροδιαφυγή.

1.3. Μέθοδοι φοροδιαφυγής

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν τα φυσικά πρόσωπα αλλά και οι επιχειρήσεις για την μερική ή ολική αποφυγή της νόμιμης φορολογικής τους επιβάρυνσης είναι πολλές και ποικίλλουν ανάλογα με την ιδιότητα, το είδος του εσόδου και τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας.

1.3.1 Φυσικά πρόσωπα (μισθωτοί - συνταξιούχοι)

Τα φυσικά πρόσωπα (μισθωτοί - συνταξιούχοι) συνήθως φοροδιαφεύγουν με τους παρακάτω τρόπους:

Δεν υποβάλουν ή υποβάλουν ανακριβώς δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος για εισοδήματα από μισθούς, ενοίκια, κινητές πηγές, παροχές σε είδος, αγροτικά εισοδήματα, εισοδήματα ή συντάξεις αλλοδαπής, εισοδήματα από άλλες αδήλωτες ή παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα :

Στην περίπτωση των ιδιοκατοικούμενων και ιδιοχρησιμοποιούμενων χώρων τα ακίνητα αυτά, ενώ χρησιμοποιούνται ως εξοχικές κατοικίες, δευτερεύουσες κατοικίες ή επαγγελματικοί χώροι, δηλώνονται ως «κενά» για να αποφύγουν οι ιδιοκτήτες τους τη φορολόγηση του τεκμαρτού εισοδήματος από ιδιοχρηση ή ιδιοκατοίκηση.

Αναφορικά με τον ενιαίο φόρο ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) φυσικών προσώπων, ελλείψει της πλήρους καταγραφής των ακινήτων και της ολοκλήρωσης του κτηματολογίου, δεν δηλώνονται ακίνητα ή δηλώνονται ανακριβώς (μικρότερη επιφάνεια κύριων ή βοηθητικών χώρων, ημιτελή κτίσματα).

Δεν δηλώνουν ή δηλώνουν ανακριβώς στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος περιουσιακά στοιχεία που κατέχουν όπως πολυτελή αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, πισίνες. Επίσης, αποφεύγουν να δηλώσουν δαπάνες ιδιωτικών σχολείων, οικιακών βοηθών, ανέγερσης οικοδομών, τόκους δανείων διότι, στην περίπτωση που δεν καλύπτονται τα τεκμήρια διαβίωσης, απόκτησης και συντήρησης τους από τα εισοδήματά τους, φορολογούνται με βάση αυτά τα τεκμήρια.

1.3.2. Φυσικά πρόσωπα (επιτηδευματίες - αυτοαπασχολούμενοι)

Με βάση εγχειρίδιο σεμιναρίου προληπτικού ελέγχου προς ελεγκτές (ΕΚΔΔΑ, 2016), οι επιτηδευματίες και οι ατομικές επιχειρήσεις, ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας που ασκούν, φοροδιαφεύγουν με τους εξής τρόπους:

- Δεν εκδίδουν ή εκδίδουν ανακριβώς τα προβλεπόμενα, εκ του νόμου, φορολογικά στοιχεία εσόδων, με σκοπό την απόκρυψη της πραγματικής φορολογητέας ύλης.
- Έκδοση φορολογικών στοιχείων με ανακριβές περιεχόμενο σχετικά με την ποσότητα και την αξία του πωλούμενου ή αγοραζόμενου αγαθού ή της παρεχόμενης ή λαμβανόμενης υπηρεσίας.
- Αποτύπωση διαφορετικής ποσότητας ή αξίας του διατιθέμενου αγαθού στο αντίτυπο που παραδίδεται στον πελάτη με εκείνη που αναγράφεται στο στέλεχος ή αποθηκεύεται στα λογιστικά αρχεία των φορολογικών μηχανισμών έκδοσης στοιχείων.
- Παραποίηση φορολογικών μηχανισμών έκδοσης στοιχείων ή η εκ των υστέρων αλλοίωση των φορολογικών στοιχείων που εκδόθηκαν, ως προς την ημερομηνία έκδοσής τους, την ποσότητα και την αξία τους.

- Έκδοση εικονικών πιστωτικών τιμολογίων ή αποδείξεων επιστροφής λιανικώς πωληθέντων για ανύπαρκτες επιστροφές, χορηγηθείσες δήθεν εκπτώσεις, προμήθειες και λοιπές αμοιβές με ανακριβή στοιχεία επωνυμίας ή διεύθυνσης των δικαιούχων.
- Λήψη εικονικών τιμολογίων αγορών υλικών ή μηχανημάτων ή λήψης υπηρεσιών (απάτη τύπου carousel ή κυκλική απάτη) προκειμένου να αυξήσουν τις δαπάνες και να μειώσουν το προς απόδοση ποσό Φ.Π.Α. και το φόρο εισοδήματος ή ακόμα να επιτύχουν και επιστροφή φόρων.
- Καταχώρηση ανύπαρκτων δαπανών στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης που δεν αντιστοιχούν σε νόμιμα ληφθέντα φορολογικά στοιχεία.
- Υπερτιμολόγηση ειδών, που εισάγονται από το εξωτερικό, ή υποτιμολόγηση πωλήσεων στο εξωτερικό για την εμφάνιση μικρότερων κερδών και επομένως μικρότερη φορολογική επιβάρυνση.
- Μετατόπιση του κύκλου εργασιών σε χαμηλότερους συντελεστές Φ.Π.Α. . Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται κυρίως από επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, οι οποίες διαθέτουν αγαθά υπαγόμενα σε διαφορετικούς συντελεστές.
- Εμφάνιση ατομικών αγορών ως αγορών για τις ανάγκες της επιχείρησης. Προκειμένου να πετύχουν τη μείωση του κόστους απόκτησης ατομικών αγαθών, παρουσιάζονται οι αγορές αυτές ως επαγγελματικές με σκοπό την έκπτωση του Φ.Π.Α. αλλά και του φόρου εισοδήματος . Συνήθως πρόκειται για αγορές αγαθών μεγάλης αξίας π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τηλεοράσεις, πολυτελή αυτοκίνητα, έπιπλα, επώνυμα ρούχα και είδη ένδυσης καθώς επίσης αγορές δομικών υλικών για κατασκευή ακινήτων, σε περίπτωση κατασκευής κατά τον ίδιο χρόνο επαγγελματικού και ιδιωτικού ακινήτου.
- Έμφάνιση εσφαλμένου γινομένου μεταξύ τιμής μονάδας και ποσότητας ή εσφαλμένη άθροιση σε ορισμένες σελίδες του βιβλίου απογραφής ή ακόμα εσφαλμένη μεταφορά αθροίσεων από σελίδα σε σελίδα, προς εμφάνιση μικρότερης αξίας αποθέματος με αντίστοιχη μείωση των κερδών.

- Υποτίμηση των απογραφομένων, κατά το τέλος της χρήσης, πρώτων υλών και εμπορευμάτων με σκοπό τη διαμόρφωση των οικονομικών αποτελεσμάτων σε σχέση με αυτά των προηγούμενων ετών.
- Ηθελημένα αθροιστικά λάθη στην καταχώρηση των λογαριασμών αγορών και πωλήσεων.

Στο σημείο αυτό καλό είναι να επισημανθεί ότι αρκετοί από τους παραπάνω τρόπους φοροδιαφυγής απαντώνται, εκτός από τα φυσικά πρόσωπα και σε νομικές οντότητες.

1.3.3 Νομικά πρόσωπα και εταιρείες

Η φοροδιαφυγή στα νομικά πρόσωπα και τις εταιρίες μπορεί να διαφοροποιηθεί σε σχέση με εκείνη των ατομικών επιχειρήσεων λόγω του διαφορετικού τύπου της σύστασης, της μορφής, των σκοπών που επιδιώκουν και της ευθύνης που φέρουν τα μέλη τους. Με τις σύγχρονες μορφές σύστασης των νομικών οντοτήτων, δεν απαιτείται γραφειοκρατία ούτε υπάρχει ιδιαίτερη εποπτεία και μηχανισμοί ελέγχου των δραστηριοτήτων τους με αποτέλεσμα πίσω από «κοινοφελείς» σκοπούς να συγκαλύπτονται «κερδοσκοπικοί» σκοποί προς όφελος των μελών τους. Με αυτόν τον τρόπο:

- Φιλανθρωπικά σωματεία ασκούν στην πραγματικότητα δραστηριότητες που αποφέρουν οικονομικά οφέλη στα μέλη τους όπως οίκοι ευγηρίας, απασχόληση παιδιών προσχολικής ηλικίας, γραφεία ευρέσεως εργασίας σε άνεργους και αλλοδαπούς κ.λ.π
- Αθλητικά σωματεία εισπράττουν μηνιαίες συνδρομές από τα μέλη τους και πωλούν είδη αθλητικής ένδυσης και συμπληρώματα διατροφής λειτουργώντας σαν «κανονικά» γυμναστήρια, αποφέροντας κέρδος στους ιδιοκτήτες τους και όχι σαν σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις πνευματικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, με τη συμμετοχή επωνύμων και διάσημων καλλιτεχνών, διοργανώνονται από σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο των οποίων λειτουργούν μπαρ, καντίνες, κιόσκια πώλησης αναμνηστικών ειδών και άλλες συναφείς δραστηριότητες, χωρίς την έκδοση φορολογικών στοιχείων, αποφέροντας αφορολόγητα οικονομικά οφέλη στους συμμετέχοντες.

- Άλλος τρόπος φοροδιαφυγής αποτελεί η δημιουργία «εταιρειών χωρίς νομική υπόσταση» (shell corporations), που στοχεύει στη διενέργεια εικονικών συναλλαγών, προκειμένου να θεμελιωθεί δικαίωμα επιστροφής φόρου, χωρίς όμως να έχει πραγματοποιηθεί ουσιαστικά κάποια συναλλαγή (OECD ,2006) .
- Πολυεθνικές επιχειρήσεις, είτε μέσω της πρακτικής των υπερτιμολογήσεων – υποτιμολογήσεων (transfer pricing), είτε μέσω της μεσολάβησης στη συναλλαγή ενός ενδιάμεσου νομικού ή και φυσικού προσώπου, κατορθώνουν, ένα σημαντικό μέρος της φορολογητέας ύλης να αποκρύπτεται και να εμφανίζεται ως του ενδιάμεσου νομικού προσώπου. Με την ίδια μέθοδο δημιουργούνται επίσης μη ακριβείς δαπάνες.

Από την ανάλυση των τρόπων φοροδιαφυγής που χρησιμοποιούν τα φυσικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες διαπιστώνονται πολλές ομοιότητες αλλά και διαφορές οι οποίες σχετίζονται με την ιδιότητα, τη λογιστική οργάνωση, τον κλάδο της δραστηριότητας και το είδος του εσόδου της οντότητας καθώς επίσης και με το βαθμό μηχανοργάνωσης των ελεγκτικών φορέων.

1.4. Οι επιπτώσεις της φοροδιαφυγής

Οι επιπτώσεις της φοροδιαφυγής δεν αφορούν μόνο τον περιορισμό των δημόσιων εσόδων και συνακόλουθα την αναποτελεσματική άσκηση δημοσιονομικής και κοινωνικής πολιτικής, αλλά κυρίως περιορίζει την αναχρηματοδότηση του παραγωγικού ιστού με τα αναγκαία κεφάλαια για την οικονομική ανάπτυξη, αφού πολύ συχνά, είτε μεταφέρονται σε φορολογικούς παραδείσους ή καταναλώνονται σε αγορές πολυτελών αγαθών, ή επενδύονται σε μη παραγωγικά προϊόντα υψηλού κινδύνου και ρίσκου . Επίσης, υπονομεύει τους επιδιωκόμενους στόχους της οικονομικής πολιτικής ενός κράτους όπως την οικονομική μεγέθυνση, τη βελτίωση της διανομής του εισοδήματος, την άριστη κατανομή των παραγωγικών πόρων και τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Αναλυτικότερα, η φοροδιαφυγή (ΔιαΝΕΟσις, 2016) :

- Περιορίζει τη δυνατότητα του κράτους να εισπράξει τα απαιτούμενα έσοδα για να χρηματοδοτήσει τα δημόσια αγαθά και υπηρεσίες που προσφέρονται είτε για καταναλωτικούς, είτε για επενδυτικούς σκοπούς με συνέπεια την επιβάρυνση των δημοσιονομικών ισοζυγίων και τον εξωτερικό δανεισμό.

- Προκαλεί άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ των πολιτών καθώς το κράτος, στην προσπάθεια του να καλύψει την «τρύπα» της φοροδιαφυγής, αυξάνει οριζοντίως τους φορολογικούς συντελεστές επιβαρύνοντας, κυρίως, τους συνεπείς φορολογούμενους. Επίσης, το κράτος, στην περίπτωση που ούτε με την αύξηση των άμεσων φόρων καταφέρνει να καλύψει το ποσό της φοροδιαφυγής, είναι αναγκασμένο να αυξήσει τους έμμεσους φόρους που είναι κοινωνικά άδικοι καθώς επιβαρύνουν κυρίως τα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα.
- Μη δηλώνοντας το πραγματικό τους εισόδημα, οι φοροφυγάδες καταφέρνουν να έχουν πρόσβαση σε μία σειρά από ευεργετικές διατάξεις, απαλλαγές και επιδόματα, στερώντας ή περιορίζοντας τη βοήθεια που θα μπορούσαν να πάρουν συμπατριώτες τους που πραγματικά βρίσκονται σε δυσμενή θέση όπως άνεργοι, ανάπηροι, πολύτεκνοι, άποροι κ.λ.π.
- Δημιουργεί στρεβλώσεις και διαταράσσει τους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά. Οι επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν αποκτούν πλεονέκτημα έναντι των νομοταγών ανταγωνιστών τους καθώς μπορούν να διαθέτουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους φθηνότερα αποσπώντας ένα σημαντικό κομμάτι της πελατειακής πίτας των ανταγωνιστών.
- Μειώνει τη φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων οι οποίοι, προσπαθώντας να ανταποκριθούν στην υπερβολική φορολογία, αναγκάζονται να «υποβαθμίσουν» το βιοτικό τους επίπεδο, γεγονός που σταδιακά εξασθενεί το κίνητρό τους για οικειοθελή συμμόρφωση.

Στον αντίποδα, οι θιασώτες της φοροδιαφυγής διατείνονται ότι ένα σημαντικό κομμάτι αυτής επιστρέφει στην πραγματική οικονομία, μέσω της κατανάλωσης, οπότε αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα. Επίσης, ισχυρίζονται ότι το υπόλοιπο κομμάτι της φοροδιαφυγής στρέφεται στις ιδιωτικές αποταμιεύσεις οι οποίες αποτελούν ένα «μαξιλάρι ασφαλείας» και χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για την επιβίωσή τους σε περιόδους κρίσεων ή οικονομικής στενότητας.

1.5 . Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Η αντιμετώπιση ενός φαινομένου γενικά συνίσταται στη «θεραπεία» των γενεσιουργών αιτιών που το προκαλούν. Σύμφωνα με τη μελέτη της Ernst & Young (EY), για

- Προκαλεί άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ των πολιτών καθώς το κράτος, στην προσπάθεια του να καλύψει την «τρύπα» της φοροδιαφυγής, αυξάνει οριζοντίως τους φορολογικούς συντελεστές επιβαρύνοντας, κυρίως, τους συνεπείς φορολογούμενους. Επίσης, το κράτος, στην περίπτωση που ούτε με την αύξηση των άμεσων φόρων καταφέρει να καλύψει το ποσό της φοροδιαφυγής, είναι αναγκασμένο να αυξήσει τους έμμεσους φόρους που είναι κοινωνικά άδικοι καθώς επιβαρύνουν κυρίως τα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα.
- Μη δηλώνοντας το πραγματικό τους εισόδημα, οι φοροφυγάδες καταφέρνουν να έχουν πρόσβαση σε μία σειρά από ευεργετικές διατάξεις, απαλλαγές και επιδόματα, στερώντας ή περιορίζοντας τη βοήθεια που θα μπορούσαν να πάρουν συμπατριώτες τους που πραγματικά βρίσκονται σε δυσμενή θέση όπως άνεργοι, ανάπηροι, πολύτεκνοι, άποροι κ.λ.π.
- Δημιουργεί στρεβλώσεις και διαταράσσει τους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά. Οι επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν αποκτούν πλεονέκτημα έναντι των νομοταγών ανταγωνιστών τους καθώς μπορούν να διαθέτουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους φθηνότερα αποσπώντας ένα σημαντικό κομμάτι της πελατειακής πίτας των ανταγωνιστών.
- Μειώνει τη φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων οι οποίοι, προσπαθώντας να ανταποκριθούν στην υπερβολική φορολογία, αναγκάζονται να «υποβαθμίσουν» το βιοτικό τους επίπεδο, γεγονός που σταδιακά εξασθενεί το κίνητρό τους για οικειοθελή συμμόρφωση.

Στον αντίποδα, οι θιασώτες της φοροδιαφυγής διατείνονται ότι ένα σημαντικό κομμάτι αυτής επιστρέφει στην πραγματική οικονομία, μέσω της κατανάλωσης, οπότε αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα. Επίσης, ισχυρίζονται ότι το υπόλοιπο κομμάτι της φοροδιαφυγής στρέφεται στις ιδιωτικές αποταμιεύσεις οι οποίες αποτελούν ένα «μαξιλάρι ασφαλείας» και χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για την επιβίωσή τους σε περιόδους κρίσεων ή οικονομικής στενότητας.

1.5 . Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Η αντιμετώπιση ενός φαινομένου γενικά συνίσταται στη «θεραπεία» των γενεσιουργών αιτιών που το προκαλούν. Σύμφωνα με τη μελέτη της Ernst & Young (EY), για

λογαριασμό της ΔιαΝΕΟσις το 2016, τα μέτρα αντιμετώπισης των φαινομένων μπορούν να έχουν βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

1.5.1 Βραχυπρόθεσμα μέτρα

Ανατρέχοντας στις αιτίες που δημιουργούν τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», τα βραχυπρόθεσμα μέτρα αντιμετώπισής τους συνοψίζονται στα εξής:

- Μείωση των φορολογικών συντελεστών Εισοδήματος και ΦΠΑ. Μείωση στους φόρους που επιβαρύνουν την παραγωγική διαδικασία και μειώνουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.
- Μείωση των συντελεστών φορολογίας στην κατανάλωση.
- Επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και της χρήσης του πλαστικού χρήματος σε όλες τις εκφάνσεις της οικονομικής ζωής και ιδιαίτερα στους τομείς δραστηριοτήτων που φοροδιαφεύγουν (π.χ. αυτοαπασχολούμενοι).
- Εντατικοποίηση των προληπτικών επιτόπιων φορολογικών ελέγχων. Έχει υπολογιστεί ότι μια αύξηση των φορολογικών ελέγχων κατά 1% ημερησίως μειώνει τον αριθμό των παραβατών της φορολογικής νομοθεσίας κατά 0,3-0,4% ημερησίως (Tagkalakis A., 2014)
- Χρήση σύγχρονων μεθόδων ανάλυσης κινδύνου, με τη χρήση δεδομένων και νέων, ανεπτυγμένων τεχνολογιών και προσανατολισμός του ελέγχου στα , επιρρεπή προς φοροδιαφυγή, επαγγέλματα.
- Απαρέγκλιτη τήρηση των προστίμων και ποινών που επιβάλλονται μετά τους φορολογικούς ελέγχους προκειμένου να λειτουργούν αποτρεπτικά για την τέλεση φοροδιαφυγής.
- Διακριτή ευνοϊκή μεταχείριση σε εκείνους που δηλώνουν τα πραγματικά τους εισοδήματα και δεν δύνανται να ανταποκριθούν στην εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων, σε σχέση με εκείνους που τα αποκρύπτουν ή δεν πληρώνουν τους φόρους δολίως.
- Κατάργηση των φορολογικών αμνηστιών και των ευεργετικών «περαιώσεων» και ενίσχυση της εθελοντικής συμμόρφωσης και αποκάλυψης της αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης.

Σημαντικό είναι επίσης να επιταχυνθούν οι ρυθμοί εκδίκασης των φορολογικών υποθέσεων στη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών (ΔΕΔ) ή στα διοικητικά δικαστήρια.

1.5.2 Μεσοπρόθεσμα μέτρα

Τα μεσοπρόθεσμα μέτρα που ενδείκνυνται για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής είναι:

- Η εσωτερική οργάνωση / αναδιοργάνωση και η τεχνολογική αναβάθμιση της Φορολογικής Διοίκησης με σαφείς και ακριβείς επιμέρους αρμοδιότητες (Σαββαΐδου Κ., 2016) .
- Η ολοκλήρωση ενός πλήρους ηλεκτρονικού περιουσιολογίου , το οποίο θα αξιοποιηθεί για την πάταξη της φοροδιαφυγής, τον εντοπισμό περιπτώσεων αδικαιολόγητου πλουτισμού και τη διασφάλιση της είσπραξης οφειλών προς το Δημόσιο.
- Ο εφοδιασμός των φορολογικών αρχών με τον κατάλληλο εξοπλισμό (όπως ηλεκτρονικούς υπολογιστές με αναβαθμισμένο λογισμικό) καθώς και η δημιουργία ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων με όλα τα είδη και τους τρόπους ελέγχου (έλεγχοι όλων των φορολογιών, εξειδικευμένοι έλεγχοι, προληπτικοί έλεγχοι κ.λ.π) .
- Κατάλληλη Εκπαίδευση / Κατάρτιση Υπαλλήλων Φορολογικής Διοίκησης μέσα από συνεχή σεμινάρια και συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά Εκπαιδευτικά Προγράμματα (π.χ. Προγράμματα Customs, Fiscalis, κ.λ.π)

Ολοκληρώνοντας, στο πλαίσιο ενίσχυσης της αξιοπιστίας και της ακεραιότητας των υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης, σημαντικό είναι να δοθούν αυξημένες απολαβές οι οποίες θα πρέπει να συνδυαστούν με την παραδειγματική τιμωρία φαινομένων διαφθοράς.

1.5.3 Μακροπρόθεσμα μέτρα

Τα κυριότερα μακροπρόθεσμα μέτρα που θα πρέπει να υιοθετηθούν από τους αρμόδιους για την πάταξη της φοροδιαφυγής είναι:

- Η δημιουργία Σταθερού και Απλοποιημένου Φορολογικού Συστήματος,

- Η αναδιοργάνωση και η αναδιάρθρωση του ευρύτερου Δημοσίου τομέα,
- Η παροχή ενός σταθερού κοινωνικού και πολιτικού περιβάλλοντος,
- Οι διαρθρωτικές αλλαγές στη δομή των επιχειρήσεων και η αλλαγή του Αναπτυξιακού Μοντέλου με προσανατολισμό σε οργανωμένες οικονομικές και λογιστικές οντότητες και όχι στην αυτοαπασχόληση.
- Η δημιουργία φορολογικής συνείδησης, μέσω της διαπαιδαγώγησης και της εφαρμογής κυβερνητικών πολιτικών, οι οποίες θα στοχεύουν στην ενημέρωση των φορολογουμένων αναφορικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της φοροδιαφυγής, τόσο για τους ίδιους όσο και για το κράτος.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της εμπειρικής έρευνας που ακολουθεί πολλά από τα ανωτέρω μέτρα αξιολογούνται και διαβαθμίζονται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

1.6 Ανακεφαλαίωση

Στο παρόν κεφάλαιο διατυπώθηκε ο εννοιολογικός ορισμός της φοροδιαφυγής μέσα από την οπτική διαφορών ερευνητών. Στη συνέχεια, περιγράφηκαν οι κυριότεροι παράγοντες που αυξάνουν τη ροπή των πολιτών για φοροδιαφυγή. Έπειτα, αναλύθηκαν οι συνήθεις μέθοδοι φοροδιαφυγής βάσει της ιδιότητας και της νομικής υπόστασης του φορολογούμενου. Ακολούθως, επισημάνθηκαν οι πολλαπλές επιπτώσεις που επιφέρει η φοροδιαφυγή στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό μιας χώρας ενώ αναφέρθηκαν και τα επιχειρήματα της αντίθετης άποψης. Το κεφάλαιο ολοκληρώθηκε με την απαρίθμηση μέτρων και προτάσεων που πρέπει να πάρει η πολιτεία προκειμένου να αντιμετωπίσει το φαινόμενο, τα οποία θα αξιολογηθούν και στην έρευνα που θα ακολουθήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά περιγράφεται η έννοια του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και στη συνέχεια διατυπώνονται οι γνωστότεροι ορισμοί που ευρίσκονται στη διεθνή βιβλιογραφία. Ακολουθεί η ανάλυση των μοντέλων και τεχνικών που έχουν τυποποιηθεί και απαντώνται στα διεθνή συγγράμματα.

Αν και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιστήμονες κατά την έρευνα του φαινομένου είναι πολλές, ωστόσο υπάρχει κοινός τόπος αναφορικά με τις μεθόδους και τις τεχνικές που ακολουθούν οι δράστες οι οποίες μπορούν να διακριθούν στην ευρωπαϊκή και αμερικάνικη προσέγγιση. Κατά την ανάλυσή τους, γίνεται κατανοητό ότι τα στάδια που ακολουθούνται για τη νομιμοποίηση του «μαύρου» χρήματος είναι κοινά και μπορούν να τυποποιηθούν.

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την απαρίθμηση των πολλαπλών επιπτώσεων που επιφέρει το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» στην πραγματική οικονομία και στα Δημόσια Έσοδα, στο χρηματοοικονομικό τομέα, στην κοινωνία και στα πολιτικά ήθη μιας χώρας.

2.2 Περιγραφή και Ορισμός του Φαινομένου

Ο ορισμός της έννοιας του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» δεν είναι εύκολος, καθόσον αυτό αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο, το οποίο εκτείνεται σε πολλά επίπεδα της οικονομικής δραστηριότητας και σε θέματα που άπτονται του φορολογικού, ποινικού και διοικητικού δικαίου. Ο όρος «μαύρο χρήμα» ή «βρώμικο χρήμα» και ευρύτερα «μαύρα», καθιερώθηκε από τον έγγραφο τύπο ο οποίος υιοθέτησε τον όρο ξέπλυμα χρήματος το 1973 με την ευκαιρία του σκανδάλου του Watergate, η έρευνα του οποίου διεξήχθη από τον Bob Woodward, δημοσιογράφο της Washington Post (Bauer & Ullmann, 2001, σ. 19) και σημαίνει οποιοδήποτε είδος εσόδου από παράνομη πράξη ή εσόδου από νόμιμη πράξη, το οποίο όμως στη συνέχεια αποκρύπτεται κατά παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας. Απώτερος σκοπός του ξεπλύματος είναι αρχικά η εξάλειψη της σχέσης εγκλήματος και χρημάτων που προήλθαν μέσα από δαιδαλώδεις διαδρομές του χρήματος και τελικά της επαναφοράς των χρημάτων στη διάθεση του

δράστη με έναν μανδύα νομιμοποίησης αυτών και χωρίς να είναι πλέον εφικτός ο εντοπισμός της πραγματικής προέλευσης των κεφαλαίων.

Ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» δεν είναι σαφές πότε χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά ωστόσο έχουν επιχειρήσει αρκετοί ερευνητές να τον αποτυπώσουν σε έναν ορισμό. Από την βιβλιογραφική επισκόπηση, παρατίθενται κατωτέρω οι πιο χαρακτηριστικοί: Σύμφωνα με τους Graycar και Grabosky (1996) «Το ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία με την οποία τα έσοδα από έγκλημα (βρώμικο χρήμα), τοποθετούνται σε μία σειρά συναλλαγών, οι οποίες αποκρύπτουν την παράνομη προέλευσή τους και τα κάνουν να εμφανίζονται σαν να προέρχονται από νόμιμη πηγή (καθαρά χρήματα).»

Ο Lawrence Summers (πρώην Γραμματέας του Υπουργείου Οικονομικών των Η.Π.Α.) και η Janet Reno (πρώην Γενική Εισαγγελέας των Η.Π.Α.), προλογίζοντας την Εθνική Στρατηγική κατά του Ξεπλύματος Χρήματος των Η.Π.Α. το έτος 1999, αναφέρουν: «Ξέπλυμα χρήματος είναι η οικονομική πλευρά όλων των οικονομικών εγκλημάτων.» Τούτο προσδίδει δύο πτυχές στο ξέπλυμα χρήματος. Πρώτον, ενισχύει τους εγκληματίες και τις εγκληματικές οργανώσεις να συνεχίσουν τις παράνομες δραστηριότητές τους... Δεύτερον, το ξέπλυμα χρήματος είναι ιδιαίτερης απαξίας από μόνο του. Επηρεάζει το οικονομικό μας σύστημα, και όπου επιτρέπεται να λειτουργήσει, διαβρώνει τη δημόσια πίστη σε θεσμούς και αξίες. Επιπλέον, στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογίας, επηρεάζει την κίνηση των χρηματικών κεφαλαίων, απειλώντας την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα (Πρινιωτάκη, 2008).

Ο Graham το 2003, ορίζει ότι «το ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία με την οποία τα έσοδα ενός εγκλήματος, μετατρέπονται σε κεφάλαια που εμφανίζονται να έχουν μία νόμιμη προέλευση, ώστε να μπορούν να διασφαλιστούν μόνιμα ή να ανακυκλωθούν σε άλλες εγκληματικές επιχειρήσεις.»

Οι ορισμοί που απαντώνται στη βιβλιογραφία είναι αρκετοί και υποδηλώνουν την πολυπλοκότητα του φαινομένου καθώς και την πολυδιάσταση αυτού. Αν και σε επίπεδο επιστημονικής ερμηνείας και κατανόησης του φαινομένου, η πολυγλωσσία αυτή ενδέχεται να μην δημιουργεί πρόβλημα, οδηγώντας σε κοινό τόπο συμπερασμάτων. Εντούτοις, σε τεχνικό επίπεδο, μπορεί να δημιουργούνται προβλήματα, που άπτονται κυρίως σε θέματα ανταλλαγής πληροφοριών και σύνταξης στατιστικών στοιχείων, καθώς και πράξεις που σε κάποιες χώρες είναι παραβατικές, σε άλλες δεν αποτελούν «E.M.X.»

2.3 Μοντέλα και Τεχνικές

Η ενδελεχής μελέτη περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές και παράνομες δραστηριότητες, έχει οδηγήσει τους ερευνητές στο συμπέρασμα ότι οι ακολουθούμενες μέθοδοι επαναλαμβάνονται διαχρονικά και είναι κοινές για όλους. Συνεπώς, μέσω της τυποποίησης των μεθόδων δράσης των προσώπων που ενεργούν πράξεις «ξέπλυματος μαύρου χρήματος», επιτυγχάνεται η σε βάθος κατανόηση του φαινομένου και συνακόλουθα η ενίσχυση των προσπαθειών συστηματικής καταπολέμησης και πρόληψης παρόμοιων ενεργειών. Ακολουθώντας, αναλύονται τα μοντέλα νομιμοποίησης εσόδων, που απαντώνται στη διεθνή βιβλιογραφία. Επισημαίνεται ότι το κυκλικό μοντέλο, το τελεολογικό μοντέλο και το μοντέλο των φάσεων ακολουθούν οι Ευρωπαίοι ερευνητές ενώ το μοντέλο των τριών φάσεων αποτελεί την Αμερικάνικη προσέγγιση.

2.3.1 Μοντέλα νομιμοποίησης εσόδων

2.3.1.1 Το κυκλικό μοντέλο

Σύμφωνα με το κυκλικό μοντέλο, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες παρομοιάζεται σαν ένα κυκλοφοριακό σύστημα. Αρχικά, τα έσοδα από τις εγκληματικές δραστηριότητες εισέρχονται στη νόμιμη αγορά όπου τοποθετούνται και διαστρωματώνονται/συσσωρεύονται (placement/ layering). Ακολουθώντας, τα κεφάλαια αυτά επανατοποθετούνται είτε άμεσα σε νέες εγκληματικές δραστηριότητες (illicit activity) είτε έμμεσα μέσω νομίμων επενδύσεων (integration) (Blomberg, et. al. 2004).

2.3.1.2 Το τελεολογικό μοντέλο

Το μοντέλο αυτό δημιουργήθηκε και εξελίχθηκε από τον Ελβετό καθηγητή Dr. Jürg-Beat Ackermann, σε συνεργασία με τον Αμερικανό καθηγητή Dr. James Preston. Αρχικά, στόχος του μοντέλου είναι να αναδείξει τους σκοπούς για τους οποίους τελείται το ξέπλυμα μαύρου χρήματος (Erasmus, 2009). Αφού εντοπιστούν οι σκοποί, στη συνέχεια διερευνάται ο τρόπος δράσης και επιμελούς κάλυψης των παράνομων δραστηριοτήτων, με τη χρήση υφιστάμενων νομικών και πραγματικών ενισχυτικών παραγόντων, αναφερόμενοι σε πρόσωπα κυρίως που έχουν θέσεις, αξιώματα ή γνωριμίες που τους παρέχουν την δυνατότητα να συμβάλουν σε αυτό (βουλευτές,

δικαστικοί λειτουργοί, εφοριακοί υπάλληλοι, λογιστές, δικηγόροι, τραπεζικοί υπάλληλοι, χρηματιστές, κ.α.).

Τρία είναι τα επίπεδα που μπορούν να περιγράψουν το φαινόμενο του «ξεπλύματος χρήματος», σύμφωνα με το μοντέλο (Καραδήμας Θ. & Καραδήμα Π., 2015):

1. Οι σκοποί της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.
 - Ολοκλήρωση (η συστηματική απόκρυψη της παράνομης προέλευσης των εσόδων και η μετατροπή αυτών σε νόμιμα)
 - Επένδυση των εσόδων αυτών στη νόμιμη οικονομία
 - Φοροδιαφυγή, Φοροαποφυγή
 - Χρηματοδότηση νέων εγκληματικών πράξεων
2. Οι μέθοδοι (τρόποι δράσης) που χρησιμοποιούνται.
 - Εσωτερικό, εξωτερικό, υπεράκτια κέντρα
 - Εταιρίες βιτρίνα, μεγάλες εταιρίες
 - Αξιόγραφα, λογαριασμοί, εμπράγματα αξίες
 - Χρηματοδότηση εγκληματικών ενεργειών, διαφθορά
3. Οι παράγοντες που ενισχύουν τη διάδοση του φαινομένου.
 - Ο διεθνής χαρακτήρας των δραστηριοτήτων, η πλημμελής άσκηση οικονομικής εποπτείας και η ανυπαρξία συντονισμού των εθνικών αρχών
 - Η προστασία του απορρήτου
 - Η απόκρυψη μέσω νομικών προσώπων, η κατάτμηση και αλυσιδωτά αποτελέσματα (layering)
 - Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα, η οποία παρέχει τη δυνατότητα πραγματοποίησης ηλεκτρονικών συναλλαγών, μεταφοράς κεφαλαίων και διαχείρισης χαρτοφυλακίων σε όλο τον κόσμο.

2.3.1.3 Μοντέλο των Φάσεων

Ο εμπνευστής του μοντέλου των φάσεων είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, ο οποίος με το έργο του, λειτούργησε καταλυτικά ώστε να εισαχθούν διατάξεις στον Ελβετικό ποινικό κώδικα, για την αποτροπή και αντιμετώπιση πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και του οικονομικού εγκλήματος γενικότερα. Η

λογική του μοντέλου υπογραμμίζει ότι η απλή απόκρυψη εσόδων δεν προσφέρει ουσιαστικά κάτι σημαντικό στο δράστη αφού για να τα αξιοποιήσει ή χρησιμοποιήσει ή επενδύσει, θα πρέπει οι πρόσοδοι αυτοί να ενταχθούν στη νόμιμη οικονομία (Blomberg, et. al., 2004). Το μοντέλο αυτό διακρίνει το ξέπλυμα μαύρου χρήματος σε πρώτου και δευτέρου βαθμού, αναλόγως της βαρύτητας του διαπραττόμενου αδικήματος. Επίσης, οι χώρες διακρίνονται σε χώρες «εμπορίου» όπως χαρακτηρίζονται, όπου διενεργείται η κύρια πράξη (βασικό αδίκημα) από όπου προέρχεται το «βρώμικο χρήμα» και σε «χώρες ξεπλύματος», όπου έχουν την έδρα τους μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μέσω των οποίων νομιμοποιούνται τα χρήματα αυτά και είναι ευρέως γνωστές ως εξωχώριες επικράτειες ή υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα ή απλά «φορολογικοί παράδεισοι» (Buchanan, 2004).

Σύμφωνα με τους Καραδήμας Θ. & Καραδήμα Π. (2015):

Ο α' βαθμός περιλαμβάνει :

- ❖ Τη νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, τα οποία προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες (συνήθως συναφών με την διαφθορά, την φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγή).
- ❖ Μετρητά κατά κύριο λόγο, των οποίων η προέλευση είναι παράνομη.
- ❖ Τη πραγματοποίηση βραχυπρόθεσμων συναλλαγών, για την κάλυψη της παράνομης προέλευσης των περιουσιακών στοιχείων.
- ❖ Τη συστηματική προσπάθεια απόκρυψης των παράνομων δραστηριοτήτων.

Στον β' βαθμό εντάσσονται:

- Η νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, όπως προηγουμένως, με τη διαφορά ότι αυτά προέρχονται αποκλειστικά από την τέλεση εγκληματικών δραστηριοτήτων (συνήθως συναφών με το οργανωμένο έγκλημα, όπως λαθρεμπορία ναρκωτικών, όπλων, ανθρώπων, προϊόντων, εκβιασμούς, κ.τ.λ.).
- Η δημιουργία επιχειρηματικών μονάδων, με διάρκεια λειτουργίας ενός με δύο έτη (βραχύ-μεσοπρόθεσμες επιχειρήσεις).
- Η συστηματική κάλυψη των εγκληματικών δραστηριοτήτων από τις δικωτικές αρχές.

2.3.1.4 Αμερικάνικο μοντέλο των τριών φάσεων

Σε μία αντίστοιχη προσπάθεια να συστηματοποιήσουν τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους των ατόμων τα οποία προβαίνουν σε ξέπλυμα χρήματος, οι αμερικανικές αρχές, συνέλεξαν στοιχεία τα οποία προέρχονταν από τα αρχεία των τελωνιακών υπηρεσιών τους και δημιούργησαν το ονομαζόμενο μοντέλο των τριών φάσεων (Unger, et. al., 2006), το οποίο ενστερνίζονται και οι Ευρωπαίοι μελετητές. Σύμφωνα με την αμερικανική προσέγγιση, η προσπάθεια της νομιμοποίησης των εσόδων τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, χωρίζεται σε τρεις φάσεις, οι οποίες είναι οι εξής:

1. Η φάση της τοποθέτησης (placement stage)

Στη φάση αυτή, επιχειρείται από τους επιτήδειους μία συστηματική διοχέτευση και συνακόλουθη ανάμιξη του βρώμικου χρήματος, με κεφάλαια τα οποία είναι νόμιμα και διακινούνται στην οικονομία. Συνήθως, η διοχέτευση αυτή επιτυγχάνεται μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και «φυσική» μεταφορά των χρημάτων από μία χώρα σε μία άλλη, με σκοπό να τοποθετηθούν σε τραπεζικούς λογαριασμούς (Unger, et. al., 2006). Συχνές μέθοδοι συνιστούν η αγορά περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας (ακίνητα, αυτοκίνητα, έργα τέχνης, πολύτιμα μέταλλα και λίθοι, κοσμήματα, κ.τ.λ.), οι επενδύσεις σε εταιρείες (αγορές μετοχών, εταιρικών μεριδίων, νέες ιδρύσεις) και η συμμετοχή σε τυχερά παίγνια (καζίνο, στοιχηματισμός, κ.τ.λ.). Η φάση της τοποθέτησης διαθέτει ως βασικό χαρακτηριστικό της την αυξημένη επικινδυνότητα, καθώς είναι σημαντικός ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν εύκολα οι παράνομες δραστηριότητες (Yuksel, 1991). Εξ' ου και οι διοικητικές αρχές αποδίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα και επικεντρώνουν την προσοχή τους στο στάδιο αυτό προκειμένου να αποκαλύψουν περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος.

2. Η φάση της διαστρωμάτωσης ή συσσώρευσης (layering stage)

Στη φάση της διαστρωμάτωσης ή συσσώρευσης όπως αλλιώς ονομάζεται, πραγματοποιείται ο διαχωρισμός των παράνομων χρημάτων από τα στοιχεία εκείνα τα οποία τα καθιστούν «βρώμικα» και παράνομα. Για να πραγματοποιηθεί η διαστρωμάτωση, χρειάζεται την ύπαρξη ενός πολύπλοκου δικτύου οικονομικών συναλλαγών, όπως για παράδειγμα, μεταφορά χρημάτων σε οικονομικές μονάδες οι οποίες εδρεύουν σε χώρες που υποθάλπουν παράνομες οικονομικές δραστηριότητες (Yuksel, 1991). Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει την πραγματοποίηση πολλών

συναλλαγών σε ολόκληρο τον κόσμο, οι οποίες θεωρούνται συνηθισμένες, αποκρύπτοντας τα ίχνη των δραστών, την πραγματική ιδιοκτησία των κεφαλαίων και παρέχοντας την απαραίτητη ανωνυμία. ο εντοπισμός αυτός καθίσταται εξαιρετικά δύσκολος, λόγω της ύπαρξης νομοθετικών ή εθιμικών κατοχυρωμένων απορρήτων (τραπεζικό, δικηγορικό, κ.α.), διεθνών συνθηκών για την ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και κεφαλαίων και του χαλαρού έως ανυπάρκτου εποπτικού ελέγχου των υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων, σε συνδυασμό με την ευρεία χρήση εξωχώριων εταιρειών – βιτρινών (offshore). Κατά συνέπεια, μετά την ολοκλήρωση του σταδίου της διαστρωμάτωσης, ο προσδιορισμός της διαδρομής που ακολούθησαν τα παράνομα έσοδα και συνακόλουθα η αποκάλυψη της πραγματικής προέλευσης αυτών, αναδεικνύεται σε ένα αντικειμενικά δύσκολο έργο.

3 . Η φάση της ολοκλήρωσης (integration stage)

Η φάση της ολοκλήρωσης, αναφέρεται στην εισχώρηση των παράνομων αποκτηθέντων κερδών στην υγιή οικονομία, αφού έχουν πλέον εξαλειφθεί τα σημάδια της παράνομης προέλευσης τους. Ο τρόπος εμφάνισης τους πλέον, είναι ως νόμιμα επιχειρηματικά κεφάλαια (Araujo, 2008). Αξίζει να επισημανθεί ότι η φάση της ολοκλήρωσης πετυχαίνει το σκοπό της μόνο όταν τα παράνομα χρήματα, είτε επανενταχθούν στην υγιή οικονομία, είτε επενδυθούν ξανά στη χρηματοδότηση παράνομων δράσεων, οπότε επιστρέφουν ξανά εκεί από όπου ξεκίνησαν (Yuksel, 1991). Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό αυτό καλό είναι να αναφέρουμε το γεγονός, ότι θα μπορούσαν αυτά τα χρήματα να παραμείνουν στην αφάνεια ώστε να μην κινήσουν το ενδιαφέρον των δικωτικών αρχών (Unger, *et. al.*, 2006). Όμως, τα χρήματα αυτά δε θα αποτελούσαν κανένα ουσιαστικό όφελος για τα άτομα που τα κατέχουν αν δεν τα χρησιμοποιούν, λαμβάνοντας φυσικά τις απαιτούμενες προφυλάξεις. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η απόκρυψη της παράνομης πηγής τους και επιπρόσθετα είναι διαθέσιμα προς επανεπένδυση.

2.3.2 Τεχνικές νομιμοποίησης παράνομων εσόδων

Σε όλα τα μοντέλα που αναπτύχθηκαν ανωτέρω, χρησιμοποιούνται μεμονωμένα ή συνδυαστικά διαφορές τεχνικές, με τις οποίες ουσιαστικά επιτυγχάνονται οι φάσεις της τοποθέτησης, διαστρωμάτωσης και ολοκλήρωσης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στη συνέχεια, παρατίθενται οι κύριες τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές και παράνομες δραστηριότητες που

αντλήθηκαν από εκθέσεις της F.A.T.F και της Moneyval, έγγραφα εργασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και από βιβλιογραφικές αναφορές. Οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές διακρίνονται με βάση τον τρόπο που διοχετεύονται τα παράνομα χρήματα σε άμεσες και έμμεσες. Οι άμεσες τεχνικές υπερτερούν έναντι των έμμεσων διότι δεν απαιτούν υποχρεωτικά τη συνέργεια τραπεζικών ή άλλων υπαλλήλων, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται η εμπλοκή λιγότερων προσώπων και μεγαλύτερη μυστικότητα στις ενέργειες των δραστών.

2.3.2.1 Η «Μέθοδος του Μυρμηγκιού» (Smurfing)

Η μέθοδος αυτή αποτελεί ίσως την πιο διαδεδομένη τεχνική ξεπλύματος χρήματος και συνίσταται στη συχνή κατάθεση διαφόρων χρηματικών ποσών μικρής αξίας, από διάφορα πρόσωπα (μεσολαβητές), σε διάφορους λογαριασμούς (ατομικούς ή/και κοινούς) ενός προσώπου. Ακολουθώντας, τα κατατεθειμένα χρηματικά ποσά, συνενώνονται σε ένα κύριο λογαριασμό και μεταφέρονται εκτός της χώρας, κυρίως σε χώρες που θεωρούνται «φορολογικοί παράδεισοι» ή δεν εφαρμόζουν επαρκώς τις συστάσεις της F.A.T.F. Στόχος είναι, η κατάθεση των χρηματικών ποσών, αφενός να μην υπερβαίνει τα εκάστοτε τιθέμενα όρια από τις εποπτικές αρχές για έλεγχο των συναλλαγών και αφετέρου να πραγματοποιείται από πρόσωπα υπεράνω πάσης υποψίας, ώστε οι συναλλαγές αυτές να διαφεύγουν του εποπτικού ελέγχου (Σγουρός Χαρίδημος, 2016).

2.3.2.2 Φυσική Μεταφορά Χρημάτων

Αποτελεί την παλαιότερη και απλούστερη ακολουθούμενη τεχνική. Πραγματοποιείται με την αυτοπρόσωπη μεταφορά εκτός της χώρας των παράνομων χρημάτων από τους δράστες ή/και δια μέσου τρίτων προσώπων, είτε αεροπορικώς είτε οδικώς. Συνήθως τα χρήματα τοποθετούνται σε συσκευασίες εμπορευμάτων ή σε ταξιδιωτικές βαλίτσες ενώ η αποστολή αυτών εκτός της χώρας, γίνεται συνήθως μέσω ταχυδρομείου ή διεθνών εταιρειών ταχυμεταφορών (courier). Ο προορισμός των χρημάτων αυτών, είναι χώρες οι οποίες είναι συχνά γνωστές ως «φορολογικοί παράδεισοι», οι οποίες υποθάλπουν συστηματικά παράνομες δραστηριότητες, εφαρμόζοντας μηδενικούς ελέγχους αναφορικά με τη προέλευση των χρημάτων, σε αντίθεση με τους πολύ αυστηρούς κανονισμούς που διέπουν το τραπεζικό απόρρητο (Argentieri, *et. al.*, 2006).

2.3.2.3 Φορολογικοί Παράδεισοι – Υπεράκτιες Εταιρείες (Offshore)

Είναι γεγονός ότι μεταξύ των εφαρμοζόμενων μηχανισμών «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», αυτός που ξεχωρίζει είναι η δημιουργία υπεράκτιων εταιριών σε φορολογικούς παραδείσους καθώς παρέχει «ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» στους δράστες έναντι των ελεγκτικών αρχών. Η ίδρυση των εταιριών αυτών πραγματοποιείται σε χώρες που συγκεντρώνουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά (Σγουρός Χαρίδημος, 2016) :

- ❖ Αυστηρό τραπεζικό απόρρητο και άρνηση συνεργασίας για ανταλλαγή πληροφοριών με τις αρχές άλλων χωρών.
- ❖ Εχεμύθεια και ανωνυμία.
- ❖ Χαμηλή ή μηδενική φορολογία, για τα κεφάλαια που επενδύονται από μη μόνιμους κατοίκους (συχνά οι εν λόγω χώρες, ως προστατευτική ρύθμιση, διαχωρίζουν την δραστηριότητα της εγχώριας οικονομίας, από τις «διευκολύνσεις» που παρέχουν).
- ❖ Διευρυμένος χρηματοπιστωτικός τομέας
- ❖ Εξάρτηση του πολιτικού συστήματος από το χρηματοπιστωτικό τομέα, γεγονός που κάμπει οποιαδήποτε προσπάθεια εποπτείας και ανάληψη δράσεων αντιμετώπισης.

2.3.2.4 Ενδιάμεσοι Λογαριασμοί Πληρωμών

Με τον όρο ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών ονομάζουμε λογαριασμούς με πολύ αυξημένες δυνατότητες κατάθεσης χρημάτων, οι οποίοι δημιουργούνται από τραπεζικά ιδρύματα από όλον τον κόσμο (master account holders), εκ μέρους πελατών τους, οι ονομαζόμενοι υποδικαιούχοι (sub-account holders), (Campbell, 2000). Με τον τρόπο, δύναται κάποια τράπεζα, έναντι αμοιβής, ουσιαστικά να μεσολαβήσει σε διάφορες άλλες τράπεζες του εξωτερικού, ώστε οι πελάτες της να προβαίνουν σε πλήθος τραπεζικών και επενδυτικών εργασιών. Με την τεχνική αυτή, τα πρόσωπα που επιδιώκουν τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων διευκολύνονται καθώς γίνεται δύσκολο για τα τραπεζικά ιδρύματα να παρακολουθήσουν όλες αυτές τις συναλλαγές και να έχουν σαφή άποψη για τα πρόσωπα που τις πραγματοποιούν.

2.3.2.5 Πολιτική Δανεισμού (Loan Back)

Με την τεχνική αυτή, ο ενδιαφερόμενος παίρνει δάνειο από την τράπεζα για ένα συγκεκριμένο ποσό και παράλληλα δίνει εγγύηση γι' αυτό με ποσό ίσης αξίας από άλλη τράπεζα, η οποία συνήθως βρίσκεται σε κάποια off-shore τοποθεσία. Μετά την αδυναμία αποπληρωμής του δανείου, η δεύτερη τράπεζα καταβάλλει στην πρώτη την εγγύηση, πραγματοποιώντας με τον τρόπο αυτό μια φαινομενικά νόμιμη μεταφορά κεφαλαίων. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2009 – 2014). Μια παραλλαγή αυτής της τεχνικής, είναι ο απευθείας δανεισμός από τις τράπεζες του εξωτερικού που κατά κύριο λόγο εδρεύουν σε χώρες «φορολογικούς παραδείσους», όπου έχουν κατατεθεί τα παρανόμως κτηθέντα έσοδα (Σγουρός Χαρίδημος, 2016). Οι δράστες με το πρόσχημα κάποιας επένδυσης στην χώρα προέλευσης (συνήθως και χώρα κατοικίας), συνάπτουν δανειακή σύμβαση με την τράπεζα του εξωτερικού για την χρηματοδότηση αυτής. Η αποπληρωμή του δανείου πραγματοποιείται με τα ήδη κατατεθειμένα παράνομα κεφάλαια. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η επαναφορά των παρανόμων κεφαλαίων στη χώρα προέλευσης χρησιμοποιώντας το μανδύα της νόμιμης δανειακής σύμβασης.

2.3.2.6 Εθελουσία υπαναχώρηση από ασφαλιστήριο συμβόλαιο ζωής

Πολλά νομικά συστήματα διασφαλίζουν το δικαίωμα υπαναχώρησης από ασφαλιστικό συμβόλαιο, ένα δικαίωμα που πρέπει να ασκείται εντός ορισμένης προθεσμίας από τη σύναψη και, καταρχήν, χωρίς ποινές και χωρίς την υποχρέωση αιτιολόγησης (για την Ευρωπαϊκή Ένωση, βλ. άρθρο 6 της οδηγίας 2002/65/EK). Είναι δυνατή η σύναψη ασφαλιστικών συμβολαίων καταβάλλοντας εφάπαξ ασφάλιστρο μέσω τραπεζικού εμβάσματος ακόμα και στο εξωτερικό και η υπαναχώρηση από το εν λόγω συμβόλαιο εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας, με δικαίωμα επιστροφής του καταβληθέντος ποσού. Εφόσον το ποσό αυτό προέρχεται επισήμως από ασφάλεια, αποκρύπτεται εύκολα η παράνομη προέλευσή του. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2009 – 2014).

2.3.2.7 Εταιρείες «Βιτρίνες»

Πρόκειται για εικονικές εταιρείες ή εμπορικές επιχειρήσεις (οι λεγόμενες front companies), οι οποίες συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με κάποια εγκληματική οργάνωση, παρέχοντας το πλεονέκτημα της ευρείας χρήσης μετρητών λόγω της δραστηριότητάς τους (όπως εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης, κινηματογράφοι, σούπερ μάρκετ, μεσιτικά γραφεία, κοσμηματοπωλεία, πρακτορεία ταξιδιών, καζίνο κ.λπ.). Με την ίδρυση ή εξαγορά τέτοιων εταιρειών, επιτυγχάνεται η ανάμιξη νόμιμων και παράνομων εσόδων,

τα οποία ακολούθως κατατίθενται στα τραπεζικά ιδρύματα, καθιστώντας σχεδόν αδύνατο τον εντοπισμό της παράνομης προέλευσης αυτών των εσόδων.

2.3.2.8 Κινέζικα κουτιά

Με τη μέθοδο αυτή, μια εγκληματική οργάνωση δημιουργεί έναν πραγματικό λαβύρινθο από μητρικές και θυγατρικές εταιρείες, καθώς επίσης εταιρείες στις οποίες κάνει επενδύσεις, με έδρες σε διαφορετικές χώρες, στις οποίες ισχύουν διαφορετικά καθεστάτα αλλά και διαφορετική φορολογία. Με την τεχνική αυτή, στόχος των δραστών είναι η αποκόμιση του έμμεσου οφέλους της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες.

2.3.2.9 Κτηματικές συναλλαγές - Αγορά Ακινήτων

Η τεχνική αυτή συνίσταται στην αγοραπωλησία του ίδιου ακινήτου σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αρχικά, αγοράζεται ένα ακίνητο από πραγματικό πωλητή, σε αξία μικρότερη από την πραγματική, καταβάλλοντας τη διαφορά μεταξύ πραγματικής και εικονικής αξίας, σε μετρητά. Στη συνέχεια, οι δράστες άμεσα μεταπωλούν το ακίνητο, είτε στην πραγματική αξία, είτε σε μεγαλύτερη αξία, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό ένα πλασματικό κέρδος το οποίο νομιμοποιεί ισόποσο «μαύρο» χρήμα των δραστών.

2.3.2.10 Hawala

Η λέξη στην αραβική διάλεκτο σημαίνει «ανταλλαγή» ή «μεταφορά» και στην ινδική διάλεκτο «χίντι» σημαίνει «εμπιστοσύνη». Πρόκειται για ένα άτυπο σύστημα μεταφοράς χρημάτων, στο οποίο ο ενδιαφερόμενος παραδίδει σε κάποιον μεσάζοντα ένα χρηματικό ποσό, με εντολή να μεταφερθεί σε κάποιον δικαιούχο εκτός της χώρας. Στη συνέχεια, ο μεσάζων απευθύνεται σε κάποιον ομόλογό του στη χώρα προορισμού και του ζητά να καταβάλει το εν λόγω χρηματικό ποσό στον παραλήπτη, με την υπόσχεση να εξοφλήσει την οφειλή αργότερα. Συνεπώς, οι συγκεκριμένες συναλλαγές στηρίζονται στην προσωπική σχέση και την εμπιστοσύνη μεταξύ των εμπλεκόμενων προσώπων, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερος δύσκολο τον εντοπισμό τους. Εν τέλει, τα παράνομα κεφάλαια είτε κατατίθενται στις τράπεζες του εξωτερικού είτε μπορεί να τοποθετούνται σε επενδυτικά προϊόντα (μετοχές, ομόλογα, κ.τ.λ.).

2.3.2.11 Λοιπές τεχνικές ξεπλύματος

Άλλες τεχνικές που χρησιμοποιούνται στο «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» είναι:

- Αγορά πολυτελών σκαφών αναψυχής ως επαγγελματικών
- Εικονικές δημοπρασίες
- Αγορά κερδισμένων τυχερών παιχνιδιών και λαχείων
- Αγορά χρυσού και πολύτιμων λίθων
- Είσπραξη εικονικής αποζημίωσης από ασφαλιστική εταιρία
- Ψεύτικη δίκη
- Ψεύτικη νίκη σε παιχνίδι
- Καζίνο
- Συμβάσεις ανταλλαγής (swap) σε σταθερή συχνότητα, συμβάσεις stollage, ανώνυμα ομόλογα
- Ηλεκτρονικό χρήμα και κρυπτονομίσματα (Cryptocurrencies)

Οι παραπάνω τεχνικές ξεπλύματος αντλήθηκαν από έγγραφο εργασίας σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες που συνέταξε η ειδική επιτροπή για το οργανωμένο έγκλημα, τη διαφθορά και τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2013 και αποτυπώνουν ανάγλυφα την πληθώρα των τεχνικών που μηχανεύονται και εφευρίσκουν οι δράστες προκειμένου να νομιμοποιήσουν το χρήμα που προέρχεται από εγκληματικές ενέργειες.

2.4. Επιπτώσεις του φαινομένου

Η μεγάλη έκταση του φαινομένου του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και η άμεση σύνδεση του με τη φοροδιαφυγή, το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, δημιουργεί έντονες στρεβλώσεις στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον. Σύμφωνα με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών αρμόδιο για τα ναρκωτικά και το έγκλημα, το ξέπλυμα χρήματος σε παγκόσμιο επίπεδο ανέρχεται στο ποσό των 4,5 τρις δολάρια και αντιστοιχεί στο 2% έως 5% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Οι επιπτώσεις γίνονται εμφανείς, τόσο μικροοικονομικά όσο και μακροοικονομικά, σε όλες τις εκφάνσεις της οργανωμένης κοινωνικοοικονομικής δομής.

2.4:1 Επιπτώσεις στην Πραγματική Οικονομία και στα Δημόσια Έσοδα

Τα άτομα που σχετίζονται με το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», δεν αντικατοπτρίζουν τις καθημερινές φυσιολογικές καταναλωτικές συνήθειες των πολιτών αλλά συνήθως διάγουν μια πολυτελή ζωή προάγοντας ένα «υπέρμετρο» καταναλωτικό προφίλ. Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, τα πολυτελή αγαθά δεν έχουν «κανονική» συμπεριφορά (π.χ. ελαστικότητα, αντιστροφή αντίδραση στην αύξηση τιμών, κ.τ.λ.) με συνέπεια τη στρέβλωση των καταναλωτικών προτιμήσεων και εν γένει της καταναλωτικής δαπάνης από την υπέρμετρη αύξηση της ζήτησης για πολυτελή αγαθά. Η επίδραση στην οικονομία είναι πολλαπλασιαστική, επιφέροντας τελικά μια καθαρή ζημία ως αποτέλεσμα των πράξεων «ξεπλύματος χρήματος» (Walker, 1995).

Η προτίμηση των δραστών στην κατανάλωση αγαθών πολυτελείας, έχει μια επιπρόσθετη αρνητική επίπτωση, ιδιαίτερα στις οικονομίες των αναπτυσσόμενων χωρών: Η επίπτωση συνίσταται στο γεγονός ότι, επειδή τα πολυτελή αγαθά συνήθως εισάγονται, αφενός δεν αυξάνουν την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα και απασχόληση, αφετέρου μειώνουν την ανταγωνιστικότητα και την κερδοφορία των εγχώριων επιχειρήσεων συμβάλλοντας μέσο-μακροπρόθεσμα στην συρρίκνωση της οικονομίας και στην αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου (Barlett, 2002). Λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για παράνομα κεφάλαια, οι κάτοχοί τους δεν ακολουθούν ορθολογικές επιλογές επίτευξης πρόσθετης απόδοσης ή ασφάλειας αλλά επικεντρώνονται κυρίως στην απόκρυψή τους κατευθύνοντας την τοποθέτηση των κεφαλαίων σε περιουσιακά στοιχεία χαμηλότερης ποιότητας και υψηλότερου κινδύνου, που δεν προάγουν την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης. Οι Fullerton και Karayannis, απέδειξαν ότι τα κεφάλαια από την φοροδιαφυγή στις Η.Π.Α., κατά βάση τοποθετούνται σε επενδύσεις υψηλού κινδύνου στο τομέα των μικρών επιχειρήσεων και λιγότερο ή καθόλου αποταμιεύονται (Fullerton and Karayannis, 1993).

Για να γίνει πιο κατανοητό, οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι δράστες, όπως στην περίπτωση των διαδοχικών αγοραπωλησιών ακινήτων που αναφέρθηκε πιο πάνω, οδηγούν σε «ψευδείς» συνθήκες ζήτησης και προσφοράς (περιπτώσεις «φούσκας») με συνέπεια επιζήμιες επιπτώσεις στην εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας. Ακόμη, δημιουργούνται συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού καθώς η αυξημένη ρευστότητα που διαθέτουν οι εγκληματίες, τους δίνει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των νόμιμων

επενδυντών, τόσο στις αγοραπωλησίες περιουσιακών στοιχείων όσο και στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων και επιχειρηματικών σχεδίων.

Αν και ορισμένοι μπορεί να ισχυριστούν ότι, βραχυπρόθεσμα, το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης ωστόσο, η οικονομική επιστήμη έχει αποδείξει ότι, μεσο-μακροπρόθεσμα, η επένδυση σε τομείς χαμηλής παραγωγικότητας (όπως πολυτελή είδη, κοσμήματα, έργα τέχνης, κ.α.) αλλά κυρίως σε δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών (όπως χρηματοοικονομικές, νομικές, λογιστικές-φοροτεχνικές), οδηγεί σε επιβράδυνση της πραγματικής παραγωγικής δραστηριότητας και περαιτέρω τη μείωση του εισοδήματος και της απασχόλησης. Η τοποθέτηση των παράνομων κεφαλαίων σε μη παραγωγικές επενδύσεις και η απομάκρυνση της υγιούς επιχειρηματικότητας από την οικονομική δραστηριότητα, προκαλούν διαταραχή των κύκλων μιας οικονομίας. Η αποχώρηση των παρανόμων κεφαλαίων, τις περισσότερες φορές χωρίς καμία προβλέψιμη οικονομική αιτία (είτε λόγω επίτευξης του σκοπού της νομιμοποίησης ή απειλής αποκάλυψης της προέλευσης τους), οδηγεί από την πρόσκαιρη ανάπτυξη, τελικά στην κατάρρευση αυτών, με πολλαπλασιαστικές αρνητικές επιδράσεις και στους παρακείμενους και εξαρτώμενους οικονομικούς κλάδους ή αγορές, οδηγώντας ομοίως και αυτούς από την ανάκαμψη στην ύφεση (Mc Dowell, 2001).

Το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» επηρεάζει αρνητικά και τα δημόσια έσοδα καθόσον συρρικνώνει τη φορολογητέα βάση και κατ' επέκταση μειώνει τα φορολογικά έσοδα. Αποτέλεσμα, η υπέρμετρη αύξηση των φορολογικών συντελεστών με συνακόλουθη αύξηση της φοροδιαφυγής, των δημόσιων δαπανών για την πάταξή της και εν τέλει η βύθιση της οικονομίας σε ένα φαύλο κύκλο. Το οργανωμένο έγκλημα, επιλέγει συχνά την επένδυση σε κρατικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις (λόγω του μεγέθους και της θέσης που κατέχουν στην οικονομία), ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η δράση αυτή των εγκληματικών οργανώσεων, υποθάλλει τις προσπάθειες των κυβερνήσεων για την επίτευξη «υγιών» ιδιωτικοποιήσεων, που στοχεύουν στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

2.4.2 Επιπτώσεις στον Χρηματοοικονομικό Τομέα

Η παράνομη και εγκληματική δράση της νομιμοποίησης «μαύρου» χρήματος επίσης προκαλεί:

- Αύξηση της ζήτησης χρήματος, λόγω της προτίμησης διατήρησης ρευστών διαθεσίμων. Βέβαια τα τελευταία χρόνια η τάση αυτή έχει μειωθεί λόγω της χρήσης σύγχρονων χρηματοπιστωτικών εργαλείων (όπως της ηλεκτρονικής τραπεζικής, του πλαστικού χρήματος, των αξιογράφων κ.α.) και νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων (options, swap, unit linked κ.α.).
- Αύξηση της μεταβλητότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων. Οι απροσδόκητες και αιφνίδιες εισροές και εκροές κεφαλαίων, μεταξύ των διαφόρων χωρών ή αγορών, οι οποίες τις περισσότερες φορές δεν εκφράζουν κανονική οικονομική συμπεριφορά, προκαλούν αστάθεια στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα επιτόκια (Tanzi, 1996)
- Η έμμεση χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, των νοικοκυριών και της οικονομίας γενικότερα που συνεπάγεται η αύξηση της ρευστότητας, της κατανάλωσης, της αποταμίευσης και των χορηγούμενων δανείων σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά οδηγεί σε μερική υποκατάσταση της νομισματικής πολιτικής.
- Αύξηση των κινδύνων ρευστότητας και φερεγγυότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η μη ορθολογική οικονομική συμπεριφορά των προσώπων που επιδιώκουν το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» έναντι των κανονικών επενδυτών, εγείρει θέματα φερεγγυότητας ή ακόμη και βιωσιμότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, που μπορούν να προκληθούν από την απρόβλεπτη απόσυρση των παράνομων κεφαλαίων (Alldridge, 2001). Επιπλέον, συνυπολογίζοντας τη διεθνή αλληλεπίδραση μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων, δημιουργούνται αυξημένοι κίνδυνοι συστημικών κρίσεων και νομισματικής αστάθειας (McDonell, 1998)
- Η εμπλοκή ενός πιστωτικού ιδρύματος σε δραστηριότητες νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων συχνά οδηγεί στον κλονισμό της αξιοπιστίας του και την απώλεια της εμπιστοσύνης του κόσμου προς αυτό. Αποτέλεσμα, η απομάκρυνση των νόμιμων κεφαλαίων από αυτό και το αρνητικό αντίκτυπο στη φήμη του χρηματοπιστωτικού τομέα. Όπως αναφέρει ο McDonell (1998), η συμμετοχή αρκετών πιστωτικών ιδρυμάτων σε δραστηριότητες «ξέπλυματος χρήματος», ιδιαίτερα στις οικονομίες μικρότερων χωρών, μπορεί να επηρεάσει την φήμη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολο του.

- Αρνητικές επιπτώσεις στις ξένες επενδύσεις. Η μείωση της αξιοπιστίας του χρηματοπιστωτικού τομέα ως απόρροια της εμπλοκής σε δραστηριότητες νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων και η κατάταξη της χώρας στις λίστες των μη συνεργαζόμενων ή με αυξημένη διαφθορά κρατών, οδηγεί σε απόσυρση των κεφαλαίων και περιορισμό των ξένων επενδύσεων (Boorman and Ingves, 2001; Walker, 1995).

Αν και ολοφάνερες οι επιπτώσεις που επιφέρει το «Ε.Μ.Χ.» στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, συνεχίζουν να υπάρχουν χώρες ή κρατίδια που τελικώς προσελκύουν τα παράνομα κεφάλαια, παρέχοντας ένα χαλαρό κανονιστικό πλαίσιο και ισχυρό τραπεζικό απόρρητο, διότι θεωρούν (κακώς όπως αιτιολογήθηκε) ότι προσελκύουν επενδύσεις οι οποίες όμως, δεν κατευθύνονται στην πραγματική οικονομία, αλλά είναι εν τέλει παρασιτικές και μακροπρόθεσμα επιζήμιες για την οικονομία τους.

2.4.3 Κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις

Το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» προάγει τη διαφθορά και τη δωροδοκία, όχι μόνο εντός των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αλλά σε ολόκληρο τον οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό ιστό. Εκτός από την αναζήτηση συνεργών εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι δράστες επιζητούν και τη συνεργασία και εμπλοκή και άλλων προσώπων, όπως δικηγόρων, οικονομικών συμβούλων, λογιστών, συμβολαιογράφων, πολιτικών, δικαστικών και δημοσίων λειτουργών, οι οποίοι ουσιαστικά γίνονται μέρος του εγκληματικού δικτύου. Επιπλέον, οδηγεί σε αύξηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας αφού θεωρείται ως «πολλαπλασιαστής» των εγκληματικών και παράνομων δραστηριοτήτων, όντας άρρηκτα συνδεδεμένο με αυτές.

Με το «Ε.Μ.Χ.» επιδιώκεται, επίσης, η χειραγώγηση του πολιτικού συστήματος, αφενός για την κάλυψη των παρανόμως διαπραχθέντων πράξεων (διασφάλιση χαλαρού κανονιστικού πλαισίου και εποπτικού ελέγχου) και αφετέρου για την ενίσχυση της δράσης τους σε άλλους τομείς της οικονομίας (χαριστικές νομοθετικές ρυθμίσεις).

Τέλος, με το «Ε.Μ.Χ.» υπονομεύεται η εξωτερική οικονομική βοήθεια που προσφέρουν οι ανεπτυγμένες χώρες στις αναπτυσσόμενες καθώς, εάν συγκριθεί με τα ποσά των παράνομων διασυννοριακών κινήσεων κεφαλαίου, έχει υπολογιστεί από τον Οργανισμό Παγκόσμιας Χρηματοπιστωτικής Ακεραιότητας (Global Financial Integrity - FGI, 2011) ότι τα ποσά που εισρέουν στις ανεπτυγμένες χώρες από τις παράνομες

δραστηριότητες στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι πολλαπλάσια της οικονομικής βοήθειας.

2.5 Αρχές καταπολέμησης και θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης του «Ξ.Μ.Χ.»

Οι κυριότεροι διεθνείς οργανισμοί που μάχονται το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» είναι:

2.5.1 Διεθνές νομοθετικό επίπεδο και θεσμοί

2.5.1.1 Η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF)

Πρόκειται για διεθνή διακυβερνητικό οργανισμό που ιδρύθηκε το 1989, με απόφαση των επτά ισχυρότερων οικονομικά κρατών (G -7) στη σύνοδο του Παρισιού. Η λειτουργία του υποστηρίζεται από τον Ο.Ο.Σ.Α., με αρμοδιότητες τη θέσπιση προτύπων και οδηγιών, την παρότρυνση για ανάληψη διεθνούς δράσης και την εισαγωγή στο νομικό πλαίσιο των κρατών – μελών της διατάξεων, για την αντιμετώπιση των μηχανισμών νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

2.5.1.2 The Egmont Group

Ο Όμιλος ιδρύθηκε το 1995 και πήρε το όνομά του από το Egmont Palace των Βρυξελλών όπου πραγματοποιήθηκε η συνάντηση Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Financial Intelligence Units - FIU). Μέλη της είναι εθνικά κέντρα χρηματοοικονομικών πληροφοριών που έχουν ως σκοπό τη συλλογή πληροφοριών αναφορικά με ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές οικονομικής δραστηριότητας από τον χρηματοπιστωτικό τομέα και άλλους φορείς ή επαγγέλματα που υποχρεούνται να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές για «ξέπλυμα χρήματος» ή χρηματοδότηση τρομοκρατίας.

2.5.1.3 Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.)

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) - Organization for Eco-nomic Co-operation and Development (OECD) ιδρύθηκε το 1961 στο Παρίσι και έχει μέχρι σήμερα 38 χώρες-μέλη. Ο οργανισμός παρέχει ένα περιβάλλον όπου οι κυβερνήσεις μπορούν να συγκρίνουν εφαρμογές πολιτικής, να βρουν απαντήσεις στα κοινά προβλήματα, να προσδιορίσουν τις «καλές πρακτικές» και να συντονίσουν τις εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές.

2.5.1.4 Διεθνείς Συμβάσεις

Κατά καιρούς έχουν υπογραφεί, μεταξύ κρατών, συμβάσεις ή μνημόνια συνεργασίας με σκοπό την υιοθέτηση μέτρων για την πάταξη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες. Οι κυριότερες από αυτές είναι:

«Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών» που υπογράφηκε στη Βιέννη, το 1988, από 67 κράτη και αποτελεί το πρώτο διεθνές κείμενο, που παρείχε έναν ορισμό της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες (εστιάζοντας στα αδικήματα της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών), ο οποίος αποτέλεσε τη βάση για τις επερχόμενες νομοθετικές και κανονιστικές εξελίξεις.

«Οι βασικές αρχές (Statement of Principles) της επιτροπής της Βασιλείας» του 1988 για την αποτροπή χρήσης του τραπεζικού συστήματος για πράξεις νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων.

«Η Σύμβαση του Στρασβούργου» που υπογράφηκε από τα κράτη - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης το Νοέμβριο του 1990 με στόχο τη διαμόρφωση ενός πλαισίου διεθνούς συνεργασίας, για την έρευνα, τον εντοπισμό, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.

«Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» που υπογράφηκε τον Ιανουάριο του έτους 2000 από 132 κράτη. Η σύμβαση τέθηκε σε ισχύ την 10^η Απριλίου του έτους 2002 και έχει κυρωθεί από 187 κράτη, μεταξύ των οποίων και από την Ελλάδα με το ν.3034/2002 (ΦΕΚ 168/A/19-07-2002).

«Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος» που υπογράφηκε στο Παλέρμο, το Δεκέμβριο του 2000, από 147 κράτη. Η σύμβαση τέθηκε σε ισχύ την 29^η Σεπτεμβρίου του 2003 και έχει κυρωθεί από 186 κράτη, μεταξύ των οποίων και από την Ελλάδα, καθυστερημένα, με το ν.3875/2010 (ΦΕΚ 158/A/20-09-2010).

2.5.1.5 Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ)

Το Δ.Ν.Τ, ανταποκρινόμενο στις διεθνείς εκκλήσεις για συμμετοχή του στον αγώνα κατά του οικονομικού εγκλήματος και της τρομοκρατίας, δημιούργησε, το 2009, ένα ταμείο με σκοπό τη χρηματοδότηση δράσεων για την πάταξη του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και της τρομοκρατίας. Επιπλέον, ασκεί εποπτεία επί των οικονομικών

συστημάτων των μελών του παρέχοντας τεχνική βοήθεια σε αυτά και αναπτύσσοντας προγράμματα αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος, ιδιαίτερα σε χώρες όπου υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό η φοροδιαφυγή, το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», η διαφθορά και η τρομοκρατία και διακυβεύεται η οικονομία και το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

2.5.1.6 Ο Διεθνής Οργανισμός Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Interpol)

Η Interpol έχει έδρα στην πόλη Λυών της Γαλλίας στην οποία λειτουργεί ξεχωριστό Γραφείο για κεφάλαια τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Έχει υιοθετήσει μία σειρά ψηφισμάτων για την καταπολέμηση του διεθνούς «ξεπλύματος χρήματος» και την κατάσχεση των εγκληματικών προσόδων. Επίσης, έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών με άλλους διεθνείς Οργανισμούς και παρέχει στις αρχές εφαρμογής του νόμου των κρατών μελών της, εμπειρογνομosύνη για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και για την οργάνωση και προώθηση της πολυκλαδικής επικοινωνίας και συνεργασίας (Reuter & Truman, 2004).

2.5.2 Ευρωπαϊκό νομοθετικό επίπεδο και θεσμοί

Σύμφωνα με την από 08-03-2019 έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το οικονομικό έγκλημα, τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή «επείγουσα προτεραιότητα είναι να μειωθεί το φορολογικό χάσμα που προκαλείται από τη φορολογική απάτη, τη φοροδιαφυγή, τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και ο αντίκτυπός τους στους εθνικούς προϋπολογισμούς και στους προϋπολογισμούς της Ε.Ε, προκειμένου να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού και φορολογική δικαιοσύνη μεταξύ όλων των φορολογουμένων, να καταπολεμηθεί η αύξηση της ανισότητας και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στη δημοκρατική χάραξη πολιτικής, διασφαλίζοντας ότι οι απατεώνες δεν διαθέτουν ανταγωνιστικό φορολογικό πλεονέκτημα σε βάρος των έντιμων φορολογουμένων».

Η Ε.Ε, επιδιώκει να πετύχει τους προαναφερθέντες στόχους της μέσα από μία σειρά οδηγιών και κανονισμών καθώς και με τη σύσταση θεσμικών οργάνων, γενικών διευθύνσεων και υπηρεσιών (Olaf, Eurojust, Europol, κ.λπ.) ή ειδικών επιτροπών για τη φορολογία και την αντιμετώπιση απάτης (TAXE, TAX2, PANA, TAX3, ECON). Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει και στη συνεργασία της με τα Κ-Μ και τρίτους σε επίπεδο τεχνογνωσίας, ανταλλαγής εμπειριών και πολιτικών, όπως είναι τα

προγράμματα Fiscalis, που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο της στρατηγικής για την βελτίωση και αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων έμμεσης φορολογίας της εσωτερικής αγοράς.

Το κάθεστώς της Ε.Ε για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στηρίχθηκε πάνω σε τρεις πυλώνες: την ποινικοποίηση του ξεπλύματος χρήματος, την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος με την επιβολή μιας δέσμης υποχρεώσεων στον ιδιωτικό τομέα και την ανάδειξη του κεντρικού ρόλου των χρηματοοικονομικών πληροφοριών με τη σύσταση, λειτουργία και συνεργασία των FIUs, αρμόδιων για τη λήψη, επεξεργασία, ανάλυση και αξιοποίηση των αναφορών για ύποπτες για ξέπλυμα χρήματος συναλλαγές, οι οποίες προέρχονταν από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οργανισμούς και επαγγελματίες του ιδιωτικού τομέα (Mitsilegas & Vavoula, 2016).

Τα πιο σημαντικά νομικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στην ΕΕ ήταν πέντε βασικές Οδηγίες καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος, εμπνευσμένες από προηγούμενες προσπάθειες καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως για παράδειγμα τις 40 Συστάσεις της FATF, τα νομοθετικά εργαλεία των Ηνωμένων Εθνών και την εργασία παγκόσμιων και περιφερειακών Οργανισμών (π.χ Συμβούλιο της Ευρώπης, ΟΟΣΑ κ.λπ) . Οι Οδηγίες αυτές συνοδεύτηκαν από μία σειρά αποφάσεων πλαίσιο, κοινών δράσεων, κανονισμών, σχεδίων δράσης κ.λπ..

2.6 Ανακεφαλαίωση

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκε το φαινόμενο του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» μέσα από την περιγραφή και τη διατύπωση γνωστών ορισμών που συναντώνται στη διεθνή βιβλιογραφία. Στη συνέχεια, αναλύθηκαν τα μοντέλα που έχουν τυποποιηθεί και χρησιμοποιούνται διεθνώς από τους εγκληματίες για τη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ακολούθως, αναφέρθηκαν οι τεχνικές που χρησιμοποιεί κάθε μοντέλο, οι οποίες μπορεί είτε να ασκούνται μεμονωμένα είτε και συνδυαστικά. Κατόπιν, περιγράφηκαν οι σοβαρές επιπτώσεις που επιφέρει το «Ε.Μ.Χ.» στην Πραγματική Οικονομία και στα Δημόσια Έσοδα, στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, στον κοινωνικό και πολιτικό ιστό των χωρών και δη των αναπτυσσόμενων. Το κεφάλαιο ολοκληρώθηκε με την απαρίθμηση των αρχών καταπολέμησης που συστάθηκαν από τα κράτη και το θεσμικό ευρωπαϊκό πλαίσιο μέτρων, πολιτικών και καλών πρακτικών που υιοθέτησαν τα Κράτη –Μέλη για την πρόληψη και πάταξη του φαινομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΧΕΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

3.1. Εισαγωγή

Αν και πολλοί ερευνητές έχουν καταπιαστεί με τη μελέτη της σύνδεσης που υπάρχει μεταξύ φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», μέχρι και σήμερα, η σχέση αυτή δεν είναι απολύτως ξεκάθαρη.

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει προσπάθεια, μέσα από την ανάλυση των ορισμών των φαινομένων, την μελέτη των κοινών διαύλων των χρηματοοικονομικών ροών που χρησιμοποιούν οι δράστες, τη συσχέτιση των συνεπειών που προκαλούν και την κατάληξη υποθέσεων που απασχόλησαν τις αίθουσες των φορολογικών δικαστηρίων, να αποκωδικοποιηθεί αυτή η σχέση.

Από την παράθεση των παραπάνω στοιχείων, θα γίνει προσπάθεια να δοθεί η καλύτερη δυνατή απάντηση που να «ξεκλειδώνει» αυτή τους τη σχέση.

3.2 Ανάλυση και σύνδεση ορισμών, χρηματοοικονομικών ροών και συνεπειών των φαινομένων

Ξεκινώντας από τους ορισμούς των φαινομένων, γίνεται σαφές ότι δεν μπορεί να εξεταστεί το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» χωρίς να ληφθεί υπόψη η φοροδιαφυγή. Από την άλλη, η τέλεση της φοροδιαφυγής δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και ξέπλυμα χρήματος. Από τους ορισμούς που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες ενότητες γίνεται σαφές ότι και τα δύο φαινόμενα αποτελούν παράνομες δραστηριότητες και συνιστούν παραβίαση των νόμων. Επίσης, και οι δύο παραβατικές συμπεριφορές γίνονται σκόπιμα με σκοπό τη συγκάλυψη ή απόκρυψη των εισοδημάτων που αποκτώνται. Κάποιοι ισχυρίζονταν ότι εάν η υποκείμενη συμπεριφορά που παρήγαγε το κέρδος ήταν νόμιμη, η μη καταβολή του επακόλουθου φόρου επί των εν λόγω κερδών, δεν θα πρέπει να εξομοιώνεται με το προϊόν εγκληματικής συμπεριφοράς. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Oliver (2002), αν και η υποκείμενη συμπεριφορά είναι νόμιμη, η διατήρηση των χρημάτων που πρέπει να καταβληθούν ως φόρος είναι η πραγματική εγκληματική συμπεριφορά.

Η μελέτη των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, μέσω των οποίων πραγματοποιείται το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, αφενός αποκαλύπτει τα συστήματα

νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, αφετέρου φανερώνει τον τρόπο με τον οποίο οι παράνομες χρηματοοικονομικές ροές βοηθούν τη φοροδιαφυγή. Η διασυνοριακή διακίνηση χρημάτων που αποκτώνται παράνομα, μεταβιβάζεται ή χρησιμοποιείται ως ροή παράνομων κεφαλαίων (Renner, 2012). Η συγκεκριμένη αναφορά περιλαμβάνει τη μεταφορά χρημάτων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες π.χ ναρκωτικά, σωματεμπορία, τρομοκρατία κ.λ.π καθώς και τον πλούτο που έχει αποκρυσταλλωθεί από τις φορολογικές αρχές μιας χώρας. Σύμφωνα με τα ευρήματα έκθεσης για την παγκόσμια χρηματοοικονομική ακεραιότητα το 2012 (Global Financial Integrity report of 2012), οι απώλειες των αναπτυσσομένων χωρών από παράνομες χρηματοοικονομικές εκροές ανήλθαν, μόνο για το έτος 2010, στο ποσό των US\$859 (δισεκατομμυρίων αμερικανικών δολαρίων) και συνολικά για τη περίοδο 2001 – 2010 στο ποσό των US\$5.86 (τρισεκατομμυρίων αμερικανικών δολαρίων). Όπως αναφέρουν οι Quirk (1996) και Alldridge (2001), «τα παράνομα κεφάλαια που έχουν νομιμοποιηθεί, ουσιαστικά αποτελούν τα εισοδήματα που έχουν φοροδιαφύγει». Αν και η φοροδιαφυγή και το ξέπλυμα χρήματος είναι επιχειρησιακά διαφορετικές διαδικασίες, ωστόσο χρησιμοποιούν τις ίδιες εξελιγμένες τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων, υποστηρίζουν η μια την άλλη και διεξάγονται συχνά μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσων.

Η περαιτέρω διερεύνηση της σχέσης μεταξύ νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και φοροδιαφυγής, μπορεί να γίνει μέσα από τις συνέπειες που προκαλεί το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος». Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω:

1. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπονομεύει τα χρηματοπιστωτικά συστήματα επεκτείνοντας το τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας που προέρχεται από πηγές, νόμιμες ή παράνομες, που δεν εμπίπτουν στους κανόνες και τους κανονισμούς της χώρας σχετικά με το εμπόριο.
2. Προωθεί το έγκλημα, διότι επιτρέπει στους εγκληματίες να χρησιμοποιούν και να αναπτύσσουν αποτελεσματικά παράνομα κεφάλαια.
3. Η σημαντικότερη συνέπεια είναι ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μειώνει τα δημόσια έσοδα και τον φορολογικό έλεγχο αποδυναμώνοντας τον έλεγχο της οικονομίας από την κυβέρνηση.

Ο Tavares's , το έτος 2013 , επικεντρώθηκε στις κοινωνικές πτυχές της μάχης κατά της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος κάνοντας διασύνδεση της φοροδιαφυγής με τους φορολογικούς παραδείσους. Η κατάταξη του φορολογικού εγκλήματος στα βασικά αδικήματα του ξεπλύματος χρήματος, κατέστησε τις εξωχώριες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες διπλά ενδιαφέρουσες, επειδή μέσω αυτών των αδιαφανών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται σ' αυτές αποκρύπτονται πρόσοδοι από ναρκωτικά, διαφθορά και άλλα εγκλήματα του ΟΕ αλλά και αποκρύπτονται χρήματα από φοροδιαφυγή έντιμων επιχειρήσεων (Unger, 2017). Τόσο το ξέπλυμα χρήματος όσο και η φοροδιαφυγή στρεβλώνουν τις ισορροπίες στο πεδίο του ανταγωνισμού, επιβάλλοντας στην αγορά συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού. Ο κίνδυνος της ιδιοποίησης εγκληματικών προσόδων που προέρχονται από φοροδιαφυγή και της εκ νέου τοποθέτησής τους μετά το ξέπλυσμά τους στη νόμιμη οικονομία μεγιστοποιείται σε περιόδους χρηματοοικονομικής κρίσης. Η ανάγκη αντιμετώπισης των κινδύνων αυτών επέβαλλαν την ποινικοποίηση και των δύο αυτών συμπεριφορών (Maugeri, 2018, σ. 84). Οι ίδιες χώρες που διευκολύνουν τη μεγάλη φοροδιαφυγή και κυρίως οι φορολογικοί παράδεισοι, διευκολύνουν και την πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου ή μαύρου χρήματος (Τραγάκης, 1996, σ. 42). Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι μια πράξη που είναι παράνομη σε μια χώρα, δεν είναι απαραίτητα παράνομη σε μία άλλη.

Επίσης, κάποιες παράνομες δραστηριότητες ενδέχεται να είναι περισσότερο κερδοφόρες σε μία χώρα και λιγότερο κερδοφόρες ή και ζημιογόνες σε άλλες, ενώ κάποια από τα παράνομα κεφάλαια μπορεί σε κάποια χώρα να νομιμοποιούνται, ενώ σε κάποια άλλη να επενδύονται ή να καταναλώνονται. (Walker, 2008). Η Maite Gabet, Εθνική Διευθύντρια, αρμόδια για την επαλήθευση φορολογικών καταστάσεων του Γαλλικού Κοινοβουλίου, κατά την ακρόασή της ενώπιον του την 23η Ιουλίου 2013, αναφέρει ότι δημιουργοί των σχημάτων της φοροδιαφυγής είναι διάφορα κυκλώματα τα οποία συγκροτούν μια πραγματική φορολογική βιομηχανία από διάφορους επαγγελματίες εμπειρογνώμονες, όπως χρηματομεσίτες, δικηγόρους, λογιστές, φοροτεχνικούς, συμβολαιογράφους, τραπεζίτες κ.λπ στα οποία προσφεύγουν εκείνοι οι οποίοι επιθυμούν να ξεπλύνουν χρήματα, αδυνατώντας να το πράξουν οι ίδιοι εφόσον δεν έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες . Η Unger (2009) αναφέρθηκε αρχικά στην «επισφαλή σχέση» μεταξύ αυτών των δύο αδικημάτων την οποία προσπάθησε να προσδιορίσει μέσα από μία μαθηματική προσέγγιση για τη μέτρηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της φοροδιαφυγής. Οι

Spreutels και Grijseels (2010) αντιμετώπισαν τη φοροδιαφυγή ως βασικό αδίκημα για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και εξέτασαν, μεταξύ άλλων, τη διαφορετική νομοθεσία και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη σύνοδο του Συμβουλίου Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) το 1998.

Οι παραπάνω παραδοχές είναι ιδιαίτερα σημαντικές στις φορολογικές αρχές και τους διώκτες του ξεπλύματος μαύρου χρήματος καθώς, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί μια υπόθεση ξεπλύματος και να ενισχυθεί η υπερασπιστική γραμμή των διωκτικών αρχών, είναι σημαντικό να αποδείξει και να προσάψει η ελεγκτική αρχή στον κατηγορούμενο την τέλεση φοροδιαφυγής. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Αλ Καπόνε ο οποίος, αν και οι διωκτικές αρχές γνώριζαν ότι βρισκόταν πίσω από δολοφονίες και άλλα εγκλήματα της μαφίας, τα οποία δεν μπορούσαν να αποδείξουν, κατάφεραν να τον κατηγορήσουν και να τον δικάσουν για μια σειρά (5.000) παραβιάσεις απαγορεύσεων του νόμου καθώς και για είκοσι δύο (22) περιπτώσεις φοροδιαφυγής από τις οποίες κρίθηκε ένοχος για τις πέντε (5) εξ' αυτών (Krishna, 2008; "Al Capone: Biography", 2012). Η καταδίκη του Αλ Καπόνε αποτέλεσε, παράδειγμα προς αποφυγή, για επίδοξους μιμητές του οι οποίοι, προσπάθησαν να βρουν άλλους τρόπους να ξεπλένουν «μαύρο» χρήμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Meyer Lansky, γνωστός και ως «The Mob's Accountant», ο οποίος εφεύρε την τακτική της κατάθεσης χρημάτων σε πολλαπλούς Ελβετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς μέσω των οποίων κατάφερε να ξεπλένει μαύρα χρήματα.

3.3 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε προσπάθεια αποκωδικοποίησης της σχέσης μεταξύ φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Μέσα από την ανάλυση των ορισμών και των κοινών διαύλων χρηματοοικονομικών ροών που χρησιμοποιούν τα δύο φαινόμενα καθώς και την μελέτη των επιπτώσεων, αποδείχτηκε ότι τα δύο φαινόμενα σχετίζονται. Ωστόσο, την καλύτερη απάντηση στο ερώτημα του τρόπου διασύνδεσης τους φαίνεται να τη δίνουν οι αποφάσεις στις αίθουσες των δικαστηρίων όπου πλέον, με την ενσωμάτωση των παραβάσεων της φοροδιαφυγής, στις εθνικές και κοινοτικές νομοθεσίες, σαν εγκλήματα «ξεπλύματος χρήματος» μοιάζει να ξεκλειδώνει για τις διωκτικές αρχές το βάρος να αποδείξουν ότι συντρέχουν συγχρόνως και τα δύο φαινόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΤΟ «ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ» ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά γίνεται αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα στη χώρα μας για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων. Στη συνέχεια θα γίνει μία προσπάθεια καταγραφής του βαθμού έκτασης των φαινομένων στον ελληνικό χώρο, διακριτά ανά φαινόμενο, προκειμένου να γίνει καλύτερα κατανοητό. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται αντλούνται από μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί από ελληνικούς και ξένους οργανισμούς αλλά και από στοιχεία της Α.Α.Δ.Ε.

Ειδικότερα μέσα από την μελέτη των στοιχείων θα φανεί ο βαθμός φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ.» στην Ελλάδα, τα επαγγέλματα και οι κλάδοι δραστηριοτήτων που εμπλέκονται περισσότερο με τα φαινόμενα, οι τρόποι και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι δράστες για να αποκρύψουν τα πραγματικά εισοδήματά τους. Αναλυτικότερα, θα γίνει σαφές ποια είναι τα συνήθη υποζύγια του κρατικού προϋπολογισμού, ποια είναι τα επαγγέλματα που φοροδιαφεύγουν και ξεπλένουν μαύρο χρήμα, ποιες είναι οι μέθοδοι και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι δράστες για να το πετύχουν.

Ο σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι αφενός, να γίνει μια καταγραφή της έκτασης των φαινομένων στη χώρα, αφετέρου τα στοιχεία του να αποτελέσουν σημείο αναφοράς και σύγκρισης με τα αποτελέσματα της έρευνας.

4.2 Νομοθετικό πλαίσιο

Στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά, διακριτά ανά φαινόμενο, στις διατάξεις που ισχύουν σήμερα στη χώρα μας για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων. Να επισημανθεί ότι οι διατάξεις εκατέρωθεν έχουν υποστεί αρκετές τροποποιήσεις στο πλαίσιο εναρμόνισης τους κάθε φορά με τις κοινοτικές διατάξεις.

4.2.1 Νομοθετικό πλαίσιο για τη Φοροδιαφυγή

Στην Ελλάδα, η φοροδιαφυγή διώκεται ως ποινικό αδίκημα από την εφαρμογή του ν.2523/1997 (ΦΕΚ 179/Α/11-09-1997), για πράξεις που τελούνται από την 1/1/1998. Στον εν λόγω νόμο, ορίζεται ως αδίκημα της φοροδιαφυγής η απόκρυψη καθαρών εισοδημάτων από οποιαδήποτε πηγή, δια της παράληψης υποβολής ή ανακριβούς

υποβολής δήλωσης (άρθρο 17§1 σχετικά με την άμεση φορολογία) και η μη απόδοση ή η ανακριβής απόδοση του Φ.Π.Α. και λοιπών έμμεσων φόρων (άρθρο 18§1 σχετικά με την έμμεση φορολογία). Από την 17/10/2015, καταργήθηκαν οι σχετικές με το αδίκημα της φοροδιαφυγής διατάξεις του ν.2523/1997 (άρθρα 17, 18 και 19) και αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 66 του ν.4174/2013 (ΦΕΚ 170/Α/26-07-2013), όπως προστέθηκε με τον νόμο ν.4337/2015 (ΦΕΚ 129/Α/17-10-2015). Σύμφωνα με το άρθρο 66 του ν. 4174/2013, όπως έχει τροποποιηθεί μέχρι σήμερα και ισχύει: «Έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος με πρόθεση: α) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου εισοδήματος, ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή ειδικού φόρου ακινήτων (ΕΦΑ), αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, ιδίως παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρίζοντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά) δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη, β) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή του φόρου προστιθέμενης αξίας, του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου ασφαλιστρών και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς, καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές, γ) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο το φόρο αυτόν.

Επίσης, πράξη φοροδιαφυγής συνιστά η λαθρεμπορία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 155 του ν. 2960/2001 καθώς συνίσταται: «α) στην εισαγωγή ή στην εξαγωγή εμπορευμάτων χωρίς την άδεια των τελωνειακών αρχών και χωρίς την καταβολή δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων και β) στην οποιαδήποτε ενέργεια αποσκοπεί να στερήσει από το Ελληνικό Δημόσιο ή την Ευρωπαϊκή Ένωση των υπ' αυτών εισπρακτέων δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων από τα εισαγόμενα ή εξαγόμενα εμπορεύματα, και αν ακόμη αυτά εισπράχθηκαν κατά χρόνο και τρόπο διάφορο εκείνου που ορίζει ο νόμος.»

Η φοροδιαφυγή συνιστά ποινικά κολάσιμη πράξη και για την επιμέτρηση της ποινής λαμβάνεται ιδίως υπόψη το ύψος του ποσού που αποκρύφτηκε ή δεν αποδόθηκε και η

διάρκεια της απόκρυψης ή μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης ή διακράτησης (άρθρο 66 παρ. 6 ν.4174/13).

4.2.2 Νομοθετικό πλαίσιο για το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

Με τον νόμο 4557/2018 της 30ης Ιουλίου 2018 ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ Α' 139/30.7.2018) ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία 2015/849, η οποία εκδόθηκε ταυτόχρονα με τον Κανονισμό 2015/847/ΕΕ περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και περί κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) 1781/2006.

Με τον νόμο 4816/2021 (ΦΕΚ 118/Α/9-7-2021) έγινε ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου και την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης μέσα από τροποποιήσεις σε συναφή άρθρα του ν. 4557/18. Ειδικότερα, έγινε επικαιροποίηση του καταλόγου των βασικών αδικημάτων που αφορούν στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αναδιαμόρφωση των προβλεπόμενων πλαισίων ποινής και των κυρώσεων και ευθυγράμμιση των προϋποθέσεων και της διαδικασίας δέσμευσης και δήμευσης των προϊόντων του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με τον Ποινικό Κώδικα (Π.Κ., 4619/2019, Α' 95).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4557/2018 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του ν 4816/21 και ισχύει:

1) Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) συνιστούν οι εξής πράξεις:

α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα, ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή για να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του, β) η απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας, όσον αφορά τη φύση, την προέλευση, τη διάθεση, τη διακίνηση ή τη χρήση περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή βρίσκεται ή την κυριότητα επ' αυτής, ή τα σχετικά με αυτή δικαιώματα, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, γ) η απόκτηση,

κατοχή ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει, κατά τον χρόνο κτήσης, ή κατά τον χρόνο περιέλευσης της κατοχής ή της χρήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, δ) η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.

2) Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπάρχει και όταν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία έχουν λάβει χώρα στο έδαφος άλλου κράτους, εφόσον αυτές θα ήταν βασικό αδίκημα αν διαπράττονταν στην Ελλάδα και θεωρούνται αξιόποινες, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού. Δεν απαιτείται να είναι αξιόποινες, σύμφωνα με τη νομοθεσία του ξένου κράτους οι δραστηριότητες που, αν είχαν λάβει χώρα στην Ελλάδα, θα συνιστούσαν ένα από τα βασικά αδικήματα των περ. α, β, γ, δ, η, θ, ια, ιγ, ιθ' του άρθρου 4 του παρόντος και του άρθρου 323Α περί εμπορίας ανθρώπων του Ποινικού Κώδικα (Π.Κ., 4619/2019, Α' 95).

3) Κατάδικη για τα αδικήματα της παρ. 1 είναι δυνατή όταν αποδεικνύεται ότι η περιουσία προήλθε από συγκεκριμένο βασικό αδίκημα του άρθρου 4, χωρίς να απαιτείται η στοιχειοθέτηση με κάθε λεπτομέρεια όλων των πραγματικών στοιχείων ή περιστάσεων που σχετίζονται με την εν λόγω εγκληματική δραστηριότητα, μεταξύ των οποίων και η ταυτότητα του δράστη.»

Με το άρθρο 5 του Ν. 4816/2021, αντικαθίσταται το άρθρο 4 του ν. 4557/2018 ως εξής:

«Άρθρο 4

Βασικά αδικήματα

Για τους σκοπούς του παρόντος, ως «βασικά αδικήματα» νοούνται τα ακόλουθα:

α) η εγκληματική οργάνωση κατά το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ, ν. 4619/2019, Α' 95),

β)

ιστ) τα εγκλήματα:

ιστα) της φοροδιαφυγής του άρθρου 66 του ν. 4174/2013 (Α' 170) με την εξαίρεση του πρώτου εδαφίου της παρ. 5, και της διασυννοριακής απάτης σχετικά με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) του άρθρου 23 του ν.4689/2020,

ιστβ) της λαθρεμπορίας των άρθρων 155 έως και 157 του ν.2960/2001(Α' 265),

ιζ)

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η φοροδιαφυγή, όπως ορίζεται στο άρθρο 66 του ν.4174/13, συνιστά «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος)».

4.3 Έκταση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τη «Διαγνωστική έκθεση για την Ψευδή Αυτοαπασχόληση στην Ελλάδα και Συστάσεις για Μεταρρυθμίσεις», που συντάχθηκε για τη ΔΟΕ από τον Jason Heyes (Πανεπιστήμιο του Sheffield, Ηνωμένο Βασίλειο), η αυτοαπασχόληση στην Ελλάδα αφορούσε ποσοστό περίπου 30% για το 2017. Το ποσοστό αυτό ήταν πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ28 ενώ μεταξύ των οικονομιών του ΟΟΣΑ, μόνο το Μεξικό παρουσίαζε ποσοστά αυτοαπασχόλησης υψηλότερα από εκείνα της Ελλάδας (σελ.16 έκθεσης). Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, αυτοαπασχόληση ορίζεται ως η απασχόληση των εργοδοτών, των εργαζομένων που εργάζονται για ίδιο λογαριασμό, των μελών συνεταιρισμών παραγωγών και η απασχόληση των μη αμειβόμενων οικογενειακών εργαζομένων. Οι τελευταίοι δεν αμείβονται με την έννοια ότι δεν έχουν συνάψει επίσημη σύμβαση σύμφωνα με την οποία θα έχουν ένα σταθερό εισόδημα σε τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά μοιράζονται το εισόδημα που δημιουργείται από την επιχείρηση. Στην Ελλάδα είναι επίσης πολύ υψηλό το ποσοστό Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και ειδικότερα εκείνο των πολύ μικρών επιχειρήσεων, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις ορίζονται ως επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζομένους και οι μικρές επιχειρήσεις ως εκείνες που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζομένους. Σύμφωνα με στοιχεία του 2016, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούσαν ποσοστό 96,8% επί του συνόλου των επιχειρήσεων, σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό 92,8% της ΕΕ28 (σελ.18 έκθεσης). Ο υπερβολικά υψηλός αριθμός αυτοαπασχολούμενων και πολύ μικρών επιχειρήσεων δυσχεραίνει τους φορολογικούς ελέγχους και συνδυαζόμενος με το μικρό αριθμό ελεγκτών οδηγεί σε χαμηλή

φορολογική συμμόρφωση αυτών καθώς γνωρίζουν ότι είναι σφόδρα πιθανόν να μην ελεγχθούν.

Στο πλαίσιο μελέτης που διενήργησε η εταιρία ERNST & YOUNG (EY), για λογαριασμό της ΔιαΝΕΟσις, τον Ιούνιο του 2016, η συνολική έκταση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας κυμαίνεται μεταξύ 6% και 9% του ΑΕΠ. Αναλυτικότερα, τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων εκτιμώνται σε 1,9-4,7% του ΑΕΠ ετησίως, ενώ τα διαφυγόντα έσοδα από ΦΠΑ, υποθέτοντας ότι το έλλειμμα ΦΠΑ αφορά στο σύνολό του φοροδιαφυγή, ανέρχονται σε 3,5% του ΑΕΠ. Σε αυτά πρέπει να προστεθούν τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων, τα οποία υπολογίζονται γύρω στο 0,06-0,15% του ΑΕΠ, καθώς και οι απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων, οι οποίες φθάνουν περίπου σε 0,45% του ΑΕΠ. Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι δύο είναι οι μεγαλύτερες «πληγές» φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Η φοροδιαφυγή στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων και το έλλειμμα είσπραξης ΦΠΑ (VAT GAP).

Με βάση τα επίσημα στοιχεία της Α.Α.Δ.Ε., για το φορολογικό έτος 2018, υποβλήθηκαν 6.469.044 φορολογικές δηλώσεις από φυσικά πρόσωπα έναντι 268.752 φορολογικών δηλώσεων που υποβλήθηκαν από νομικά πρόσωπα. Συνεπώς, το 96,01% των φορολογικών δηλώσεων αντιστοιχεί σε φυσικά πρόσωπα και μόλις το 3,99% σε νομικά πρόσωπα. Από αυτές, 4.622.401 δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος (ποσοστό 71,45%) αφορούν μισθωτούς (2.340.107 δηλώσεις και ποσοστό 36,17%) και συνταξιούχους (2.282.294 δηλώσεις και ποσοστό 35,28%), 317.557 δηλώσεις σε αγροτικά εισοδήματα (4,9%), 933.497 δηλώσεις αφορούν σε εισοδηματίες (14,43%) και 595.589 δηλώσεις σε εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα (9,2%). Το συνολικό ποσό που δηλώθηκε από τα φυσικά πρόσωπα ανέρχεται στο ποσό των 75.224.524.468,38€ εκ των οποίων το ποσό των 60.363.442.562€ προέρχεται από μισθούς και συντάξεις (80,24%), ποσό 1.117.392.889 από ναυτικό εισόδημα (1,49%), ποσό 6.473.869.067,87€ από ακίνητη περιουσία (8,61%), ποσό 2.692.814.356,47€ από μερίσματα – τόκους- δικαιώματα και υπεραξία από μεταβίβαση κεφαλαίου (3,58%), ποσό 3.325.593.781,06€ εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα (4,42%) και ποσό 1.251.411.812,16€ εισόδημα από αγροτικές δραστηριότητες (1,66%). Συνεπώς, το 80,24% των εισοδημάτων που δηλώθηκαν και φορολογήθηκαν στη χώρα μας, το έτος 2018, προέρχεται από μισθούς και συντάξεις ενώ μόλις το 6,08% των συνολικών δηλωθέντων εισοδημάτων προέρχεται από επιχειρηματική ή αγροτική δραστηριότητα.

Αξίζει να αναφερθεί ότι από το σύνολο των φορολογούμενων (δηλώσεων) με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, μόλις το 74,52% δήλωσε εισόδημα έως 10.000 ευρώ ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους αγρότες φθάνει το 95,66%.

Επίσης, άλλο ένα χαρακτηριστικό αποτέλεσμα που φανερώνει φοροδιαφυγή είναι το γεγονός ότι το 65% των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα δηλώνει ετήσιο εισόδημα κάτω των 12.000€, το 27,3% των φυσικών προσώπων δηλώνει ετήσιο εισόδημα από 12.000€ - 30.000€ και μόλις το 7,7% δηλώνει ετήσιο εισόδημα μεγαλύτερο των 30.000€ τη στιγμή που, σύμφωνα με την παγκόσμια τράπεζα, το κατά κεφαλήν εισόδημα (σε ονομαστική αξία) στη χώρα μας, το 2018, υπολογιζόταν στο ποσό των 16.406,15€ (19.582,54\$) και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, σε ονομαστική αξία, στο ποσό των 184.714 δις ευρώ.

Αν συσχετίσουμε περαιτέρω, τα ανωτέρω στατιστικά στοιχεία των υποβληθεισών φορολογικών δηλώσεων στη χώρα μας για το έτος 2018, με εκείνα της μελέτης της ERNST & YOUNG (EY) και υποθέτοντας ότι υπάρχει μια σχετική αναλογία και σταθερότητα στα ποσοστά φοροδιαφυγής ανά επαγγελματική κατηγορία κάθε χρόνο, τότε μπορούμε να προσεγγίσουμε το ύψος της φοροδιαφυγής στη χώρα μας, για το έτος 2018, ως κατωτέρω:

- Η συνολική φοροδιαφυγή υπολογίζεται στο 6% και 9% του ΑΕΠ. Συνεπώς για το έτος 2018 η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα κυμαινόταν από 11,26 – 16,62 δις ευρώ.
- Σύμφωνα με τα συμπεράσματα μελετητών διαχρονικά, το ποσοστό φοροδιαφυγής των μισθωτών ανέρχεται μόλις σε 0,5%-1% (Matsaganis M., Flevotomou M., 2010)
- Αφού τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων εκτιμώνται σε 1,9% - 4,7% του ΑΕΠ ετησίως, η φοροδιαφυγή στα φυσικά πρόσωπα, το έτος 2018, κυμαινόταν μεταξύ 3,51 – 8,68 δις ευρώ εκ των οποίων αντιστοιχεί στους μισθωτούς και συνταξιούχους ένα ποσοστό της κλίμακας 1,17 - 2,34 δις ευρώ. Το υπόλοιπο σημαντικό κομμάτι της φοροδιαφυγής ανήκει στους αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες.
- Αντίστοιχα, το έλλειμμα ΦΠΑ από τη φοροδιαφυγή ανερχόταν στο ποσό των 6,46 δις ευρώ (3,5% του ΑΕΠ).

Τέλος, η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων, το 2018, κυμαινόταν μεταξύ 110.828.400€ - 277.071.000€ (0,06 - 0,15% του ΑΕΠ) και το λαθρεμπόριο

ποτών, τσιγάρων και καυσίμων διαμορφωνόταν στο ποσό των 831.213.000€ (0,45% του ΑΕΠ).

Σύμφωνα με την έκθεση απολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. για το 2020, η συντριπτική πλειοψηφία των μερικών επιτόπιων ελέγχων των ΔΟΥ με διαπίστωση παράβασης, το έτος 2020, αφορούσαν περιπτώσεις μη έκδοσης ή ανακριβούς έκδοσης στοιχείων (ποσοστό 94,8%). Επιπρόσθετα, από το σύνολο των διενεργηθέντων ελέγχων, 18.107 έγιναν σε επιχειρήσεις εστίασης –διασκέδασης και 14.115 έλεγχοι σε εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ η μέση εντοπισθείσα παραβατικότητα ανήλθε σε 13,9% και 15,3% αντίστοιχα. Το υψηλότερο ποσοστό παραβατικότητας εντοπίζεται στους ελέγχους επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών (37,0%) και ακολουθούν ο τομέας της παραγωγής με 25%, του τουρισμού (21,5%).

Ανακεφαλαιώνοντας όσα αναλυτικά αναπτύχθηκαν ανωτέρω, επιβεβαιώνεται η άποψη ότι, στη χώρα μας, τα συνήθη υποζύγια του κρατικού προϋπολογισμού συνιστούν οι μισθωτοί και συνταξιούχοι, οι οποίοι είναι δύσκολο να αποκρύψουν εισοδήματα, ενώ διαφαίνεται η ύπαρξη μεγάλης φοροδιαφυγής στους αυτοαπασχολούμενους, στους ελεύθερους επαγγελματίες και στην παροχή υπηρεσιών.

4.4. Έκταση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα

Το «ξέπλυμα χρήματος» συνιστά αποτέλεσμα ποικίλων εγκληματικών και παράνομων δραστηριοτήτων (εμπορία ανθρώπων, ναρκωτικών, όπλων, φοροδιαφυγή, διαφθορά, κ.α.) και πραγματοποιείται με ποικίλους τρόπους και τεχνικές, εκτός του κανονικού οικονομικού πλαισίου.

Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις «πύλες εισόδου» των ναρκωτικών ουσιών στην Ε.Ε. Τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της, όπως η εκτεταμένη ακτογραμμή, τα πολυάριθμα νησιά και η στρατηγική της θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, την καθιστούν περιοχή δράσης για τα διεθνή δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών ουσιών. Το εμπόριο ναρκωτικών αποτελεί μια από τις πιο επικερδείς μορφές παράνομων δραστηριοτήτων με εκτιμώμενα «έσοδα» για τα έτη 2014, 2015 και 2016 σε 188.000.000€, 62.000.000€ και 200.000.000€ αντίστοιχα (*Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας στην Ελλάδα, Οκτώβριος 2018*). Στην Ελλάδα, η νομιμοποίηση των εσόδων από τη διακίνηση ναρκωτικών αλλά και από άλλες εγκληματικές ενέργειες πραγματοποιείται κυρίως μέσω νομότυπων επιχειρηματικών δομών εντάσεως μετρητών (π.χ. επιχειρήσεις εστίασης, ψυχαγωγίας), της αγοράς

ακινήτων ή αγαθών μεγάλης αξίας, της χρήσης κερδισμένων δελτίων επίγειου στοιχηματισμού και της μεταφοράς χρηματικών ποσών σε υπεράκτιες εταιρίες (*Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2016 της Ελληνικής Αστυνομίας, σελ. 48*).

Εξχωριστή αναφορά πρέπει να γίνει για τη διαφθορά στην Ελλάδα καθώς, σύμφωνα με έκθεση της παγκόσμιας μη κυβερνητικής οργάνωσης «Διεθνής Διαφάνεια», που αποτελεί τον πλέον διαδεδομένο σε παγκόσμιο επίπεδο δείκτη μέτρησης της αντίληψης της διαφθοράς (corruption perception index), η Ελλάδα κατατάσσεται, για το έτος 2017, στην 59η θέση από την 69η που βρισκόταν το 2016, σε σύνολο 180 χωρών.

Με ιδιαίτερη συχνότητα απαντάται στην Ελλάδα το ξέπλυμα χρήματος μέσω της δημιουργίας, λειτουργίας και διαχείρισης νομικών προσώπων (π.χ. εταιρείες). Σε αυτόν τον τομέα εμπλέκονται συνήθως δικηγόροι, συμβολαιογράφοι και λογιστές φοροτεχνικοί.

Άλλη μία εγκληματική δραστηριότητα νομιμοποίησης εσόδων αποτελεί η διευκόλυνση παράνομης εξόδου μεταναστών από την Ελλάδα η οποία αποφέρει μεγάλα χρηματικά "κέρδη".

Άλλοι τρόποι νομιμοποίησης εσόδων στη χώρα μας είναι:

- ❖ μέσω των ενεχυροδανειστηρίων όπου νομιμοποιούνται συνήθως έσοδα από εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, όπως είναι για παράδειγμα οι κλοπές κοσμημάτων, χρυσών λιρών κ.ά
- ❖ η απόκρυψη μετρητών που προέρχονται από παράνομη δραστηριότητα σε τραπεζικές θυρίδες
- ❖ η μεταφορά των ποσών από "βρώμικο" χρήμα σε εταιρείες που εδρεύουν σε χώρες φορολογικούς παραδείσους (offshore), δηλαδή σε χώρες που δεν συνεργάζονται με τη διεθνή κοινότητα για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής.

Σύμφωνα με ανάλυση του Financial Action Task Force (FATF), η Ελλάδα βρίσκεται στη 14^η θέση στην αναλογία της αποτελεσματικότητας των μέτρων που έχει λάβει (σύμφωνα με τα 11 κριτήρια) σε συνάρτηση με την εφαρμογή των τεχνικών συστάσεων (40 τύποι), μια ικανοποιητική κατάταξη με αρκετά περιθώρια βελτίωσης.

Σύμφωνα με την έκθεση πεπραγμένων της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του έτους

2018, το ετήσιο δεσμευθέν εγκληματικό προϊόν για το έτος 2018 ανήλθε στο ποσό των 227.842.680€, κατόπιν αναφορών που έγιναν προς την Αρχή πρώτιστα από Δημόσιες Υπηρεσίες και στη συνέχεια από τράπεζες και ανταλλακτήρια συναλλάγματος. Αν ληφθεί υπόψη ότι το ποσοστό των εκτιμώμενων εγκληματικών εσόδων στην ΕΕ που δεν κατασχέθηκε και παραμένει στα χέρια εγκληματιών, σύμφωνα με έκθεση της Ευροπόλ από το 2016, ανέρχεται στο 98,9%, τότε μπορεί να ειπωθεί, με μεγάλη επιφύλαξη, ότι το μέγεθος του «Ξ.Μ.Χ» στη χώρα μας είναι δυνατό να προσέγγισε, το έτος 2018, το ποσό των 22.533 δις ευρώ.

4.5 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε προσπάθεια καταγραφής της έκτασης των φαινομένων στην ελληνική επικράτεια μέσα από την ανάλυση στοιχείων που αντλήθηκαν από μελέτες οργανισμών αλλά και στοιχεία της Α.Α.Δ.Ε. Από την ανάλυση των στοιχείων επαληθεύτηκε η άποψη ότι στην Ελλάδα τα συνήθη υποζύγια του κρατικού προϋπολογισμού αποτελούν οι μισθωτοί και συνταξιούχοι, οι οποίοι είναι δύσκολο να αποκρύψουν εισοδήματα, ενώ διαφαίνεται η ύπαρξη μεγάλης φοροδιαφυγής στους αυτοαπασχολούμενους και στους ελεύθερους επαγγελματίες. Επίσης, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στη χώρα μας, λόγω και της γεωγραφικής θέσης, σχετίζεται με το εμπόριο ναρκωτικών, την παράνομη μετακίνηση μεταναστών και τη διαφθορά ενώ η έκταση του δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια. Ωστόσο το ετήσιο δεσμευθέν εγκληματικό προϊόν για το έτος 2018 ανήλθε στο ποσό των 227.842.680€.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται ανάλυση της μεθοδολογίας βάσει της οποίας διεξήχθη η έρευνα. Αρχικά, παρουσιάζεται αναλυτικά η μέθοδος που στην προκειμένη περίπτωση αφορά σε ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου, η χρονική περίοδος διεξαγωγής, η αντιπροσωπευτικότητα και ο τρόπος επεξεργασίας των αποτελεσμάτων. Στη συνέχεια, παρατίθενται οι ερευνητικές υποθέσεις που τέθηκαν προς επαλήθευση και τα αντίστοιχα ερευνητικά πεδία που διερευνήθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου. Τέλος περιγράφονται οι στόχοι της έρευνας.

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να καταστούν σαφείς οι υποθέσεις που αποτέλεσαν τη βάση της παρούσας εργασίας καθώς και τα ερευνητικά πεδία που επιχείρησε να διερευνήσει, προκειμένου να καταλήξει στη διαπίστωση της επαλήθευσης ή μη των ως άνω υποθέσεων.

Μέσα από την ανάλυση αυτή, καθίστανται σαφείς οι στόχοι της έρευνας και η μέθοδος που επιλέχθηκε για την επίτευξη των στόχων αυτών.

5.2. Στόχοι Έρευνας

Στόχος της διενεργηθείσας έρευνας ήταν να αποτυπωθούν, μέσα από τη συμπλήρωση ανώνυμων ερωτηματολογίων, οι απόψεις των ελεγκτών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε) και της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.), που είναι επιφορτισμένοι με τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων, για την αποκάλυψη και φορολόγηση αδήλωτης φορολογητέας ύλης και «μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα.

Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να αξιοποιήσει την εμπειρία αυτή και τα αποτελέσματά της αφενός, αποτυπώνοντας το βαθμό που επαληθεύονται οι ερευνητικές υποθέσεις της αναπτυχθείσας βιβλιογραφίας στην Ελληνική πραγματικότητα αφετέρου, να αποτελέσουν πολύτιμο εργαλείο στα χέρια της φορολογικής διοίκησης για την υιοθέτηση και ανάπτυξη νέων μεθόδων και τεχνικών ή ανάληψης νομοθετικών πρωτοβουλιών, στη «μάχη» εντοπισμού και πάταξης της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος».

5.3 Μεθοδολογία Έρευνας

Η έρευνα διενεργήθηκε με τη μέθοδο της έρευνας πεδίου και ειδικότερα ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου, το οποίο απευθύνθηκε σε ελεγκτές υπηρετούντες στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) και στη Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε), κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας, και το οποίο παρατίθεται αυτούσιο στο Παράρτημα της παρούσας. Όσον αφορά στην αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, το ερωτηματολόγιο απευθύνθηκε:

- Σε ελεγκτές και προϊσταμένους υπηρετούντες σε τμήματα ελέγχου Δ.Ο.Υ. και Τελωνείων.
- Σε ελεγκτές και προϊσταμένους υπηρετούντες σε ελεγκτικά κέντρα της Α.Α.Δ.Ε. (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε , ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π ,Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.)
- Σε ελεγκτές και προϊσταμένους υπηρετούντες σε τμήματα ελέγχου της Δ.Ε.Ο.Ε

Οι ανωτέρω υπηρεσίες επιλέχθηκαν ως μονάδες δειγματοληψίας καθώς ο βασικός τους ρόλος, βάσει των αρμοδιοτήτων τους, είναι ο εντοπισμός εισοδημάτων που δεν έχουν φορολογηθεί και πιθανόν να προέρχονται από φοροδιαφυγή ή άλλες παράνομες ή εγκληματικές δραστηριότητες.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε μέσω της φόρμας του Google Docs και απεστάλλει στους συμμετέχοντες στα υπηρεσιακά ή προσωπικά τους e-mail ή σε προσωπικούς τους λογαριασμούς που τηρούν σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η δομή του ερωτηματολογίου, όσον αφορά τις ερωτήσεις και τις προτεινόμενες απαντήσεις, η σαφήνεια και δυσκολία στη συμπλήρωσή του, δοκιμάστηκαν, αρχικά μέσα από πιλοτική έρευνα που προηγήθηκε της κύριας δειγματοληψίας, σε μικρό αριθμό επιλεγμένων προϊσταμένων που ηγούνται των προαναφερθέντων μονάδων δειγματοληψίας οι οποίοι, λόγω των αυξημένων τυπικών προσόντων και της εμπειρίας τους, αποτέλεσαν μαζί με τον επιβλέποντα καθηγητή, τους ιδανικούς αξιολογητές του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από πέντε ενότητες :

Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει δημογραφικά και υπηρεσιακά στοιχεία του ερωτώμενου. Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται σε ερωτήματα που στοχεύουν να αναδείξουν τους σύγχρονους τρόπους φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» που εντοπίζονται στην Ελλάδα, της έκτασης και του βαθμού διαφοροποίησής τους. Η τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου επικεντρώνεται στη

σχέση φοροδιαφυγής και ξεπλύματος μαύρου χρήματος και πως αυτή γίνεται αντιληπτή από τους ερωτώμενους. Η τέταρτη ενότητα επιχειρεί να αποτυπώσει το βαθμό αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου και των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους οι ερωτώμενοι προκειμένου να επιτύχουν την αποστολή τους. Στην τελευταία ενότητα καταγράφονται τα μέτρα και οι πολιτικές που θεωρούν οι ερωτώμενοι ότι πρέπει να υιοθετηθούν ή να «ενισχυθούν» προκειμένου να αντιμετωπιστούν η φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος».

Η διατύπωση των ερωτήσεων έχει γίνει κυρίως με ερωτήσεις κλειστού τύπου, με τυποποιημένες απαντήσεις που προέρχονται από την αναπτυχθείσα διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, με τη δυνατότητα επιλογής έως και τριών απαντήσεων ανά ερώτηση, προσφέροντας στον ερωτώμενο μεγαλύτερη επιλογή και επιτρέποντας τη συλλογή ολοκληρωμένων απαντήσεων, την εύκολη ταξινόμησή τους και την επαλήθευση των ερευνητικών υποθέσεων. Ωστόσο, σε κάποιες ερωτήσεις, λόγω της δυναμικής και της συνεχούς εξέλιξης των φαινομένων, δόθηκε η δυνατότητα στον ερωτώμενο διατύπωσης δικής του απάντησης, επιλέγοντας και συμπληρώνοντας στην απάντηση «άλλο» ενώ σε κάποιες «εξειδικευμένων γνώσεων» ερωτήσεις, υπήρχε η δυνατότητα της απάντησης «δεν ξέρω/δεν απαντώ» ώστε να εξασφαλιστεί, στο μέγιστο βαθμό, η ενσυνείδητη και τεκμηριωμένη απάντηση στην κάθε ερώτηση. Τέλος, χρησιμοποιήθηκαν και ερωτήματα διαβαθμισμένα σύμφωνα με την κλίμακα Likert των πέντε βαθμών. Προκειμένου να τηρηθούν οι κανόνες δεοντολογίας και αξιοπιστίας, στο εισαγωγικό κείμενο του ερωτηματολογίου αναφέρεται η ανώνυμη συμμετοχή όσων λάβουν μέρος και ότι τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της έρευνας. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα αποτυπώνεται στο παράρτημα.

Συνολικά, συμπληρώθηκαν 157 ερωτηματολόγια από τους ελεγκτές και τους προϊσταμένους των υπηρεσιών του δείγματος σε αναλογία που αντιστοιχεί και στη δυναμικότητα του αριθμού των ατόμων που θα μπορούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα, γεγονός που μας παρέχει αξιόπιστα αποτελέσματα ανά ελεγκτική υπηρεσία. Η υποβολή και συγκομιδή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα από 25/09/2021 έως 15/11/2021. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί περί τα 10 λεπτά περίπου. Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων ολοκληρώθηκε με την εξαγωγή τους σε υπολογιστικά φύλλα στο Google Drive. Ακολούθως, έγινε μετάπτωση αυτών στη βάση δεδομένων του προγράμματος στατιστικής SPSS (Statistical Package for Social Sciences). Αρχικά, με τη χρήση των

υπολογιστικών φύλλων και διαγραμμάτων του excel έγινε η επεξεργασία, στατιστική ανάλυση, και εξαγωγή των αποτελεσμάτων με τη μορφή πινάκων και διαγραμμάτων.

Σε επόμενο στάδιο, μέσω του στατιστικού προγράμματος S.P.S.S., διερευνήθηκαν συσχετίσεις μεταξύ απαντήσεων και ανεξάρτητων μεταβλητών, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το «προφίλ» των απαντήσεων, δηλαδή πώς απαντά κάθε ομάδα ερωτώμενων, αναλόγως το φύλλο, την ελεγκτική υπηρεσία που εργάζονται, τα έτη υπηρεσίας σε ελεγκτικό αντικείμενο, και τη θέση τους στην ιεραρχία. Οι συσχετίσεις που έγιναν ελέγχθηκαν ως προς τη σημαντικότητα τους σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square και επιλέχθηκαν για παρουσίαση μόνο αυτές που ήταν στατιστικά σημαντικές.

5.4 Ερευνητικές υποθέσεις

Μέσω της παρούσας έρευνας διερευνήθηκε η επαλήθευση ή μη των παρακάτω ερευνητικών υποθέσεων:

- Δεν μπορεί να εξεταστεί το «ξέπλυμα χρήματος» χωρίς να ληφθεί υπόψη η φοροδιαφυγή.
- Το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» και η φοροδιαφυγή μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μόνο με ευρωπαϊκές και διεθνείς συνεργασίες.
- Η τέλεση της φοροδιαφυγής δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος».
- Η φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» εξαρτώνται από το είδος της οικονομικής δραστηριότητας.
- Τα κριτήρια και οι δείκτες εντοπισμού των φαινομένων είναι κοινά και επαναλαμβανόμενα και συνεπώς μπορούν να τυποποιηθούν.
- Η αυστηρότητα των ποινών και η δήμευση των προσόδων των εγκληματιών, συμβάλει αποφασιστικά στην πάταξη των φαινομένων και πρέπει να επεκταθούν.

Να σημειωθεί ότι οι παραπάνω ερευνητικές υποθέσεις προέκυψαν βάσει της βιβλιογραφίας που αναπτύχθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια.

5.5 Ερευνητικά πεδία

Τα ερευνητικά πεδία στα οποία επικεντρώθηκε η εμπειρική έρευνα είναι τα εξής:

- Αποτύπωση των κριτηρίων και δεικτών αναγνώρισης και εντοπισμού των φαινομένων από τους ελεγκτές.

- Ανάδειξη των σύγχρονων τρόπων φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» που εντοπίζονται στην Ελλάδα, της έκτασης των φαινομένων και του βαθμού σύνδεσής τους.
- Εξέταση του βαθμού διαφοροποίησης των φαινομένων ανά κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας.
- Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων μεθόδων ελέγχου για την πάταξη των φαινομένων.
- Εξέταση της επάρκειας των υποστηρικτικών μέσων (υλικοτεχνική υποδομή) και της ύπαρξης εχεγγύων (ανεξαρτησία – έλλειψη πιέσεων και παρεμβάσεων) για την πάταξη των φαινομένων .
- Κατάθεση προτάσεων για αναδιάρθρωση και προσαρμογή των μεθόδων ελέγχου της φορολογικής διοίκησης στις σύγχρονες διεθνείς πρακτικές καταπολέμησης των φαινομένων .
- Επισήμανση νομοθετικών και λοιπών πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν για την πάταξη των φαινομένων.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι τα ερευνητικά πεδία προέκυψαν αφενός από προτάσεις προγενεστέρων εργασιών, αφετέρου από την αγωνία του ελεγκτικού μηχανισμού της Α.Α.Δ.Ε και της Δ.Ε.Ο.Ε για άμεση λήψη δραστικών μέτρων, κυρίως από πλευράς της πολιτείας, για να υποβοηθηθεί το ελεγκτικό τους έργο και η προσπάθεια αντιμετώπισης των φαινομένων.

5.6 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάστηκε η μέθοδος βάσει της οποίας διενεργήθηκε η έρευνα. Παρατέθηκαν οι στόχοι της έρευνας, οι ερευνητικές υποθέσεις και αναλύθηκαν τα αντίστοιχα ερευνητικά πεδία στα οποία επικεντρώθηκε η παρούσα έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.1. Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί επί της ουσίας μία παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας η οποία πραγματοποιήθηκε κυρίως με τη χρήση ερωτηματολογίων κλειστού τύπου. Στα αποτελέσματα αυτά βασίζεται η εξαγωγή συμπερασμάτων που ακολουθεί στα επόμενα κεφάλαια ως προς τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, την επαλήθευση ή μη των ερευνητικών υποθέσεων και εν τέλει την επίτευξη ή μη των στόχων της παρούσας έρευνας.

Αρχικά παρουσιάζονται τα στατιστικά στοιχεία ως προς τη δημογραφική κατανομή του δείγματος και την υπηρεσιακή κατάσταση των ερωτώμενων, δηλαδή ανεξάρτητες μεταβλητές, όπως φύλο, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, αντικείμενο εργασίας, έτη υπηρεσίας σε ελεγκτικό αντικείμενο, κατοχή θέσης ευθύνης.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται απαντήσεις σε ερωτήματα που αποτυπώνουν την άποψη των ερωτηθέντων ελεγκτών αναφορικά με τους σύγχρονους τρόπους φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», της έκτασής τους και του βαθμού διαφοροποίησης τους που εντοπίζονται στη χώρα μας, όπως αυτά αποκαλύπτονται μέσα από την καθημερινή ενασχόλησή τους με τις ερευνώμενες υποθέσεις τους. Στην επόμενη ενότητα ακολουθούν απαντήσεις των ελεγκτών σχετικά με τον τρόπο που συνδέονται η φοροδιαφυγή και το «Ξ.Μ.Χ.» στην Ελλάδα, πόσο συχνά συνυπάρχουν, τις κοινές διαύλους και τα εργαλεία που χρησιμοποιούν, καθώς και το βαθμό δυσκολίας που αντιμετωπίζουν οι ελεγκτές για να αποδείξουν την ύπαρξη ή και συνύπαρξη των φαινομένων ενώπιον των δικαστηρίων. Στην τέταρτη ενότητα αποτυπώνονται οι θέσεις των ελεγκτών της Α.Α.Δ.Ε. επί του βαθμού αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου και μέσων που διαθέτουν για την αποκάλυψη αλλά και την πάταξη των φαινομένων. Ειδικότερα, καταγράφονται πόσο αποτελεσματικές είναι οι «έμμεσες» και λοιπές τεχνικές ελέγχου που έχουν στη διάθεσή τους οι ελεγκτές, η υφιστάμενη επιστημονική κατάρτιση και επιμόρφωσή τους, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο πρόληψης και καταστολής των φαινομένων. Στην τελευταία ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα επί ερωτημάτων σχετικά με τα μέτρα που θεωρούν οι ελεγκτές ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν, τόσο από την φορολογική διοίκηση όσο και από την πολιτεία γενικότερα, μέσα και από διεθνείς συνεργασίες προκειμένου να ενισχυθεί η

αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών και των λοιπών εμπλεκομένων υπηρεσιών στη μάχη για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων.

6.2 Δημογραφικά - Υπηρεσιακά στοιχεία

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία που αφορούν σε δημογραφικά και υπηρεσιακά χαρακτηριστικά των ελεγκτών που συμμετείχαν στην έρευνα και τα οποία αποτέλεσαν την πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου . Τα στοιχεία αυτά είναι το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, το αντικείμενο εργασίας, τα έτη υπηρεσίας σε ελεγκτικό αντικείμενο και η θέση στην ιεραρχία.

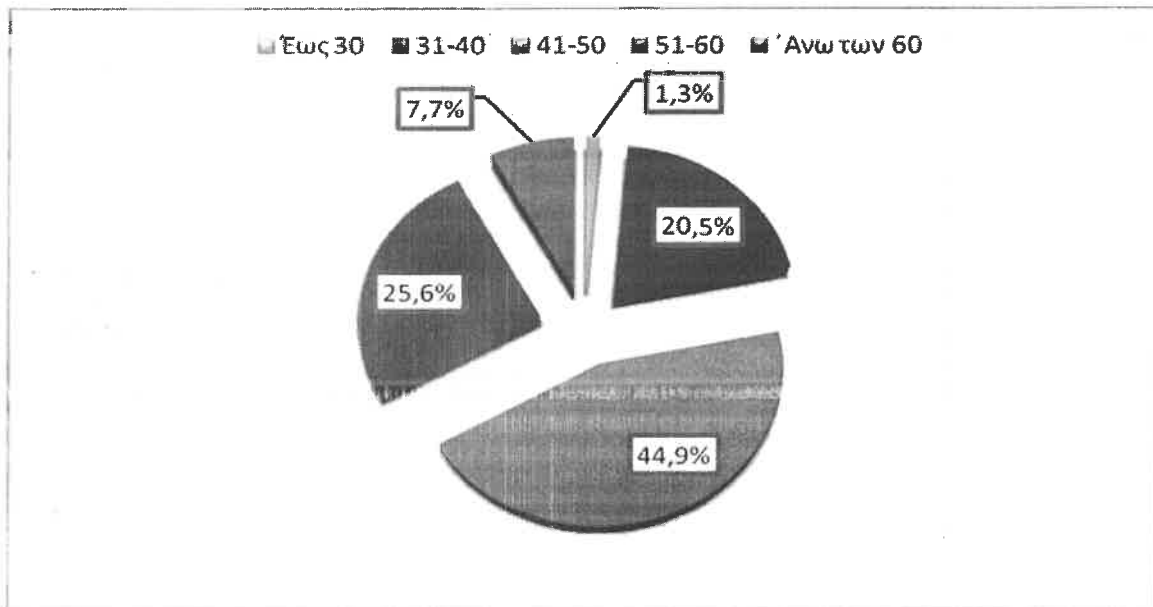
6.2.1 Φύλο και Ηλικιακή κατανομή

Η πρώτη ερώτηση των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως απεικονίζεται στο σχετικό Διάγραμμα 6.2.1.1 κατωτέρω, αφορά το φύλο των ερωτώμενων.

Διάγραμμα 6.2.1.1.
Ποιο είναι το φύλο σας;

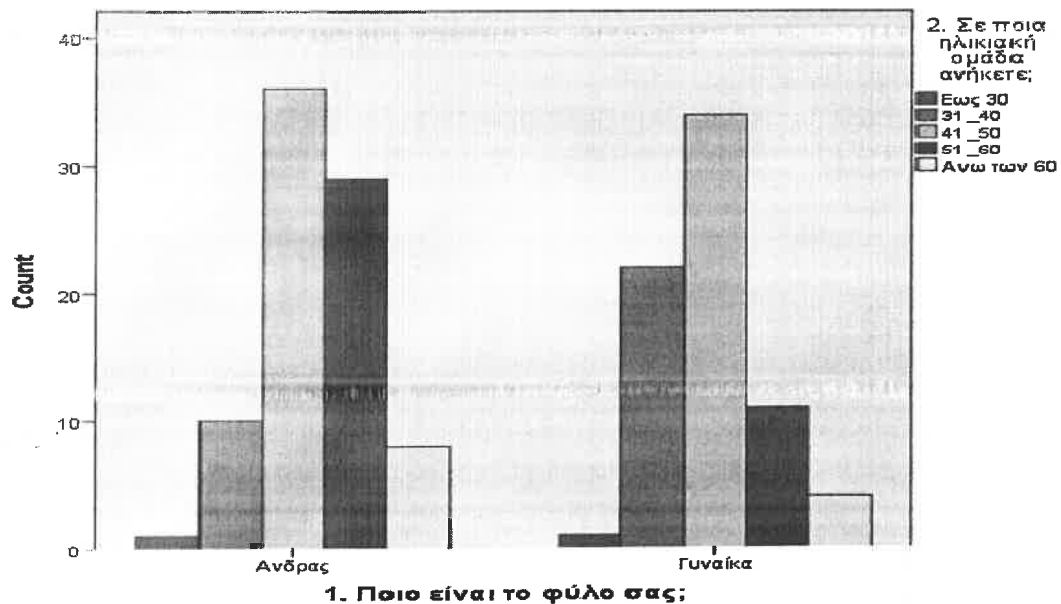
Από το διάγραμμα προκύπτει ότι από τους 157 συμμετέχοντες στην έρευνα, οι 84 είναι άνδρες και οι 73 γυναίκες, ήτοι ποσοστό επί του συνόλου 53,5% και 46,50 % αντίστοιχα. Η ηλικιακή κατανομή των ελεγκτών της έρευνας, απεικονίζεται στο κατωτέρω Διάγραμμα 6.2.1.2 .

Διάγραμμα 6.2.1.2.
Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;

Όπως γίνεται αντιληπτό, ποσοστό 65,40% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 31-50 ετών, εκ του οποίου, ποσοστό 20,5% των ερωτηθέντων είναι μεταξύ 31 έως 40 ετών και ποσοστό 44,9% είναι μεταξύ 41 έως 50.

Στο παρακάτω Διάγραμμα 6.2.1.3 γίνεται συσχέτιση της ηλικιακής κατανομής των ελεγκτών με το φύλο τους.

Διάγραμμα 6.2.1.3
Φύλο – Ηλικιακή ομάδα

Με βάση το διάγραμμα, είναι σαφές ότι η ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41-50 έτη επικρατεί και στα δύο φύλα. Ωστόσο, στους άνδρες ελεγκτές, οι ηλικίες μεταξύ 51-60 έτη καταλαμβάνουν τη δεύτερη θέση και ακολουθούν οι ηλικίες μεταξύ 31- 40 έτη. Αντίθετα, στις γυναίκες, στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι ηλικίες μεταξύ 31- 40 έτη και έπονται οι ηλικίες μεταξύ 51- 60 έτη. Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση του διαγράμματος, στις άλλες δύο ηλικιακές ομάδες των ερωτώμενων παρουσιάζεται αναλογική κατανομή μεταξύ ανδρών και γυναικών. Στον Πίνακα 6.1 κατωτέρω, αποτυπώνονται αναλυτικά η συσχέτιση των ποσοστών της ηλικιακής σύνθεσης και του φύλου των ελεγκτών που συμμετέχουν στην έρευνα.

Πίνακας 6.1

1. Ποιο είναι το φύλο σας; * 2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε; Crosstabulation			2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;					Total
			Έως 30	31_40	41_50	51_60	Άνω των 60	
1. Ποιο είναι το φύλο σας;	Ανδρας	Count	1	10	36	29	8	84
		% within 1. Ποιο είναι το φύλο σας;	1,2%	11,9%	42,9%	34,5%	9,5%	100,0%
		% of Total	0,6%	6,4%	23,1%	18,6%	5,1%	53,8%
	Γυναίκα	Count	1	22	34	11	4	72
		% within 1. Ποιο είναι το φύλο σας;	1,4%	30,6%	47,2%	15,3%	5,6%	100,0%
		% of Total	0,6%	14,1%	21,8%	7,1%	2,6%	46,2%
Total	Count	2	32	70	40	12	156	
	% within 1. Ποιο είναι το φύλο σας;	1,3%	20,5%	44,9%	25,6%	7,7%	100,0%	
	% of Total	1,3%	20,5%	44,9%	25,6%	7,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)

Pearson Chi-Square	13,145 ^a	4	,011
Likelihood Ratio	13,503	4	,009
Linear-by-Linear Association	10,444	1	,001
N of Valid Cases	156		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,92

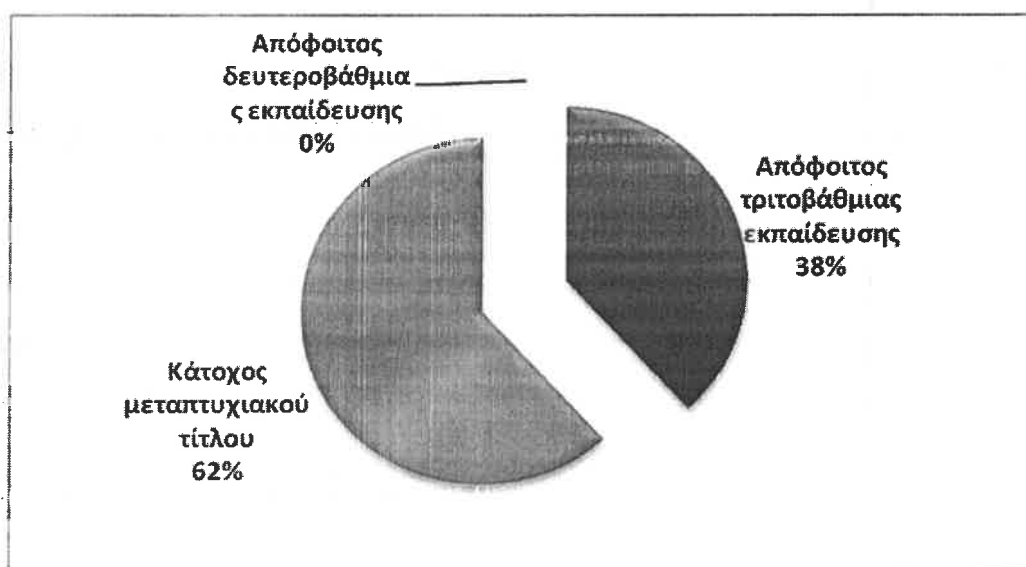
Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square, το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

6.2.2 Επίπεδο εκπαίδευσης

Η τρίτη ερώτηση του ερωτηματολογίου αναφέρεται στο μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα, διακρίνοντας τους σε :

- Απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου

Οι απαντήσεις των ερωτώμενων αποτυπώνονται παρακάτω στο Διάγραμμα 6.2.2:

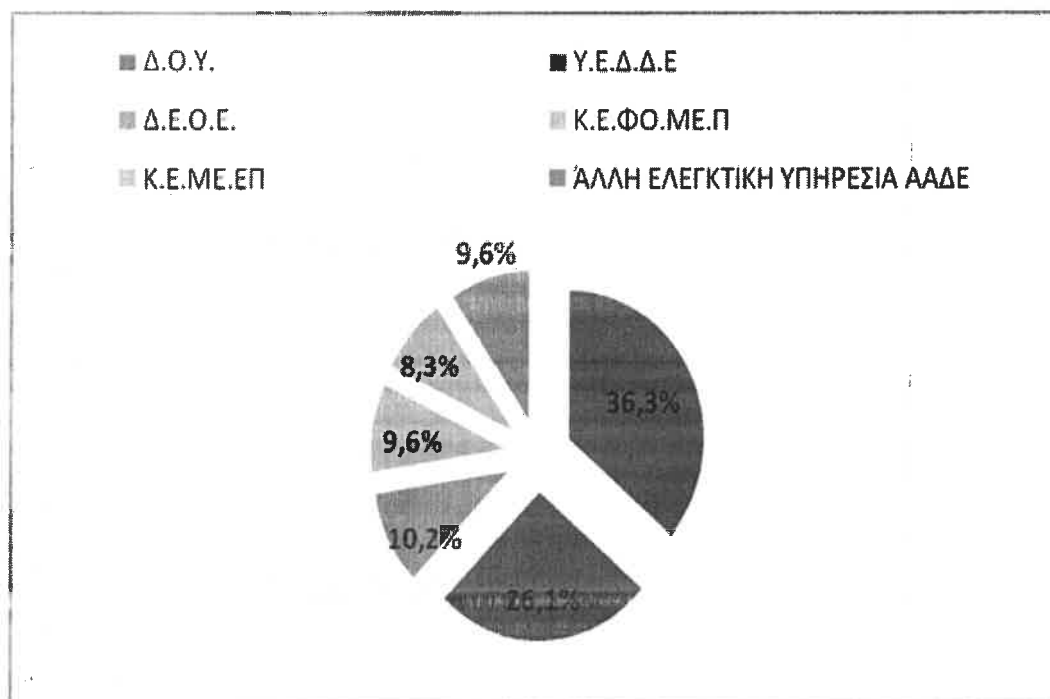
Διάγραμμα 6.2.2
Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής σας;

Παρατηρώντας το διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι από τους 157 συμμετέχοντες στην έρευνα, 97 ερωτώμενοι και ποσοστό 61,80% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου ενώ οι υπόλοιποι 60 και ποσοστό 38,20% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ουδείς εκ των συμμετεχόντων δεν είναι απόφοιτος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Συνεπώς, πρόκειται για ερωτώμενους με αυξημένα τυπικά προσόντα.

6.2.3. Ελεγκτική υπηρεσία – Τμήμα Ελέγχου ή Ελέγχου - Ερευνών

6.2.3.1 Ελεγκτική υπηρεσία

Ιδιαίτερα σημαντική για την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος και τα αποτελέσματα της έρευνας αποτελεί η υπηρεσιακή προέλευση των συμμετεχόντων στην έρευνα. Στο Διάγραμμα 6.2.3.1.1 κατωτέρω, αποτυπώνεται η υπηρεσιακή προέλευση των ερωτώμενων ελεγκτών.

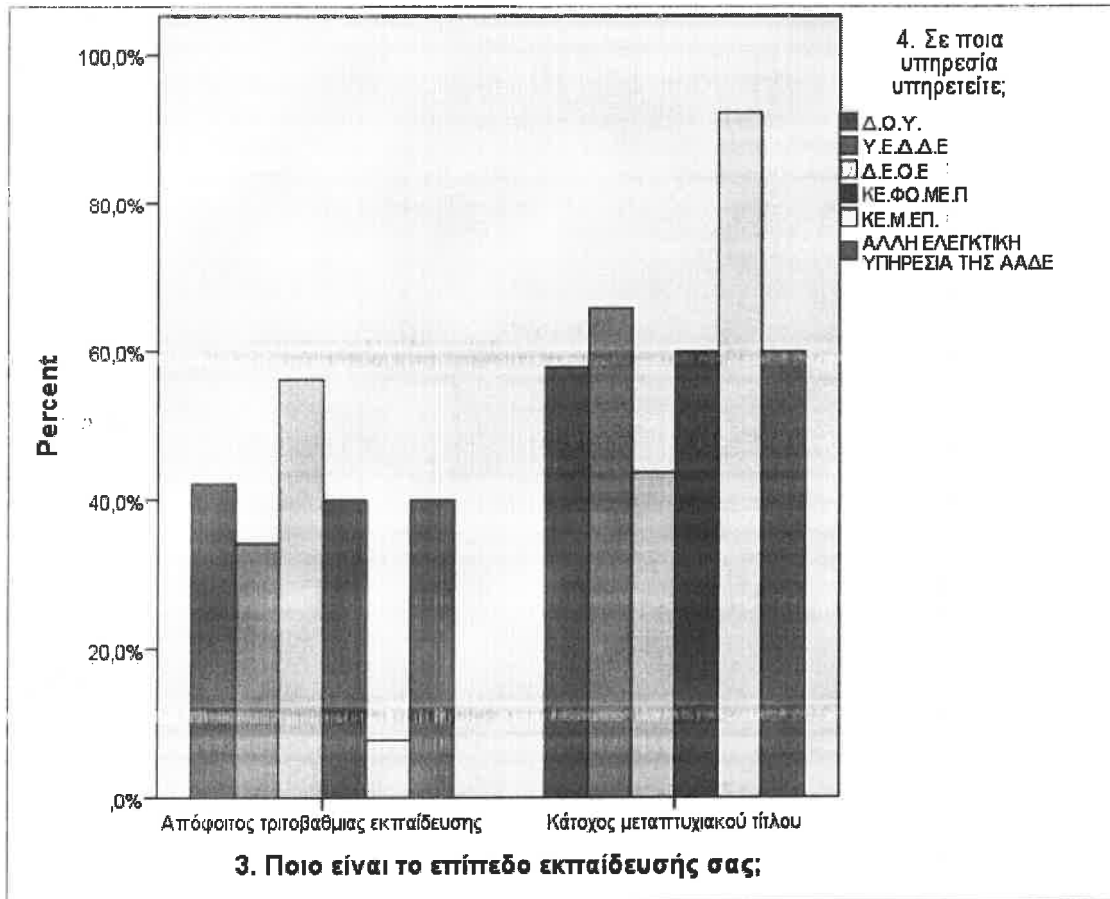

Διάγραμμα 6.2.3.1.1
Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;

Από την ανάλυση των απαντήσεων προκύπτει ότι 85 από τους 157 ερωτώμενους και ποσοστό 54,14% επί του συνόλου είναι ελεγκτές που εργάζονται σε Δ.Ο.Υ. της ελληνικής επικράτειας, στο ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π και στο Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ, ήτοι υπηρεσίες οι οποίες ασχολούνται ως επί το πλείστον με τον έλεγχο και όχι τόσο με την έρευνα των

φαινομένων της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Από την άλλη, 72 ελεγκτές και ποσοστό 45,86% επί του συνόλου των συμμετεχόντων, είναι υπάλληλοι που ανήκουν σε υπηρεσίες που αποτελούν κέντρα ελέγχου – ερευνών (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε, Δ.Ε.Ο.Ε, ΤΕΛΩΝΕΙΑ κ.λ.π).

Συσχετίζοντας το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτώμενων με την υπηρεσία στην οποία υπηρετούν, προκύπτει το παρακάτω Διάγραμμα 6.2.3.1.2

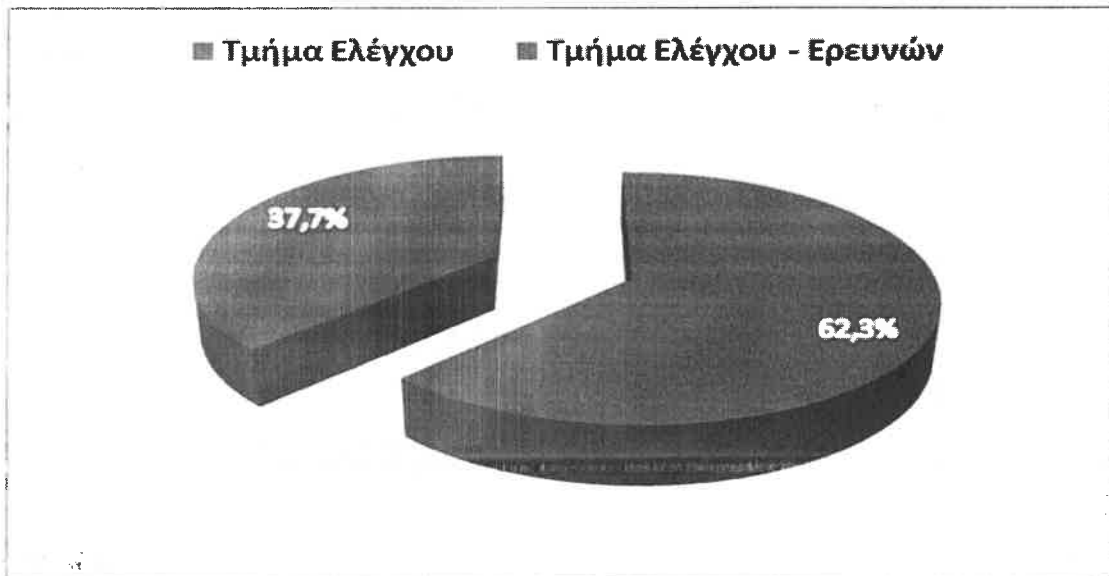

Διάγραμμα 6.2.3.1.2
Επίπεδο εκπαίδευσης – Υπηρεσία που εργάζεστε

Από την παραπάνω συσχέτιση προκύπτει ότι η πλειονότητα των υπηρετούντων στο Κ.Ε.Μ.Ε.Π είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και ακολουθούν οι ελεγκτές της Υ.Ε.Δ.Δ.Ε και των λοιπών υπηρεσιών της Α.Α.Δ.Ε. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα που προέρχονται από τη Δ.Ε.Ο.Ε. και είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι αριθμητικά περισσότεροι από εκείνους που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σε αντίθεση με τις άλλες υπηρεσίες όπου υπερτερούν αριθμητικά οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου.

6.2.3.2 Τμήμα Ελέγχου ή Τμήμα Ελέγχου - Ερευνών

Σε συμπλήρωση της προηγούμενης ερώτησης, ακολουθεί η 5^η ερώτηση της πρώτης ενότητας του ερωτηματολογίου η οποία έχει σαν σκοπό να καταγράψει ποιοι, εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα, υπηρετούν αποκλειστικά σε Τμήμα Ελέγχου και ποιοι σε Τμήμα Ελέγχου – Ερευνών. Οι απαντήσεις των ερωτώμενων παρουσιάζονται παρακάτω στο Διάγραμμα 6.2.3.2.

Διάγραμμα 6.2.3.2
Υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου ερευνών;

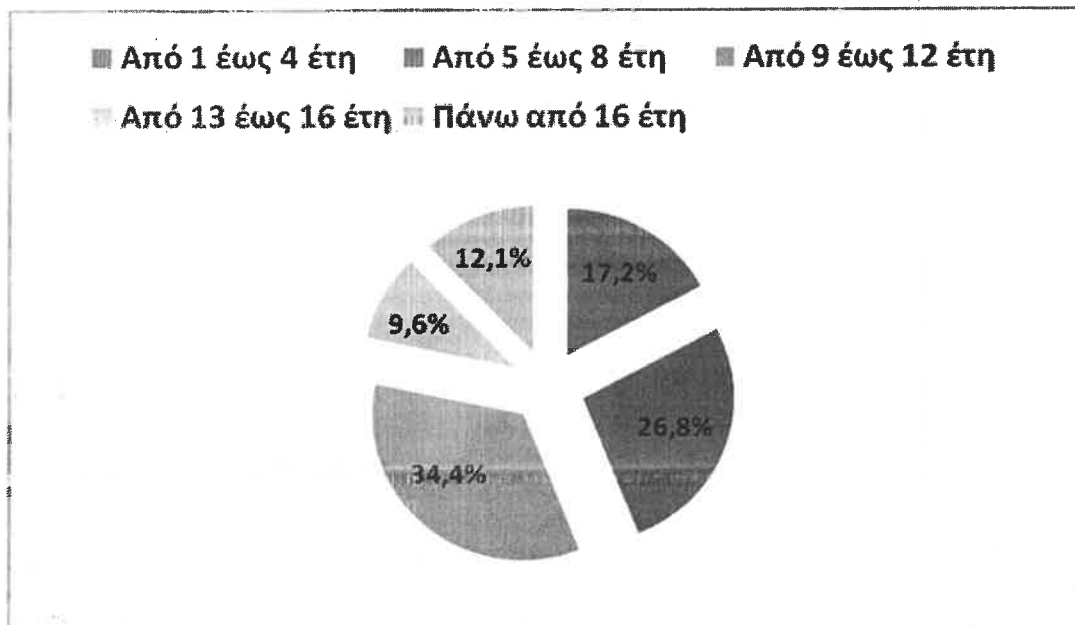
Από το παραπάνω διάγραμμα προκύπτει ότι περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενους που απάντησαν και συγκεκριμένα ποσοστό 62,3% υπηρετούν σε Τμήμα Ελέγχου ενώ το 37,7% δήλωσε ότι υπηρετεί σε Τμήμα Ελέγχου- Ερευνών. Συνεπώς, αποτελεί μια πρόκληση, στη συνέχεια της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας, να διαπιστωθεί η ύπαρξη ή όχι σύμπτωσης απόψεων μεταξύ των ελεγκτών που υπηρετούν αμιγώς σε τμήμα ελέγχου και σε εκείνους που υπηρετούν σε τμήμα ελέγχου - ερευνών και σε ποιες υποενότητες του ερωτηματολογίου.

6.2.4 Έτη υπηρεσίας στο ελεγκτικό αντικείμενο – Θέση ιεραρχίας

Τα τελευταία δύο ερωτήματα της α' ενότητας του ερωτηματολογίου, που αφορά στα δημογραφικά και υπηρεσιακά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα, εστιάζουν αφενός στην εμπειρία που έχουν οι ερωτώμενοι στο ελεγκτικό αντικείμενο, αφετέρου στη θέση που κατέχουν την ιεραρχική πυραμίδα.

6.2.4.1 Έτη υπηρεσίας στο ελεγκτικό αντικείμενο

Η προτελευταία ερώτηση της α' ενότητας του ερωτηματολογίου, επικεντρώνεται στην εμπειρία που έχουν οι ερωτώμενοι στο ελεγκτικό αντικείμενο. Η εμπειρία που έχουν αποκομίσει οι ελεγκτές κατά την ενασχόλησή τους με υποθέσεις φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της έρευνας και συνδέεται, ως επί το πλείστον, με τα έτη υπηρεσίας στο ελεγκτικό αντικείμενο. Στο παρακάτω Διάγραμμα 6.2.4.1 απεικονίζονται τα έτη εμπειρίας στο ελεγκτικό αντικείμενο των συμμετεχόντων στην έρευνα.

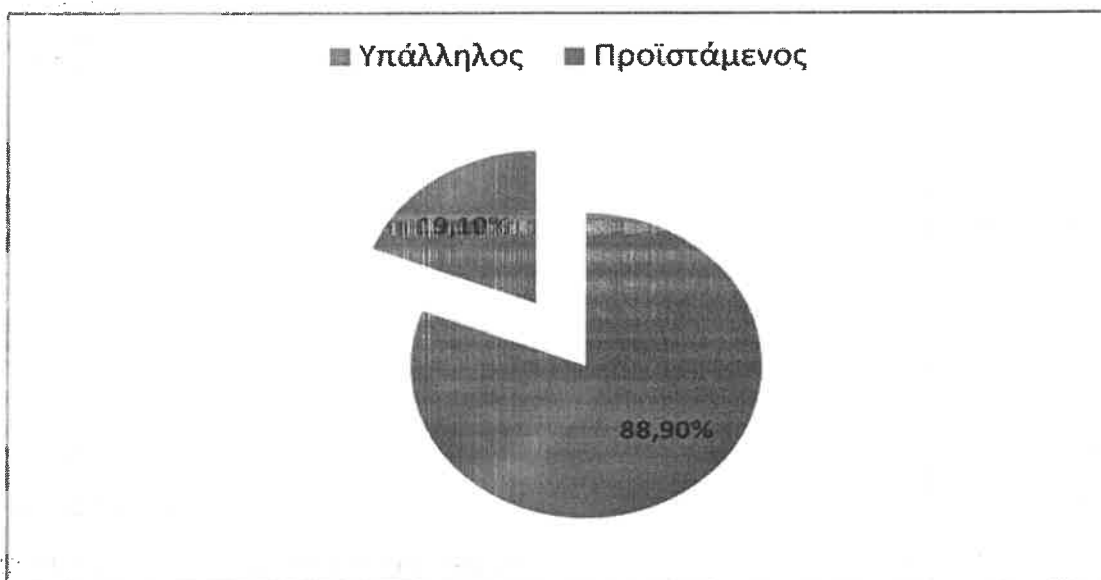

Διάγραμμα 6.2.4.1
Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών;

Μελετώντας το Διάγραμμα 6.2.4.1 διαπιστώνουμε ότι οι 130 από τους 157 ερωτώμενους και ποσοστό που ανέρχεται στο 82,80% επί του συνόλου, αποτελούν ελεγκτές με εμπειρία σε θέματα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών άνω των 5 ετών και ειδικότερα ότι 88 ερωτώμενοι και ποσοστό 56,05% διαθέτουν εμπειρία στο αντικείμενό τους πάνω από 8 έτη. Πιο αναλυτικά, ποσοστό 34,40% των ερωτώμενων υπηρετεί σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών από 9-12 έτη, ποσοστό 26,8% από 5-8 έτη, ποσοστό 17,2% από 1-4 έτη, το 12,1% πάνω από 16 έτη και τέλος 9,6% έχει εμπειρία σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών από 13-16 έτη. Συνεπώς, πρόκειται για ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα με ιδιαίτερη εμπειρία στα διερευνώμενα πεδία γεγονός που προσδίδει ιδιαίτερη αξία στις απόψεις τους και στα αποτελέσματα της έρευνας.

6.2.4.2 Θέση ευθύνης στην ιεραρχική βαθμίδα

Ο σκοπός αυτής της πτυχής της έρευνας είναι να διερευνήσει εάν υπάρχει κοινός τόπος στις απόψεις μεταξύ προϊσταμένων αλλά και μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων πάνω σε καίρια θέματα και ερωτήματα της έρευνας. Ακολουθεί το Διάγραμμα 6.2.4.2 στο οποίο αποτυπώνεται η αναλογία προϊσταμένων – υπαλλήλων των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Διάγραμμα 6.2.4.2.
Ποια είναι η θέση σας στην ιεραρχία;

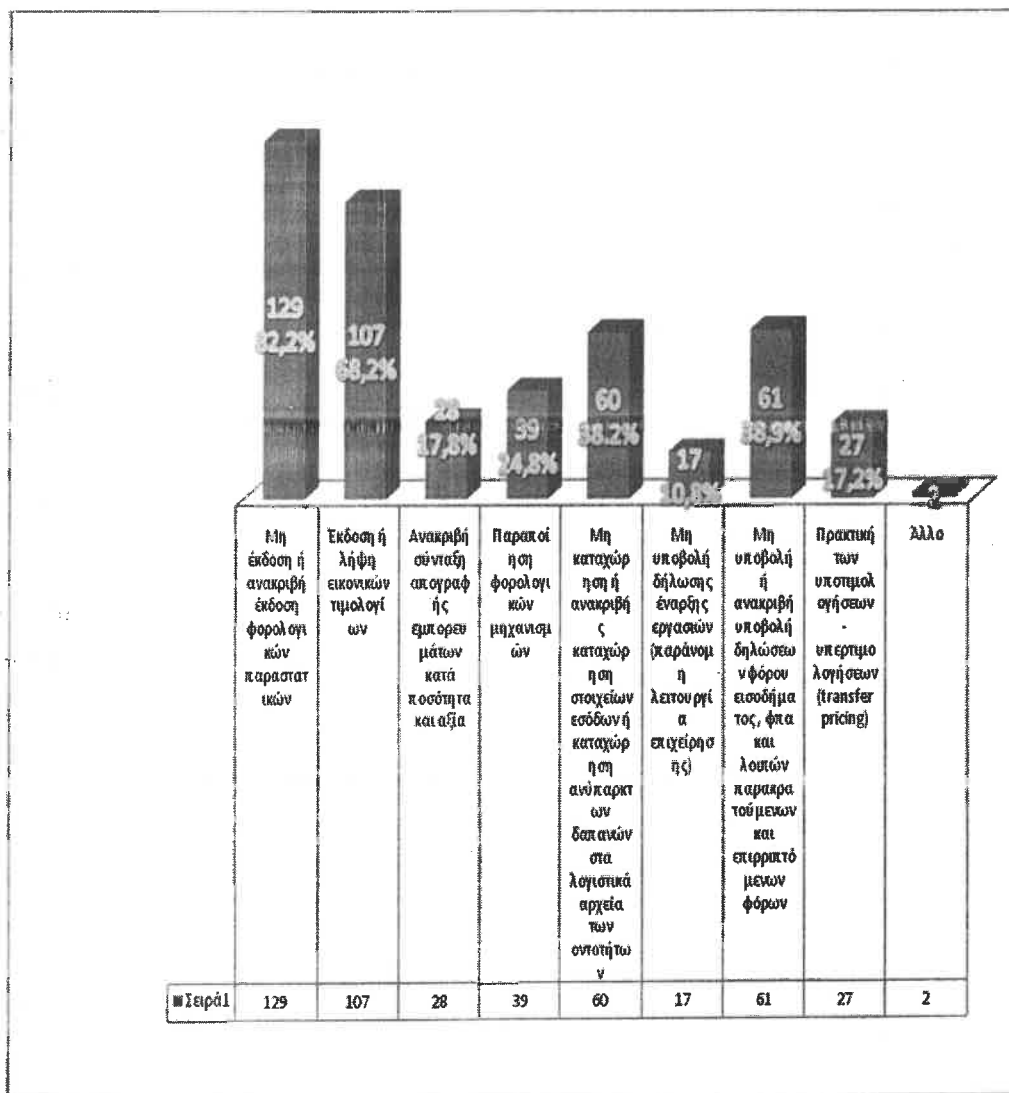
Ολοκληρώνοντας την α' ενότητα με τα δημογραφικά και υπηρεσιακά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα, αξίζει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία τους και συγκεκριμένα οι 127 από τους 157 ερωτώμενους (ποσοστό 80,90%) είναι απλοί ελεγκτές ενώ οι υπόλοιποι τριάντα συμμετέχοντες (ποσοστό 19,10%) αποτελούν τους προϊστάμενους των τμημάτων ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών.

6.3 Σύγχρονοι τρόποι φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα - Έκταση και βαθμός διαφοροποίησης των φαινομένων

Η ενότητα 2 του ερωτηματολογίου αφορά ερωτήσεις που τέθηκαν στους συμμετέχοντες σχετικά με τους σύγχρονους τρόπους φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» που έχουν εντοπίσει κατά την καθημερινή ενασχόληση με τις υποθέσεις τους, σε τι βαθμό κάθε μορφή απαντάται στη χώρα μας και πως τα φαινόμενα διαφοροποιούνται αναλόγως του είδους της οικονομικής δραστηριότητας.

6.3.1 Συνήθεις μέθοδοι φοροδιαφυγής

Αρχικά οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν ποιες είναι οι πιο «συνήθεις», οι πιο συχνές, μέθοδοι φοροδιαφυγής που εντοπίζουν στο πλαίσιο των ελέγχων που διενεργούν. Να σημειωθεί ότι δινόταν η δυνατότητα στους ερωτώμενους να επιλέξουν έως τρεις απαντήσεις από μία σειρά από τυποποιημένες μορφές φοροδιαφυγής, όπως αυτές διαμορφώθηκαν με βάση τις προαναφερθείσες, σε προηγούμενα κεφάλαια, βιβλιογραφικές αναφορές. Επίσης, είχαν τη δυνατότητα να προσθέσουν και άλλες περιπτώσεις φοροδιαφυγής που αντιμετώπισαν και δεν περιλαμβάνονταν στη λίστα των τυποποιημένων απαντήσεων της βιβλιογραφίας. Οι απαντήσεις των ερωτώμενων παρουσιάζονται κατωτέρω στο Διάγραμμα 6.3.1.

Διάγραμμα 6.3.1

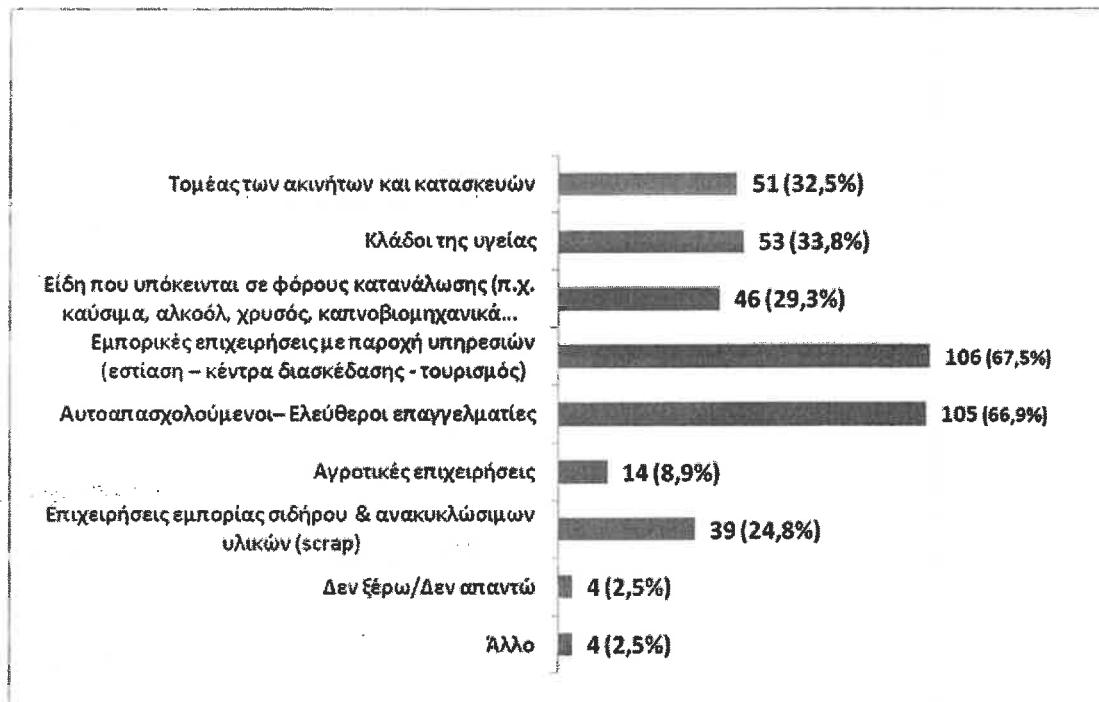
Ποιες είναι οι συνήθεις μέθοδοι φοροδιαφυγής που έχετε διαπιστώσει;

Από την ανάλυση των απαντήσεων στο διάγραμμα προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων και συγκεκριμένα οι 129 από τους 157 (ποσοστό 82,20%) θεωρούν τη «μη έκδοση ή την ανακριβή έκδοση φορολογικών παραστατικών» ως τον πιο συνήθη τρόπο φοροδιαφυγής που συναντούν κατά τους ελέγχους που πραγματοποιούν. Η αμέσως επόμενη δημοφιλέστερη απάντηση στο πιο πάνω ερώτημα, με 107 προτιμήσεις από τους 157 ερωτώμενους (ποσοστό 68,20%) αποτελεί η « έκδοση ή λήψη εικονικών τιμολογίων». Στην τρίτη θέση των επιλογών των ερωτώμενων με 61 προτιμήσεις (ποσοστό 38,90%) βρίσκεται η απάντηση: « Μη υποβολή ή ανακριβής υποβολή των δηλώσεων εισοδήματος, φπα και λοιπών παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων» ενώ σε απόσταση αναπνοής και διαφορά μιας προτίμησης, με 60 επιλογές και ποσοστό 38,20%, βρίσκεται η άποψη ότι « η μη καταχώρηση ή ανακριβής καταχώρηση στοιχείων εσόδων ή η καταχώρηση ανύπαρκτων δαπανών» αποτελεί έναν από τους συνήθεις τρόπους φοροδιαφυγής στη χώρα μας. Στην πέμπτη θέση στη σειρά προτίμησης των ερωτώμενων της 8^{ης} ερώτησης του ερωτηματολογίου με 39 απαντήσεις βρίσκεται η «παραποίηση φορολογικών μηχανισμών» και ακολουθούν με ποσοστό 17,80% «η ανακριβής σύνταξη απογραφής κατά ποσότητα και αξία», και ποσοστό 17,20% συγκέντρωσε «η πρακτική των υποτιμολογήσεων – υπερτιμολογήσεων (transfer pricing)». Στην τελευταία θέση των τυποποιημένων απαντήσεων έρχεται η φοροδιαφυγή μέσω της « μη υποβολής δήλωσης έναρξης εργασιών (παράνομη λειτουργία επιχείρησης)».

Στο συγκεκριμένο ερώτημα παρέχόταν η δυνατότητα στον συμμετέχοντα να συμπληρώσει τη δική του απάντηση, στην περίπτωση που δεν καλυπτόταν από τις δοθείσες τυποποιημένες του ερωτηματολογίου. Ένας συμμετέχων στην έρευνα, προερχόμενος προφανώς βάσει της απάντησής του από τελωνειακή υπηρεσία , έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής επισημαίνοντας ότι «δεν γίνεται η τήρηση εγγραφών σε επίσημα βιβλία πλοίων, δεν υπάρχουν θεωρημένοι πίνακες δεξαμενών και όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα να δυσχεραίνουν το έργο μας» ενώ κάποιος άλλος ερωτώμενος στην ουσία επικύρωσε τη δημοφιλέστερη απάντηση της «μη έκδοσης φορολογικών παραστατικών (ΑΠΥ/ΑΠΠ)» προσθέτοντας και την περίπτωση φοροδιαφυγής μέσω της «κυκλικής απάτης στο ΦΠΑ»

6.3.2 Κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας που φοροδιαφεύγουν περισσότερο

Στη συνέχεια, οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα αναφορικά με τους κλάδους επιχειρηματικής δραστηριότητας που έχουν διαπιστώσει, από την εμπειρία τους, ότι φοροδιαφεύγουν περισσότερο. Οι απαντήσεις τους εμφανίζονται ακολούθως στο Διάγραμμα 6.3.2.

Διάγραμμα 6.3.2

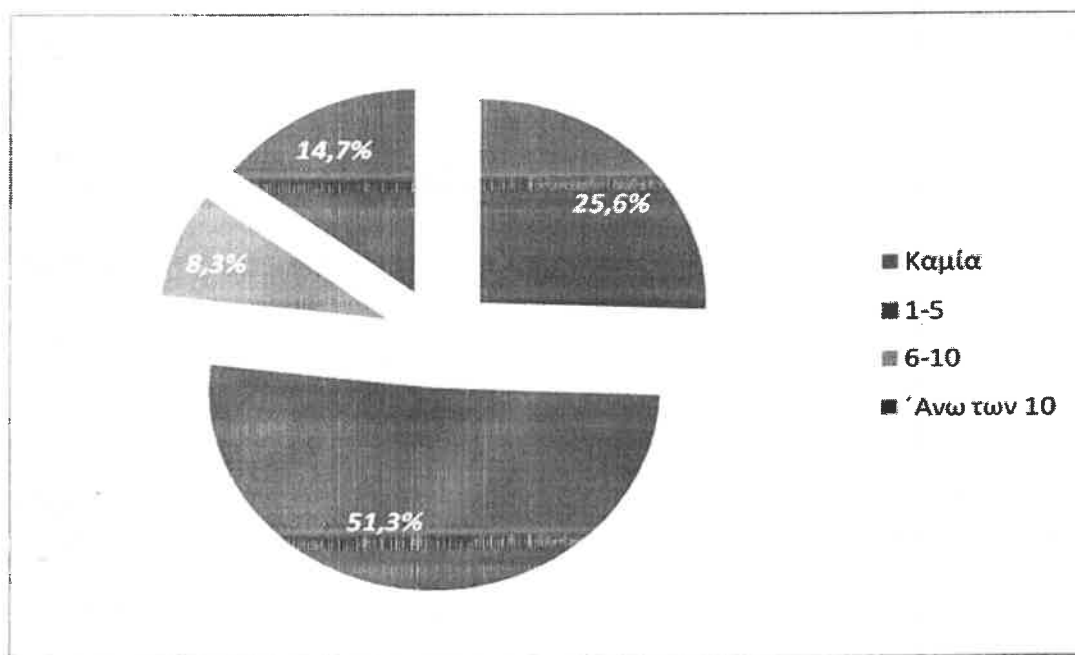
Ποιοι κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας έχετε διαπιστώσει ότι φοροδιαφεύγουν περισσότερο;

Βάσει του πιο πάνω διαγράμματος, δύο (2) είναι οι δημοφιλέστερες απαντήσεις, με μία μόλις επιλογή διαφορά η πρώτη από τη δεύτερη, οι οποίες απέχουν παρασάγγας από τις επόμενες επιλογές των συμμετεχόντων στην έρευνα. Συγκεκριμένα, «*οι εμπορικές επιχειρήσεις με παροχή υπηρεσιών (εστίαση, κέντρα διασκέδασης, τουρισμός)*» αποτελούν, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, τον κλάδο της επιχειρηματικής δραστηριότητας με τη μεγαλύτερη φοροδιαφυγή συγκεντρώνοντας την προτίμηση 106 εκ των 157 ερωτώμενων (ποσοστό 67,50%). Ακολουθούν, με διαφορά μόλις μιας προτίμησης με 105 προτιμήσεις και ποσοστό 66,90%, «*οι αυτοαπασχολούμενοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες*». Στη συνέχεια, με διαφορά σχεδόν το ήμισυ του ποσοστού εκάστης εκ των ανωτέρω δύο προτιμήσεων, έρχονται «*οι κλάδοι της υγείας*» με 53 προτιμήσεις και ποσοστό 33,80% και «*ο τομέας των ακινήτων – κατασκευών*» με 51 προτιμήσεις και ποσοστό 32,50%. Την 5^η θέση στη σειρά προτίμησης των

συμμετεχόντων στην έρευνα καταλαμβάνουν «τα είδη που υπόκεινται σε φόρους κατανάλωσης (καύσιμα, αλκοόλ, χρυσός, καπνοβιομηχανικά προϊόντα κ.λ.π).» Στην 6^η θέση βρίσκονται «οι επιχειρήσεις εμπορία σιδήρου και ανακυκλώσιμων υλικών (scrap)» με 39 προτιμήσεις και ποσοστό 24,80%. Η τελευταία θέση στις επιλογές των ερωτώμενων, μεταξύ των τυποποιημένων απαντήσεων της ερώτησης 9 του ερωτηματολογίου, ανήκει στις «αγροτικές επιχειρήσεις» με 14 προτιμήσεις και ποσοστό 8,90%. Επίσης, 4 ερωτώμενοι (ποσοστό 2,50%) επέλεξαν την απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ» ενώ εισήχθησαν από τους ερωτώμενους και οι εξής δραστηριότητες που θεωρούν ότι εμφανίζουν αυξημένη ροπή στη φοροδιαφυγή: «η πώληση ειδών τεχνολογίας», «η ναυτιλία», «η πώληση μεταχειρισμένων αυτοκινήτων» και η «πώληση κινητών τηλεφώνων και αξεσουάρ αυτών, Η/Υ κ.λ.π».

6.3.3 Υποθέσεις «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»

Το ερώτημα 10 του ερωτηματολογίου επικεντρώνεται στις υποθέσεις «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» και συγκεκριμένα στον αριθμό υποθέσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» που έχουν εντοπίσει οι συμμετέχοντες στην έρευνα, μέχρι την ημερομηνία συμπλήρωσης αυτού. Στο διάγραμμα 6.3.3 αποτυπώνεται ο συνολικός αριθμός τέτοιων υποθέσεων που κάθε ελεγκτής έχει συναντήσει στον υπηρεσιακό του βίο.

Διάγραμμα 6.3.3

Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;

Όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα, περίπου το ¼ του δείγματος (ποσοστό 25,60%) απάντησε ότι δεν έχει εντοπίσει «καμία» υπόθεση «Ξ.Μ.Χ.» ενώ πάνω από το ήμισυ του δείγματος και συγκεκριμένα οι 80 από του 157 (ποσοστό 51,30%) ανέφεραν ότι έχουν εντοπίσει από 1 έως 5 υποθέσεις. Μόλις 13 ερωτώμενοι και ποσοστό 8,30% έχουν εντοπίσει από 6 έως 10 υποθέσεις «Ξ.Μ.Χ.». Τέλος, 23 ερωτώμενοι και ποσοστό 14,70% έχουν συναντήσει στη, μέχρι τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, καριέρα τους πάνω από 10 υποθέσεις «Ξ.Μ.Χ.» γεγονός που καταδεικνύει τον περιορισμένο αριθμό υποθέσεων «ξεπλύματος» που καταφέρνουν να εντοπίσουν οι ελεγκτές, ο οποίος σχετίζεται κυρίως με τα έτη εμπειρίας των ελεγκτών. Ειδικότερα, συσχετίζοντας τα έτη υπηρεσίας σε τμήματα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών των ερωτώμενων με τον αριθμό υποθέσεων «Ξ.Μ.Χ.» που έχουν εντοπίσει και επισκοπώντας τις ακραίες τιμές, όπως φαίνεται από τον κατωτέρω Πίνακα 7.2, η απάντηση «Καμία» επελέγη κατά ποσοστό 57,5% από ελεγκτές με εμπειρία έως και 8 έτη στα τμήματα ελέγχου ή ελέγχου- ερευνών ενώ μόλις 15% είναι το ποσοστό εκείνων που δεν εντόπισαν καμία υπόθεση «Ξ.Μ.Χ.» και έχουν εμπειρία πάνω από 13 έτη. Αντίθετα άνω των 10, συνολικά υποθέσεις «Ξ.Μ.Χ.», στα χρόνια που απασχολούνται σε τμήματα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών, έχει εντοπίσει το 82,6% των ελεγκτών με εμπειρία άνω 9 ετών και το 47,8% των ελεγκτών με εμπειρία άνω των 13 ετών.

Πίνακας 6.2

10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα; * 6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών; Crosstabulation								
		6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών;					Total	
		1-4	5-8	9-12	13-16	Πάνω από 16		
10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;	Καμία	Count	12	11	11	2	4	40
		% within 10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;	30,0 %	27,5%	27,5%	5,0%	10,0%	100,0%

	% within 6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών;	44,4 %	26,2%	20,4%	13,3%	22,2%	25,6%
	Count	15	23	31	6	5	80
1-5	% within 10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;	18,8 %	28,8%	38,8%	7,5%	6,2%	100,0%
	% within 6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών;	55,6 %	54,8%	57,4%	40,0%	27,8%	51,3%
	Count	0	4	4	3	2	13
6-10	% within 10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;	0,0%	30,8%	30,8%	23,1%	15,4%	100,0%
	% within 6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών;	0,0%	9,5%	7,4%	20,0%	11,1%	8,3%
	Count	0	4	8	4	7	23
Ανω των 10	% within 10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;	0,0%	17,4%	34,8%	17,4%	30,4%	100,0%
	% within 6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών;	0,0%	9,5%	14,8%	26,7%	38,9%	14,7%

Total	Count	27	42	54	15	18	156
	% within 10. Πόσες υποθέσεις «ξέπλυματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;	17,3 %	26,9%	34,6%	9,6%	11,5%	100,0%
	% within 6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου - ερευνών;	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%	100,0 %	100,0%

Chi-Square Tests

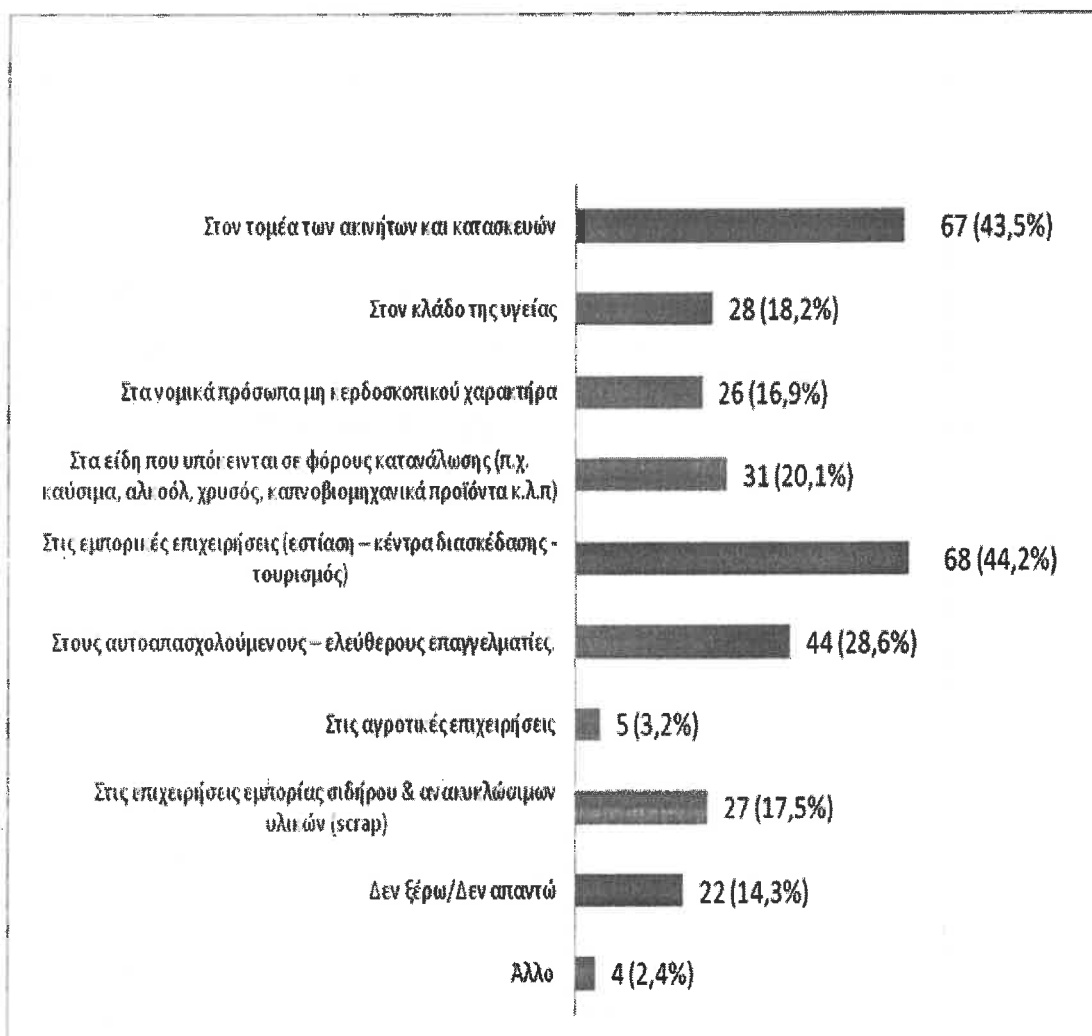
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,498 ^a	12	,009
Likelihood Ratio	29,579	12	,003
Linear-by-Linear Association	18,329	1	,000
N of Valid Cases	156		

a. 10 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,25.

Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square, το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

6.3.4 Τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας που εντοπίζεται «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

Με την επόμενη ερώτηση της έρευνας, γίνεται προσπάθεια εντοπισμού των τομέων επιχειρηματικής δραστηριότητας στους οποίους οι ερωτώμενοι έχουν διαπιστώσει ότι συντελείται «ξέπλυμα μαύρου χρήματος». Οι τομείς αυτοί απεικονίζονται στο Διάγραμμα 6.3.4 κατωτέρω.

Διάγραμμα 6.3.4

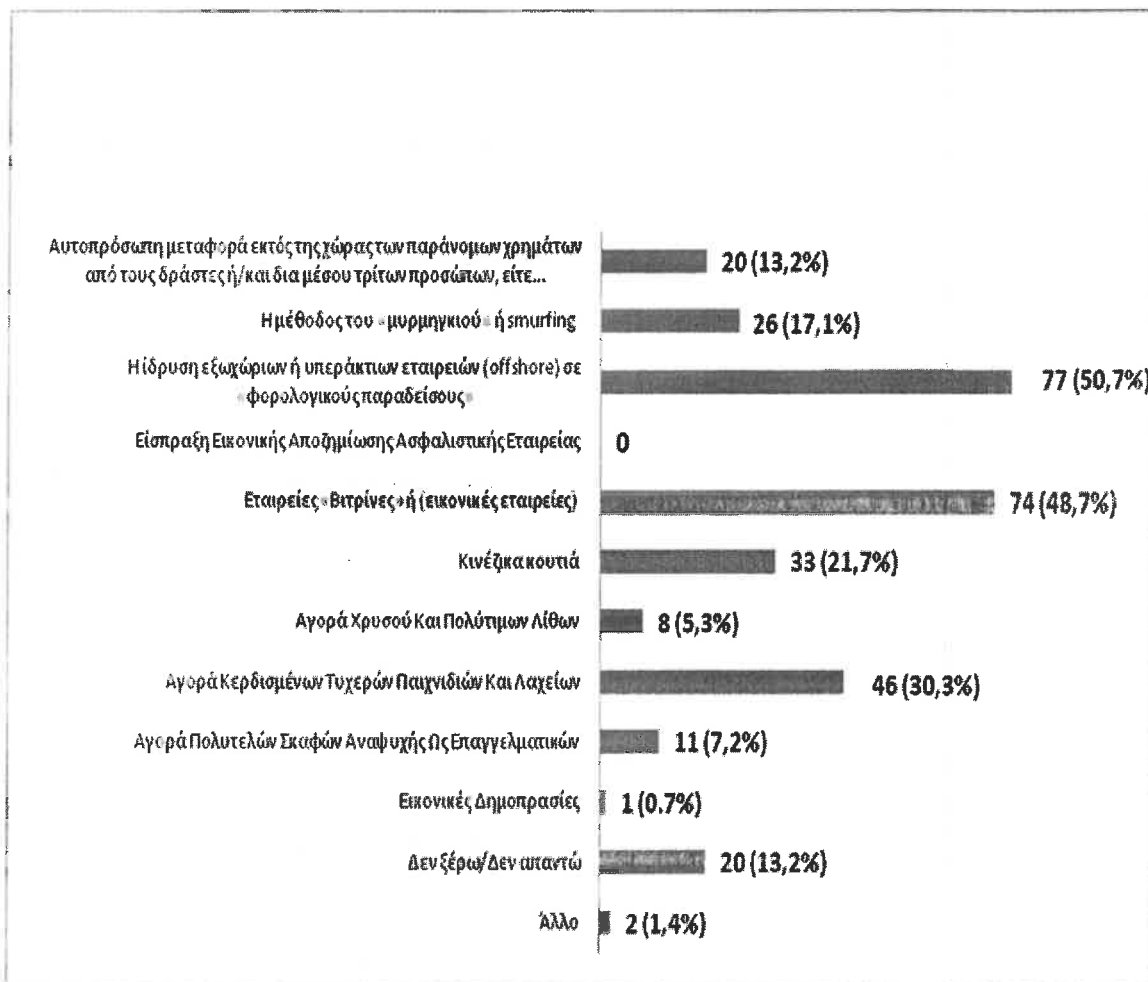
Σε ποιους τομείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας έχετε διαπιστώσει ότι συντελείται «ξέπλυμα χρήματος»;

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 6.3.4, όπως και στην περίπτωση της φοροδιαφυγής, ο κλάδος της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον οποίο εντοπίζεται από τους ελεγκτές, σε ποσοστό 44,20% και 68 επιλογές της απάντησης, να συντελείται σε μεγαλύτερο βαθμό «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» είναι ο χώρος «της εστίασης, των κέντρων διασκέδασης και του τουρισμού». Με διαφορά μόλις μιας προτίμησης και συγκεκριμένα 67 απαντήσεις και ποσοστό 43,50% ακολουθούν «ο τομέας των ακινήτων και οι κατασκευές». Στην 3^η θέση έρχονται «οι αυτοαπασχολούμενοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες» με 44 προτιμήσεις από τους ελεγκτές και ποσοστό 28,60%. Η 4^η θέση στις προτιμήσεις των ελεγκτών, με ποσοστό 20,10%, ανήκει στα «είδη που υπόκεινται σε φόρους κατανάλωσης (καύσιμα, αλκοόλ, καπνοβιομηχανικά προϊόντα κ.λπ)». Έπονται, με διαφορά μιας προτίμησης μεταξύ τους, «ο κλάδος της υγείας» (28

προτιμήσεις και ποσοστό 18,20%), «οι επιχειρήσεις εμπορίας σιδήρου και ανακυκλώσιμων (scrap)» (27 προτιμήσεις και ποσοστό 17,50%) και «τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα» (26 προτιμήσεις και ποσοστό 16,90%). Αξιοσημείωτο είναι και το ποσοστό 14,30% και οι 22 επιλογές που συγκεντρώνει η επιλογή «Δεν ξέρω/Δεν απαντώ» γεγονός που φανερώνει τη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι ελεγκτές στην προσπάθεια εντοπισμού του φαινομένου. Στην 9^η θέση με 5 προτιμήσεις και ποσοστό 3,20% έρχεται «ο τομέας των αγροτικών επιχειρήσεων». Αξιοποιώντας τη δυνατότητα συμπλήρωσης δικής τους απάντησης στην συγκεκριμένη ερώτηση, 4 ερωτώμενοι συμπλήρωσαν τις απαντήσεις: «Είδη τεχνολογίας (τηλέφωνα κ.λ.π)», «στις επιχειρήσεις εμπορίας ειδών τεχνολογίας, κυρίως τηλεφώνων και αξεσουάρ αυτών , Η/Υ κ.λ.π)», «ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ» και «Πώληση μεταχειρισμένων αυτοκινήτων».

6.3.5 Συνήθεις μέθοδοι «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»

Στο πλαίσιο διερεύνησης του φαινομένου του «Ε.Μ.Χ.» στη χώρα μας, ακολουθεί η επόμενη ερώτηση αναφορικά με τις μεθόδους, τους τρόπους που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες για να νομιμοποιήσουν το «μαύρο χρήμα». Να επισημανθεί ότι στο ανωτέρω ερώτημα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα είχαν τη δυνατότητα επιλογής έως και 3 απαντήσεων μεταξύ των τυποποιημένων απαντήσεων. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι «ξεπλυντές» μαύρου χρήματος στη χώρα μας αναλύονται κατωτέρω στο Διάγραμμα 6.3.5.

Διάγραμμα 6.3.5

Ποιες είναι οι συνήθεις μέθοδοι "ξεπλύματος χρήματος" που έχετε διαπιστώσει;

Όπως προκύπτει από το ανωτέρω διάγραμμα, η απάντηση που έλαβε τις περισσότερες προτιμήσεις, καθώς την επέλεξαν 77 από τους 152 ελεγκτές που απάντησαν και ποσοστό 50,70% είναι: «η ίδρυση εξωχώριων ή υπεράκτιων εταιρειών (offshore) σε «φορολογικούς παραδείσους»». Στη 2^η θέση με 74 προτιμήσεις και ποσοστό 48,70% συναντάμε τις «εταιρείες «βιτρίνες» δηλαδή εικονικές εταιρίες ή εμπορικές επιχειρήσεις των οποίων οι δραστηριότητες απαιτούν ευρεία χρήση μετρητών με την οποία επιτυγχάνεται η ανάμιξη νόμιμων και παράνομων εσόδων (π.χ. εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης, κινηματογράφοι, μεσιτικά γραφεία, κοσμηματοπωλεία, καζίνο κ.λ.π)». Ακολουθεί με 46 προτιμήσεις στις επιλογές των ερωτώμενων και ποσοστό 30,30% η μέθοδος της «αγοράς κερδοσμένων τυχερών παιχνιδιών και λαχείων» και στη συνέχεια με ποσοστό 21,70% έρχονται τα «κινέζικα κουτιά» δηλαδή η ίδρυση πλήθους μητρικών ή και θυγατρικών εταιρειών, υπαρκτών ή εικονικών, σε διάφορες χώρες ανά τον κόσμο με διαφορετικό νομικό, εποπτικό και φορολογικό καθεστώς με σκοπό τη

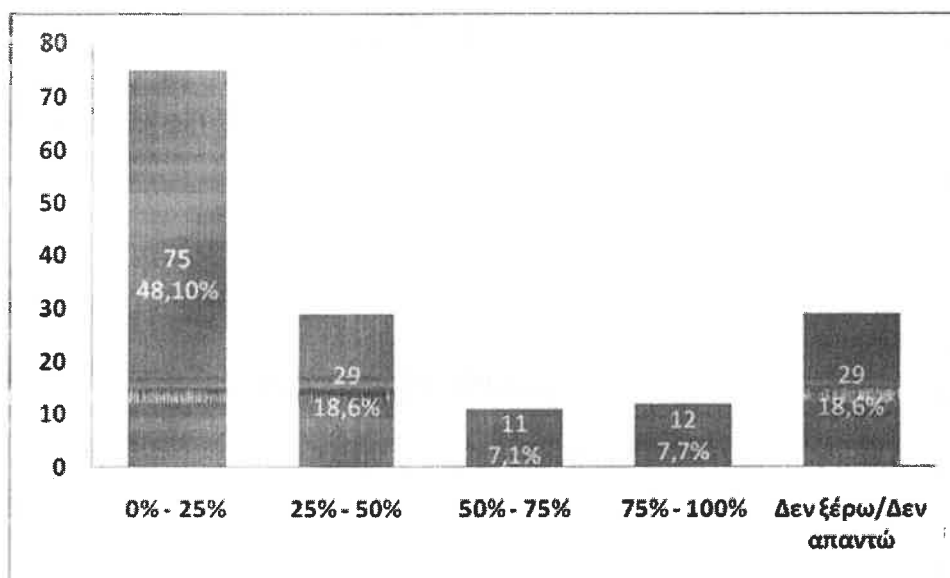
δυσκολία εύρεσης της «διαδρομής» του «μαύρου χρήματος». Την 5^η θέση στις επιλογές των συμμετεχόντων στην έρευνα, με ποσοστό 17,10% επί του συνόλου των ερωτώμενων, καταλαμβάνει «η μέθοδος του «μυρμηγκιού» ή «smurfing», ήτοι η συχνή κατάθεση μικρών ποσών από διάφορα πρόσωπα (μεσολαβητές) σε διάφορους τραπεζικούς λογαριασμούς ενός προσώπου (ατομικούς και κοινούς) και στη συνέχεια συνένωση των ποσών και μεταφορά τους σε «φορολογικούς παραδείσους»». Αξιοσημείωτο είναι ότι στην 6^η και 7^η θέση ισοβαθμούν με 20 προτιμήσεις αφενός, « η αυτοπρόσωπη μεταφορά των παράνομων χρημάτων εκτός της χώρας από τους δράστες, αυτοπροσώπως ή μέσω τρίτων, οδικώς ή αεροπορικώς», αφετέρου η επιλογή από τους ερωτώμενους της απάντησης «δεν ξέρω/δεν απαντώ». Δεδομένου και του γεγονότος ότι 5 άτομα δεν απάντησαν καθόλου στη συγκεκριμένη ερώτηση, μεγαλώνει το ποσοστό των ελεγκτών που φαίνεται είτε να μην γνωρίζει είτε να μην έχει αντιμετωπίσει στην μέχρι τούδε καριέρα τους περιπτώσεις «Ε.Μ.Χ.», ή και αν συνάντησε, δεν μπόρεσε να αποκρυπτογραφήσει τον τρόπο του «Ε.Μ.Χ.» που ακολουθούσε ο δράστης. Η «αγορά πολυτελών σκαφών ως επαγγελματικών» αποτελεί την επόμενη επιλογή τρόπου «Ε.Μ.Χ.» για 11 ελεγκτές με ποσοστό 7,20% , ενώ 8 ελεγκτές θεωρούν την «αγορά χρυσού και πολύτιμων λίθων» ως συνήθη μέθοδο «Ε.Μ.Χ.» από τους δράστες. Τέλος, από μία προτίμηση συγκέντρωσαν οι απαντήσεις «εικονικές δημοπρασίες», «η απάτη τύπου carousel στον ΦΠΑ ή του εξαφανισμένου έμπορου » και « η έκδοση ή λήψη εικονικών τιμολογίων καθώς και η «αδικαιολόγητη» περιουσία μέσω τραπεζικών καταθέσεων». Επισημαίνουμε ότι καμία απάντηση δεν συγκέντρωσε η μέθοδος της «είσπραξης εικονικής αποζημίωσης ασφαλιστικής εταιρείας».

6.4. Σχέση φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»

Στην ενότητα αυτή των ερωτήσεων, επιδιώκεται η αποκωδικοποίηση της σχέσης φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται να απαντήσουν αν και πόσο συχνά συνυπάρχουν τα δύο φαινόμενα, πως διακρίνονται και ποιους κοινούς διαύλους χρηματικών ροών χρησιμοποιούν, πόσο εύκολα μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη και η σχέση τους στα φορολογικά δικαστήρια.

6.4.1 Σε τι ποσοστό υποθέσεις φοροδιαφυγής συνιστούν και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

Στην πρώτη ερώτηση της ενότητας αυτής αναφορικά με το ποσοστό που υποθέσεις φοροδιαφυγής συνιστούν και «Ξ.Μ.Χ.», χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα «likert», επιλέγοντας οι συμμετέχοντες στην έρευνα, σε τεταρτημόριο, το ποσοστό που θεωρούν ότι συνυπάρχουν τα δύο φαινόμενα. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται παρακάτω στο Διάγραμμα 6.4.1.1.

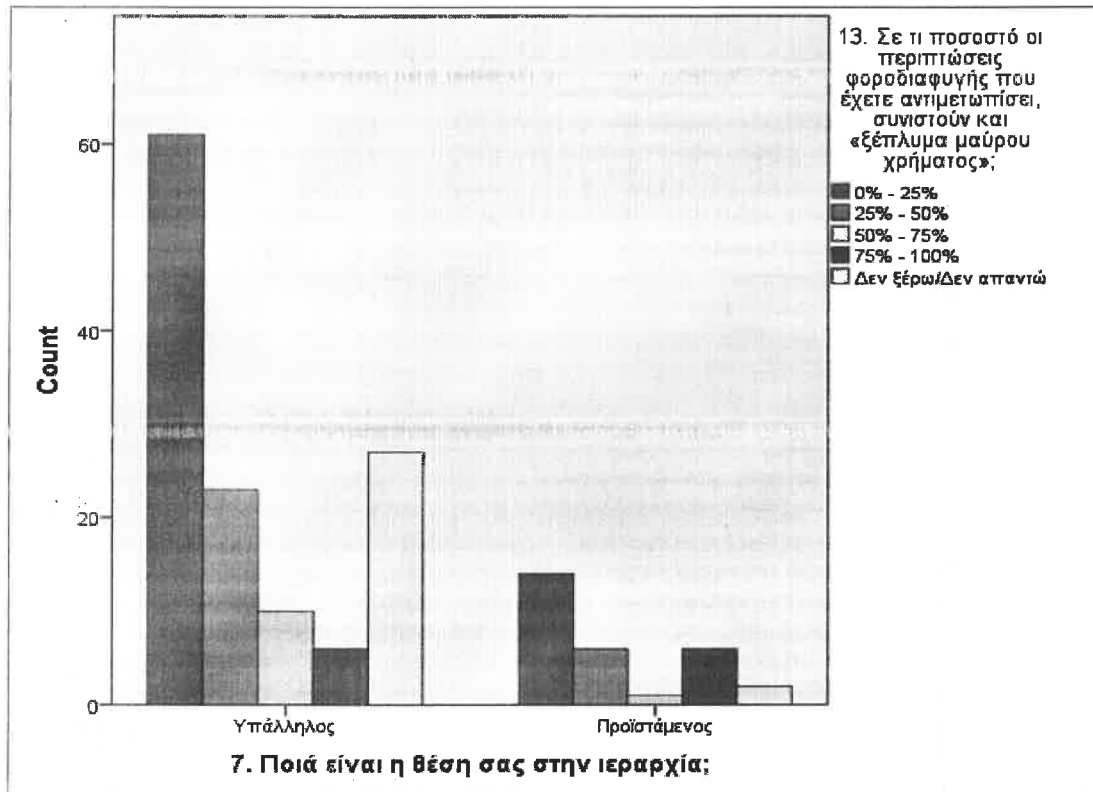

Διάγραμμα 6.4.1.1

Σε τι ποσοστό οι περιπτώσεις φοροδιαφυγής που έχετε αντιμετωπίσει, συνιστούν και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»;

Από την επισκόπηση του ανωτέρω διαγράμματος, παρατηρούμε ότι 75 από τους 156 συμμετέχοντες στην έρευνα που απάντησαν σε αυτήν την ερώτηση (ποσοστό 48,10%), υποστηρίζουν ότι η συνύπαρξη και των δύο φαινομένων κυμαίνεται από 0% έως 25%. Τη δεύτερη θέση, με 29 προτιμήσεις και ποσοστό 18,60%, μοιράζονται αφενός, η απάντηση: «25% έως 50%» αφετέρου, η επιλογή «δεν ξέρω/δεν απαντώ», γεγονός που καταδεικνύει τη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι ελεγκτές να συνδέσουν φοροδιαφυγή και «Ξ.Μ.Χ.», πόσο μάλλον να αποδείξουν την ύπαρξη της σχέσης. Μόνο 23 άτομα από τα 156 (ποσοστό 14,8%) που απάντησαν σε αυτήν την ερώτηση θεωρούν ότι οι μισές και πλέον υποθέσεις φοροδιαφυγής συνιστούν και «Ξ.Μ.Χ.». Από αυτούς, οι 11 (ποσοστό 7,1%) υποστηρίζουν ότι 50% - 75% των υποθέσεων φοροδιαφυγής είναι «Ξ.Μ.Χ.» ενώ 12 (ποσοστό 7,7%) πιστεύουν ότι οι υποθέσεις φοροδιαφυγής αποτελούν και υποθέσεις «Ξ.Μ.Χ.» σε ποσοστό που κυμαίνεται από 75% έως και 100%. Διερευνώντας περισσότερο τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των απαντήσεων και προκειμένου να επαληθευτούν τα αποτελέσματα στην ερώτηση 10 ανωτέρω,

αναφορικά με τη θετική σχέση μεταξύ της εμπειρίας και της ικανότητας των ελεγκτών εντόπισμού και σύνδεσης φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ.», συσχετίστηκαν οι απαντήσεις στην ερώτηση 13 με τη θέση των ελεγκτών στην ιεραρχία, υπό την έννοια ότι οι προϊστάμενοι των ελεγκτικών υπηρεσιών συνήθως έχουν περισσότερα χρόνια ελεγκτικής εμπειρίας .

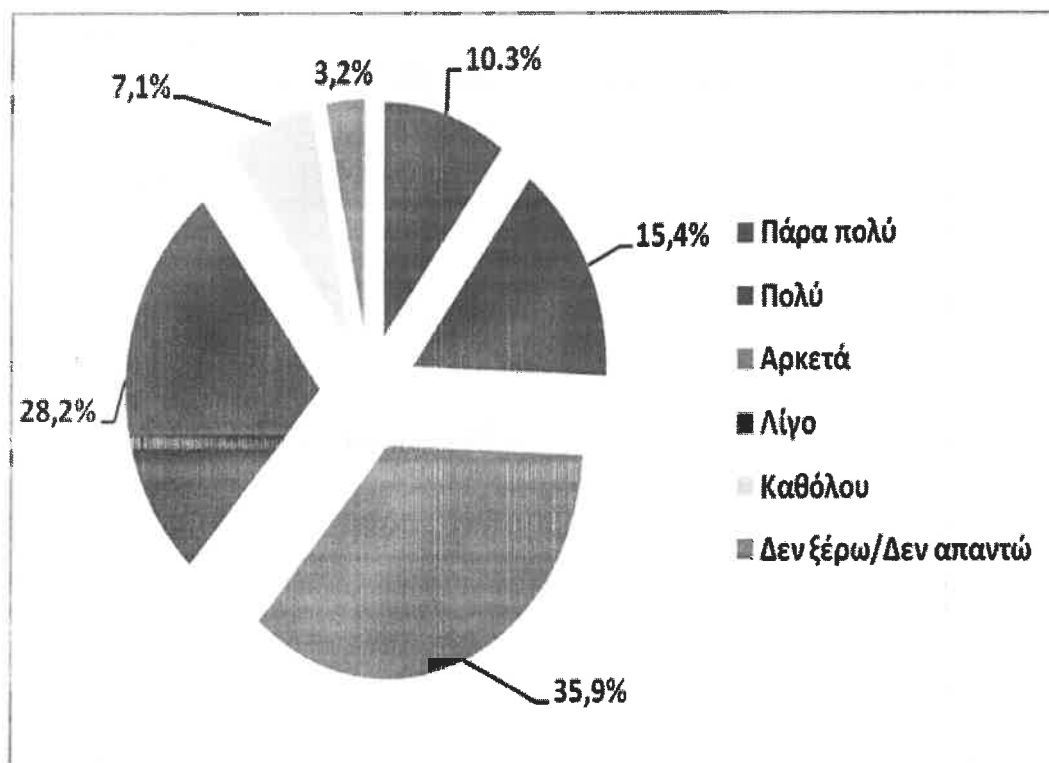
Διάγραμμα 6.4.1.2.

Θέση ιεραρχίας – Ποσοστό συνύπαρξης φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ.»

Από το Διάγραμμα 6.4.1.2 διαπιστώνουμε ότι μεταξύ των απλών υπαλλήλων η απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ» είναι η 2^η δημοφιλέστερη, σε αντίθεση με τις απαντήσεις των προϊσταμένων όπου καταλαμβάνει την προτελευταία θέση.

6.4.2 Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»

Η ερώτηση αυτή επιχειρεί να προσδιορίσει πόσο ξεκάθαρη είναι για τους ελεγκτές η σχέση φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ» και οι απόψεις τους καταγράφονται κατωτέρω στο Διάγραμμα 6.4.2., χρησιμοποιώντας την κλίμακα «likert».

Διάγραμμα 6.4.2

Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;

Από την μελέτη του διαγράμματος, προκύπτει ότι το 35,9% των ερωτώμενων θεωρεί «αρκετά» ξεκάθαρη τη σχέση φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ.», το 15,4% «πολύ» ξεκάθαρη ενώ μόλις το 10,3% των ερωτώμενων πιστεύει ότι είναι «πάρα πολύ» ξεκάθαρη η σχέση μεταξύ των δύο φαινομένων. Από την άλλη, σχεδόν 4 στους 10 ελεγκτές, είτε χαρακτηρίζουν τη σχέση «λίγο» (28,2%) ή «καθόλου» (7,1%) ξεκάθαρη είτε «δεν ξέρουν ή δεν απαντούν» (3,2%).

Διερευνώντας περισσότερο το συγκεκριμένο ερώτημα, αναφορικά με την υπηρεσιακή προέλευση των απαντήσεων και πως αυτή αποτυπώνεται, συσχετίστηκαν η υπηρεσία που υπηρετούν οι συμμετέχοντες στην έρευνα με τις απαντήσεις. Από τη συσχέτιση, που απεικονίζεται παρακάτω στον Πίνακα 6.3 , προκύπτει ότι η σχέση μεταξύ φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ.» δεν είναι «καθόλου» ξεκάθαρη ή είναι «λίγο» ξεκάθαρη για το 61,4% των ελεγκτών στις Δ.Ο.Υ., για το 47,7% των ελεγκτών στις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε και για το 40,9% των ελεγκτών του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π. Από την άλλη, μόλις το 13,6% των ελεγκτών που υπηρετούν σε διάφορες ελεγκτικές υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε. (πλην των Δ.Ο.Υ. και των ελεγκτικών κέντρων) όπου υπάρχει η έρευνα και η δίωξη παράνομων δραστηριοτήτων όπως είναι, για παράδειγμα, τα τελωνεία με τον

προληπτικό και τον εκ των υστέρων έλεγχο παράνομων συναλλαγών (λαθρεμπορία καυσίμων – ποτών - καπνικών, ναρκωτικά, αδήλωτα χρηματικά διαθέσιμα, αντικείμενα κλοπών και αρχαιοκαπηλίας, αδήλωτα πολυτελή περιουσιακά στοιχεία) και το 15,9% των υπηρετούντων στην Δ.Ε.Ο.Ε., που ασχολούνται κυρίως με την έρευνα υποθέσεων «Ξ.Μ.Χ.», θεωρεί «καθόλου» ή «λίγο» ξεκάθαρη τη σχέση των δύο φαινομένων καθώς είναι περισσότεροι εξοικειωμένοι με την έννοια του «Ξ.Μ.Χ.»

Πίνακας 6.3

14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»; * 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; Crosstabulation									
			4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;						Total
			Δ.Ο.Υ.	Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Δ.Ε.Ο.Ε	ΚΕ.ΦΟ. ΜΕ.Π	ΚΕ.Μ.ΕΠ.	ΆΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΑΔΕ	
14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	Καθόλου	Count	2	2	1	3	2	1	11
		% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	18,2%	18,2%	9,1%	27,3%	18,2%	9,1%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	3,6%	4,9%	6,2%	20,0%	15,4%	6,7%	7,1%
	Λίγο	Count	19	13	3	6	1	2	44
		% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	43,2%	29,5%	6,8%	13,6%	2,3%	4,5%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	33,9%	31,7%	18,8%	40,0%	7,7%	13,3%	28,2%
	Αρκετά	Count	22	15	5	2	4	8	56
		% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	39,3%	26,8%	8,9%	3,6%	7,1%	14,3%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	39,3%	36,6%	31,2%	13,3%	30,8%	53,3%	35,9%

		Count	10	6	2	3	2	1	24
	Πολύ	% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	41,7%	25,0%	8,3%	12,5%	8,3%	4,2%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	17,9%	14,6%	12,5%	20,0%	15,4%	6,7%	15,4%
		Count	2	5	5	1	2	1	16
	Πάρα πολύ	% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	12,5%	31,2%	31,2%	6,2%	12,5%	6,2%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	3,6%	12,2%	31,2%	6,7%	15,4%	6,7%	10,3%
		Count	1	0	0	0	2	2	5
	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	40,0%	40,0%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%	15,4%	13,3%	3,2%
Total		Count	56	41	16	15	13	15	156
		% within 14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;	35,9%	26,3%	10,3%	9,6%	8,3%	9,6%	100,0%
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	39,992 ^a	25	,029
Likelihood Ratio	36,139	25	,070

Linear-by-Linear Association	2,210	1	,137
N of Valid Cases	156		

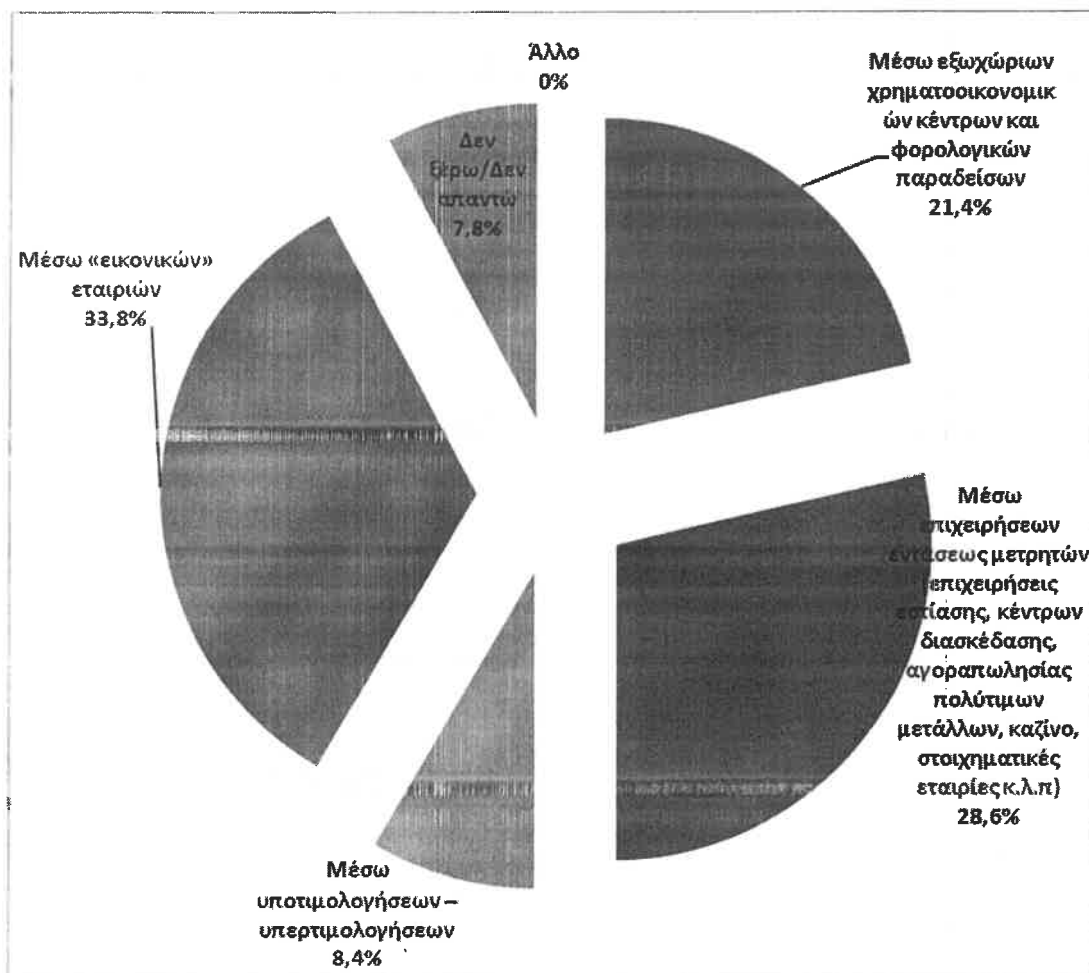
a. 26 cells (72,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,42.

Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square, το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

Συνεπώς, εκτός από τα έτη εμπειρίας, σημαντικό για την αποκάλυψη της συσχέτισης των δύο φαινομένων είναι η εξοικείωση και εξειδίκευση που αποκτούν οι ελεγκτές από την καθημερινή ενασχόληση με τις υποθέσεις τους και την αλληλεπίδραση τους μέσα από την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών με ελληνικές και διεθνείς διοικητικές υπηρεσίες.

6.4.3 Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών.

Η επόμενη ερώτηση επιδιώκει να αποκαλύψει τους κοινούς διαύλους χρηματικών ροών που έχουν διαπιστώσει οι ελεγκτές ότι χρησιμοποιούν οι δράστες, μέσω της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», για την απόκρυψη των παράνομων εισοδημάτων τους. Η εμπειρία των ερωτώμενων καταγράφεται παρακάτω στο Διάγραμμα 6.4.3.

Διάγραμμα 6.4.3

Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών

Από το ανωτέρω διάγραμμα γίνεται σαφές ότι οι απαντήσεις των ερωτώμενων μοιράζονται σε ποσοστό 33,80% εκείνων που συμμετείχαν στην έρευνα και επέλεξαν τις «εικονικές εταιρίες» ή «εταιρίες βιτρίνες», που περιγράφηκαν ανωτέρω στην ενότητα 6.3.5, ως τη συχνότερη μορφή όπου εκδηλώνονται τα δύο φαινόμενα και διοχετεύονται τα παράνομα έσοδά τους. Ακολούθως, ποσοστό 28,60% των ελεγκτών διαπιστώνει ότι οι δράστες χρησιμοποιούν κυρίως επιχειρήσεις εντάσεως μετρητών (εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης, καζίνο κ.λ.π) προκειμένου να αναμιγνύουν νόμιμα και παράνομα έσοδα ενώ ποσοστό 21,40% των ερωτώμενων θεωρεί ότι τα φαινόμενα αυτά ακολουθούν κοινούς διαύλους και διοχετεύονται κυρίως στο εξωτερικό «μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσων». Επίσης, ποσοστό 8,40% υποστηρίζει ότι «μέσω των υποτιμολογήσεων – υπερτιμολογήσεων» οι παραβάτες

επιτυγχάνουν την τέλεση και των δύο εγκλημάτων ενώ 12 ερωτώμενοι (ποσοστό 7.8%) «δεν ήξεραν ή δεν απάντησαν» στην ερώτηση.

Προκειμένου να διερευνηθεί η προέλευση των απαντήσεων, συσχετίστηκαν οι απαντήσεις της ερώτησης 4 με εκείνες της ερώτησης 15. Από τη συσχέτιση προκύπτει ο Πίνακας 6.4 κατωτέρω.

Πίνακας 6.4

4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών: Crosstabulation									
			15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:					Total	
			Μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσεων	Μέσω επιχειρήσεων εντάσεως μετρητών	Μέσω υποτιμολογήσεων – υπερτιμολογήσεων	Μέσω «εικονικών» εταιριών	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ		
4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	Δ.Ο.Υ.	Count	7	25	5	16	2	55	
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	12,7%	45,5%	9,1%	29,1%	3,6%	100,0%	
	Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Count	7	11	2	20	1	41	
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	17,1%	26,8%	4,9%	48,8%	2,4%	100,0%	
			% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:	21,2%	56,8%	38,5%	30,8%	16,7%	35,7%

		% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:	21,2%	25,0%	15,4%	38,5%	8,3%	26,6%
Δ.Ε.Ο.Ε	Count		6	2	1	6	0	15
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;		40,0%	13,3%	6,7%	40,0%	0,0%	100,0%
	% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:		18,2%	4,5%	7,7%	11,5%	0,0%	9,7%
ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π	Count		5	4	0	3	3	15
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;		33,3%	26,7%	0,0%	20,0%	20,0%	100,0%
	% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:		15,2%	9,1%	0,0%	5,8%	25,0%	9,7%
ΚΕ.Μ.ΕΠ.	Count		2	1	4	3	3	13
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;		15,4%	7,7%	30,8%	23,1%	23,1%	100,0%

		% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:	6,1%	2,3%	30,8%	5,8%	25,0%	8,4%
		Count	6	1	1	4	3	15
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	40,0%	6,7%	6,7%	26,7%	20,0%	100,0%
	ΑΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΑΔΕ	% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:	18,2%	2,3%	7,7%	7,7%	25,0%	9,7%
		Count	33	44	13	52	12	154
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	21,4%	28,6%	8,4%	33,8%	7,8%	100,0%
		% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total		Count	33	44	13	52	12	154
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	21,4%	28,6%	8,4%	33,8%	7,8%	100,0%
		% within 15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	47,622 ^a	20	,000
Likelihood Ratio	45,362	20	,001
Linear-by-Linear Association	,558	1	,455

N of Valid Cases	154		
a. 21 cells (70,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,01.			

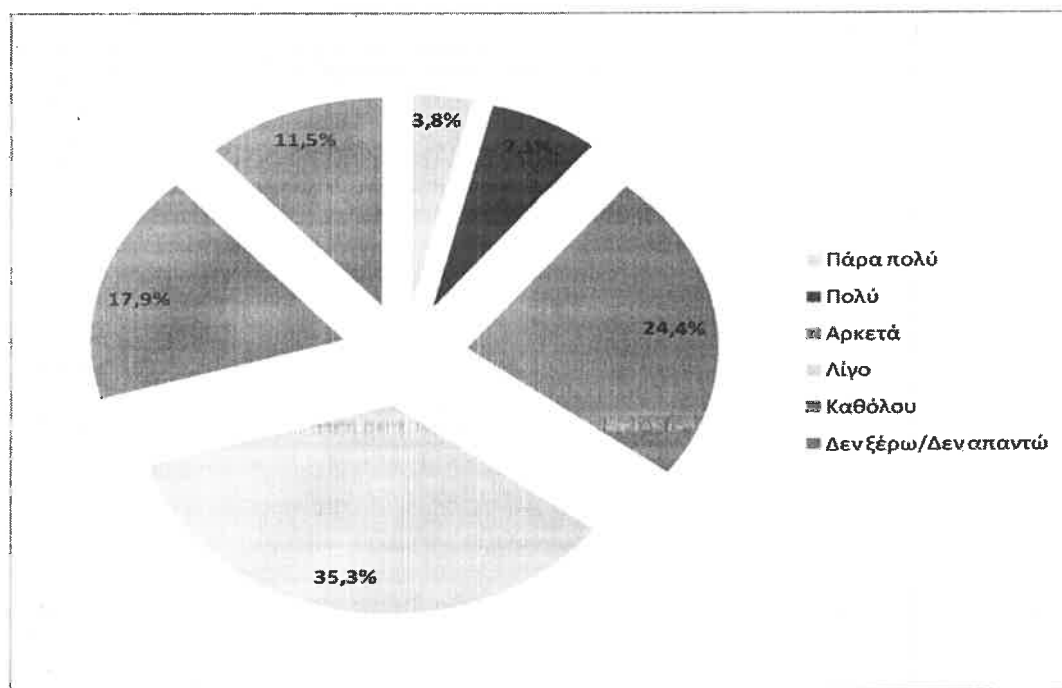
Από την μελέτη του πίνακα προκύπτει ότι, για την πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα που προέρχονται από τις Δ.Ο.Υ. (ποσοστό 45,5%), οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών κυρίως μέσω «επιχειρήσεων εντάσεως μετρητών». Η συγκεκριμένη επιλογή δεν είναι τυχαία από τους ελεγκτές των Δ.Ο.Υ. καθώς πολύ συχνά στους ελέγχους που διενεργούν διαπιστώνουν να συστήνονται οντότητες με αντικείμενο εργασιών κυρίως την εστίαση, τα κέντρα διασκέδασης, την αγοραπωλησία πολύτιμων λίθων που είτε φοροδιαφεύγουν εμφανίζοντας συνεχόμενες ζημίες και πιστωτικά ΦΠΑ είτε εμφανίζουν σημαντικούς τζίρους αναμιγνύοντας νόμιμα και παράνομα έσοδα για τη σύσταση και λειτουργία τους χωρίς να καταβάλουν στη συνέχεια τους φόρους που βεβαιώνονται και μένουν ανείσπρακτοι. Για τους ελεγκτές των Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., σε ποσοστό 48,8%, επελέγη η απάντηση μέσω «εικονικών» εταιριών, αφού το μεγαλύτερο μέρος των υποθέσεων τους σχετίζονται με εικονικές εταιρίες και εικονικά τιμολόγια που ανταλλάσσουν μεταξύ τους προκειμένου να φοροδιαφύγουν, να οικειοποιηθούν Φ.Π.Α. και να νομιμοποιήσουν «μαύρο» χρήμα. Για τους ερωτώμενους από τη Δ.Ε.Ο.Ε., στην πρώτη θέση προτίμησης ισοβαθμούν, με ποσοστό 40%, οι απαντήσεις «μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσων» και «μέσω εικονικών εταιριών» καθώς οι περισσότερες υποθέσεις τους αποκαλύπτουν τη ροή και το «Ξ.Μ.Χ» μέσω αυτών των διαύλων. Για τους ελεγκτές του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π με ποσοστό 33,3% και των λοιπών ελεγκτικών υπηρεσιών της Α.Α.Δ.Ε με ποσοστό 40%, η δημοφιλέστερη απάντηση μεταξύ τους είναι η απάντηση «μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσων» διότι οι σημαντικότερες υποθέσεις τους σχετίζονται με ροή χρήματος από και προς εξωχώρια κέντρα και φορολογικούς παραδείσους, ενώ για τους υπηρετούντες στο Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ, με ποσοστό 30,8%, πρώτη στις προτιμήσεις τους έρχεται η απάντηση «μέσω υποτιμολογήσεων – υπερτιμολογήσεων», ακριβώς διότι μέσω του ελέγχου των ενδοομιλικών συναλλαγών που πραγματοποιούν, διαπιστώνουν πολλάκις υποτιμολογήσεις ή υπερτιμολογήσεις μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιριών αλλά και μεταξύ εταιριών ιδίων συμφερόντων ή κοινών μετόχων.

Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square, το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

Από τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων που έχουν εντοπίσει οι ελεγκτές κάθε υπηρεσίας είναι συνυφασμένες, άμεσα, με τον τρόπο ελέγχου που χρησιμοποιούν και την εμπειρία που αποκομίζουν από τις περιπτώσεις που συναντούν στο πλαίσιο των ελεγκτικών επαληθεύσεων που διενεργούν.

6.4.4 Πόσο εύκολο είναι να συσχετιστεί η φοροδιαφυγή και το «Ε.Μ.Χ» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων

Συνεχίζοντας στην ενότητα αυτή, τη διερεύνηση της σχέσης φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ», τέθηκε στους ελεγκτές το ερώτημα «πόσο εύκολο είναι να συσχετίσουν τα δύο φαινόμενα ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων». Για τη διαβάθμιση του βαθμού ευκολίας χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα «likert» και τα αποτελέσματα εμφανίζονται στο Διάγραμμα 6.4.4.

Διάγραμμα 6.4.4

Πόσο εύκολο είναι να συσχετίσετε τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων;

Από το διάγραμμα επιβεβαιώνεται η δυσκολία την οποία αντιμετωπίζουν οι ελεγκτές προκειμένου να αποδείξουν ότι συνυπάρχουν στις υποθέσεις τους και τα δύο φαινόμενα. Ειδικότερα, το 65% περίπου των ερωτηθέντων έδωσαν τις απαντήσεις «λίγο» (ποσοστό 35,30%) , «καθόλου» (ποσοστό 17,90%) και «δεν ξέρω /δεν απαντώ» με ποσοστό 11,50%. Επίσης, το 24,40% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι «αρκετά» εύκολο ενώ συνολικά ποσοστό 10,90% επέλεξαν τις απαντήσεις «πολύ» και «πάρα πολύ» εύκολο να συσχετιστεί φοροδιαφυγή και «Ξ.Μ.Χ.» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων.

Επιδιώκοντας τον εντοπισμό των ελεγκτών που δυσκολεύονται να συσχετίσουν τα δύο φαινόμενα, έγινε συσχέτιση της συγκεκριμένης ερώτησης με την υπηρεσία που εργάζονται και προέκυψε ο κατωτέρω πίνακας.

Πίνακας 6.5

4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * 16. Πόσο εύκολο είναι να συσχετίσετε τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων; Crosstabulation									
			16. Πόσο εύκολο είναι να συσχετίσετε τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων;						Total
			Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	
4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	Δ.Ο.Υ.	Count	12	19	15	3	1	6	56
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	21,4%	33,9%	26,8%	5,4%	1,8%	10,7%	100,0%
		% of Total	7,7%	12,2%	9,6%	1,9%	0,6%	3,8%	35,9%
	Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Count	7	17	7	3	3	4	41
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	17,1%	41,5%	17,1%	7,3%	7,3%	9,8%	100,0%
		% of Total	4,5%	10,9%	4,5%	1,9%	1,9%	2,6%	26,3%
	Δ.Ε.Ο.Ε	Count	1	6	7	0	0	2	16
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	6,2%	37,5%	43,8%	0,0%	0,0%	12,5%	100,0%
		% of Total	0,6%	3,8%	4,5%	0,0%	0,0%	1,3%	10,3%

	ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π	Count	7	6	1	1	0	0	15
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	46,7%	40,0%	6,7%	6,7%	0,0%	0,0%	100,0%
		% of Total	4,5%	3,8%	0,6%	0,6%	0,0%	0,0%	9,6%
	ΚΕ.Μ.ΕΠ.	Count	1	2	2	2	2	4	13
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	7,7%	15,4%	15,4%	15,4%	15,4%	30,8%	100,0%
		% of Total	0,6%	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	2,6%	8,3%
	ΆΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΑΔΕ	Count	0	5	6	2	0	2	15
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	0,0%	33,3%	40,0%	13,3%	0,0%	13,3%	100,0%
		% of Total	0,0%	3,2%	3,8%	1,3%	0,0%	1,3%	9,6%
Total	Count	28	55	38	11	6	18	156	
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	17,9%	35,3%	24,4%	7,1%	3,8%	11,5%	100,0%	
	% of Total	17,9%	35,3%	24,4%	7,1%	3,8%	11,5%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	39,144 ^a	25	,036
Likelihood Ratio	41,664	25	,020
Linear-by-Linear Association	2,828	1	,093
N of Valid Cases	156		

a. 26 cells (72,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,50.

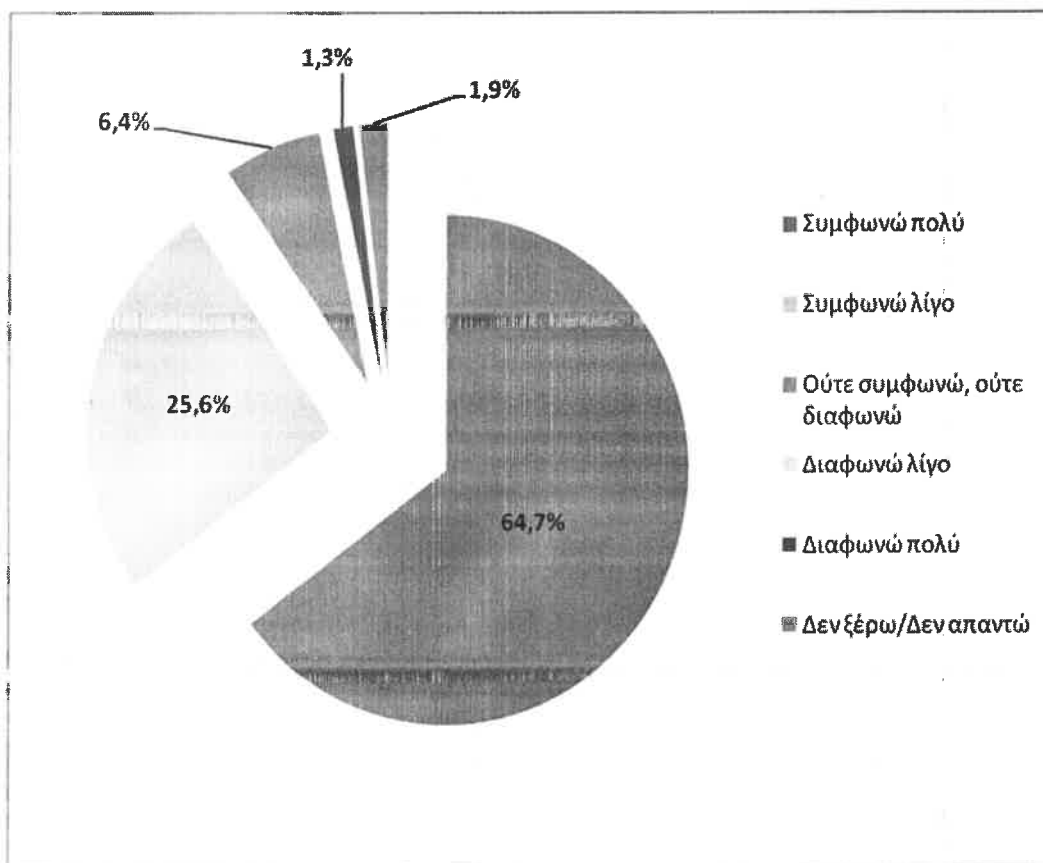
Όπως φαίνεται παραπάνω από τον Πίνακα 6.5, δεν είναι «καθόλου» εύκολο να συσχετιστούν φοροδιαφυγή και «Ξ.Μ.Χ.», ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων, για το 46,7% των ελεγκτών του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π, για το 21,4% των ελεγκτών των Δ.Ο.Υ. και για το 17,1% των ελεγκτών των Υ.Ε.Ε.Δ.Ε. . Συνεχίζοντας την ανάλυση, παρατηρούμε

ότι το 41,5% των ελεγκτών των Υ.Ε.Ε.Δ.Ε., το 40% των ελεγκτών του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π, το 37,5% των ελεγκτών της Δ.Ε.Ο.Ε. και το 33,9% των ελεγκτών των Δ.Ο.Υ. θεωρούν «λίγο» εύκολο να συσχετιστούν τα δύο φαινόμενα ενώπιον των δικαστηρίων. Η απάντηση «αρκετά» εύκολη είναι η δημοφιλέστερη μεταξύ των ελεγκτών της Δ.Ε.Ο.Ε καθώς επιλέχθηκε σε ποσοστό 43,8% από αυτούς και δικαιολογείται από την υπηρεσία όπου εργάζονται καθώς βρίσκεται υπό την επίβλεψη του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος, γεγονός που προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα, όταν τα ευρήματα των ελέγχων παρουσιάζονται στα ακροατήρια των δικαστηρίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι μεταξύ των ελεγκτών του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ., η δημοφιλέστερη απάντηση ήταν «δεν ξέρω /δεν απαντώ» με ποσοστό 30,8% καθώς, όπως προαναφέρθηκε, ο έλεγχος που διενεργούν βασίζεται στις επίσημες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιριών και τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, όπου ο τρόπος ελέγχου είναι τυποποιημένος και είναι δύσκολο να εντοπιστεί και να συνδυαστεί φοροδιαφυγή και «Ξ.Μ.Χ.».

Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square, το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

6.4.5 Ποιο εύκολο είναι να αποδειχτεί η φοροδιαφυγή παρά το «Ξ.Μ.Χ.».

Ολοκληρώνοντας στην παρούσα ενότητα τη διερεύνηση της σχέσης των δύο φαινομένων, τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνα το ερώτημα εάν είναι ευκολότερο να αποδειχτεί, κατά τον έλεγχο και τη στοιχειοθέτηση των υποθέσεων τους, η φοροδιαφυγή παρά το «Ξ.Μ.Χ.» ενώπιον των αρμοδίων αρχών. Οι απόψεις τους αποτυπώνονται ανάγλυφα, με την κλίμακα «likert», στο Διάγραμμα 6.4.5 κατωτέρω.

Διάγραμμα 6.4.5

Ποιο εύκολο είναι να αποδειχτεί η φοροδιαφυγή παρά το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

Η συντριπτική πλειοψηφία των ελεγκτών, με συνολικό ποσοστό 90,30%, συμφωνεί, «λίγο» ή «πολύ», ότι η φοροδιαφυγή είναι το φαινόμενο εκείνο που μπορεί ευκολότερα να αποδειχτεί σε σχέση με το «Ε.Μ.Χ.». Αντίθετα, μόλις 2 από τους 156 των ερωτηθέντων που απάντησαν (ποσοστό 1,3%) διαφωνεί «πολύ» με την ως άνω τοποθέτηση, δέκα άτομα και ποσοστό 6,40% «ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί» ενώ 3 άτομα (1,9%) επέλεξαν «δεν ξέρω/δεν απαντώ». Να σημειωθεί ότι ουδείς από τους ερωτώμενους επέλεξε την απάντηση «διαφωνώ λίγο».

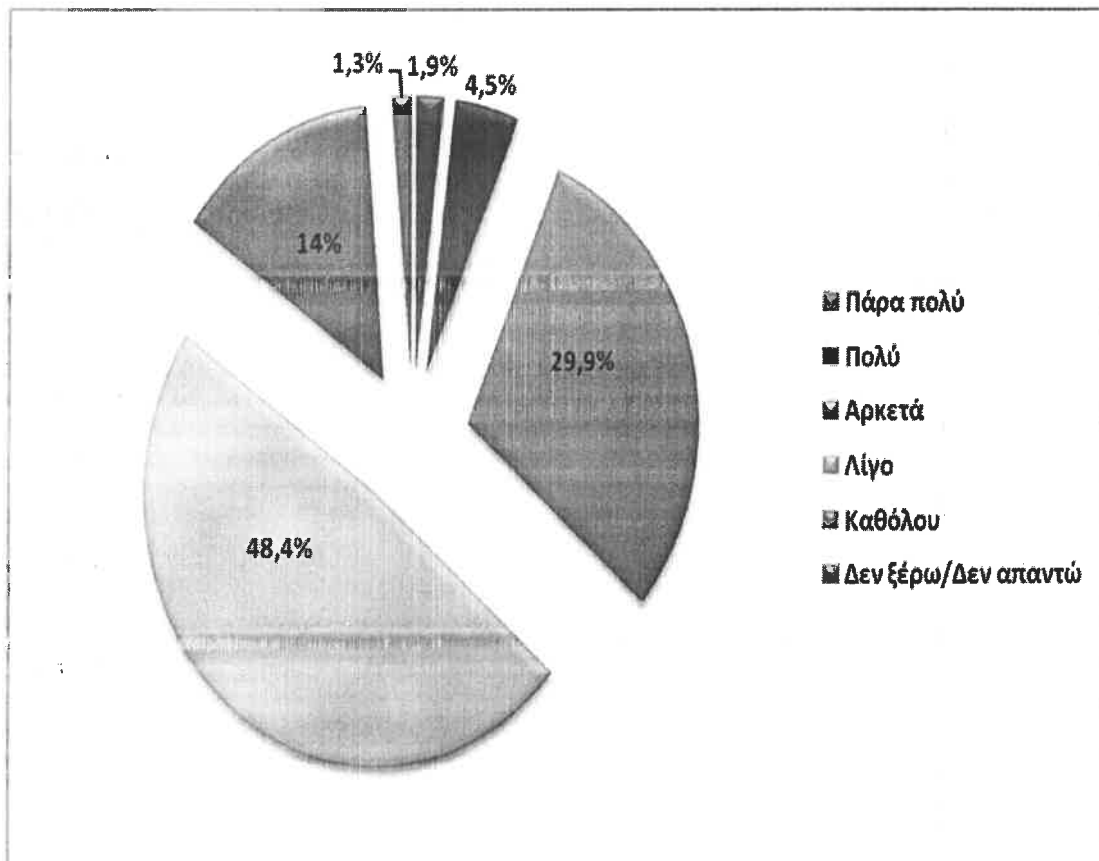
6.5 Αποτελεσματικότητα των εφαρμοζομένων τεχνικών ελέγχου και των διαθέσιμων μέσων

Στην ενότητα αυτή του ερωτηματολογίου γίνεται προσπάθεια αποτύπωσης του βαθμού αποτελεσματικότητας των εφαρμοζομένων τεχνικών ελέγχου και των διαθέσιμων μέσων που κατέχουν οι ελεγκτές για την αποκάλυψη και πάταξη των φαινομένων. Ειδικότερα, διερευνάται εάν τα εργαλεία και υποστηρικτικά μέσα που διαθέτουν οι

ελεγκτές, οι "έμμεσες" τεχνικές και οι λοιπές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, η επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση του ελεγκτικού δυναμικού, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και οι υφιστάμενες ποινές κατά της φοροδιαφυγής και του «Ε.Μ.Χ.», είναι ικανά για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων ή είναι επιτακτική η ανάγκη για ενίσχυση και διεύρυνση τους.

6.5.1 Αξιολόγηση των διαθέσιμων μέσων και τεχνικών ελέγχου

Με την πρώτη ερώτηση της τέταρτης ενότητας του ερωτηματολογίου, καλούνται οι ελεγκτές να απαντήσουν εάν τα εργαλεία ελέγχου και τα υποστηρικτικά μέσα, που τους παρέχει η υπηρεσία τους, είναι ικανά για τον εντοπισμό και την πάταξη των φαινομένων. Οι απαντήσεις τους απεικονίζονται στο παρακάτω Διάγραμμα 6.5.1 χρησιμοποιώντας την κλίμακα «likert».

Διάγραμμα 6.5.1

Θεωρείτε ότι η υπηρεσία σας, παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου και υποστηρικτικά μέσα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό περιπτώσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;

Όπως φαίνεται παραπάνω στο Διάγραμμα 6.5.1, σχεδόν οι μισοί από τους ερωτώμενους (ποσοστό 48,40%) θεωρούν ότι τα, παρεχόμενα από την υπηρεσία τους, εργαλεία και υποστηρικτικά μέσα είναι «λίγο» ικανά για τον εντοπισμό και την πάταξη των φαινομένων και το 14% πιστεύει ότι δεν είναι «καθόλου» ικανά να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις εντοπισμού και πάταξης των φαινομένων. Από την άλλη, περίπου το 30% (29,90%) των συμμετεχόντων στην έρευνα πιστεύει ότι τα διαθέσιμα εργαλεία και υποστηρικτικά μέσα είναι «αρκετά» για την πρόληψη και πάταξη των φαινομένων και συνολικά μόλις 10 από τους 157 (ποσοστό 6,4%) δηλώνουν «πολύ» ή «πάρα πολύ» ικανοποιημένοι, ενώ 2 άτομα (ποσοστό 1,3%) επέλεξαν την απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ».

Αναλύοντας περισσότερο τις απαντήσεις στην ερώτηση αυτή και συσχετίζοντάς τες με τις υπηρεσίες στις οποίες εργάζονται οι ερωτώμενοι προκειμένου να διαπιστωθεί πόσο ευχαριστημένοι είναι, ανά υπηρεσία, οι ελεγκτές με τα εργαλεία που τους παρέχονται για τον εντοπισμό και την πάταξη των φαινομένων, καταλήγουμε παρακάτω στον Πίνακα 6.6. Από την επισκόπησή του, προκύπτει ότι οι υπηρετούντες στις Δ.Ο.Υ., σε ποσοστό 77,20%, είναι «καθόλου» ή «λίγο» ικανοποιημένοι με τα παρεχόμενα εργαλεία ελέγχου και μέσα. Αντίστοιχα ισχύουν για τους υπηρετούντες στο ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π σε ποσοστό 80% και στο Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ σε ποσοστό 61,5%. Αντίθετα, «αρκετά» έως «πάρα πολύ» ικανοποιημένοι δηλώνει το 53,6% των υπηρετούντων στις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε και το 49,9% των ελεγκτών που εργάζονται στη Δ.Ε.Ο.Ε.. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ουδείς ερωτώμενος προερχόμενος από τις Δ.Ο.Υ., το ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π και τις λοιπές ελεγκτικές υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε επέλεξε τις απαντήσεις «πολύ» ή «πάρα πολύ».

Πίνακας 6.6

4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * 18. Θεωρείτε ότι η υπηρεσία σας, παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου και υποστηρικτικά μέσα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό περιπτώσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»; Crosstabulation									
			18. Θεωρείτε ότι η υπηρεσία σας, παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου και υποστηρικτικά μέσα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό περιπτώσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;						
			Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Total
4. Σε ποια	Δ.Ο.Υ.	Count	11	33	13	0	0	0	57

υπηρεσία υπηρετείτε;		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	19,3%	57,9%	22,8%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Count	4	15	18	3	1	0	41
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	9,8%	36,6%	43,9%	7,3%	2,4%	0,0%	100,0%
	Δ.Ε.Ο.Ε	Count	0	7	5	1	2	1	16
			% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	0,0%	43,8%	31,2%	6,2%	12,5%	6,2%
	ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π	Count	4	8	3	0	0	0	15
			% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	26,7%	53,3%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	ΚΕ.Μ.Ε.Π.	Count	1	7	1	3	0	1	13
			% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	7,7%	53,8%	7,7%	23,1%	0,0%	7,7%
	ΑΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΑΔΕ	Count	2	6	7	0	0	0	15
			% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	13,3%	40,0%	46,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Total		Count	22	76	47	7	3	2	157
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	14,0%	48,4%	29,9%	4,5%	1,9%	1,3%	100,0%

Chi-Square Tests

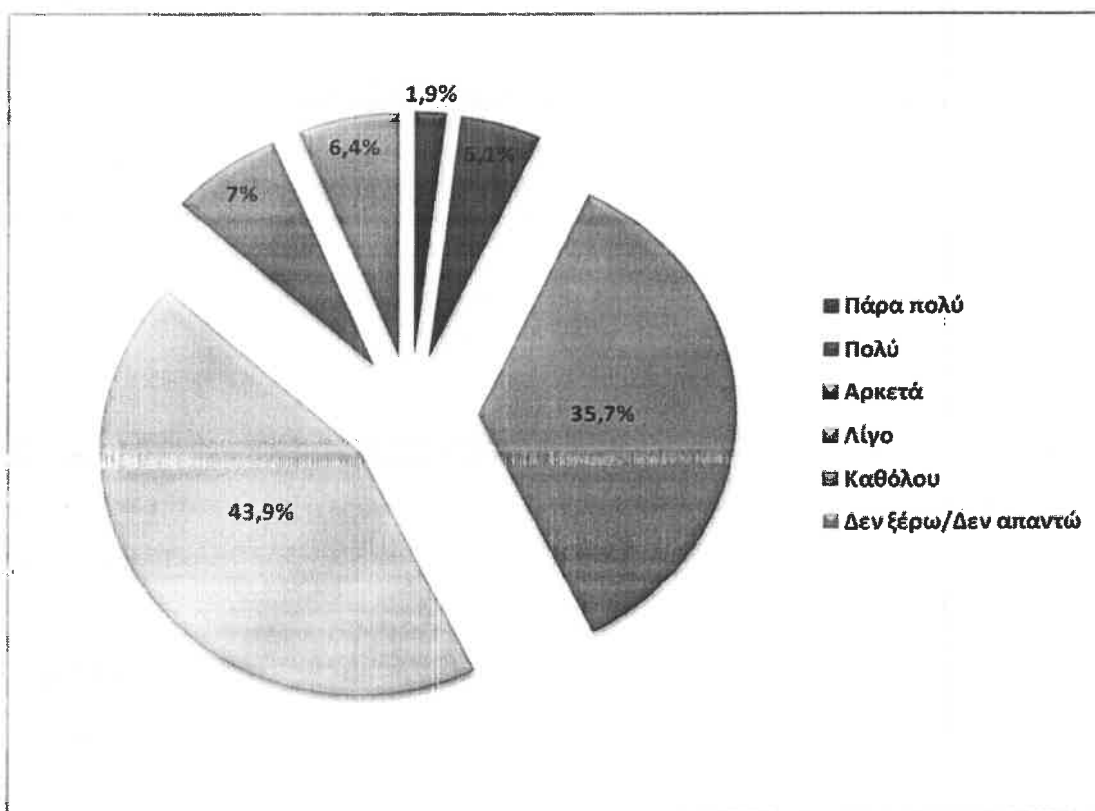
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	51,538 ^a	25	,001
Likelihood Ratio	47,150	25	,005
Linear-by-Linear Association	2,601	1	,107
N of Valid Cases	157		

a. 26 cells (72,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα, σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

6.5.2 Αποτελεσματικότητα «έμμεσων» τεχνικών και λοιπών μεθόδων ελέγχου

Η επόμενη ερώτηση της έρευνας, εξειδικεύοντας τα παρεχόμενα μέσα ελέγχου, εξετάζει την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζομένων «έμμεσων» τεχνικών και λοιπών μεθόδων ελέγχου, που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Η γνώμη των συμμετεχόντων στην έρευνα καταγράφεται στη συνέχεια, με την κλίμακα «likert», στο Διάγραμμα 6.5.2

Διάγραμμα 6.5.2

Οι "έμμεσες" τεχνικές ελέγχου καθώς και οι λοιπές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, είναι αρκετές για την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος»;

Από την επισκόπηση του ανωτέρω διαγράμματος, διαπιστώνεται ότι πάνω από τους μισούς ερωτώμενους θεωρούν ότι οι τεχνικές ελέγχου που εφαρμόζονται από τη

φορολογική διοίκηση δεν είναι αρκετές για την πάταξη των φαινομένων. Ειδικότερα, ποσοστό 43,90% των ερωτώμενων πιστεύουν ότι είναι «λίγο» αποτελεσματικές ενώ το 7% θεωρεί δεν είναι «καθόλου» αποτελεσματικές. Αντίθετα, ποσοστό 35,70% των συμμετεχόντων στην έρευνα πιστεύει ότι οι εφαρμοζόμενες τεχνικές ελέγχου είναι «αρκετά» αποτελεσματικές ενώ συνολικά ποσοστό 7% δηλώνει «πολύ» (5,10%) ή «πάρα πολύ» (1,90%) ικανοποιημένο από αυτές. Τέλος, 10 από τους 157 ελεγκτές (ποσοστό 6,4%) επέλεξαν την απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ».

Διερευνώντας τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των απαντήσεων και ειδικότερα την υπηρεσιακή προέλευση των ελεγκτών που απάντησαν, όπως αποτυπώνεται παρακάτω στον Πίνακα 6.7, «λίγο» ή «καθόλου» ικανοποιημένοι ως προς την αποτελεσματικότητα αυτών των μεθόδων ελέγχου είναι οι υπηρεσίες που χρησιμοποιούν ή καλούνται να χρησιμοποιήσουν, κυρίως, τις «έμμεσες τεχνικές ελέγχου» προκειμένου να προσδιορίσουν τα «πραγματικά» εισοδήματα φυσικών προσώπων που εμφανίζουν συνήθως υψηλές δαπάνες οι οποίες δεν συνάδουν με τα δηλωθέντα εισοδήματά τους. Οι ελεγκτές του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π, σε ποσοστό 93,30% , είναι «λίγο» ή «καθόλου» ικανοποιημένοι από τις «έμμεσες τεχνικές ελέγχου». Επίσης και στις Δ.Ο.Υ. όπου οι ελεγκτές καλούνται επίσης να εφαρμόσουν τις «έμμεσες» τεχνικές ελέγχου, το 52,70% των ελεγκτών είναι «λίγο» ή «καθόλου» ικανοποιημένοι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το ποσοστό 51,20%, των ελεγκτών της ΥΕΔΔΕ που θεωρεί «λίγο» ή «καθόλου» ικανοποιητικές τις «έμμεσες τεχνικές ελέγχου» αν και δεν τις εφαρμόζει στο συνήθη τρόπο ελέγχου και έρευνας καθώς ο έλεγχος τους βασίζεται κυρίως στον προληπτικό έλεγχο έκδοσης νόμιμων παραστατικών από τις επιχειρήσεις, ο οποίος, συχνά, διενεργείται με την έρευνα αποκάλυψης φοροδιαφυγής και «Ξ.ΜΧ.» μέσω εντοπισμού, κατάσχεσης και επεξεργασίας «ανεπίσημων» συναλλαγών των επιχειρήσεων (διπλά βιβλία, σημειώσεις με πραγματικούς τζίρους, παραποιημένοι ή αδήλωτοι φορολογικοί μηχανισμοί). Αντίθετα, «αρκετά» ικανοποιημένοι σε ποσοστό 46,20% και «πολύ» ικανοποιημένοι σε ποσοστό 7,7% δηλώνουν οι ελεγκτές του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ., της υπηρεσίας που ασχολείται με τον έλεγχο πολύ μεγάλων επιχειρήσεων, κυρίως εταιριών, των οποίων τα λογιστικά βιβλία παρακολουθούνται και από ορκωτούς ελεγκτές ενώ η διαδικασία ελέγχου είναι αρκετά τυποποιημένη, ακολουθώντας τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και επικεντρώνεται στον έλεγχο της σωστής απεικόνισης των φορολογικών πιστοποιητικών και όχι στον «έμμεσο» προσδιορισμό των εσόδων των εταιριών.

Πίνακας 6.7

4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * 19. Οι "έμμεσες" τεχνικές ελέγχου καθώς και οι λουτές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, είναι αρκετές για την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος»;

Crosstabulation

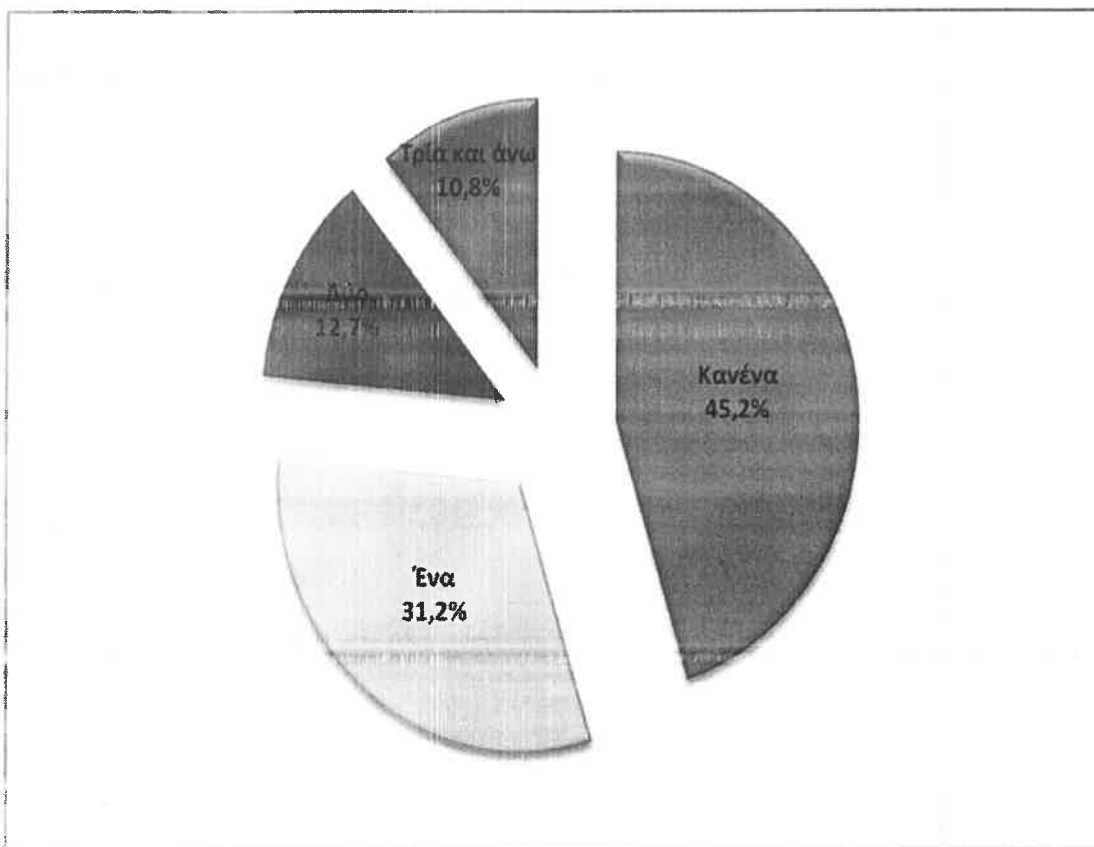
			19. Οι "έμμεσες" τεχνικές ελέγχου καθώς και οι λουτές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, είναι αρκετές για την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος»;						Total
			Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	
4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	Δ.Ο.Υ.	Count	5	25	22	3	1	1	57
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	8,8%	43,9%	38,6%	5,3%	1,8%	1,8%	100,0%
	Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Count	3	18	16	2	1	1	41
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	7,3%	43,9%	39,0%	4,9%	2,4%	2,4%	100,0%
	Δ.Ε.Ο.Ε	Count	0	7	6	1	0	2	16
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	0,0%	43,8%	37,5%	6,2%	0,0%	12,5%	100,0%
	ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π	Count	2	12	0	1	0	0	15
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	13,3%	80,0%	0,0%	6,7%	0,0%	0,0%	100,0%
	ΚΕ.Μ.Ε.Π.	Count	0	2	6	1	0	4	13
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	0,0%	15,4%	46,2%	7,7%	0,0%	30,8%	100,0%
	ΑΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΑΔΕ	Count	1	5	6	0	1	2	15
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	6,7%	33,3%	40,0%	0,0%	6,7%	13,3%	100,0%
	Total	Count	11	69	56	8	3	10	157
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	7,0%	43,9%	35,7%	5,1%	1,9%	6,4%	100,0%

<i>Chi-Square Tests</i>			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	38,331 ^a	25	,043
Likelihood Ratio	41,967	25	,018
Linear-by-Linear Association	6,170	1	,013
N of Valid Cases	157		
a. 25 cells (69,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,25.			

Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα, σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

6.5.3 Αξιολόγηση της επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης των ελεγκτών σε θέματα φοροδιαφυγής και «Ξ.Μ.Χ»

Η ερώτηση 20 του ερωτηματολογίου εστιάζει στον αριθμό εκπαιδευτικών σεμιναρίων που έχουν παρακολουθήσει οι ελεγκτές σχετικά με την πρόληψη της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», προκειμένου να αποκαλύψει το βαθμό κατάρτισης που διαθέτουν και επιμόρφωσης που λαμβάνουν σχετικά με τον εντοπισμό και την αποκάλυψη των φαινομένων στο πλαίσιο άσκησης των ελεγκτικών καθηκόντων τους. Οι απαντήσεις των ερωτώμενων εμφανίζονται πιο κάτω στο Διάγραμμα 6.5.3.1.

Διάγραμμα 6.5.3.1
Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη της Φοροδιαφυγής και του "Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος" έχετε παρακολουθήσει;

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων, όπως αυτές αποτυπώνονται ανωτέρω στο διάγραμμα, σχεδόν οι μισοί και συγκεκριμένα ποσοστό 45,20%, δεν έχει παρακολουθήσει «κανένα» εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικά με την πρόληψη των φαινομένων ενώ ποσοστό 31,20% έχει παρακολουθήσει μόλις «ένα» σεμινάριο. Συνεχίζοντας την παρουσίαση των απαντήσεων στο παρόν ερώτημα, ποσοστό 12,70% των ελεγκτών έχει παρακολουθήσει «δύο» σεμινάρια ενώ μόνο το 10,80% των συμμετεχόντων στην έρευνα έχει συμμετάσχει σε «τρία ή περισσότερα» εκπαιδευτικά σεμινάρια.

Οι απαντήσεις του συγκεκριμένου ερωτήματος συσχετίστηκαν με την υπηρεσιακή προέλευση των ερωτούντων προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποιες υπηρεσίες υπάρχει «έλλειμμα» επιμόρφωσης αναφορικά με τα διερευνώμενα φαινόμενα. Ο Πίνακας 6.8. παρακάτω αποτυπώνει τα ποσοστά ανά υπηρεσία που συγκεντρώνει κάθε απάντηση.

Πίνακας 6.8

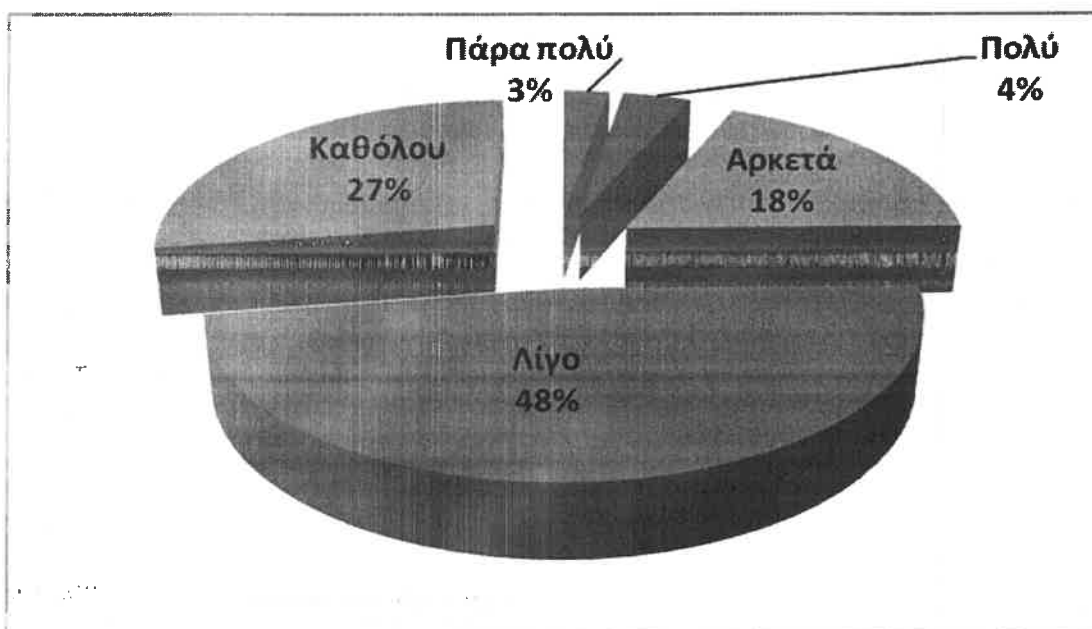
4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * 20. Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη της Φοροδιαφυγής και του "Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος" έχετε παρακολουθήσει; Crosstabulation

		20. Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη της Φοροδιαφυγής και του "Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος" έχετε παρακολουθήσει;				Total	
		Κανένα	Ένα	Δύο	Τρία και άνω		
4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	Δ.Ο.Υ.	Count	28	19	7	3	57
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	49,1%	33,3%	12,3%	5,3%	100,0%
		% of Total	17,8%	12,1%	4,5%	1,9%	36,3%
	Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Count	16	13	7	5	41
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	39,0%	31,7%	17,1%	12,2%	100,0%
		% of Total	10,2%	8,3%	4,5%	3,2%	26,1%
	Δ.Ε.Ο.Ε	Count	4	6	3	3	16
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	25,0%	37,5%	18,8%	18,8%	100,0%
		% of Total	2,5%	3,8%	1,9%	1,9%	10,2%
	ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π	Count	8	5	1	1	15
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	53,3%	33,3%	6,7%	6,7%	100,0%
		% of Total	5,1%	3,2%	0,6%	0,6%	9,6%
ΚΕ.Μ.ΕΠ.	Count	11	1	1	0	13	
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	84,6%	7,7%	7,7%	0,0%	100,0%	
	% of Total	7,0%	0,6%	0,6%	0,0%	8,3%	
ΑΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ	Count	4	5	1	5	15	
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	26,7%	33,3%	6,7%	33,3%	100,0%	

	ΑΑΔΕ	% of Total	2,5%	3,2%	0,6%	3,2%	9,6%
Total		Count	71	49	20	17	157
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	45,2%	31,2%	12,7%	10,8%	100,0%
		% of Total	45,2%	31,2%	12,7%	10,8%	100,0%

Με βάση τον πίνακα, δεν έχει παρακολουθήσει κανένα εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικά με την πρόληψη των φαινομένων το 84,6% των ελεγκτών του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ., το 53,3% των ελεγκτών του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π., το 49,1% των ελεγκτών των Δ.Ο.Υ. και το 39% των ελεγκτών των Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. Από την άλλη, μόλις το 25% των ελεγκτών της Δ.Ε.Ο.Ε. και το 26,7% των ελεγκτών άλλων υπηρεσιών της Α.Α.Δ.Ε., πλην των προαναφερθέντων, δεν έχει παρακολουθήσει κανένα σχετικό εκπαιδευτικό σεμινάριο.

Στην επόμενη ερώτηση, οι ελεγκτές καλούνται να κάνουν μια αυτοαξιολόγηση του βαθμού επάρκειας της κατάρτισής τους ως προς τις σύγχρονες μεθόδους «Ξ.Μ.Χ.», χρησιμοποιώντας κλίμακα «likert» πέντε βαθμών και οι απαντήσεις τους παρατίθενται στο Διάγραμμα 6.5.3.2

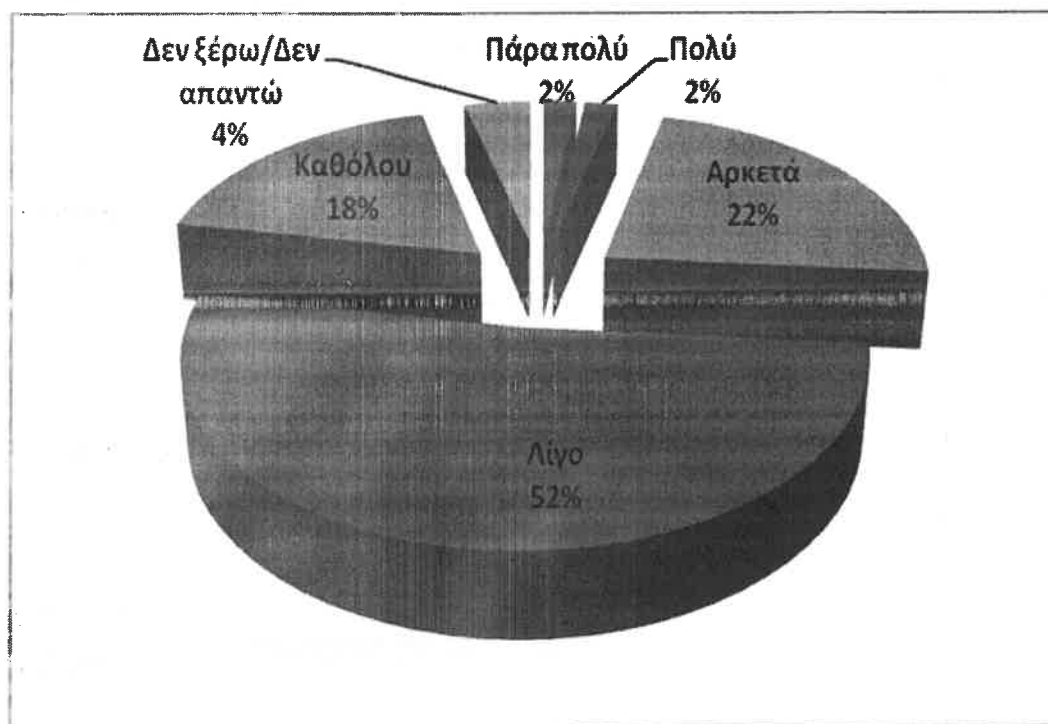

Διάγραμμα 6.5.3.2
Θεωρείτε ότι έχετε επαρκή κατάρτιση ως προς τις σύγχρονες μεθόδους "ξεπλύματος μαύρου χρήματος" ;

Όπως φαίνεται από το διάγραμμα ανωτέρω, συνολικά το 75,20% των ερωτώμενων δηλώνει ότι έχει «λίγη» ή «καθόλου» γνώση των σύγχρονων μεθόδων «Ξ.Μ.Χ.». Ειδικότερα, περίπου οι μισοί από τους ερωτώμενους και συγκεκριμένα ποσοστό 47,80% δηλώνουν ότι έχουν «λίγη» γνώση των σύγχρονων μεθόδων «Ξ.Μ.Χ.» ενώ το 27,4% (43 από τους 157) παραδέχεται ότι δεν έχει «καθόλου» κατάρτιση στον εντοπισμό των σύγχρονων μεθόδων. Συνεχίζοντας την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν στη συγκεκριμένη ερώτηση, μόνο ένας στους τέσσερις ερωτώμενους (ποσοστό 24,80%) πιστεύει ότι έχει «αρκετή» έως «παρα πολύ» επαρκή κατάρτιση στην αναγνώριση των σύγχρονων μεθόδων «Ξ.Μ.Χ.», γεγονός που φανερώνει ανάγλυφα την έλλειψη κατάρτισης των ελεγκτών της ΑΑΔΕ σε θέματα «Ξ.Μ.Χ.».

6.5.4 Αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και των υφιστάμενων ποινών

Η επόμενη ερώτηση της έρευνας προσπαθεί να αποτυπώσει τη γνώμη των ελεγκτών για το πόσο το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο διευκολύνει το ελεγκτικό τους έργο. Οι απαντήσεις τους στο ερώτημα αυτό απεικονίζονται ανάγλυφα στο παρακάτω Διάγραμμα 6.5.4.1 και ακολουθούν την πενταβάθμια κλίμακα «likert», ενώ δίνεται και η επιλογή «δεν ξέρω/δεν απαντώ».

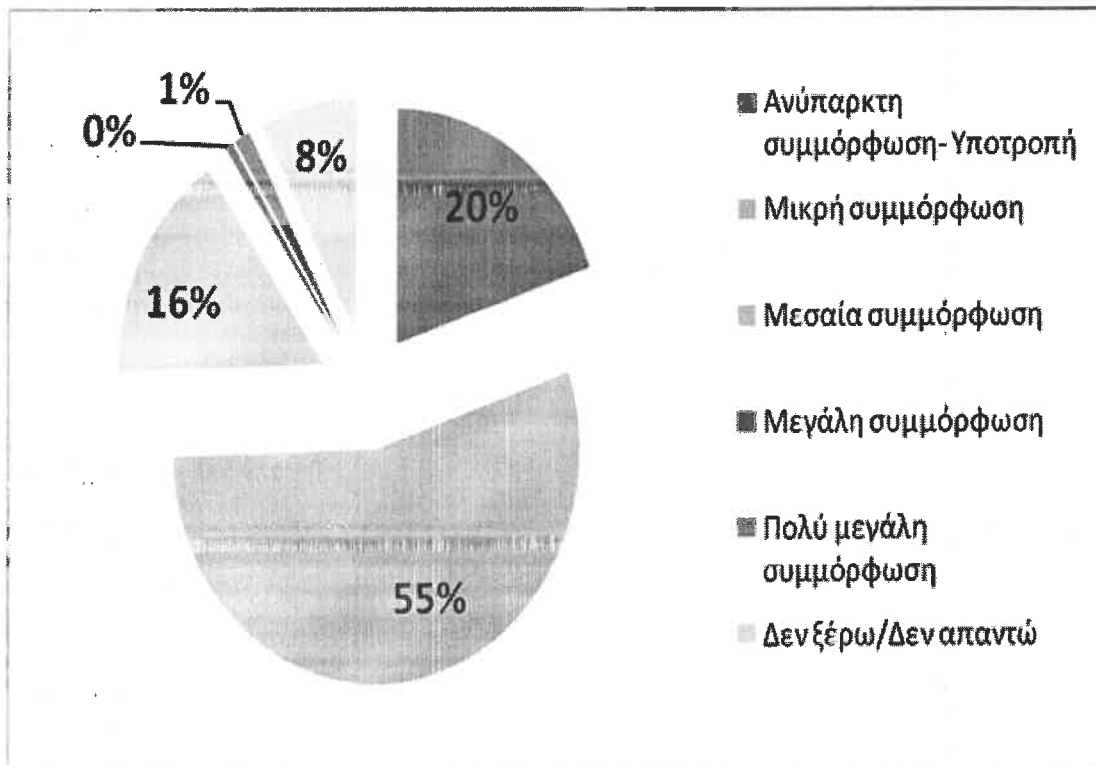

Διάγραμμα 6.5.4.1

Πιστεύετε ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο διευκολύνει το ελεγκτικό σας έργο;

Παρατηρώντας το πιο πάνω διάγραμμα , διαπιστώνουμε ότι πάνω από τους μισούς ερωτώμενους (ποσοστό 51,60%) θεωρούν ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο διευκολύνει «λίγο» το ελεγκτικό τους έργο ενώ ποσοστό 18,10% πιστεύει ότι δεν διευκολύνει «καθόλου» το έργο τους. Αντίθετα, ποσοστό 22,60% δηλώνει «αρκετά» ικανοποιημένο από το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο ενώ, συνολικά, μόλις 3,8% είναι «πολύ» ή «πάρα πολύ» ευχαριστημένο από τα νομοθετήματα που ισχύουν σήμερα για την πρόληψη και καταπολέμηση των φαινομένων. Τέλος, έξι ερωτώμενοι «δεν ήξεραν» ή «δεν ήθελαν» να απαντήσουν στην πιο πάνω ερώτηση. Συνεπώς, οι ελεγκτές της ΑΑΔΕ θεωρούν ότι το νομοθετικό πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ.» δεν τους διευκολύνει στο έπακρο και χρειάζεται ενίσχυση.

Ολοκληρώνοντας την ενότητα αυτή της έρευνας, οι ελεγκτές, με βάση την εμπειρία τους, καλούνται να απαντήσουν κατά πόσο οι υφιστάμενες ποινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «Ε.Μ.Χ.» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής. Οι απόψεις τους απεικονίζονται στο Διάγραμμα 6.5.4.2 κατωτέρω.

Διάγραμμα 6.5.4.2

Οι υφιστάμενες ποινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής;

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 6.5.4.2, πάνω από το ήμισυ των ερωτώμενων και συγκεκριμένα ποσοστό 54,80% θεωρεί ότι οι υφιστάμενες ποινές προκαλούν «μικρή» συμμόρφωση των επίδοξων παραβατών, ενώ περίπου 1 στους 5 πιστεύει ότι «η συμμόρφωση είναι ανύπαρκτη ή ότι υπάρχει υποτροπή». Από την άλλη, περίπου το 16% των συμμετεχόντων στην έρευνα υποστηρίζει ότι υπάρχει «μεσαία συμμόρφωση» στις υπάρχουσες ποινές ενώ μόλις 3 άτομα (ποσοστό 1,9%) θεωρούν ότι υπάρχει «μεγάλη» ή «πολύ μεγάλη» συμμόρφωση. Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των απαντήσεων αυτής της ερώτησης, 12 ελεγκτές και ποσοστό 7,6% απέφυγαν να πάρουν θέση επιλέγοντας την απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ». Επομένως, η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρεί ότι οι υφιστάμενες ποινές δεν δρουν σε μεγάλο βαθμό αποτρεπτικά για τους επίδοξους φοροφυγάδες και ξεπλυντές μαύρου χρήματος.

Εμβαθύνοντας περαιτέρω στις απαντήσεις της συγκεκριμένης ερώτησης, όπως παρατηρούμε ακολούθως στον Πίνακα 6.9, η πλειονότητα των ελεγκτών που επέλεξαν την απάντηση «η συμμόρφωση είναι ανύπαρκτη-υποτροπή» προέρχεται από τις ΥΕΔΔΕ με ποσοστό 31,7% των ερωτώμενων της συγκεκριμένης υπηρεσίας και τις Δ.Ο.Υ., με ποσοστό 21,10% μεταξύ των συμμετεχόντων στην έρευνα που προέρχονται από τη συγκεκριμένη υπηρεσία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 80% των ερωτώμενων που υπηρετεί στο ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π επέλεξε σαν απάντηση τη «μικρή συμμόρφωση» ενώ μεταξύ των ελεγκτών του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ που συμμετείχαν στην έρευνα, η δημοφιλέστερη απάντηση με ποσοστό 38,5% ήταν «δεν ξέρω/δεν απαντώ».

Πίνακας 6.9

4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε; * 23. Με βάση την εμπειρία σας, οι υφιστάμενες ποινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής; Crosstabulation									
			23. Με βάση την εμπειρία σας, οι υφιστάμενες ποινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής;						
			Ανύπαρκτη συμμόρφωση-Υποτροπή	Μικρή συμμόρφωση	Μεσαία συμμόρφωση	Μεγάλη συμμόρφωση	Πολύ μεγάλη συμμόρφωση	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Total
4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	Δ.Ο.Υ.	Count	12	32	11	0	0	2	57
		% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	21,1%	56,1%	19,3%	0,0%	0,0%	3,5%	100,0%

Υ.Ε.Δ.Δ.Ε	Count	13	22	4	0	0	2	41
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	31,7%	53,7%	9,8%	0,0%	0,0%	4,9%	100,0%
Δ.Ε.Ο.Ε	Count	2	9	2	1	0	2	16
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	12,5%	56,2%	12,5%	6,2%	0,0%	12,5%	100,0%
ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π	Count	1	12	2	0	0	0	15
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	6,7%	80,0%	13,3%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
ΚΕ.Μ.Ε.Π.	Count	2	3	3	0	0	5	13
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	15,4%	23,1%	23,1%	0,0%	0,0%	38,5%	100,0%
ΑΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΑΔΕ	Count	1	8	3	0	2	1	15
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	6,7%	53,3%	20,0%	0,0%	13,3%	6,7%	100,0%
Total	Count	31	86	25	1	2	12	157
	% within 4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;	19,7%	54,8%	15,9%	0,6%	1,3%	7,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	59,724 ^a	25	,000
Likelihood Ratio	40,429	25	,026
Linear-by-Linear Association	10,783	1	,001
N of Valid Cases	157		

a. 26 cells (72,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,08.

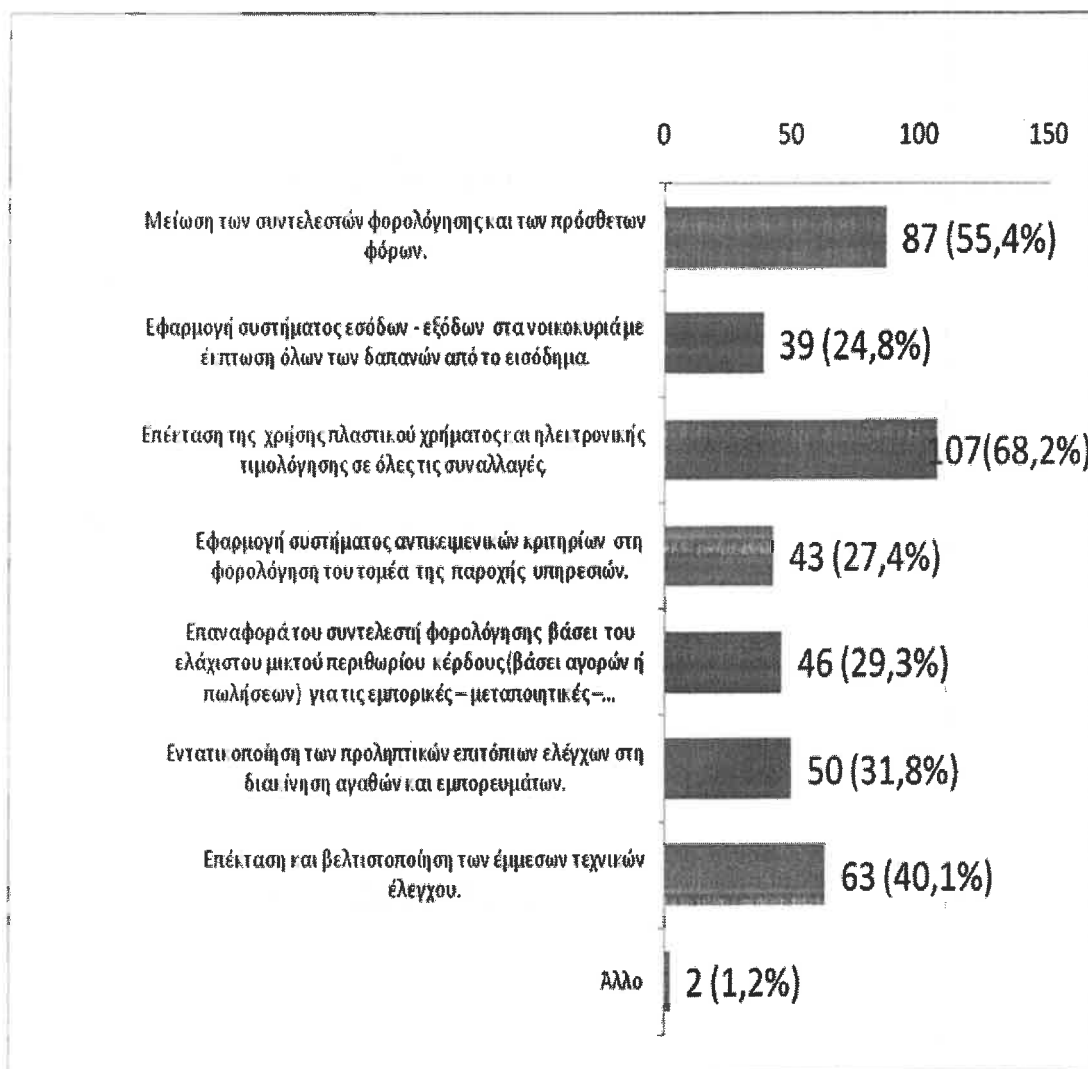
Ως προς τη σημαντικότητα της συσχέτισης από στατιστική άποψη, όπως φαίνεται στον ως άνω πίνακα, σύμφωνα με το δείκτη συσχέτισης Pearson Chi-Square το sig είναι μικρότερο από 0,05. Επομένως η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική. Όσον αφορά στην υποσημείωση είναι συνήθης σε δείγματα αυτού του μεγέθους.

6.6 Προτεινόμενα μέτρα και πολιτικές πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων

Η τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου ασχολείται με τα προτεινόμενα μέτρα και τις πολιτικές που θεωρούν οι ερωτώμενοι ότι πρέπει να υιοθετηθούν, από τη φορολογική διοίκηση και την πολιτική ηγεσία, προκειμένου να αντιμετωπιστούν, στο μέγιστο βαθμό, η φοροδιαφυγή και το «Ε.Μ.Χ.». Ειδικότερα, μέσα από τα ερωτήματα της ενότητας αυτής, επιχειρείται να αποτυπωθούν τα μέτρα, οι πολιτικές, οι μέθοδοι ελέγχου, οι ποινές και οι συνεργασίες που πρέπει να αναληφθούν για την πρόληψη και την κατάστολή των φαινομένων.

6.6.1 Μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής

Το πρώτο ερώτημα της τελευταίας ενότητας της έρευνας αναφέρεται στα σημαντικότερα μέτρα που οι ελεγκτές πιστεύουν ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα επιλογής μέχρι 3 απαντήσεις από μία λίστα προτεινόμενων απαντήσεων, βάσει της βιβλιογραφίας που αναπτύχθηκε ή συμπλήρωσης και δικής τους απάντησης που δεν περιλαμβάνεται στη λίστα. Οι απαντήσεις τους στην ερώτηση 24 του ερωτηματολογίου ακολουθεί παρακάτω στο Διάγραμμα 6.6.1.

Διάγραμμα 6.6.1

Ποια είναι τα σημαντικότερα μέτρα που θεωρείτε ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την πάταξη της φοροδιαφυγής;

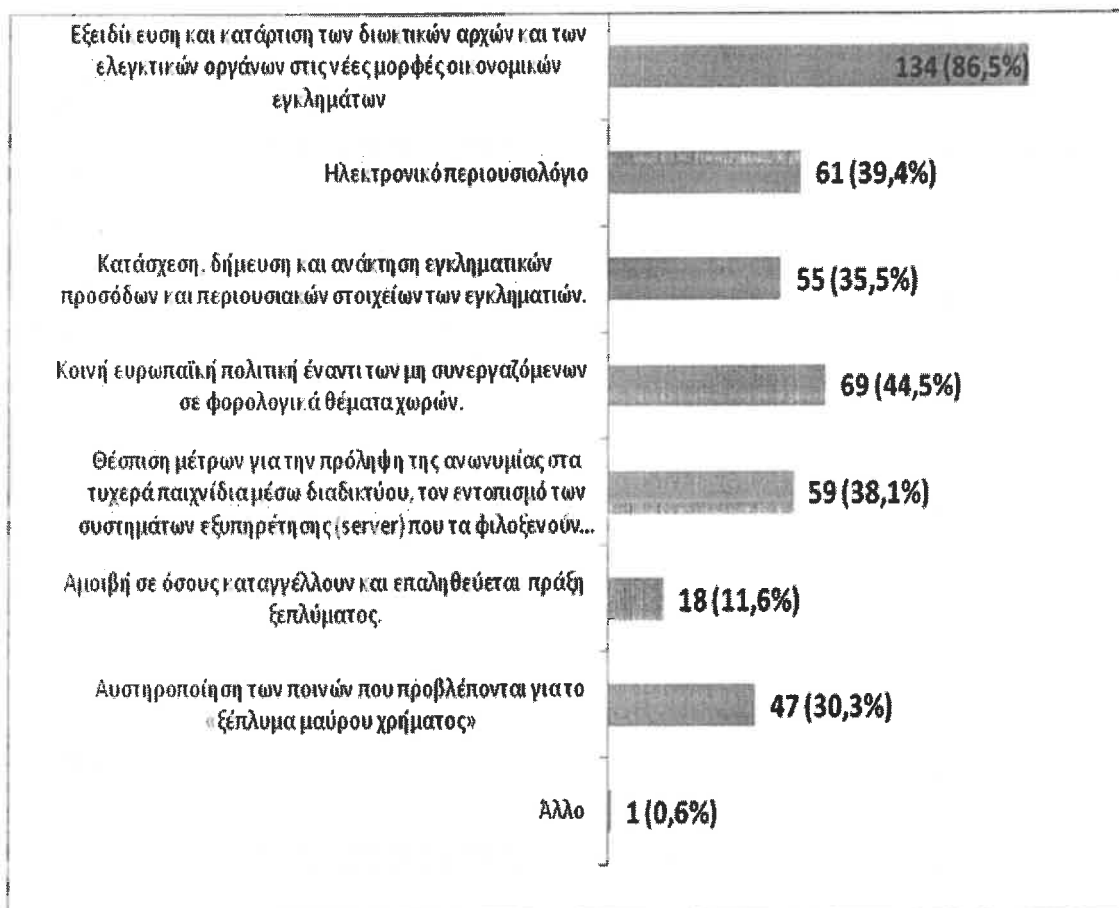
Από την επεξεργασία των απαντήσεων προκύπτει ότι η πλειοψηφία των ελεγκτών, και συγκεκριμένα οι 107 από τους 157 (ποσοστό 68,20%), προτάσσει, ως το βασικότερο μέτρο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, την «επέκταση της χρήσης πλαστικού χρήματος και ηλεκτρονικής τιμολόγησης σε όλες τις συναλλαγές» ώστε να καθίσταται δύσκολη η απόκρυψη των συναλλαγών μεταξύ των οικονομικών μονάδων. Στη δεύτερη θέση των προτιμήσεων των ελεγκτών έρχεται με 87 προτιμήσεις και ποσοστό 55,40%, «η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των πρόσθετων φόρων» καθώς θεωρεί ότι οι αυξημένοι φορολογικοί συντελεστές και οι πρόσθετοι φόροι ωθούν τους φορολογούμενους στην απόκρυψη των πραγματικών εισοδημάτων για να μη φορολογηθούν «υπέρογκα». Η επόμενη απάντηση που συγκέντρωσε τις περισσότερες

προτιμήσεις μεταξύ των ερωτώμενων και ειδικότερα 63 απαντήσεις (ποσοστό 40,10%) σχετίζεται με τον τρόπο ελέγχου των οντοτήτων και ειδικότερα «η επέκταση και βελτιστοποίηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου» ως εργαλείο ελέγχου που έχει θεσμοθετήσει η φορολογική διοίκηση προκειμένου να μπορέσει να προσδιορίσει το «πραγματικό» εισόδημα φυσικών ή νομικών προσώπων. Οι επόμενες απαντήσεις που επέλεξαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα από τη λίστα των προτεινόμενων του ερωτηματολογίου βρίσκονται, σε ποσοστά, κοντά μεταξύ τους.

Αναλυτικά, ακολουθούν κατά σειρά προτίμησης, «η εντατικοποίηση των προληπτικών επιτόπιων ελέγχων στη διακίνηση των εμπορευμάτων και αγαθών» με 50 απαντήσεις, «η επαναφορά του συντελεστή φορολόγησης βάσει του ελαχίστου μικτού περιθωρίου κέρδους εφαρμοζόμενου επί αγορών ή πωλήσεων για τις εμπορικές – μεταποιητικές-βιοτεχνικές επιχειρήσεις» με 46 προτιμήσεις, «η εφαρμογή συστήματος αντικειμενικών κριτηρίων στη φορολόγηση του τομέα της παροχής υπηρεσιών» και τέλος «η εφαρμογή συστήματος εσόδων – εξόδων στα νοικοκυριά με έκπτωση όλων των δαπανών από το εισόδημα» με 43 επιλογές από τους ελεγκτές. Να σημειωθεί ότι ένας εκ των ελεγκτών πρότεινε, συμπληρώνοντας την απάντηση της μείωσης των φορολογικών συντελεστών, «τη μη φορολόγηση επιτηδευματιών με πολύ χαμηλό εισόδημα και την κατάργηση της φορολόγησης αυτών από το 1€». Τέλος, ένας άλλος ερωτώμενος θεωρεί σημαντική για την πάταξη της φοροδιαφυγής «την αύξηση του αριθμού των ελεγκτών και των φορολογικών ελέγχων».

6.6.2 Μέτρα πάταξης του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»

Η ερώτηση 25 του ερωτηματολογίου, σε συνέχεια του προηγούμενου ερωτήματος, διερευνά τα μέτρα που θεωρούν οι ελεγκτές ότι πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» δίνοντας τους τη δυνατότητα, όπως και προηγουμένως, επιλογής έως και 3 απαντήσεις, από μία σειρά τυποποιημένων απαντήσεων, βάσει της βιβλιογραφίας ή συμπληρώνοντας ετέρα, δική τους απάντηση που ενδεχομένως δεν περιλαμβάνεται στις δοθείσες. Παρακάτω, στο Διάγραμμα 6.6.2, αποτυπώνονται οι προτιμήσεις των ερωτώμενων.

Διάγραμμα 6.6.2

Ποια μέτρα θεωρείτε ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;

Όπως φαίνεται παραπάνω στο διάγραμμα, η απάντηση που επιλέχθηκε από τη μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα, σε ποσοστό 86,5%, είναι «η εξειδίκευση και κατάρτιση των δικωτικών αρχών και των ελεγκτικών οργάνων στις νέες μορφές οικονομικών εγκλημάτων», φανερώνοντας αφενός, την παραδοχή των ελεγκτών για ελλιπή κατάρτισή τους επί των νέων μορφών και τεχνικών «Ε.Μ.Χ.» αφετέρου, την αγωνία και θέλησή τους για εξειδίκευση και επιμόρφωση. Μάλιστα, ένας εκ των ερωτώμενων, εκμεταλλευόμενος τη δυνατότητα που του δίδονταν για συμπλήρωση της δικής του απάντησης, ζήτησε «συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευση των ελεγκτών». Στη δεύτερη θέση των προτιμήσεων των ελεγκτών, με ποσοστό 44,50%, έρχεται «η κοινή ευρωπαϊκή πολιτική έναντι των μη συνεργαζόμενων, σε φορολογικά θέματα, χωρών» επιβεβαιώνοντας τις διεθνείς διαστάσεις του φαινομένου και την άμεση ανάγκη για ευρωπαϊκή και διεθνή συνεργασία στην αντιμετώπισή του καθώς το «Ε.Μ.Χ.» ξεφεύγει από τα στενά όρια μίας χώρας.

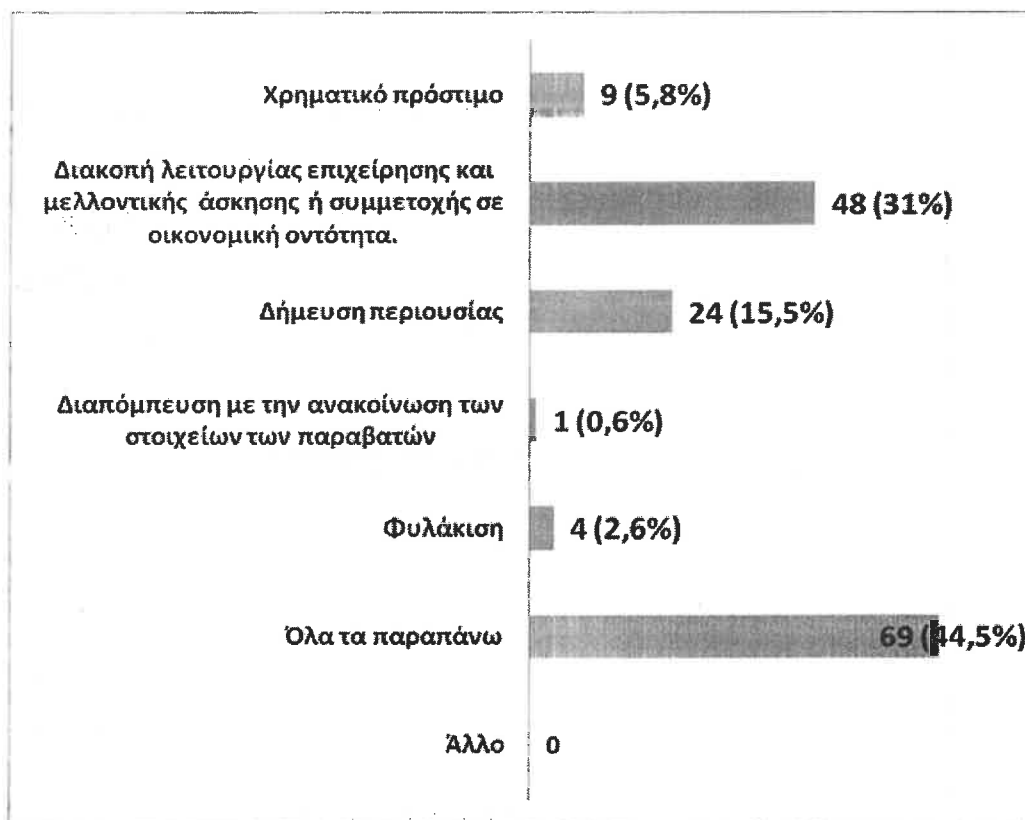
Στην τρίτη θέση των επιλογών των ερωτώμενων, με ποσοστό 39,40%, βρίσκεται το «ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο» δηλαδή η δυνατότητα πρόσβασης από τους ελεγκτές, ανά πάσα στιγμή, στα περιουσιακά στοιχεία του κάθε ελεγχόμενου τους, επαληθεύοντας ότι έχουν δηλωθεί ή μπορεί ηλεκτρονικά να ανευρεθεί το σύνολο των οικονομικών στοιχείων κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου. Ακολουθεί, στην επόμενη θέση, με ποσοστό 38,10%, η «θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της ανωνυμίας στα τυχερά παιχνίδια μέσω διαδικτύου, τον εντοπισμό των συστημάτων εξυπηρέτησης (server) που τα φιλοξενούν και την ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής που να επιτρέπουν τον πλήρη εντοπισμό της μεταφοράς μετρητών που πραγματοποιείται μέσω των τυχερών παιχνιδιών διαδικτύου και εκτός διαδικτύου», καθώς γνωρίζουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό «μαύρου χρήματος» «ξεπλένεται» μέσω των διαδικτυακών παιχνιδιών στοιχηματισμού και καζίνο λόγω της ανωνυμίας και αδυναμίας εντοπισμού της προέλευσης και της διαδρομής του «μαύρου χρήματος».

Επόμενη επιλογή των ερωτώμενων, με μικρή διαφορά από την προηγούμενη απάντηση και ποσοστό 35,5% αποτελεί η «κατάσχεση, δήμευση και ανάκτηση εγκληματικών προσόδων και περιουσιακών στοιχείων των εγκληματιών», ποινές οι οποίες μπορούν να λειτουργούν αποτρεπτικά για τους επίδοξους εγκληματίες. Στην ίδια λογική με την προηγούμενη απάντηση βαδίζει η επόμενη, κατά σειρά, επιλογή των συμμετεχόντων στην έρευνα, με ποσοστό 30,30% και η οποία αναφέρεται στην περαιτέρω «αυστηροποίηση των ποινών που προβλέπονται για «το Ε.Μ.Χ.». Τελευταία θέση στις προτιμήσεις των ελεγκτών, με ποσοστό 11,60%, καταλαμβάνει η «καταβολή αμοιβής σε όσους καταγγέλλουν και επαληθεύεται πράξη «ξεπλύματος», δίνοντας κίνητρο, σε κάποιους, αποκάλυψης παραβατικών και εγκληματικών συμπεριφορών νομιμοποίησης «μαύρου χρήματος».

6.6.3. Ποια είναι η κατάλληλη ποινή για την τιμωρία της φοροδιαφυγής και του «Ε.Μ.Χ.»

Διερευνώντας περαιτέρω το ρόλο που παίζουν οι ποινές στην καταστολή των φαινομένων της φοροδιαφυγής και του «Ε.Μ.Χ.», στην ερώτηση 27 του ερωτηματολογίου, οι ελεγκτές κλήθηκαν να απαντήσουν «ποια ποινή είναι η κατάλληλότερη για κάποιον που διαπράττει εκτεταμένη φοροδιαφυγή ή «ξεπλύμα» επιλέγοντας μεταξύ τυποποιημένων απαντήσεων της βιβλιογραφίας ή δίδοντας άλλη

απάντηση που δεν περιλαμβάνεται στις τυποποιημένες. Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα καταγράφονται κατωτέρω στο Διάγραμμα 6.6.3.

Διάγραμμα 6.6.3

Ποια, κατά τη γνώμη σας, είναι η κατάλληλη ποινή για κάποιον που διαπράττει εκτεταμένη φοροδιαφυγή ή "ξέπλυμα μαύρου χρήματος" ;

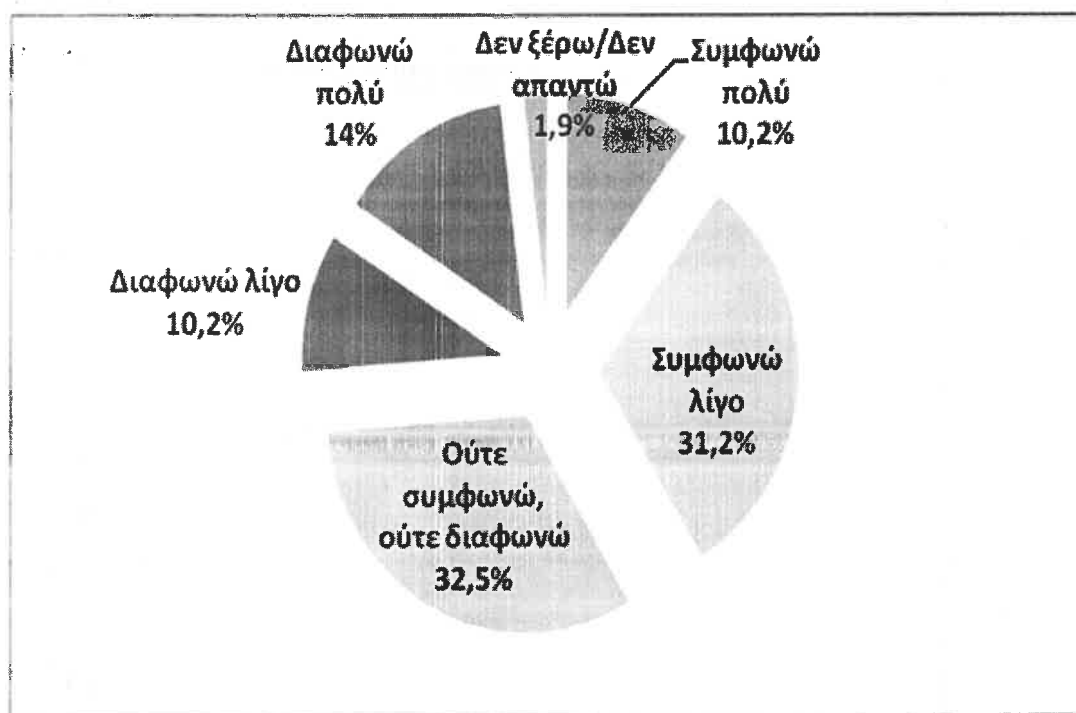
Από την επισκόπηση των απαντήσεων του διαγράμματος προκύπτει ότι δεν αρκεί μία αλλά ένα συνδυασμός ποινών που πρέπει να επιβάλλονται στους παραβάτες ούτως ώστε να μπορέσει να υπάρξει οργανωμένη αντιμετώπιση των φαινομένων. Ειδικότερα, περίπου οι μισοί εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα (ποσοστό 44,50%) πιστεύουν ότι «το χρηματικό πρόστιμο», «η διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης και μελλοντικής άσκησης ή συμμετοχής σε οικονομική οντότητα», «η δήμευση περιουσίας», «η διαπόμπευση των παραβατών με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων τους» και η «φυλάκιση», συνδυαστικά επιβαλλόμενα, μπορούν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για τους επίδοξους εγκληματίες. Ακολούθως, ποσοστό 31% των ερωτώμενων επέλεξε την ποινή της «διακοπής λειτουργίας της επιχείρησης που φοροδιαφεύγει ή «ξεπλένει μαύρο χρήμα» καθώς και της απαγόρευσης μελλοντικής άσκησης δραστηριότητας του εγκλήματά ή συμμετοχής του σε οικονομική οντότητα» ως την αποτελεσματικότερη

τιμωρία για τους παραβάτες. Την 3^η θέση στις προτιμήσεις των ελεγκτών, με ποσοστό 15,50%, καταλαμβάνει η ποινή της «*δήμευσης της περιουσίας*» του εγκληματία.

Ακολουθούν κατά σειρά προτίμησης «*το χρηματικό πρόστιμο*», «*η φυλάκιση*» και στην τελευταία θέση, με μία μόλις επιλογή, «*η διαπόμπευση των παραβατών με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων τους*». Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κανένας από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, αν και είχε τη δυνατότητα, δεν πρότεινε άλλη ποινή για την τιμωρία των εγκληματιών.

6.6.4. Η φοροδιαφυγή πρέπει να αντιμετωπίζεται «ευνοϊκότερα» σε σχέση με το «*Ε.Μ.Χ.*»

Στην προσπάθεια αποκάλυψης του τρόπου με τον οποίο «αντιλαμβάνονται» και «διακρίνουν» οι ελεγκτές τη σχέση φοροδιαφυγής και «*ξεπλύματος μαύρου χρήματος*», έρχεται η ερώτηση 27 της έρευνας με την οποία ερωτώνται οι συμμετέχοντες σε αυτήν, χρησιμοποιώντας την κλίμακα Likert των πέντε βαθμών, αν συμφωνούν ότι η φοροδιαφυγή πρέπει να αντιμετωπίζεται «ευνοϊκότερα» σε σχέση με το «*Ε.Μ.Χ.*». Οι γνώμες τους απεικονίζονται στο Διάγραμμα 6.6.4 κατωτέρω.

Διάγραμμα 6.6.4

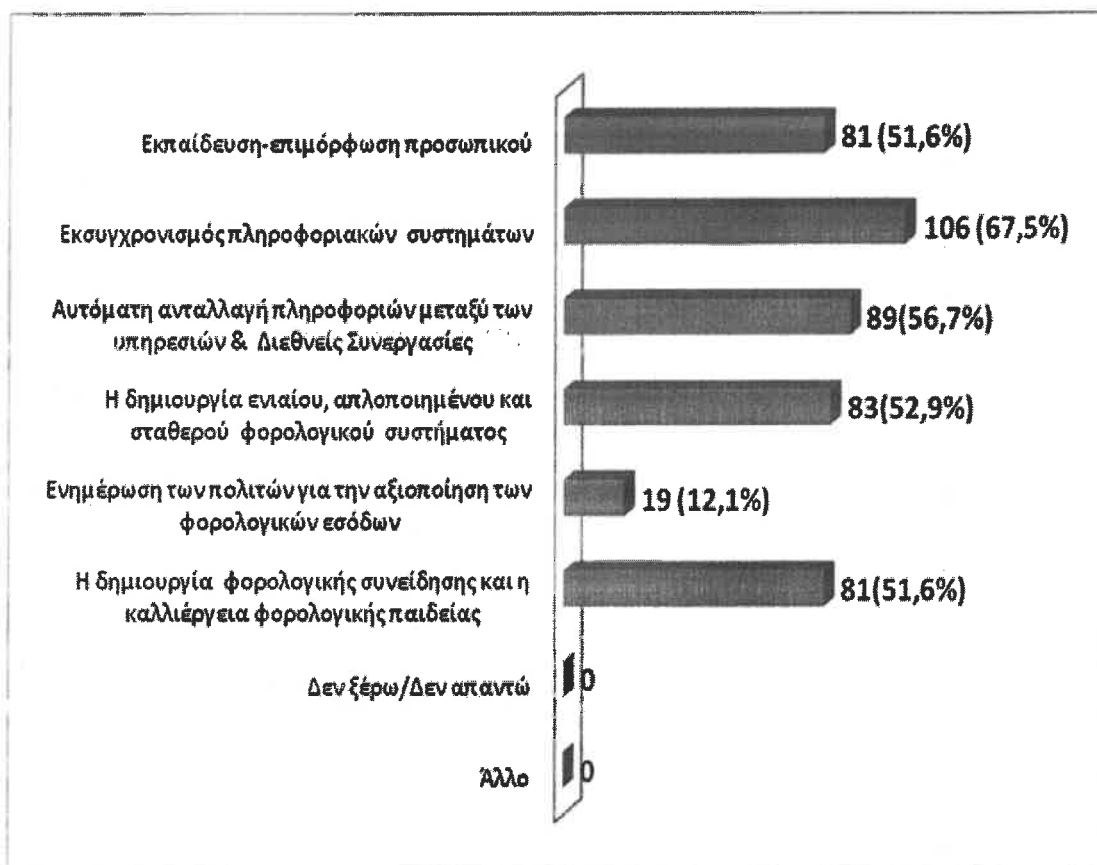
Η φοροδιαφυγή πρέπει να αντιμετωπίζεται ευνοϊκότερα σε σχέση με το «*ξεπλύμα μαύρου χρήματος*»

Με βάση το διάγραμμα, το 32,50% των ελεγκτών «*ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί*» με την προοπτική της ευνοϊκότερης αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής σε σχέση με το «*Ε.Μ.Χ.*». Πολύ κοντά σε ποσοστό, το 31,20% των ελεγκτών «*συμφωνεί λίγο*» με την ως άνω πρόταση ενώ ποσοστό 10,20% «*συμφωνεί πολύ*». Συνεπώς, περισσότεροι από 4 στους 10 ερωτώμενους και ποσοστό 41,40% συμφωνεί «*λίγο*» ή «*πολύ*» ενώ πάνω από 7 στους 10 ερωτώμενους (ποσοστό 73,90%), «*δεν διαφωνεί*» στην πιο «*ευνοϊκή*» μεταχείριση - τιμωρία του φοροφυγά σε σχέση με τον «*ξεπλυντή*» μαύρου χρήματος καθώς, προφανέστατα, θεωρεί το έγκλημα του δεύτερου πιο ειδικό από εκείνο του πρώτου, το οποίο μπορεί να μην οφείλεται πάντα σε δόλο αλλά και σε αδυναμία πληρωμής.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των αποτελεσμάτων αυτής της ερώτησης, αξίζει να σημειωθεί ότι περίπου 1 στους 4 ερωτώμενους «*διαφωνεί λίγο*» ή «*πολύ*» με την άποψη ότι τα εγκλήματα φοροδιαφυγής θα πρέπει να αντιμετωπίζονται «*ευνοϊκότερα*» από εκείνα του «*ξεπλύματος μαύρου χρήματος*» ενώ τρεις εκ του συνόλου των ερωτώμενων «*δεν ήξεραν ή δεν απάντησαν*» στη συγκεκριμένη ερώτηση.

6.6.5. Σημαντικοί παράγοντες για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων

Στην προσπάθεια επαλήθευσης των παραγόντων που, σύμφωνα με την αναπτυχθείσα βιβλιογραφία, συμβάλουν στην πρόληψη αλλά και στην καταστολή των φαινομένων, εστιάζει η επόμενη ερώτηση προς τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Από μία λίστα προτεινόμενων απαντήσεων, οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να επιλέξουν έως και τρεις από αυτές, η κατανομή των οποίων παρουσιάζεται ακολούθως στο Διάγραμμα 6.6.5 ενώ είχαν τη δυνατότητα να προτείνουν και δική τους απάντηση εφόσον δεν καλύπτονταν από τη λίστα των τυποποιημένων.

Διάγραμμα 6.6.5

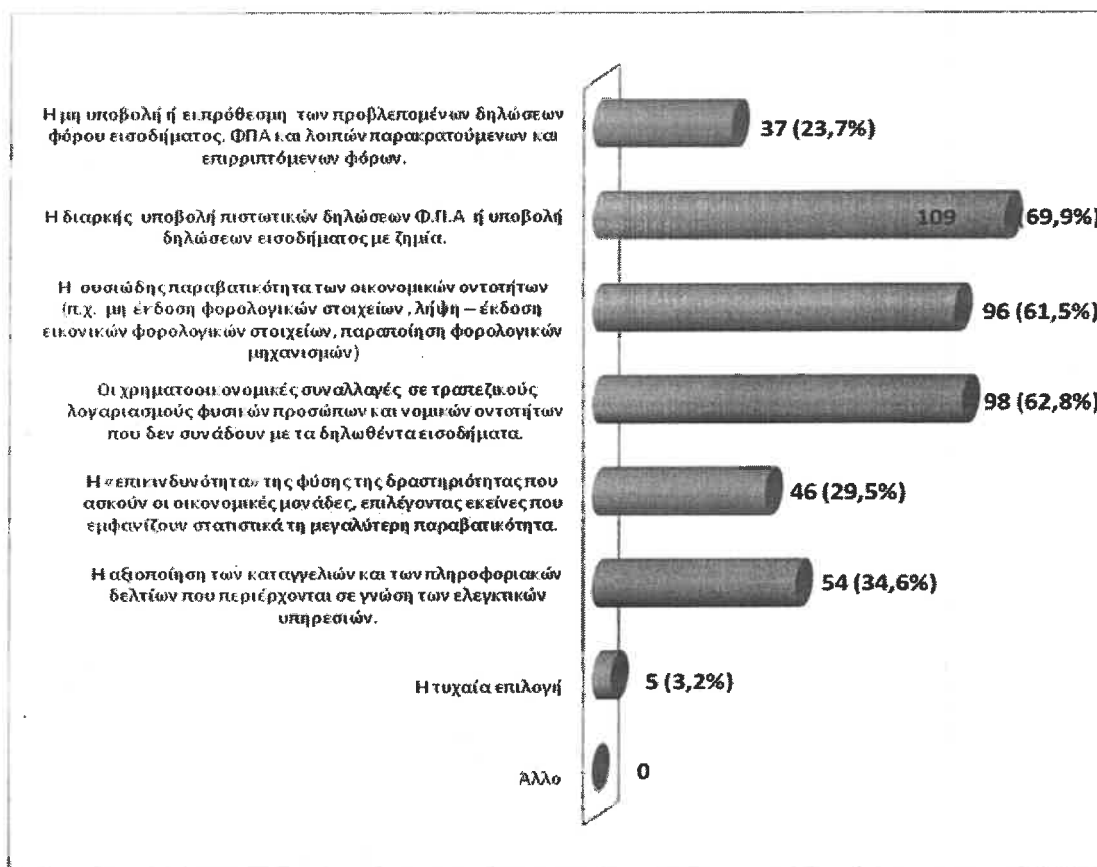
Ποιο θεωρείτε ότι είναι ποιο σημαντικό για την πρόληψη και την καταστολή της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Χρήματος»;

Μελετώντας προσεκτικά το διάγραμμα, παρατηρούμε ότι το 67,50% των ερωτώμενων επέλεξε ως βασικότερο παράγοντα πρόληψης και καταστολής των παραβατικών συμπεριφορών της φοροδιαφυγής και του «Ε.Μ.Χ.» «τον εκσυγχρονισμό των πληροφοριακών συστημάτων», δίνοντας έμφαση στην εκμετάλλευση των σύγχρονων τεχνολογιών και κυρίως της πληροφορικής αναφορικά με την καταχώρηση και επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων των οντοτήτων. Ακολουθούν, με ποσοστό 56,70%, η «αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών και οι διεθνείς συνεργασίες» και με ποσοστό 52,90% «η δημιουργία ενιαίου, απλοποιημένου και σταθερού φορολογικού συστήματος», απαντήσεις που φανερώνουν την ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, εντός και εκτός συνόρων, αλλά και αναδεικνύουν το πρόβλημα της πολυνομίας και της αστάθειας του φορολογικού συστήματος στη χώρα μας. Στην 4^η θέση των προτιμήσεων των ερωτώμενων

ισοβαθμούν οι απαντήσεις: «η εκπαίδευση-επιμόρφωση του προσωπικού» και «η δημιουργία φορολογικής συνείδησης και η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας», επιλογές που παραπέμπουν σε μεσομακροπρόθεσμα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την κατάρτιση ικανών ελεγκτών, με αυξημένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, αλλά και τη δημιουργία κουλτούρας φορολογικής ηθικής των πολιτών και ενός δίκαιου και ανταποδοτικού κράτους. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι άλλωστε και η απάντηση της «ενημέρωσης των πολιτών για την αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων» την οποία επέλεξε το 12,10% των ερωτώμενων, το οποίο αντιπροσωπεύει ελεγκτές που δίνουν ιδιαίτερη βάση στην ενημέρωση των πολιτών για τη «σύννομη» χρήση των εσόδων που εισπράττονται από το υστέρημα του λαού. Να σημειωθεί ότι ουδείς, εκ των 157 συμμετεχόντων στην έρευνα, επέλεξε την απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ» στη συγκεκριμένη ερώτηση, φανερώνοντας τη διάθεση όλων να συμβάλλουν στην πρόληψη και καταπολέμηση των φαινομένων.

6.6.6. Παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή των υποθέσεων από τη φορολογική διοίκηση.

Η προτελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου επικεντρώνεται στους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η φορολογική διοίκηση κατά τη διαδικασία επιλογής και ανάθεσης των, προς έλεγχο, υποθέσεων ώστε να πετυχαίνει, στο μέγιστο βαθμό, την αποκάλυψη της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μάρου χρήματος». Επειδή ακριβώς, οι παράγοντες αυτοί, συχνά είναι περισσότεροι του ενός, στην ερώτηση αυτή, δόθηκε στους συμμετέχοντες η δυνατότητα επιλογής μέχρι και 3 απαντήσεων. Στο Διάγραμμα 6.6.6 που ακολουθεί, απεικονίζονται οι επιλογές των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Διάγραμμα 6.6.6

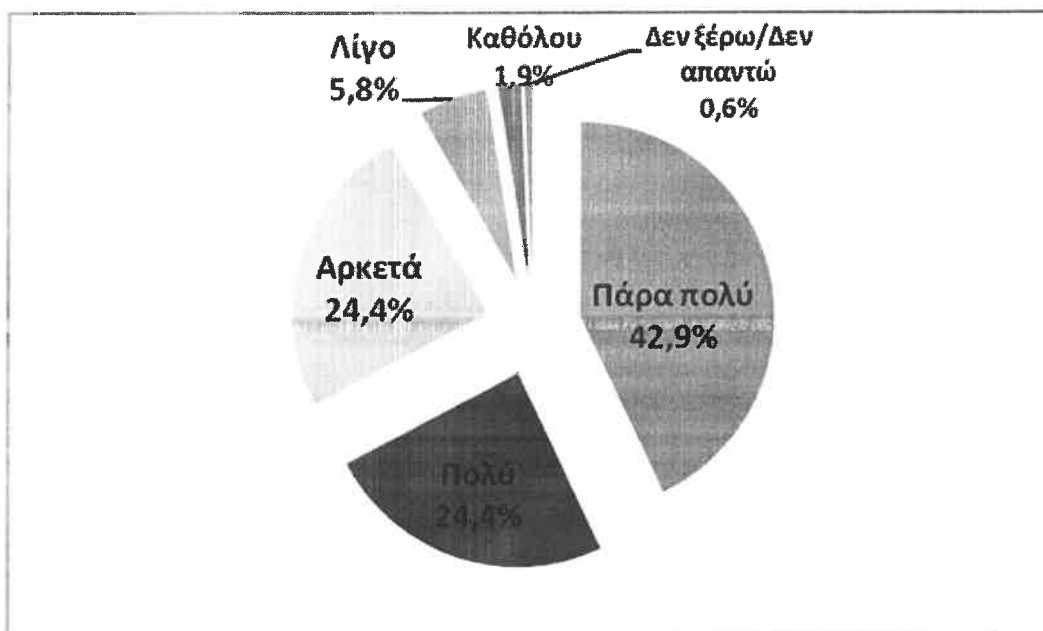
Ποιοι παράγοντες πιστεύετε ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, από τη φορολογική διοίκηση, κατά την επιλογή των υποθέσεων για την αποκάλυψη της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;

Όπως φαίνεται στο ανωτέρω διάγραμμα, οι ερωτώμενοι στην πρώτη θέση των «ύποπτων» επιχειρήσεων για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων και συνεπώς «υποψήφιας» για φορολογικό έλεγχο και έρευνα, με ποσοστό 69,90% , τοποθετούν εκείνες τις οντότητες «που υποβάλουν διαρκώς πιστωτικές δηλώσεις ΦΠΑ ή δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος με ζημία». Σύμφωνα με την έρευνα, η δεύτερη κατηγορία ελέγχων, με ποσοστό 62,80%, θα πρέπει να εστιάσει σε «χρηματοοικονομικές συναλλαγές σε τραπεζικούς λογαριασμούς φυσικών ή νομικών προσώπων, το ύψος των οποίων δεν συνάδει με τα δηλωθέντα έσοδά τους». Ακολούθως, η τρίτη μεταβλητή που πρέπει λαμβάνει υπόψη η φορολογική διοίκηση, κατά την έκδοση των εντολών ελέγχου, με ποσοστό 61,50%, είναι η «ουσιαστική παραβατικότητα των οικονομικών οντοτήτων (π.χ. μη έκδοση φορολογικών στοιχείων , λήψη – έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων, παραποίηση φορολογικών μηχανισμών). Άλλη κατηγορία

ελέγχων, με ποσοστό 34,60%, που οι ελεγκτές θεωρούν ότι θα πρέπει να λαμβάνει χώρα είναι *«μέσω της αξιοποίησης των καταγγελιών και των πληροφοριακών δελτίων, που έρχονται σε γνώση της φορολογικής διοίκησης»*, για την πιθανή τέλεση αδικημάτων φοροδιαφυγής και *«ξεπλύματος μαύρου χρήματος»* καθώς, η εμπειρία τους έχει δείξει ότι η συγκεκριμένη «τακτική» μπορεί να φέρει αξιοπρόσεκτα αποτελέσματα και έσοδα για το δημόσιο κορβανά. Η επόμενη κατηγορία ελέγχων, με ποσοστό 29,50%, που οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι πρέπει να διενεργείται, εξαρτάται από την *«επικινδυνότητα» της φύσης της δραστηριότητας που ασκούν οι οικονομικές μονάδες, επιλέγοντας για έλεγχο εκείνες που εμφανίζουν, στατιστικά, τη μεγαλύτερη παραβατικότητα»*. Προτελευταία επιλογή, στις προτιμήσεις των ελεγκτών, με ποσοστό 23,70%, αναφορικά με την αιτία έκδοσης μιας εντολής ελέγχου είναι *«η μη υποβολή ή εκπρόθεσμη των προβλεπομένων δηλώσεων φόρου εισοδήματος, ΦΠΑ και λοιπών παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων* ενώ μόλις των 3,20% των ερωτώμενων πιστεύει ότι οι έλεγχοι στις επιχειρήσεις θα πρέπει να γίνονται με *«τυχαία επιλογή»*.

6.6.7. Η δημιουργία ενός «φορολογικού Τειρεσία» βοηθά το ελεγκτικό έργο.

Η παρούσα έρευνα ολοκληρώνεται, ζητώντας τη γνώμη των ελεγκτών, με κλίμακα likert, στο ερώτημα κατά πόσο πιστεύουν ότι η δημιουργία ενός «φορολογικού Τειρεσία», όπου θα καταχωρούνται όσοι εμπλέκονται με φορολογικές απάτες, θα βοηθούσε το ελεγκτικό τους έργο. Οι γνώμες των ελεγκτών απεικονίζονται παρακάτω στο Διάγραμμα 6.6.7

Διάγραμμα 6.6.7

Πιστεύετε ότι θα βοηθούσε η δημιουργία ενός είδους «φορολογικού Τειρεσία» όπου θα καταχωρούνται όσοι εμπλέκονται με φορολογικές απάτες;

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, σε συντριπτικό ποσοστό που ξεπερνά το 90% (91,70%), τάσσονται θετικά σε μια τέτοια προοπτική. Ειδικότερα, ποσοστό που πλησιάζει το 43% του συνόλου των ελεγκτών «*συμφωνεί πάρα πολύ*», ενώ στη δεύτερη θέση, με ποσοστό 24,40% ισοβαθμούν εκείνοι που επέλεξαν τις απαντήσεις «*συμφωνώ πολύ*» ή «*συμφωνώ αρκετά*». Αντίθετα, μόλις 12 από τους συνολικά 156 (ποσοστό 7,7%) που απάντησαν σε αυτήν την ερώτηση, «*συμφωνούν λίγο*» ή «*καθόλου*» με την προοπτική δημιουργίας ενός «φορολογικού Τειρεσία». Συνεπώς πρόκειται για μια πρόταση που βλέπει θετικά η πλειονότητα των ελεγκτών.

6.7 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε μία αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, όπως αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των απαντήσεων των ερωτηματολογίων με τη χρήση υπολογιστικών φύλλων και γραφημάτων του excel καθώς και του στατιστικού συστήματος S.P.S.S. Εκτός από την διαγραμματική απεικόνιση των αποτελεσμάτων, παρουσιάστηκαν συσχετίσεις απαντήσεων με ποιοτικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων, προκειμένου να αποτυπωθεί το «προφίλ» των απαντήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία βασίστηκε σε συγκεκριμένες ερευνητικές υποθέσεις σχετικά με τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», όπως αυτές αναλύθηκαν στο κεφάλαιο «5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ». Οι υποθέσεις αυτές διερευνήθηκαν μέσα από τα αντίστοιχα ερευνητικά πεδία, από τα οποία προέκυψαν τα ερωτήματα του ερωτηματολογίου .

Μετά την αναλυτική απεικόνιση των αποτελεσμάτων της έρευνας που προηγήθηκε, στο κεφάλαιο αυτό τα προαναφερθέντα αποτελέσματα αναλύονται με σκοπό τα αριθμητικά δεδομένα να μετατραπούν σε νόημα και ουσία . Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να ερμηνευτούν οι απαντήσεις των ερωτώμενων, οι αιτίες δηλαδή που ώθησαν τους συμμετέχοντες στην έρευνα να απαντήσουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Από την ανάλυση αυτή εξάγονται συμπεράσματα σχετικά με την επαλήθευση ή μη των ερευνητικών υποθέσεων.

Επιπλέον, γίνεται σύνδεση των αποτελεσμάτων με τη θεωρία που παρουσιάστηκε μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, προκειμένου να επαληθευτεί η συμφωνία των αποτελεσμάτων αυτών με τις θεωρίες που έχουν διατυπωθεί στη σύγχρονη βιβλιογραφία.

Η έρευνα καταλήγει με την καταγραφή προτάσεων και πρακτικών που οι ελεγκτές θεωρούν ότι πρέπει να υιοθετηθούν ή και να ενισχυθούν προκειμένου να πληθύνουν τα όπλα στη φαρέτρα τους στην πρόληψη και καταστολή των φαινομένων.

7.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων- Συμπεράσματα

Αρχικά, από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της πρώτης ενότητας της έρευνας, προκύπτουν πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα σχετικά με την ηλικιακή δομή και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, των υπαλλήλων και προϊσταμένων των ελεγκτικών υπηρεσιών που ασχολούνται στη χώρα μας με την αποκάλυψη και καταστολή των φαινομένων της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Με βάση τα αποτελέσματα, προκύπτει μια σχεδόν ίση συμμετοχή ανδρών και γυναικών στις ελεγκτικές υπηρεσίες με ένα ελαφρύ προβάδισμα των ανδρών κατά 7% έναντι των γυναικών. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η διερεύνηση

και πάταξη των φαινομένων αυτών απαιτεί πολλές φορές αρκετές ώρες εργασίας, σε ακανόνιστα ωράρια με ιδιαίτερες απαιτήσεις (παρακολούθηση, νυχτερινοί και εκτός έδρας έλεγχοι) τα οποία δυσκολεύουν γυναίκες ελέγκτριες με οικογενειακές υποχρεώσεις.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι τα 2/3 του δείγματος είναι ηλικίας έως 50 ετών, δηλαδή ανήκουν ηλικιακά στην, κατά ομολογουμένως, «παραγωγική» περίοδο της εργασιακής τους σταδιοδρομίας. Συνεπώς, πρόκειται για έμπειρους ελεγκτές, στο απόγειο της καριέρας τους, χωρίς κορεσμό και έλλειψη κινήτρων στο χώρο της επαγγελματικής τους ενασχόλησης, γεγονός που προσδίδει ιδιαίτερη αξία στα αποτελέσματα της έρευνας αλλά δίνει και μία νότα αισιοδοξίας όσον αφορά τις επιδόσεις τους για το μέλλον.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι ουδείς εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν είναι απόφοιτος λυκείου, πολλώ δε περισσότερο, ότι η πλειοψηφία των ελεγκτών είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Κατά συνέπεια, οι ελεγκτές που ασχολούνται με τα φαινόμενα έχουν αυξημένα τυπικά προσόντα και αποτελούν σημαντικό υπόβαθρο στο οποίο μπορεί να επενδύσει το ελληνικό κράτος και η φορολογική διοίκηση για την πάταξη των φαινομένων.

Η υπηρεσιακή προέλευση των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι σημαντική για την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος και των αποτελεσμάτων της έρευνας. Η συμμετοχή των υπαλλήλων είναι ανάλογη του συνολικού αριθμού των υπηρετούντων ελεγκτών στην ΑΑΔΕ και στη ΔΕΟΕ. Η αναλογία αυτή έρχεται να επαληθευθεί και από την αναλογία των υπηρετούντων αποκλειστικά σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών. Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, διενεργήθηκε συχνά συσχέτιση των απαντήσεων των ερωτώμενων με την υπηρεσιακή τους προέλευση προκειμένου να διαπιστωθεί αν και πόσο διαφοροποιούνται οι απαντήσεις τους, να καταγραφούν οι απόψεις τους επί των αιτιών, της έκτασης, των μέτρων πρόληψης και καταστολής των φαινομένων που πρέπει να υιοθετηθούν ή και να ενισχυθούν. Επίσης, γίνεται καταγραφή της επάρκειας των μέσων που διαθέτει κάθε υπηρεσία (υλικοτεχνική υποδομή, ανθρώπινοι πόροι, φορολογικές διαδικασίες) προκειμένου να διαλευκάνει αν συντρέχουν ή συνδέονται τα δύο φαινόμενα και βέβαια να διευκρινιστεί πόσο εύκολο είναι για τους ελεγκτές κάθε υπηρεσίας να αποδείξουν την ύπαρξη και τη σχέση των φαινομένων ενώπιον των αρμόδιων δικαστικών αρχών.

Αναλύοντας τις απαντήσεις της δεύτερης ενότητας της έρευνας αναφορικά με την ανάδειξη των σύγχρονων τρόπων φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ.» στην Ελλάδα, την

έκταση τους και το βαθμό διαφοροποίησης τους, σε σχέση με την ασκούμενη οικονομική δραστηριότητα, προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για την εξέλιξη των φαινομένων στη χώρα μας.

Αρχικά, σχετικά με τους τρόπους φοροδιαφυγής στη χώρα μας, πρωταθλητής αναδεικνύεται η μη έκδοση των νόμιμων φορολογικών παραστατικών και ακολουθεί η λήψη – έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων. Οι επόμενες, κατά σειρά επιλογής, μέθοδοι φοροδιαφυγής που περιλαμβάνονται στην ερώτηση 8 του ερωτηματολογίου και επιλέχθηκαν από τους ερωτώμενους, περιγράφουν παραβατικές συμπεριφορές που έχουν σαν στόχο την απόκρυψη εσόδων ή την εμφάνιση πλασματικών εσόδων ή τη διόγκωση των δαπανών με απώτερο σκοπό τη μη καταβολή φόρου εισοδήματος, φ.π.α. και λοιπών παρακρατούμενων ή επιρριπτόμενων φόρων ή ακόμα και την παράνομη επιστροφή φόρων, ήτοι τη διασπάθιση των δημοσίων εσόδων. Συνεπώς, η φοροδιαφυγή αφορά πρώτιστα τους επιτηδευματίες - φυσικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες- εταιρίες.

Όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα μη επιτηδευματίες, οι τρόποι που φοροδιαφεύγουν αποτυπώνονται στις απαντήσεις 6 και 7 της ερώτησης και αφορούν στη μη υποβολή ή ανακριβή υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, μεταβίβασης ακινήτων και περιουσιακών στοιχείων καθώς και μη δήλωση έναρξης εργασιών (παράνομες επιχειρήσεις). Ειδικά, η τελευταία κατηγορία παρουσιάζει έξαρση στη χώρα μας και υπό την ευρεία έννοια μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά επιτηδευματίες καθώς εμπεριέχει παραβάσεις επιτηδευματιών, κυρίως φυσικών προσώπων. Οι ανωτέρω διαπιστώσεις αν συσχετιστούν με τις απαντήσεις της επόμενης ερώτησης του ερωτηματολογίου αναφορικά με τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που φοροδιαφεύγουν περισσότερο στη χώρα μας, προκύπτει ότι οι αυτοαπασχολούμενοι – ελεύθεροι επαγγελματίες είναι εκείνη η κατηγορία που φοροδιαφεύγει περισσότερο, γεγονός που έρχεται να επιβεβαιώσει την άποψη που αναφέρθηκε παραπάνω στην ενότητα 5.1, ότι στη χώρα μας, τα συνήθη υποζύγια του κρατικού προϋπολογισμού συνιστούν οι μισθωτοί και συνταξιούχοι, οι οποίοι είναι δύσκολο να αποκρύψουν εισοδήματα, ενώ διαφαίνεται η ύπαρξη μεγάλης φοροδιαφυγής στους αυτοαπασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες. Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα 5.1, το 2016, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούσαν ποσοστό 96,8% επί του συνόλου των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές χαρακτηρίζονται σαν «οικογενειακές» επιχειρήσεις υπό την έννοια ότι εργοδότες και εργαζόμενοι εργάζονται συνήθως για ίδιο λογαριασμό, μη αμειβόμενοι, καθώς δεν έχουν συνάψει επίσημη σύμβαση

σύμφωνα με την οποία θα έχουν ένα σταθερό εισόδημα σε τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά μοιράζονται το εισόδημα που δημιουργείται από την επιχείρηση. Συνεπώς, τους συμφέρει να φοροδιαφεύγουν ώστε να είναι μεγαλύτερο το εισόδημα που εισπράττει κάθε μέρος της επιχείρησης, χωρίς να φορολογείται, όπως ισχύει για τους μισθωτούς.

Ειδικά, όταν πρόκειται για επαγγέλματα παροχής υπηρεσίας (ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, επισκευαστές και συντηρητές, κέντρα αισθητικής, ξενοδοχεία) ή επιχειρήσεις των κλάδων της εστίασης (ταβέρνες, ουζερί, ψητοπωλεία), διασκέδασης και ψυχαγωγίας (κέντρα διασκέδασης, καφετέριες, μπαρ, μπουραρίες), οι ελεγκτικές αρχές, ακόμα και στις περιπτώσεις που διαπιστώνουν παραβάσεις φοροδιαφυγής, δυσκολεύονται να προσδιορίσουν το συνολικό μέγεθος αυτής.

Αναφορικά με το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» και λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις των ελεγκτών στο ερώτημα 10, γίνεται σαφές ότι είναι μία πολύ δύσκολη υπόθεση να αποδειχτεί, η οποία συναρτάται κυρίως από τα έτη εμπειρίας του ελεγκτή και την επιμόρφωση που αυτός έχει λάβει.

Οι κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας όπου οι ερωτώμενοι έχουν διαπιστώσει ότι συντελείται «Ε.Μ.Χ.» είναι όπως και στην περίπτωση της φοροδιαφυγής οι επιχειρήσεις εντάσεως μετρητών (επιχειρήσεις εστίασης, ψυχαγωγίας, τουρισμός) και ο χώρος της αγοράς ακινήτων. Στην πρώτη κατηγορία γίνεται αρχικά ανάμειξη των νόμιμων και «μαύρων» χρημάτων μέσω της έκδοσης εικονικών, πλασματικών αποδείξεων οι οποίες είτε είναι στο σύνολό τους εικονικές είτε είναι πολλαπλάσιες του πραγματικού τζίρου τους. Στην περίπτωση αυτή «νομιμοποιούν» το υπερβάλλον κομμάτι της πλασματικής έκδοσης των φορολογικών στοιχείων και ταυτόχρονα, είτε πληρώνουν μειωμένο φόρο όταν πρόκειται για νέες επιχειρήσεις, τις οποίες, σε σύντομο χρονικό διάστημα, κλείνουν δημιουργώντας νέες, είτε δεν πληρώνουν φόρους καθώς η πρακτική τους είναι να τους ρυθμίζουν σε πολλές δόσεις, καταβάλλοντας αρχικά μία ή δύο και στη συνέχεια «εξαφανίζονται» οι αλλοδαποί ή περιθωριακοί συνήθως αχυράνθρωποι που τοποθετούνται ως νόμιμοι εκπρόσωποι αυτών, αφήνοντας απλήρωτες τις υπόλοιπες οφειλές.

Επίσης, με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, ο χώρος των ακινήτων είναι πεδίο «Ε.Μ.Χ.» στη χώρα μας είτε μέσω της αγοράς είτε μέσω της κατασκευής. Συνήθως, πρόκειται για ακίνητα τα οποία είτε κατέχουν οι εγκληματίες είτε αγοράζουν σε χαμηλή τιμή και στη συνέχεια, σε σύντομο χρονικό διάστημα, φέρονται να τα πωλούν σε πολλαπλάσια τιμή, «νομιμοποιώντας» το υπερβάλλον εικονικό τίμημα και μη πληρώνοντας τους αναλογούντες φόρους (εισόδημα, φπα)

αλλά φόρο μεταβίβασης ο οποίος είτε είναι πολύ χαμηλός ή και μηδενικός εκμεταλλευόμενοι αναπτυξιακούς νόμους ή άλλες νομοθετικές διευθετήσεις.

Σημάντικο κομμάτι στις υποθέσεις «Ε.Μ.Χ.» των ερωτώμενων καταλαμβάνουν και οι αυτοαπασχολούμενοι – ελεύθεροι επαγγελματίες καθώς, όντας στις πρώτες θέσεις των επαγγεμάτων που φοροδιαφεύγουν, οι φοροφυγάδες αναζητούν τρόπους να νομιμοποιήσουν το «μαύρο» χρήμα. Στη συνέχεια, άλλοι κλάδοι δραστηριοτήτων που απαντώνται με την ίδια περίπου συχνότητα σε υποθέσεις «Ε.Μ.Χ.» των ελεγκτών είναι οι επιχειρήσεις που εμπορεύονται είδη που υπάγονται σε φόρους κατανάλωσης (καύσιμα, αλκοόλ, καπνικά), τα επαγγέλματα της υγείας, οι επιχειρήσεις εμπορίας σιδήρου και ανακυκλώσιμων, τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο σημαντικό ποσοστό των ερωτώμενων που είτε δεν ήξερε είτε δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση, γεγονός που φανερώνει ότι το «Ε.Μ.Χ.» αποτελεί δύσκολη εξίσωση για να λυθεί από τους ελεγκτές. Ολοκληρώνοντας τον σχολιασμό των απαντήσεων στην ερώτηση αυτή, οι απόψεις που εισήγαγαν ελεγκτές και αφορούν το «Ε.Μ.Χ.» που γίνεται μέσω των επιχειρήσεων εμπορίας προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, έχουν τη σημασία τους για να εξεταστούν σε μελλοντική έρευνα.

Αναφορικά με τις τεχνικές «Ε.Μ.Χ.» που συναντώνται στη χώρα μας, βάσει των απαντήσεων στην ερώτηση 12, στην κορυφή των προτιμήσεων είναι η ίδρυση εξωχώριων ή «υπεράκτιων» (offshore) εταιριών σε φορολογικούς παραδείσους. Εκμεταλλευόμενοι την ανωνυμία που τους παρέχεται, το χαλαρό εποπτικό πλαίσιο και προνομιακό φορολογικό καθεστώς, οι «ξεπλυντές» μαύρου χρήματος «εξάγουν» το παράνομο χρήμα μέσω «εικονικών» εταιριών που δημιουργούν σε αυτές τις χώρες. Πιο αραιά, οι ελεγκτές συναντούν στις υποθέσεις τους, περιπτώσεις νομιμοποίησης «μαύρου χρήματος» μέσω αγοράς κερδισμένων τυχερών παιχνιδιών (ξεπερασμένη μέθοδος), περιπτώσεις «κινέζικων κουτιών» ή «smurfing» όπως περιγράφηκαν ανωτέρω ή την αυτοπρόσωπη μεταφορά από τους ίδιους τους δράστες ή τρίτα πρόσωπα (συνήθως εντοπίζεται από τελωνειακούς ελεγκτές στις εισόδους / εξόδους και στα αεροδρόμια της χώρας). Στο συγκεκριμένο ερώτημα αξιοπρόσεκτο είναι το ποσοστό που συγκεντρώνει η απάντηση «δεν ξέρω/δεν απαντώ».

Στο ακανθώδες ζήτημα της σχέσης μεταξύ φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» προσπαθεί να ρίξει φως η ενότητα Γ' της έρευνας ξεκινώντας με τη διερεύνηση της ποσόστωσης που υποθέσεις φοροδιαφυγής συνιστούν και υποθέσεις «Ε.Μ.Χ.». Από τις απαντήσεις των ερωτώμενων, είναι σαφές ότι είναι πολύ δύσκολο

να συσχετιστεί η φοροδιαφυγή με το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος». Ακόμα όμως και στην περίπτωση όπου υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι συνυπάρχουν τα δύο φαινόμενα, η συνύπαρξη αυτή είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδειχτεί στις αίθουσες των φορολογικών δικαστηρίων, γεγονός βέβαια που ισχύει διεθνώς, όπως προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο 3. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, με το Ν.4557/2018, οι περιπτώσεις φοροδιαφυγής, όπως ορίζονται στο άρθρο 66 του ν.4174/13 και η λαθρεμπορία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 155 του ν. 2960/2001, λογίζονται ως «ξέπλυμα μαύρου χρήματος». Συνεπώς, μπορεί να διατυπωθεί ότι, με βάση τις ισχύουσες διατάξεις, όπου υπάρχει φοροδιαφυγή ή λαθρεμπορία, υπάρχει και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος».

Από την άλλη, όπου υπάρχει «Ε.Μ.Χ.» δεν σημαίνει ότι υπάρχει οπωσδήποτε φοροδιαφυγή καθώς, όπως αναλυτικά περιγράφηκε, το «μαύρο χρήμα» μπορεί να προέρχεται και από παράνομες ή εγκληματικές ενέργειες (ναρκωτικά, τρομοκρατία, παράνομη μετανάστευση, εμπόριο λευκής σαρκός, διαφθορά). Υπό αυτήν την έννοια, αλλά και το γεγονός ότι και τα δύο φαινόμενα χρησιμοποιούν κοινούς διαύλους εξαγωγής και νομιμοποίησης του μαύρου χρήματος, είτε μέσω εικονικών εταιριών, είτε μέσω επιχειρήσεων εντάσεως μετρητών όπου γίνεται ανάμιξη νόμιμου και «βρώμικου» χρήματος, είτε μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσων, εξηγούν γιατί οι ελεγκτές δυσκολεύονται να ακολουθήσουν τη ροή του χρήματος, ειδικά όταν εμπλέκονται τρίτες χώρες μη συνεργάσιμες για αποστολή χρηματοοικονομικών πληροφοριών και να αποδείξουν «Ε.Μ.Χ.» στις αίθουσες των φορολογικών δικαστηρίων. Αυτό επιβεβαιώνεται άλλωστε και από τις απαντήσεις των ελεγκτών στην τελευταία ερώτηση της ενότητας Γ', καθώς η συντριπτική πλειοψηφία συμφωνεί, «λίγο» ή «πολύ», ότι είναι ευκολότερο να αποδειχτεί η φοροδιαφυγή παρά το «Ε.Μ.Χ.».

Στην επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου επιχειρείται η αποτύπωση του βαθμού αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου και των διαθέσιμων μέσων που παρέχονται στους ελεγκτές για την αποκάλυψη και πάταξη των φαινομένων. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων στην ερώτηση 18 της έρευνας, η πλειοψηφία των ελεγκτών, κυρίως στις Δ.Ο.Υ και τα ελεγκτικά κέντρα που δεν έχουν το ερευνητικό κομμάτι στον τρόπο έλεγχου, είναι «λίγο» ή «καθόλου» ικανοποιημένη με τα εργαλεία ελέγχου και διαθέσιμα μέσα που τους παρέχει η φορολογική διοίκηση και η πολιτεία για την αποκάλυψη και πάταξη των φαινομένων, ενώ στις υπόλοιπες ελεγκτικές υπηρεσίες, περίπου οι μισοί εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα δηλώνουν «αρκετά» ικανοποιημένοι. Παρόμοια είναι η άποψη των

ερωτώμενων και για τις «έμμεσες» τεχνικές ελέγχου, που έχουν υιοθετηθεί και εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια από τη φορολογική διοίκηση, δεδομένου ότι περίπου 4 στους 10 δηλώνουν «αρκετά» ή «πολύ ικανοποιημένοι» ενώ, από την ποιοτική ανάλυση των απαντήσεων, προκύπτει ότι οι ελεγκτές των Δ.Ο.Υ. και του ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π, που κυρίως τις χρησιμοποιούν για τον προσδιορισμό του πραγματικού εισοδήματος, δεν είναι ικανοποιημένοι καθώς είναι εξαιρετικά δύσκολος και χρονοβόρος ο τρόπος υπολογισμού, δεν έχει εφαρμογή σε όλους του κλάδους δραστηριοτήτων και εν τέλει είναι μάχμος στα φορολογικά δικαστήρια.

Αναφορικά με την κατάρτιση και την επιστημονική επάρκεια και επιμόρφωση των ελεγκτών πάνω σε θέματα φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ.», τέθηκαν τα ερωτήματα του πλήθους των εκπαιδευτικών σεμιναρίων που έχουν παρακολουθήσει σε σχέση με την πρόληψη των φαινομένων και της «αυτοαξιολόγησης» της επάρκειας των γνώσεών τους σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους «Ε.Μ.Χ.». Εκπληξη και ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι περίπου οι μισοί συμμετέχοντες υποστηρίζουν ότι δεν έχουν παρακολουθήσει κανένα σχετικό εκπαιδευτικό σεμινάριο για την πρόληψη των φαινομένων ενώ μόλις 3 στους 10 ελεγκτές έχουν παρακολουθήσει μόνο ένα σεμινάριο. Προς επίρρωση των ανωτέρω, έρχεται η χαμηλή αυτοαξιολόγηση από τους ελεγκτές, στην ερώτηση 21 του ερωτηματολογίου η οποία, δίχως άλλο, είναι ειλικρινής και αποκαλύπτει ότι η κατάρτιση των ελεγκτών, ειδικά ως προς τις σύγχρονες μεθόδους «Ε.Μ.Χ.» είναι «λίγη» ή «μηδαμινή». Συνεπώς, δεδομένου ότι όπως αναλύθηκε, η σχέση μεταξύ των δύο φαινομένων είναι *a priori* δύσκολη να εντοπιστεί και να απωκωδικοποιηθεί, τη δυσκολία αυτή έρχεται να ενισχύσει η άγνοια ή η ελλιπής ενημέρωση και επιμόρφωση των καθ' ύλην αρμοδίων, για τον εντοπισμό και την πάταξή της, ελεγκτών. Αν ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι οι εγκληματίες είναι πάντοτε ένα βήμα μπροστά όσον αφορά την εφευρετικότητα και την ανακάλυψη νέων τρόπων φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ.», είναι σαφές ότι η μάχη για την πάταξη των φαινομένων γίνεται άνιση.

Επίσης, άλλο ένα εμπόδιο που δυσχεραίνει το έργο των ελεγκτών είναι το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο καθώς, 7 περίπου στους 10 συμμετέχοντες στην έρευνα, πιστεύουν ότι αποτελεί τροχοπέδη στην προσπάθειά τους να εντοπιστούν και να τιμωρηθούν οι εγκληματίες. Αν και ο νόμος 4557/18 για την «πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», όπως τροποποιήθηκε με το ν.4816/21, περιέχει σημαντικές νέες διατάξεις με την αυστηροποίηση των ποινών τόσο για τους υπαίτιους

όσο και για τους λοιπούς αυτουργούς ή συμμετόχους των πράξεων νομιμοποίησης, ωστόσο στην πράξη δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί, υπό την έννοια ότι, στην παρούσα φάση, αρκείται στην ενημέρωση των εμπλεκόμενων επαγγελματικών ομάδων.

Δυστυχώς, η πολυνομία, το ασταθές φορολογικό περιβάλλον που επικρατεί στη χώρα μας και οι «λιμνάζουσες» υποθέσεις στις αίθουσες των δικαστηρίων που μπορεί στο τέλος να παραγραφούν ή να περαιωθούν με μια χαριστική ρύθμιση, έχουν ρίξει στο ναδίρ τη φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων. Εφόσον η πολιτεία ανέχεται την ύπαρξη συνεχώς ζημιογόνων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων που λειτουργούν χωρίς να καταβάλουν τους βεβαιωμένους φόρους τους, μέχρι ότου στο τέλος να πτωχεύσουν και να διαγραφούν τα χρέη τους ως ανεπίδεκτα είσπραξης, χωρίς να λαμβάνει εκείνες τις νομοθετικές πρωτοβουλίες για τον περιορισμό τέτοιων πρακτικών, η προσπάθεια που καταβάλλουν οι ελεγκτές, έστω και με τα λιγοστά μέσα που διαθέτουν, μοιάζει χωρίς αντίκρισμα. Εξ' ου και τα αποτελέσματα στην τελευταία ερώτηση της ενότητας Δ' της έρευνας όπου περίπου 8 στους 10 ερωτώμενους πιστεύουν ότι υπάρχει «ανύπαρκτη» ή «μικρή» συμμόρφωση στους φορολογούμενους με βάση τις υπάρχουσες ποινές.

Η τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου επιχειρεί να καταγράψει τα μέτρα και τις πολιτικές που προτείνουν οι ελεγκτές για την αντιμετώπιση των φαινομένων. Ξεκινώντας από τη φοροδιαφυγή, οι συμμετέχοντες στην έρευνα προτάσσουν, ως βασικό μέτρο για τον περιορισμό της, την επέκταση της χρήσης του πλαστικού χρήματος και της ηλεκτρονικής τιμολόγησης σε όλες τις εκφάνσεις της οικονομικής ζωής. Πολλοί υποστηρίζουν ότι, εάν όλες οι συναλλαγές μπορούσαν να γίνουν μόνο με τραπεζικό μέσο και καταργούνταν τα μετρητά, τότε θα «εξαφανιζόταν» η φοροδιαφυγή. Επίσης, μία μεγάλη μερίδα των ελεγκτών θεωρεί ότι η μείωση των φορολογικών συντελεστών και των πρόσθετων φόρων θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής καθώς υπάρχει διάχυτη η πεποίθηση στις επιχειρήσεις ότι η πολιτεία έχει γίνει «συνέταιρος» τους στο «επιχειρείν» καθώς τους απομυζά συνολικά το 60% - 70% των εισπράξεων. Συνεπώς, μείωση των φορολογικών συντελεστών σε εισόδημα, φπα και λοιπούς φόρους θα οδηγούσε σε αύξηση των δηλωθέντων εισοδημάτων, μείωση της αποκρυβείσας ύλης με ταυτόχρονη αύξηση της είσπραξης και μείωσης των ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Άλλο μέτρο που οι ελεγκτές διατείνονται ότι θα συμβάλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής είναι η επέκταση και βελτιστοποίηση των «έμμεσων» τεχνικών ελέγχου. Όπως αναλύθηκε πιο πάνω, οι υπάρχουσες «έμμεσες» τεχνικές και ο τρόπος

που αυτές εφαρμόζονται δεν ικανοποιούν τους ελεγκτές. Επομένως, είναι επιτακτική ανάγκη για επαναξιολόγησή τους, εμπλουτίζοντας τις με νέες, πιο ευέλικτες και λιγότερο χρονοβόρες, μεθόδους προσδιορισμού του πραγματικού εισοδήματος που να μπορούν να εφαρμοστούν, σε ευρεία κλίμακα, σε κάθε μορφής δραστηριότητα. Ενδεχομένως, μία από αυτές, θα μπορούσε να είναι η επαναφορά του συντελεστή ελάχιστου μικτού περιθωρίου κέρδους, εφαρμοζόμενου, είτε επί των αγορών είτε επί των πωλήσεων, στις εμπορικές –μεταποιητικές– βιοτεχνικές επιχειρήσεις, τεχνική ελέγχου που πρότεινε ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα και πιθανότατα θα οδηγούσε στον περιορισμό των επιχειρήσεων που δηλώνουν μονίμως ζημίες ή πιστωτικά φ.π.α.

Επίσης, κάποιοι άλλοι ελεγκτές προτείνουν την εφαρμογή αντικειμενικών κριτηρίων, κυρίως στη φορολόγηση του τομέα της παροχής υπηρεσιών όπου, όπως αναφέρθηκε σε άλλη ενότητα, είναι στην κορυφή των επαγγελμάτων που φοροδιαφεύγουν και είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Δεν είναι λογικό μεγαλοδικηγόροι και μεγαλογιατροί που διατηρούν γραφεία σε πολυτελείς περιοχές της χώρας, με ακριβά ενοίκια, να δηλώνουν κέρδη μικρότερα από τους μισθούς των υπαλλήλων τους.

Επομένως, θα πρέπει κατά τον προσδιορισμό του εισοδήματός τους να λαμβάνονται υπόψη η φήμη και πελατεία τους, η περιοχή που δραστηριοποιούνται, η υλικοτεχνική υποδομή που διαθέτουν, το προσωπικό που απασχολούν και να προσδιορίζεται ένα ελάχιστο ποσό κέρδους που πρέπει να δηλώνουν και το οποίο θα πρέπει να προσεγγίζει, όσον είναι δυνατόν, την πραγματικότητα. Άλλο ένα κομμάτι των ερωτώμενων είναι υπέρμαχο του αμερικάνικου συστήματος προσδιορισμού του εισοδήματος, ήτοι της εφαρμογής συστήματος εσόδων –εξόδων στα νοικοκυριά, όπως συμβαίνει και στις επιχειρήσεις, με έκπτωση όλων των δαπανών από το εισόδημα. Με το ισχύον σύστημα, το να ζητήσει και να λάβει κάποιος απόδειξη για τις παρασχεθείσες σε αυτόν υπηρεσίες, τον επιβαρύνει οικονομικά γιατί καλείται να πληρώσει και τους φόρους του επιτηδευματία, ο οποίος ζητά μεγαλύτερη αμοιβή για να τους καλύψει, ενώ συγχρόνως, ο φορολογούμενος δεν έχει καμία ωφέλεια από τη λήψη της απόδειξης. Με την εφαρμογή αυτού του συστήματος, οι θιασώτες αυτού θεωρούν ότι όλοι οι φορολογούμενοι θα αποζητούν την έκδοση φορολογικών στοιχείων από τους αντισυμβαλλόμενους καθώς αυτές θα εκπίπτουν από τα εισοδήματά τους και εν τέλει δεν θα πληρώνουν φόρο. Με αυτόν τον τρόπο, θα περιοριστεί στο ελάχιστο η φοροδιαφυγή, ειδικά στα επαγγέλματα παροχής υπηρεσιών καθώς οι πολίτες θα μετατραπούν σε «κυνηγούς» αποδείξεων. Ολοκληρώνοντας την

παρουσίαση των μέτρων που προτείνουν οι ελεγκτές για την πάταξη της φοροδιαφυγής, σημαντικό ποσοστό των ερωτώμενων υποστηρίζει ότι θα πρέπει να ενταθούν οι προληπτικοί έλεγχοι για έκδοση των φορολογικών παραστατικών στη διακίνηση των αγαθών και των εμπορευμάτων. Όπως είχε δηλώσει το 2015 ο τότε υπουργός Οικονομικών Ι. Βαρουφάκης «προκειμένου να μειωθεί η φοροδιαφυγή, οι φορολογικοί έλεγχοι θα πρέπει να ενταθούν, σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο εκάστοτε καταστηματάρχης, όταν βλέπει έναν πελάτη, να διερωτάται εάν όντως είναι πελάτης ή είναι εφοριακός που κάνει τον πελάτη». Άλλωστε, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω στην ενότητα 4.3, μια αύξηση των φορολογικών ελέγχων κατά 1% ημερησίως, μειώνει τον αριθμό των παραβατών της φορολογικής νομοθεσίας κατά 0,3 - 0,4% ημερησίως.

Όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν για την πάταξη του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος», οι συμμετέχοντες στην έρευνα, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, ζητούν την εξειδίκευση και κατάρτισή τους στις νέες μορφές οικονομικών εγκλημάτων. Η πρόταση αυτή δεν προκαλεί έκπληξη και αποτελεί φυσική απόρροια της χαμηλής αξιολόγησης που έδωσαν οι ερωτώμενοι στην επαγγελματική τους κατάρτιση στους σύγχρονους τρόπους «Ε.Μ.Χ.» ενώ φανερώνει και τη δίψα τους για μάθηση και μύηση στους νέους τρόπους «Ε.Μ.Χ.» καθόσον για μπορέσεις να αντιμετωπίσεις ένα φαινόμενο θα πρέπει να κατανοήσεις τη γενεσιουργό αιτία και τον τρόπο που αυτό αναπτύσσεται. Αντιλαμβανόμενοι τη διεθνή διάσταση που έχει στις μέρες μας το «Ε.Μ.Χ.», οι ερωτώμενοι- θεωρούν πολύ σημαντική την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική έναντι των μη συνεργαζόμενων, σε φορολογικά θέματα, κρατών. Κατανοούν ότι αν δεν υπάρξει ένα αρραγές μέτωπο των ευρωπαϊκών χωρών απέναντι στη «νομιμοποίηση του μαύρου χρήματος», σε συνεργασία και με τις άλλες χώρες που συμμετέχουν στο παγκόσμιο οικονομικό γίγνεσθαι και επιθυμούν οικονομική και κοινωνική δικαιοσύνη, το «Ε.Μ.Χ.» δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί. Όσο υπάρχουν χώρες που αρνούνται να δώσουν στοιχεία και χρηματοοικονομικές πληροφορίες, τουλάχιστον για υπηκόους άλλων κρατών που έχουν μεταφέρει και κρατούν κρυμμένο σε αυτές το «μαύρο» χρήμα, το «Ε.Μ.Χ.» θα συνεχίζει να ανθεί.

Στις προτεινόμενες λύσεις των ελεγκτών ακολουθεί το ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο που αν και κατά καιρούς έχει εξαγγελθεί από τα αρμόδια όργανα, ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιηθεί. Δεν είναι δυνατόν ελεγκτές να καλούνται να ερευνήσουν την περιουσιακή κατάσταση ενός ατόμου και συγκεκριμένα να εξετάσουν αν αυτή δικαιολογείται με βάση τα δηλωθέντα εισοδήματά του και να μην έχουν πρόσβαση σε

αυτή είτε για γραφειοκρατικούς λόγους είτε γιατί δεν είναι ηλεκτρονικά καταγεγραμμένα όλα τα περιουσιακά στοιχεία του, κινητά και ακίνητα.

Επίσης, μεγάλη τροχοπέδη στις προσπάθειες των ελεγκτών αποτελεί η μη ολοκλήρωση του εθνικού κτηματολογίου σε όλη την επικράτεια και η αδυναμία πρόσβασής τους σε αυτό. Η αδυναμία εύρεσης του πραγματικού δικαιούχου ενός ακινήτου, σε πραγματικό χρόνο, στερεί από τους ελεγκτές αφενός τη δυνατότητα να διαπιστώσουν άμεσα εάν είναι δηλωμένο το συγκεκριμένο ακίνητο, αν δικαιολογείται η αγορά ή κατοχή του από τον ιδιοκτήτη και έχουν καταβληθεί οι αναλογούντες φόροι, αφετέρου να προβούν έγκαιρα σε προσημειώσεις ή κατασχέσεις ακινήτων έναντι ενδεχόμενων οφειλών των ιδιοκτητών τους. Ο τρίτος πυλώνας των πολιτικών πάταξης του «Ξ.Μ.Χ» περιλαμβάνει τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της ανωνυμίας στα τυχερά παιχνίδια μέσω διαδικτύου, τον εντοπισμό των συστημάτων εξυπηρέτησης (server) που τα φιλοξενούν και την ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής που να επιτρέπουν τον πλήρη εντοπισμό της μεταφοράς μετρητών που πραγματοποιείται μέσω των τυχερών παιχνιδιών διαδικτύου και εκτός διαδικτύου. Το μέτρο αυτό για να ευδοωθεί απαιτούνται από τη μία, ευρωπαϊκή και διεθνή συνεργασία με τη νομοθέτηση κοινών προτύπων στοιχηματικής λειτουργίας που θα ισχύει για όλους τους παρόχους, διεθνώς, με πλήρη διαφάνεια και κατάργηση της ανωνυμίας των παικτών. Από την άλλη, πλήρη διασύνδεση των παιγνιομηχανημάτων με το τερματικό της Γ.Γ.Π.Σ. της ΑΑΔΕ, με αναλυτική καταγραφή και έλεγχο κάθε συναλλαγής που λαμβάνει χώρα στα ηλεκτρονικά παίγνια, όπως γίνεται ήδη με τα ηλεκτρονικά βιβλία των επιχειρήσεων και την ηλεκτρονική διαβίβαση των φορολογικών τους παραστατικών σε ειδικά διαμορφωμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα της Α.Α.Δ.Ε..

Στις επιλογές των μέτρων για την πάταξη του «Ξ.Μ.Χ» των ερωτώμενων ακολουθεί η κατάσχεση, δήμευση και ανάκτηση εγκληματικών προσόδων και περιουσιακών στοιχείων των εγκληματιών. Ήδη, προς αυτήν την κατεύθυνση συγκλίνουν οι τροποποιήσεις των άρθρων 7 και 9 του ν.4816/21 που αφορούν στη δήμευση περιουσιακών στοιχείων μέχρι του ποσού της αξίας του προϊόντος του εγκλήματος, κατόπιν καταδικαστικής απόφασης και στη δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι τα περιουσιακά αυτά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την τέλεση των αδικημάτων του «ξεπλύματος χρήματος». Εκτός των ανωτέρω, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ζητούν περαιτέρω αυστηροποίηση των ποινών που προβλέπονται για το

«Ε.Μ.Χ.» για τους αυτουργούς του εγκλήματος, οι οποίες έγιναν ήδη αυστηρότερες με το άρθρο 6 του ν. 4816/21, ενισχύοντας τις ποινικές κυρώσεις για το βασικό αδίκημα και τις παραλλαγές του. Επίσης, σημαντικές γίνονται και οι κυρώσεις για τους συνεργούς ή συμμετέχοντες σε πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που μπορεί να οδηγήσουν σε πολύ υψηλά πρόστιμα και τη φυλάκισή τους.

Ολοκληρώνοντας τη δέσμη μέτρων για την πάταξη του «Ε.Μ.Χ.», οι ελεγκτές επιλέγουν σαν εναλλακτική για την αποκάλυψη περιπτώσεων «ξεπλύματος χρήματος», την καταβολή αμοιβής σε όσους καταγγέλλουν και αποδεδειγμένα προκύπτει η τέλεση του εγκλήματος του «ξεπλύματος» η οποία θα μπορούσε να είναι ένα ποσοστό επί των εσόδων που θα αποφέρει η αποκάλυψη του εγκλήματος.

Εμβαθύνοντας στο κομμάτι των ποινών που πρέπει να επιβάλλονται στους διαπράττοντες φοροδιαφυγή ή «Ε.Μ.Χ.», τέθηκε η ερώτηση 26 του ερωτηματολογίου. Σχεδόν οι μισοί από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι πρέπει να επιβληθεί ένα μίγμα κυρώσεων που να περιλαμβάνει συνδυαστικά χρηματικό πρόστιμο, διακοπή λειτουργίας επιχείρησης και μελλοντικής άσκησης νέας ή συμμετοχής σε άλλη οντότητα, δήμευση περιουσίας, διαπόμπευση με την ανακοίνωση των στοιχείων των παραβατών και τέλος φυλάκιση. Εξετάζοντας μεμονωμένα κάθε ποινή, η δημοφιλέστερη, μετά τη συνδυαστική επιβολή κυρώσεων, είναι η διακοπή λειτουργίας επιχείρησης και μελλοντικής άσκησης νέας ή συμμετοχής σε άλλη οντότητα. Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της φοροδιαφυγής ή του «Ε.Μ.Χ.» θα πρέπει να γίνεται άμεσα η αναστολή λειτουργίας και στη συνέχεια η διακοπή λειτουργίας της οντότητας ώστε να μη διογκώνεται η ζημιά που προκαλείται και το χρέος που κληρονομείται στο δημόσιο από τους φοροφυγάδες και τους εγκληματίες. Στις μεμονωμένες προτεινόμενες ποινές, στις προτιμήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα ακολουθούν, κατά σειρά προτίμησης, η δήμευση της περιουσίας, το χρηματικό πρόστιμο, η φυλάκιση και η διαπόμπευση των παραβατών.

Ένα δίλλημα που τίθεται συχνά στη συζήτηση των μέτρων για την πάταξη των φαινομένων είναι εάν θα πρέπει η φοροδιαφυγή ως φαινόμενο να αντιμετωπίζεται από τις αρχές «ευνοϊκότερα» σε σχέση με το «Ε.Μ.Χ.» το οποίο συνήθως είναι προϊόν εγκληματικών ενεργειών (εμπόριο ναρκωτικών, κλοπές, τρομοκρατία, διαφθορά, μαστροπεία).

Με την προοπτική της «ευνοϊκότερης» μεταχείρισης της φοροδιαφυγής σε σχέση με το «ξεπλύμα μαύρου χρήματος» συμφωνούν «λίγο» ή «πολύ» ή «δεν διαφωνούν» οι

3 στους 4 συμμετέχοντες στην έρευνα. Συνεπώς, θεωρούν ότι η φοροδιαφυγή θα πρέπει να είναι ποινικά κολάσιμη και να εξισώνεται με «ξέπλυμα χρήματος», είτε όταν ξεπερνάει κάποια ποσοτικά όρια που μπορεί να προσεγγίζουν τα ήδη υπάρχοντα του άρθρου 66 του ΚΦΔ , είτε όταν υπάρχει δόλος και αποδεικνύεται ότι συνειδητά φοροδιαφεύγουν και δεν οφείλεται η φοροδιαφυγή σε πρόσκαιρη και αποδεδειγμένη οικονομική αδυναμία. Προκειμένου να εκλείψει και αυτή η περίπτωση της φοροδιαφυγής, ενδεχομένως να πρέπει να υιοθετηθούν πρακτικές άλλων χωρών με τη χορήγηση από το κράτος άτοκων δανείων προκειμένου να τακτοποιηθούν οι οφειλές των επιχειρήσεων αυτών προς τα κρατικά ταμεία και να μη διώκονται ποινικά.

Η επόμενη ερώτηση της έρευνας έρχεται να εξετάσει κυρίως τα μέτρα πρόληψης αλλά και καταστολής των φαινομένων. Επειδή ακριβώς η καλύτερη θεραπεία για όλες τις αρρώστιες και τα κακώς κείμενα είναι η πρόληψη, η πρωταρχική επιλογή των ελεγκτών, στο μείζον θέμα της πρόληψης, είναι ο εκσυγχρονισμός των πληροφοριακών συστημάτων. Σε αυτήν την κατεύθυνση είναι άλλωστε και η πρόθεση της σημερινής ηγεσίας της Α.Α.Δ.Ε. όπου προχωράει με γοργούς ρυθμούς η διαρκής ανάπτυξη νέων και η βελτίωση των υφιστάμενων ψηφιακών υπηρεσιών προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται μείωση του διοικητικού κόστους, για τη Διοίκηση, αλλά και τις επιχειρήσεις, ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού όπου θα ασχολείται μόνο με την έρευνα και τον έλεγχο της φοροδιαφυγής και του «Ε.Μ.Χ.» και όχι με περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Δεύτερη στις επιλογές των ερωτώμενων έρχεται η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών και οι διεθνείς συνεργασίες. Όπως προαναφέρθηκε στα συμπεράσματα της ερώτησης 25 για τα μέτρα πάταξης του «Ε.Μ.Χ.», ψηλά στην ατζέντα των προτιμήσεων των ελεγκτών βρίσκεται η κοινή ευρωπαϊκή πολιτική και συνεργασία που πρέπει να υπάρχει σε θέματα φοροδιαφυγής και «Ε.Μ.Χ.». Στο ίδιο μήκος κύματος είναι και η πρόταση της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ευρωπαϊκών υπηρεσιών και οι διεθνείς συνεργασίες που υπάρχουν με τις περισσότερες χώρες αλλά θα πρέπει να ενισχυθούν. Είναι ξεκάθαρο για όλους ότι, λόγω της διεθνούς διάστασης των φαινομένων, χωρίς κοινή πολιτική και συνεργασία μεταξύ των χωρών, δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική αντιμετώπιση των φαινομένων. Προς τούτο έχουν ξεκινήσει και πραγματοποιούνται τον τελευταίο καιρό αλληπάλληλες συναντήσεις και συνεργασίες του κ. Διοικητή και ανώτατων στελεχών της Α.Α.Δ.Ε. με ομολόγους τους στο εξωτερικό, όπως για

παράδειγμα με την εκτελεστική Διευθύντρια της Europol, Catherine de Bolle και τον Αναπληρωτή Υπουργό υπεύθυνο για τη Δημοσιονομική Πολιτική της Γαλλίας, Olivier Dussort (Δελτίο Τύπου της Α.Α.Δ.Ε. την 16-11-21). Στόχος όλων των συναντήσεων η εμβάθυνση της συνεργασίας τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης όσο και στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και την διακίνηση παράνομων προϊόντων, όπως ναρκωτικών και όπλων. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίος ο εντοπισμός 35 κοντέινερ, με 338 εκατ. τεμάχια τσιγάρων, που κατασχέθηκαν με τη συνδρομή της Europol (Δελτίο τύπου της Α.Α.Δ.Ε. την 19-11-21).

Στη συνέχεια, οι ερωτώμενοι επιλέγουν τη σταθερή φορολογική πολιτική εκ μέρους της πολιτείας ως μέτρο που μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνση των φαινομένων. Ο τομέας της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε όλα τα επαγγέλματα, πολύ δε περισσότερο, για τους ελεγκτές της Α.Α.Δ.Ε. που τον τοποθετούν στην τρίτη θέση των προτιμήσεων τους καθώς έχοντας να αντιμετωπίσουν ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον όσον αφορά τις υπάρχουσες και νέες τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες για την τέλεση των εγκλημάτων τους, επιζητούν τη συνεχή και διαρκή επιμόρφωσή τους. Στην ίδια θέση τοποθετούν και τη δημιουργία φορολογικής συνείδησης και την καλλιέργεια φορολογικής παιδείας, μέτρο το οποίο έχει κυρίως μέσο-μακροπρόθεσμο χαρακτήρα και σχετίζεται με την κουλτούρα που πρέπει να αναπτυχθεί στη χώρα μας στον τομέα της φορολογικής ηθικής και της συμβολής των φόρων στην αναδιανομή του εισοδήματος και την υποστήριξη των ασθενέστερων και οικονομικά ευάλωτων μέσα από όρους αλληλεγγύης, κοινωνικής δικαιοσύνης και διαφάνειας στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών.

Η προτελευταία ερώτηση της έρευνας αναζητά τους παράγοντες που θεωρούν οι ερωτώμενοι ότι πρέπει να λαμβάνει υπόψη της η φορολογική διοίκηση, κατά την επιλογή των υποθέσεων προς έλεγχο, προκειμένου να μπορέσει να συλλάβει και να φορολογήσει τον αδικαιολόγητο πλουτισμό και το «μαύρο» χρήμα. Στην κορυφή των προτιμήσεων των συμμετεχόντων στην έρευνα βρίσκεται η επιλογή για έλεγχο οντοτήτων που εμφανίζουν διαρκώς πιστωτικές δηλώσεις Φ.Π.Α. ή δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος με ζημίες. Η λογική στο «επιχειρείν» είναι το κέρδος ενώ εκτός από συγκεκριμένες περιπτώσεις επιχειρήσεων που, λόγω της φύσεως της δραστηριότητας τους, συμβαίνει να είναι διαρκώς πιστωτικές (εξαγωγικές, απαλλασσόμενες εκροές), δεν δικαιολογείται στις λοιπές περιπτώσεις η μη απόδοση Φ.Π.Α. ή η συνεχής εμφάνιση ζημιών. Σε συνέχεια των ανωτέρω, δεν δικαιολογούνται χρηματοοικονομικές κινήσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς φυσικών ή νομικών

προσώπων που δεν συνάδουν, είτε με τα ακαθάριστα έσοδα που εμφάνισαν στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος του οικείου έτους είτε με τη δαπάνη για την αγορά διαρκών καταναλωτικών ή πάγιων περιουσιακών στοιχείων που κατέβαλαν, χωρίς να αντικρίζονται με ανάλογα εισοδήματα που εισέπραξαν κατά την ίδια περίοδο ή μπορούσαν να έχουν αποταμιεύσει κατά την προηγούμενη περίοδο.

Σύμφωνα με τους ελεγκτές, εξίσου σημαντική παράμετρος, που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την επιλογή των ελεγχόμενων υποθέσεων από τη φορολογική διοίκηση, είναι η «ουσιώδης» παραβατικότητα των οντοτήτων. Με τον όρο «ουσιώδη» παραβατικότητα εννοούμε παραβάσεις που παραπέμπουν σε φοροδιαφυγή και «Ε.Μ.Χ.» και αναφέρθηκαν διεξοδικά στις ενότητες 6.3.1 και 6.3.5. ανωτέρω. Συνεπώς, θα πρέπει να επιλέγονται οι παραβατικές επιχειρήσεις για έλεγχο διότι αφενός, είναι σφόδρα πιθανό ότι έχουν υποπέσει στην ίδια παραβατική συμπεριφορά και άλλες φορές αφετέρου, θα γνωρίζουν οι επιχειρήσεις που διαπράττουν τέτοιου είδους παραβάσεις ότι θα ελεγχθούν σε κάθε περίπτωση, σε αντίθεση με τις νομοταγείς επιχειρήσεις για τις οποίες θα ισχύει καταρχήν το κριτήριο του πρότερου «έντιμου» βίου. Άλλη μία μεταβλητή που πρέπει να εξετάζεται κατά την επιλογή των υποθέσεων είναι η τυχόν ύπαρξη αξιόπιστων καταγγελιών σε βάρος φυσικών ή νομικών προσώπων. Οι καταγγελίες θα πρέπει να βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία ώστε να αποφεύγονται οι ψευδείς ή εκδικητικές από ανταγωνιστές αναφορές οι οποίες οδηγούν σε σπατάλη ανθρώπινων πόρων και ταλαιπωρία νομοταγών επιχειρήσεων.

Ένα άλλο στοιχείο, κρίσιμο κατά τη διαδικασία προτεραιοποίησης των υποθέσεων θα πρέπει να είναι η «επικινδυνότητα» της φύσης της δραστηριότητας που ασκούν οι οικονομικές μονάδες, επιλέγοντας εκείνες που εμφανίζουν στατιστικά τη μεγαλύτερη παραβατικότητα. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, στη χώρα μας είναι συγκεκριμένες οι κατηγορίες δραστηριοτήτων στις οποίες παρατηρείται αυξημένη φοροδιαφυγή και «Ε.Μ.Χ.» και συνεπώς σε αυτές θα πρέπει να εστιάζεται ο φορολογικός έλεγχος. Ένα μικρό ποσοστό των ερωτώμενων θεωρεί ότι κομμάτι των ελέγχων θα πρέπει να αντιστοιχεί και στις επιχειρήσεις που δεν έχουν υποβάλει ή έχουν υποβάλει εκπρόθεσμα τις προβλεπόμενες δηλώσεις εισοδήματος, φ.π.α. και λοιπών φόρων ενώ ελάχιστοι επιλέγουν την «τυχαία» επιλογή ως παράγοντα επιλογής υποθέσεων για έλεγχο.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση των αποτελεσμάτων και την εξαγωγή των συμπερασμάτων της έρευνας, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων πιστεύει ότι η δημιουργία ενός «φορολογικού Τειρεσία» στον οποίο θα καταχωρούνται όσοι

εμπλέκονται με φορολογικές απάτες θα βοηθούσε σημαντικά στην προσπάθεια πρόληψης αλλά και καταστολής των φαινομένων. Πολύ συχνά παρατηρείται η εμπλοκή συγκεκριμένων ατόμων στη δημιουργία «εικονικών εταιριών» ή «εταιριών φαντασμάτων» τα οποία δρουν ανεξέλεγκτα, χωρίς να εμποδίζονται από δικλείδες ασφαλείας, εκμεταλλευόμενοι νομοθετικά κενά ή «παραθυράκια» που υπάρχουν σήμερα κατά τη σύσταση εταιριών με συνοπτικές διαδικασίες και χωρίς τα κατάλληλα εχέγγυα και εξασφαλίσεις. Προκειμένου να ενισχυθεί η «υγιής» επιχειρηματικότητα και η ισοτιμία στους όρους ανάπτυξης και λειτουργίας της αγοράς θα πρέπει να εξασφαλίζεται και να επαληθεύεται η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμμετεχόντων στο οικονομικό γίγνεσθαι και να αποβάλλονται όσοι δεν τηρούν τους κανόνες.

Συνεπώς, άτομα με βεβαρυσμένο ποινικό μητρώο σε απάτες και ατασθαλίες θα πρέπει να είναι γνωστά τόσο στους ελεγκτές όσο και στις επιχειρήσεις που συνδιαλέγονται μαζί τους ώστε να προλαμβάνονται επικείμενες νέες παραβατικές συμπεριφορές τους αλλά και να δίδεται η δυνατότητα να εντοπίζονται εγκαίρως πριν δημιουργήσουν τεράστια οικονομική ζημία σε κράτος και επιχειρήσεις.

7.3 Περιορισμοί έρευνας

Όσον αφορά στους περιορισμούς της έρευνας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτή διενεργήθηκε επί συγκεκριμένου δείγματος, και όχι επί του συνόλου των ελεγκτών που υπηρετούν στην Α.Α.Δ.Ε και στη Δ.Ε.Ο.Ε. Ως εκ τούτου τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν αφορούν στην άποψη των συμμετεχόντων στην έρευνα. Σημειώνεται όμως ότι το δείγμα είναι αρκετά μεγάλο και κατά συνέπεια τα συμπεράσματα της μελέτης είναι αξιόπιστα. Επίσης, η έρευνα εστίασε κυρίως στη φορολογική διάσταση του «Ξ.Μ.Χ.» καθότι η έννοια του περιλαμβάνει, εκτός από τη φοροδιαφυγή, τη λαθρεμπορία και τη μη καταβολή χρεών και άλλες σοβαρές παραβάσεις και εγκλήματα που εμπίπτουν σε διατάξεις του ποινικού κώδικα.

7.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Στο πλαίσιο καταγραφής των συμπερασμάτων που εξήχθησαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, επισημάνθηκαν μεταξύ άλλων η έκταση, οι τεχνικές και οι κλάδοι δραστηριότητας στους οποίους ευδοκιμούν η φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα. Επίσης, περιγράφηκαν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου ενώ υπογραμμίστηκαν οι

ελλείψεις σε τεχνολογικό εξοπλισμό, τεχνογνωσία καθώς και τα νομοθετικά κενά και οι πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν.

Συγγεπώς, η έρευνα αυτή μπορεί να αποτελέσει βάση για μελλοντικές έρευνες οι οποίες θα παρακολουθήσουν αφενός, το βαθμό εξέλιξης και διαφοροποίησης των φαινομένων στη χώρα μας αφετέρου, αν διορθώθηκαν τα κακώς κείμενα και συμπληρώθηκαν οι ελλείψεις που επισημάνθηκαν στα συμπεράσματα της έρευνας.

7.5 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Από την ανάλυση προέκυψαν συμπεράσματα ως προς τα αίτια των αποτελεσμάτων αυτών μέσα και από συσχετίσεις με δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα. Διαπιστώθηκε η επαλήθευση των ερευνητικών υποθέσεων που είχαν τεθεί κατά την αρχή της έρευνας. Επίσης, επισημάνθηκαν οι απαντήσεις των ερωτώμενων που συμφωνούν με τις σχετικές θεωρίες που υφίστανται στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Η έρευνα κατέληξε σε συγκεκριμένες προτάσεις τόσο για την πρόληψη όσο και για την καταστολή των φαινομένων ενώ επισήμανε τους τομείς εκείνους που μπορούν να αποτελέσουν βάση για μελλοντικές έρευνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Η παρούσα έρευνα, μέσα από την οπτική των ελεγκτών της Α.Α.Δ.Ε. και της Δ.Ε.Ο.Ε., επιχείρησε να αποτυπώσει τις μεθόδους και τις τεχνικές φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» που απαντώνται στην Ελλάδα, την έκταση των φαινομένων και το βαθμό διαφοροποίησής τους, τους κλάδους και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που κυρίως αφορούν, τη σύνδεση και τον τρόπο που σχετίζονται τα δύο φαινόμενα.

Σκοπός της έρευνας ήταν εξακριβωθούν και να επαληθευτούν με τη σύγχρονη βιβλιογραφία οι τρόποι εντοπισμού, αποκάλυψης και πάταξης των φαινομένων στην Ελλάδα. Επίσης, να αναδειχθούν προτάσεις για αναδιάρθρωση και επικαιροποίηση των εφαρμοζόμενων μεθόδων ελέγχου από τη φορολογική διοίκηση και ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών σε εθνικό επίπεδο αλλά και στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας.

Η έρευνα δεν πραγματεύτηκε γενικά τα δύο φαινόμενα αλλά θέλησε να εκμεταλλευτεί την εμπειρία των καθ' ύλην αρμοδίων ελεγκτών της Α.Α.Δ.Ε. και της Δ.Ε.Ο.Ε. προκειμένου να καταγράψει όσο το δυνατό πιο έγκυρα και με ακρίβεια τον τρόπο και τις τεχνικές που χρησιμοποιούν σήμερα οι φοροφυγάδες και οι «ξεπλυντές» μαύρου χρήματος στην ελληνική επικράτεια, να αναδείξει τους τομείς δραστηριοτήτων όπου παρατηρείται έξαρση των φαινομένων, να αξιολογήσει την επάρκεια των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου και των μέσων που διαθέτουν οι ελεγκτές για την πρόληψη και καταστολή των φαινομένων. Τέλος, προτάθηκαν μέτρα και πολιτικές που οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι πρέπει να υιοθετηθούν μέσα από μία σειρά τυποποιημένων απαντήσεων που σχετίζονται και με τις διεθνείς πρακτικές άλλων χωρών, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στην αναπτυχθείσα βιβλιογραφία, αλλά δίδοντας τους και τη δυνατότητα αποτύπωσης δικών τους απόψεων που δεν περιλαμβάνονταν στις δοθεί.

Με βάση όσα παρατέθηκαν στις προηγούμενες ενότητες, οι στόχοι της έρευνας επιτεύχθηκαν και καταγράφηκαν ενδιαφέροντα στοιχεία και χρήσιμα συμπεράσματα που μπορούν να αποτελέσουν βάση για επικαιροποίηση και αλλαγές στον τρόπο φορολόγησης και ελέγχου φυσικών και νομικών προσώπων και γενικότερα αλλαγής του τρόπου προσέγγισης των φαινομένων από τη φορολογική διοίκηση. Επισημαίνεται ότι τα όποια συμπεράσματα παρουσιάζονται στην παρούσα έρευνα προέκυψαν και βασίζονται στις απαντήσεις των ελεγκτών που συμμετείχαν σε αυτήν.

Το βασικότερο συμπέρασμα αναφορικά με τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι ότι αφορά πρώτιστα τους επιτηδευματίες - φυσικά πρόσωπα και δη τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αυτοαπασχολούμενους καθώς και τις εμπορικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (εστίαση, κέντρα διασκέδασης, τουρισμός). Οι τρόποι που το επιτυγχάνουν είναι κυρίως μέσω της μη έκδοσης των προβλεπομένων παραστατικών εσόδων ή τη λήψη εικονικών φορολογικών παραστατικών με σκοπό τη διόγκωση των δαπανών και τη μείωση των κερδών ή την εμφάνιση ζημιών.

Το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» στην Ελλάδα εντοπίζεται κυρίως στις επιχειρήσεις εντάσεως μετρητών όπως είναι οι επιχειρήσεις της εστίασης, τα κέντρα διασκέδασης και ο τουρισμός καθώς και στο χώρο αγοραπωλησίας και ανέγερσης ακινήτων. Οι τρόποι που το επιτυγχάνουν είναι, ως επί το πλείστον, μέσω εταιριών «βιτρινών» εντάσεως μετρητών, όπου επιτυγχάνεται η ανάμιξη νόμιμου και «μαύρου» χρήματος ή μέσω της ίδρυσης εξωχώριων - υπεράκτιων εταιρειών σε «φορολογικούς παραδείσους».

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στη σχέση των δύο φαινομένων και πως αυτή εκτυλίσσεται στην Ελλάδα. Όπως ισχύει και στις άλλες χώρες, πιο εύκολο είναι να αποδειχτεί φοροδιαφυγή παρά «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων. Επειδή ακριβώς χρησιμοποιούνται κοινοί δίαυλοι χρηματικών ροών από τους εγκληματίες για την απόκρυψη των παράνομων εισοδημάτων μέσα από ένα ευρύ κύκλωμα συμμετεχόντων προσώπων στο «ξέπλυμα» και του γεγονότος ότι η εκτεταμένη φοροδιαφυγή αποτελεί πλέον και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», είναι ευκολότερο για τους ελεγκτές να προσάψουν την τέλεση φοροδιαφυγής και κατ' επέκταση «Ε.Μ.Χ.» στους εγκληματίες παρά το αντίστροφο.

Τα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν για την πρόληψη και την πάταξη της φοροδιαφυγής αφορούν κυρίως στην επέκταση της χρήσης του πλαστικού χρήματος σε όλες τις συναλλαγές, στη μείωση των φορολογικών συντελεστών, στην επέκταση και βελτιστοποίηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου με την υιοθέτηση νέων τεχνικών προσδιορισμού του εισοδήματος, κυρίως των φυσικών προσώπων, ο εκσυγχρονισμός του τεχνολογικού εξοπλισμού και των συστημάτων και τέλος η διαρκής επιμόρφωση των ελεγκτών. Αντίστοιχα, οι πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου του «Ε.Μ.Χ.» σχετίζονται με την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική και συνεργασία, έναντι των μη συνεργαζόμενων σε φορολογικά θέματα χωρών, την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών και τη συνεχή εξειδίκευση και κατάρτιση του ελεγκτικού μηχανισμού στις νέες μορφές «Ε.Μ.Χ.». Επίσης, σημαντικό είναι να

εφαρμοστεί το ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο και μεσοπρόθεσμα η δημιουργία φορολογικής συνείδησης και η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσσα βιβλιογραφία

1. Βαβούρας Ι. σε συνεργασία με Βαβούρα Χ., Οικονομική Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2019)
2. Βασαρδάνη Μ. (Ιούνιος 2011), «Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση», Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 35, Τράπεζα της Ελλάδος
3. Διακομιχάλης Μιχάλης (2019) . «Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα»
4. Πρινωτάκη Μαρία (2008), «Διεθνής Τρομοκρατία, Ξέπλυμα Χρήματος & OFCs»
5. Ράπανος, Β. Θ. & Καπλάνογλου, Γ. (2014). «Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη. Η περίπτωση της Ελλάδας».
6. Σαββαΐδου Κ. (2016), «Η αξιολόγηση της φορολογικής διοίκησης, μέσω διεθνών μοντέρνων εργαλείων μέτρησης της αποτελεσματικότητάς της», Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας 1580, 355
7. Τραγάκης, Γ. (1996), «Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Άρθρα - Μελέτες- Εκθέσεις

1. Ansia Storm, Northwest University, Potchefstroom, South Africa (2013), *Establishing The Link Between Money Laundering And Tax Evasion*
2. Καραδήμας, Θ. & Καραδήμα, Π. (2015), *Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος και τα Μέτρα Πρόληψης των Ελληνικών Τραπεζών*, e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, τεύχος 2, τόμος 10, σελ. 57-94, http://e-jst.teiath.gr/saranta_teuxos.htm.

Εργασίες

Σγουρός Χαρίδημος, 'Νομιμοποίηση Εσόδων Από Εγκληματικές Και Παράνομες Δραστηριότητες (Ξέπλυμα Χρήματος) Με Έμφαση Στο Οικονομικό Έγκλημα Και Στη Φοροδιαφυγή', ΕΑΠ (2016).

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Al Capone. (2012). The Biography Channel website. Retrieved from: <http://www.biography.com/people/alcapone-9237536>
2. Alldridge, P. (2001), *The Moral Limits of the Crime of Money Laundering*, Buffalo Criminal Law Review, Vol. 5, No. 1, pp. 279-319, University of California Press, <http://orca.cf.ac.uk/24861/1/Alldridge%202001.pdf>.
3. Araujo, R. A., (2008). *Assessing the efficiency of the anti-money laundering regulation: an incentive-based approach*, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 11, No. 1, pp. 67-75
4. Argentieri, A., Bagella, M., Busato, F., (2006). *Money Laundering in a Two Sector Cash-In-Advance Model*, mimeo.
5. Bartlett, B. (2002), *The negative effects of money laundering on economic development*, Platypus Magazine, No. 77, pp.18-23, December 2002, <http://www.afp.gov.au/~media/afp/pdf/m/money-laundering-02.ashx>.
6. Bauer, P., & Ullmann, Rh. (2001). The Fight Against Money Laundering. Understanding the Wash Cycle. Economic Perspectives. *Electronic Journal of the U.S. Department of State*, Vol. 6: 2, σ. 19
7. Blomberg, S. B., Hess, G. D., Orphanides, A., (2004). The macroeconomic consequences of terrorism, *Journal of monetary economics*, Vol. 51, No. 5, pp. 1007-1032.
8. Boorman, J. & Ingves, S. (2001), *Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering*, IMF Background Paper, International Monetary Fund, <https://www.imf.org/external/np/ml/2001/eng/021201.pdf>
9. Buchanan, B., (2004). *Money laundering a global obstacle*, *Research in International Business and Finance*, Vol. 18, pp. 115-127.
10. Campbell, A., (2000). The Financial Services Authority and the Prevention of Money Laundering, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 4, No. 1, pp. 7-11.

11. Dell'Anno R., Gomez-Antonio M., Alanon-Pardo A. (2007), "The Shadow Economy in Three Mediterranean Countries: France, Spain, and Greece. A MIMIC Approach. *Empirical Economics* 33:197
12. Erasmus, N. D., (2009). *Let's Hope the New OECD Guidelines on Money Laundering Will Not Create More Unnecessary Tax Auditing*, *TJSL Research Paper No. 14*
13. Fullerton, D. & Karayannis, M. (1993), Tax Evasion and the Allocation of Capital, NBER Working Paper, No.4581, National Bureau of Economic Research, Cambridge, <http://www.nber.org/papers/w4581.pdf>
14. GIZSector Programme Public Finance, Administrative Reform. 2010. Addressing tax evasion and tax avoidance in developing countries. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
15. Graham, T. (2003), *Butterworths International Guide to Money Laundering Law and Practice (Second Edition)*, Butterworths LexisNexis, U.K.
16. Graycar, A. & Grabosky, P. (1996), *Money Laundering in the 21st Century: Risks and Countermeasures*, Australian Institute of Criminology, Australia, http://www.aic.gov.au/media_library/publications/rpp/02/rpp002.pdf
17. IMF (2013), Greece, selected issues country report No. 13/155), σελ. 23
18. Krishna, V. (2008, August 29). The legacy of Al Capone in tax law. *The Lawyers' Weekly*. Retrieved from <http://www.lawyersweekley.ca>
19. Matsaganis M. and Flevotomou M.(2010), Distributional implications of tax evasion in Greece, *Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe*, GreeSE Paper No. 31.
20. Mäugeri, A. M. (2018). Self - laundering of the proceeds of tax evasion in comparative law: Between effectiveness and safeguards. *New Journal of European Criminal Law*, Vol. 9:1. σ. 83 – 108.
21. McDonnell, R. (1998), Money Laundering Methodologies and International and Regional Counter-Measures, Presented at Gambling, Technology and Society: Regulatory Challenges for the 21st Century, Sydney, 7-8 May 1998, National Crime

- Authority, Australia, http://www.aic.gov.au/media_library/conferences/gambling/mcdonnell.pdf.
22. McDowell, J. (2001), The Consequences of Money Laundering and Financial Crime, Economic Perspectives, Electronical Journal of the US Department of State, Vol. 6, No. 2, pp. 6-8, May 2001, <http://www.ait.org.tw/infousa/zhtw/DOCS/ijee0501.pdf>.
 23. Mitsilegas, V. & Vavoula, N. (2016). The evolving EU Anti - money Laundering Regime, Challenges for Fundamental Rights and the Rule of Law
 24. OECD (2006), Report on identity fraud: tax evasion and money laundering vulnerabilities
 25. OECD (2015), Revenue Statistics –Greece.
 26. Renner, P. (2012). *What are Illicit Financial Flows? KYC Map*. Retrieved From: <http://kycmap.com/illicit-financial-flows-what-are-illicit-financial-flows-iffs>
 27. Reuter, P., & Truman, E. (2004). Chasing Dirty Money. The fight against Money Laundering. Washington DC: Institute for International Economics
 28. Quirk, P. (1996), Macroeconomic Implications of Money Laundering, IMF Working Paper, No. 96/66, International Monetary Fund.
 29. Shaxson, N. (2011), Offshore Τα Νησιά των Θησαυρών (N. Ρούσσος, Μτφρ.), Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα.
 30. Spreutels, J and Grijseels, C. 2000. Interaction between money laundering and tax evasion. Belgian and international measures in the fight against money laundering. Retrieved from: http://www.ctifcfi.be/website/images/EN/pub_art/s9T10088.pdf
 31. Tagkalakis A. (2014), Tax administration reforms and the fight against tax evasion: recent evidence from Greece, VOX CEPR's Policy Portal,
 32. Tanzi, V. (1996), Money Laundering and the International Financial System, IMF Working Paper, No. 96/55, International Monetary Fund.
 33. Tavares, R. (2013, January). Relationship between money laundering, tax evasion and tax havens. Special Committee on Organized Crime, Corruption and Money Laundering (CRIM) 2012 – 2013. Retrieved from : http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/crim/dv/tavares_ml_/tavares_ml_en.pdf
 34. UNESCAP, *What is Good Governance?*, www.unescap.org/pdd,2006

35. Unger, B. (2009). The Gravity Model for Measuring Money Laundering and Tax Evasion. Paper prepared for the Workshop on Macroeconomic and Policy Implication of Underground Economy and Tax Evasion, February 5-6, 2009 at Bocconi University, Milan Italy. Retrieved from: <http://www2.econ.uu.nl/.../unger/.../Unger%20for%20BUSATOconference.doc>
36. Unger, B. (2017). *Offshore activities and money laundering: recent findings and challenges*. (IP/A/PANA/2016-04). Study requested by the European Parliament's Panama Inquiry Committee, Retrieved from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595371/IPOL_STU\(2017\)595371_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595371/IPOL_STU(2017)595371_EN.pdf)
37. Unger, B., Siegel, M., Ferwerda, J., (2006). The Amounts And The Effects Of Money Laundering, Report for the Ministry of Finance, Netherlands.
38. Van den Broek, M. (2011) «The EU's preventive AML/CFT policy: asymmetrical harmonization». *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 14: 2
39. Walker, J. (1995), Estimates of the Extent of Money Laundering in and through Australia, John Walker Consulting Services, Australia,
40. World Bank, *Sub-Saharan Africa: from crisis to Sustainable Growth*, Washington D.C, 1989
41. Yuksel, M., (1991). Money Laundering, Reserve Bank of Australia.

Διαδικτυακές πηγές

<https://www.accountancygreece.gr>

<https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia/apologistiki-ekthesi-aade-2020>

<https://www.aade.gr/menoy/statistika-deiktes/eisodema/etesia-statistika-deltia>

http://www.astynomia.gr/images/stories/2017/files17/07112017_ethsiaekthesi2016.pdf

https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Activities/Typologies_en.asp

<https://data.oecd.org/emp/self-employment-rate.htm>

<https://www.dianeosis.org>

/http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/crim/dt/925/925991/925991el.pdf

[http://www.fatfgafi.org/publications/methodsandtrends/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](http://www.fatfgafi.org/publications/methodsandtrends/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

<http://www.johnwalkercrimetrendsanalysis.com.au/Austrac%201995%20Estimates%20report.doc>

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_emp/documents/publication/wcms_686999.pdf

<https://www.newmoney.gr/roh/diethni/eidiko-schedio-tis-ee-gia-to-mavro-chrima-xeperna-ta-43-tris-to-chrono-pagkosmios/>

https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

ΕΡΕΥΝΑ

«ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ-ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ- Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) και της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε).

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της διπλωματικής μου εργασίας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί ελάχιστο χρόνο και είναι σημαντική για την ολοκλήρωση της έρευνάς μου. Η συμμετοχή είναι ανώνυμη και τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για το σκοπό της συγκεκριμένης έρευνας. Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της διπλωματικής μου εργασίας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί ελάχιστο χρόνο και είναι σημαντική για την ολοκλήρωση της έρευνάς μου. Η συμμετοχή είναι ανώνυμη και τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για το σκοπό της συγκεκριμένης έρευνας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α' : ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ - ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;

- Έως 30
- 31- 40
- 41- 50

- 51- 60
- Άνω των 60

3. Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής σας;

- Απόφοιτος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου

4. Σε ποια υπηρεσία υπηρετείτε;

- Δ.Ο.Υ.
- Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.
- Δ.Ε.Ο.Ε.
- Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.
- Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.
- ΑΛΛΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ Α.Α.Δ.Ε.

5. Υπηρετείτε σε τμήμα

- Ελέγχου
- Ελέγχου - Ερευνών

6. Πόσα έτη υπηρετείτε σε τμήμα ελέγχου ή ελέγχου – ερευνών;

- Από 1 έως 4 έτη
- Από 5 έως 8 έτη
- Από 9 έως 12 έτη
- Από 13 έως 16 έτη
- Πάνω από 16 έτη

7. Ποια είναι η θέση σας στην ιεραρχία;

- Υπάλληλος
- Προϊστάμενος

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄: Ανάδειξη των σύγχρονων τρόπων φοροδιαφυγής και ξεπλύματος «μαύρου χρήματος» που εντοπίζονται στην Ελλάδα, της έκτασης και του βαθμού διαφοροποίησης των φαινομένων

8. Ποιες είναι οι συνήθεις μέθοδοι φοροδιαφυγής που έχετε διαπιστώσει;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)

- Μη έκδοση ή ανακριβή έκδοση φορολογικών παραστατικών
- Έκδοση ή λήψη εικονικών τιμολογίων
- Ανακριβή σύνταξη απογραφής εμπορευμάτων κατά ποσότητα και αξία
- Παραποίηση φορολογικών μηχανισμών
- Μη καταχώρηση ή ανακριβή καταχώρηση στοιχείων εσόδων ή καταχώρηση ανύπαρκτων δαπανών στα λογιστικά αρχεία των οντοτήτων
- Μη υποβολή δήλωσης έναρξης εργασιών (παράνομη λειτουργία επιχείρησης)
- Μη υποβολή ή ανακριβή υποβολή δηλώσεων φόρου εισοδήματος, φπα και λοιπών παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων
- Πρακτική των υποτιμολογήσεων - υπεριμολογήσεων (transfer pricing)
- Άλλο

9. Ποιοι κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας έχετε διαπιστώσει ότι φοροδιαφεύγουν περισσότερο;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)

- Τομέας των ακινήτων και κατασκευών
- Κλάδοι της υγείας
- νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
- Είδη που υπόκεινται σε φόρους κατανάλωσης (π.χ. καύσιμα, αλκοόλ, χρυσός, κάπνοβιομηχανικά προϊόντα κ.λ.π.)
- Εμπορικές επιχειρήσεις με παροχή υπηρεσιών (εστίαση – κέντρα διασκέδασης - τουρισμός)
- Αυτοαπασχολούμενοι– ελεύθεροι επαγγελματίες
- Αγροτικές επιχειρήσεις
- Επιχειρήσεις εμπορίας σιδήρου & ανακυκλώσιμων υλικών (scrap).
- Δεν ξέρω / Δεν απαντώ

Άλλο

10. Πόσες υποθέσεις «ξεπλύματος χρήματος» έχετε εντοπίσει μέχρι σήμερα;

Καμία

1-5

6 -10

Άνω των 10

**11. Σε ποιους τομείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας έχετε διαπιστώσει ότι συντελείται «ξέπλυμα χρήματος» ;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)**

Στον τομέα των ακινήτων και κατασκευών

Στον κλάδο της υγείας

Στα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα

Στα είδη που υπόκεινται σε φόρους κατανάλωσης (π.χ. καύσιμα, αλκοόλ, χρυσός, καπνοβιομηχανικά προϊόντα κ.λ.π.)

Στις εμπορικές επιχειρήσεις (εστίαση – κέντρα διασκέδασης - τουρισμός)

Στους αυτοαπασχολούμενους – ελεύθερους επαγγελματίες

Στις αγροτικές επιχειρήσεις

Στις επιχειρήσεις εμπορίας σιδήρου & ανακυκλώσιμων υλικών (scrap)

Δεν ξέρω / Δεν απαντώ

Άλλο

**12. Ποιες είναι οι συνήθεις μέθοδοι ξεπλύματος χρήματος που έχετε διαπιστώσει;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)**

Αυτοπρόσωπη μεταφορά εκτός της χώρας των παράνομων χρημάτων από τους δράστες ή/και δια μέσου τρίτων προσώπων, είτε αεροπορικάς είτε οδικώς

Η μέθοδος του «μυρμηγκιού» ή smurfing (συχνή κατάθεση διαφόρων χρηματικών ποσών μικρής αξίας, από διάφορα πρόσωπα (μεσολαβητές), σε διάφορους λογαριασμούς (ατομικούς ή/και κοινούς) ενός προσώπου , συνένωσή τους και μεταφορά εκτός της χώρας σε «φορολογικούς παραδείσους» ή σε χώρες μη συνεργαζόμενες)

Η ίδρυση εξωχώριων ή υπεράκτιων εταιρειών (offshore) σε «φορολογικούς παραδείσους»

- Είσπραξη Εικονικής Αποζημίωσης Ασφαλιστικής Εταιρείας
- Εταιρείες «Βιτρίνες» (εικονικές εταιρείες ή εμπορικές επιχειρήσεις των οποίων οι δραστηριότητες (π.χ. εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης, κινηματογράφοι, σουπερ μάρκετ, μεσιτικά γραφεία, κοσμηματοπωλεία, πρακτορεία ταξιδιών, καζίνο κ.λ.π.) απαιτούν ευρεία χρήση μετρητών με την οποία επιτυγχάνεται η ανάμειξη νόμιμων και παράνομων εσόδων
- Κινέζικα κουτιά (Ίδρυση πλήθους μητρικών και θυγατρικών εταιρειών («λαβύρινθος»), πραγματικών ή/και εικονικών, με έδρα σε διαφορετικές χώρες, με διαφορετικό νομικό και εποπτικό πλαίσιο και διαφορετικό φορολογικό καθεστώς, με σκοπό την αδυναμία εύρεσης της διαδρομής του μαύρου χρήματος)
- Κτηματικές Συναλλαγές (αγοραπωλησίες του ίδιου ακινήτου σε σύντομο χρονικό διάστημα)
- Αγορά Χρυσού Και Πολύτιμων Λίθων
- Αγορά Κερδισμένων Τυχερών Παιχνιδιών Και Λαχείων
- Αγορά Πολυτελών Σκαφών Αναψυχής Ως Επαγγελματικών
- Εικονικές Δημοπρασίες
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ
- Άλλο

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ' : Σχέση φοροδιαφυγής και «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»

13. Σε τι ποσοστό οι περιπτώσεις φοροδιαφυγής που έχετε αντιμετωπίσει, συνιστούν και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»;

- 75% - 100%
- 50% - 75%
- 25% - 50%
- 0% - 25%
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

14. Πόσο ξεκάθαρη είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;

- Πάρα πολύ

- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου

15. Οι μέθοδοι και οι τεχνικές απόκρυψης κεφαλαίων μέσω φοροδιαφυγής και «ξέπλυματος μαύρου χρήματος» ακολουθούν κοινούς διαύλους χρηματικών ροών:

- Μέσω εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων και φορολογικών παραδείσων
- Μέσω επιχειρήσεων εντάσεως μετρητών (επιχειρήσεις εστίασης, κέντρων διασκέδασης, αγοραπωλησίας πολύτιμων μετάλλων, καζίνο, στοιχηματικές εταιρίες κ.λ.π)
- Μέσω υποτιμολογήσεων –υπερτιμολογήσεων
- Μέσω «εικονικών» εταιριών
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
- Άλλο

16. Πόσο εύκολο είναι να συσχετίσετε τη φοροδιαφυγή και το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» ενώπιον των φορολογικών δικαστηρίων;

- Πάρα Πολύ
- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

17. Ποιο εύκολο είναι να αποδειχτεί η φοροδιαφυγή παρά το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

- Συμφωνώ πολύ
- Συμφωνώ λίγο
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ λίγο

- Διαφωνώ πολύ
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ' : Αποτίμηση του βαθμού αποτελεσματικότητας των εφαρμοζομένων τεχνικών ελέγχου και των διαθέσιμων μέσων που κατέχουν οι ελεγκτές για την αποκάλυψη και πάταξη των φαινομένων.

18. Θεωρείτε ότι η υπηρεσία σας παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου και υποστηρικτικά μέσα για την για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό περιπτώσεων «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;

- Πάρα Πολύ
- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

19. Οι "έμμεσες" τεχνικές ελέγχου καθώς και οι λοιπές μέθοδοι ελέγχου που εφαρμόζει η φορολογική διοίκηση, είναι αρκετές για την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος»;

- Πάρα Πολύ
- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

20. Πόσα εκπαιδευτικά σεμινάρια για την πρόληψη της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Χρήματος» έχετε παρακολουθήσει;

- Κανένα
- Ένα
- Δύο
- Τρία και άνω

21. Θεωρείτε ότι έχετε επαρκή κατάρτιση ως προς τις σύγχρονες μεθόδους 'ξεπλύματος μαύρου χρήματος' ;

- Πάρα Πολύ
- Πολύ
- Άρκετά
- Λίγο
- Καθόλου

22. Θεωρείτε ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο διευκολύνει το ελεγκτικό σας έργο;

- Πάρα Πολύ
- Πολύ
- Άρκετά
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

23. Με βάση την εμπειρία σας, οι υφιστάμενες ποινές λειτουργούν κατά της φοροδιαφυγής και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» ή παρατηρούνται φαινόμενα υποτροπής;

- Ανύπαρκτη συμμόρφωση- Υποτροπή
- Μικρή συμμόρφωση
- Μεσαία συμμόρφωση
- Μεγάλη συμμόρφωση
- Πολύ μεγάλη συμμόρφωση
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε' : Προτεινόμενα μέτρα και πολιτικές αντιμετώπισης των φαινομένων από τους ελεγκτές

24. Ποια είναι τα σημαντικότερα μέτρα που θεωρείτε ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την πάταξη της φοροδιαφυγής;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)

- Μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των πρόσθετων φόρων.
- Εφαρμογή συστήματος εσόδων - εξόδων στα νοικοκυριά με έκπτωση όλων των δαπανών από το εισόδημα
- Επέκταση της χρήσης πλαστικού χρήματος και ηλεκτρονικής τιμολόγησης σε όλες τις συναλλαγές
- Εφαρμογή συστήματος αντικειμενικών κριτηρίων στη φορολόγηση του τομέα της παροχής υπηρεσιών
- Επαναφορά του συντελεστή φορολόγησης βάσει του ελάχιστου μικτού περιθωρίου κέρδους (βάσει αγορών ή πωλήσεων) για τις εμπορικές – μεταποιητικές – βιοτεχνικές επιχειρήσεις
- Εντατικοποίηση των προληπτικών επιτόπιων ελέγχων στη διακίνηση αγαθών και εμπορευμάτων
- Επέκταση και βελτιστοποίηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου
- Άλλο

25. Ποια μέτρα θεωρείτε ότι πρέπει να υιοθετηθούν για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος»;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)

- Ξεειδίκευση και κατάρτιση των διωκτικών αρχών και των ελεγκτικών οργάνων στις νέες μορφές οικονομικών εγκλημάτων
- Ηλεκτρονικό περιουσιολόγιο
- Κατάσχεση, δήμευση και ανάκτηση εγκληματικών προσόδων και περιουσιακών στοιχείων των εγκληματιών
- Κοινή ευρωπαϊκή πολιτική έναντι των μη συνεργαζόμενων σε φορολογικά θέματα χωρών
- Θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της ανωνυμίας στα τυχερά παιχνίδια μέσω διαδικτύου, τον εντοπισμό των συστημάτων εξυπηρέτησης (server) που τα φιλοξενούν και την ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής που να επιτρέπουν τον πλήρη εντοπισμό της μεταφοράς μετρητών που πραγματοποιείται μέσω των τυχερών παιχνιδιών διαδικτύου και εκτός διαδικτύου
- Αμοιβή σε όσους καταγγέλλουν και επαληθεύεται πράξη ξεπλύματος

- Άυστηροποίηση των ποινών που προβλέπονται για το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»
- Άλλο

26. Ποια κατά τη γνώμη σας , είναι η κατάλληλη ποινή για κάποιον που διαπράττει εκτεταμένη φοροδιαφυγή ή "ξέπλυμα μαύρου χρήματος";

- Χρηματικό πρόστιμο
- Διακοπή λειτουργίας επιχείρησης και μελλοντικής άσκησης ή συμμετοχής σε οικονομική οντότητα.
- Δήμευση περιουσίας
- Διαπόμπευση με την ανακοίνωση των στοιχείων των παραβατών
- Φυλάκιση
- Όλα τα παραπάνω
- Άλλο

27. Η φοροδιαφυγή πρέπει να αντιμετωπίζεται ευνοϊκότερα σε σχέση με το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

- Συμφωνώ πολύ
- Συμφωνώ λίγο
- Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ λίγο
- Διαφωνώ πολύ
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

**28. Ποιο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι ποιο σημαντικό για την πρόληψη και την καταστολή της Φοροδιαφυγής και του «Ξεπλύματος Χρήματος» ;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)**

- Εκπαίδευση-επιμόρφωση προσωπικού
- Εκσυγχρονισμός πληροφοριακών συστημάτων
- Αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών & Διεθνείς Συνεργασίες
- Η δημιουργία ενιαίου, απλοποιημένου και σταθερού φορολογικού συστήματος

- Ενημέρωση των πολιτών για την αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων
- Η δημιουργία φορολογικής συνείδησης και η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
- Άλλο

29. Ποιοι παράγοντες πιστεύετε ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τη φορολογική διοίκηση κατά την επιλογή των υποθέσεων για την αποκάλυψη της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος;
(Επιλέξτε έως τρεις απαντήσεις)

- Η μη υποβολή ή εκπρόθεσμη των προβλεπομένων δηλώσεων φόρου εισοδήματος, ΦΠΑ και λοιπών παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων
- Η διαρκής υποβολή πιστωτικών δηλώσεων Φ.Π.Α ή υποβολή δηλώσεων εισοδήματος με ζημία
- Η ουσιώδης παραβατικότητα των οικονομικών οντοτήτων (π.χ. μη έκδοση φορολογικών στοιχείων, λήψη – έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων, παραποίηση φορολογικών μηχανισμών)
- Οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές σε τραπεζικούς λογαριασμούς φυσικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που δεν συνάδουν με τα δηλωθέντα εισοδήματα
- Η «επικινδυνότητα» της φύσης της δραστηριότητας που ασκούν οι οικονομικές μονάδες, επιλέγοντας εκείνες που εμφανίζουν στατιστικά τη μεγαλύτερη παραβατικότητα
- Η αξιοποίηση των καταγγελιών και των πληροφοριακών δελτίων που περιέχονται σε γνώση των ελεγκτικών υπηρεσιών
- Η τυχαία επιλογή
- Άλλο

30. Πιστεύετε ότι θα βοηθούσε η δημιουργία ενός είδους «φορολογικού Τειρεσία» όπου θα καταχωρούνται όσοι εμπλέκονται με φορολογικές απάτες;

- Πάρα Πολύ
- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο

Καθόλου

Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας

Μπούρμπος Παναγιώτης